DE KETEN GEBROKEN

een boekje open over de ODD FELLOWS

drs. J.G. Hoekstra

DE KETEN GEBROKEN
een boekje open over de
ODD FELLOWS

DE KETEN GEBROKEN

een boekje open over de

ODD FELLOWS

Drs. J.G. Hoekstra

Colofon

Titel: De Keten Gebroken

Ondertitel: een boekje open over de Odd Fellos!

Auteur: drs. J.G. Hoekstra

Uitgever: e-book uitgave Bijbels perspectief

ISBN: 90 6659 143 9

Opmaak, lay-out en uitgave e-book: Bijbels perspectief

Omslagontwerp: Stef van der Feen

Copyright © 2020 e-book Bijbels perspectief

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, database, website, electronisch of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande toestemming van de uitgever.

Er is geprobeerd rechten op afbeeldingen en illustraties te eerbiedigen, mocht er toch inbreuk worden gemaakt op auteursrechten dan ontvangt de uitgever daarvan graag bericht en

zal bij de volgende uitgave een en ander met excuses worden rechtgezet.

Achterflap

Misschien hoort uw buurman erbij. Misschien uw oudste of ouderling, of mogelijkerwijs de predikant of voorganger van uw kerk of gemeente. Misschien wel uzelf. Waarbij? Bij de Odd Fellows of een van de visvijvers daarvan, de Rotery of Lions. Er zullen niet veel mensen zijn die weten wat de Odd Fellows zijn. Wie een beetje Engels kent, zal wellicht proberen deze term direct te vertalen met ‘vreemde jongen’.

Odd Fellows is de benaming van een geheime orde, die op ‘’en lijn met de Vrijmetselaars blijkt te kunnen worden geplaatst. De orde staat ook bekend onder de afkorting IOOF. Deze afkorting staat voor Independent Order of Odd Fellows. Nederland telt vele loges, die ook wel tempels genoemd worden. De grotere steden hebben soms zelfs meer dan één loge.

Omdat er zo weinig bekend is over juist deze Odd Fellows - ze is net als andere maçonnieke ordes een geheime orde - is dit boek geschreven. Kort wordt ook stilgestaan bij een tweetal visvijvers van de maçonnieke loge, de zich als serviceclub presenterende

Rotery en Lions. Het doel van dit boek is de lezer inzicht te geven in een werkelijkheid die voor velen onzichtbaar is. Een werkelijkheid die schokkend is. Bovenal is het geschreven om degene die lid is van een maçonnieke orde (of één van de visvijvers) te overtuigen en te bewegen daarmee te breken.

Aan dit boek ligt een uitgebreid onderzoek ten grondslag. Het bronmateriaal geeft de mogelijkheid om de betrouwbaarheid van het beweerde te controleren en zich ook zelf verder te overtuigen van het reële gevaar.

Voor de lezer is een uitgebreide verklarende woordenlijst toegevoegd met begrippen die een rol spelen in de wereld van de maçonnieke ordes. Bovendien worden tal van symbolen onderzocht en toegelicht wat dit boek tot een blijvend naslagwerk maakt.

Drs. J.G. Hoekstra studeerde theologie en was achtereenvolgens werkzaam als predikant/voorganger van verschillende kerkelijke gemeentes en als godsdienstdocent. Toen hij in aanraking kwam met de Odd Fellows in zijn eigen woonplaats vormde dat de aanleiding voor het begin van zijn onderzoek, dat nu is uitgewerkt in dit boek.

Voorwoord

Als uitgangspunt voor het schrijven van dit boekje over de maçonnieke loge van de Odd Fellows is gekozen Efeziërs 5:11:

‘En neemt geen deel aan de onvruchtbare werken der duisternis, maar ontmasker ze veeleer…’. [1]

Een dergelijk gekozen uitgangspunt geeft aan dat er vanuit christelijk perspectief is geschreven. Op de lezer kan deze benadering van het onderwerp subjectief overkomen.
Er is echter geprobeerd om een zo eerlijk mogelijke weergave van de gevonden feiten te geven. Om die reden is het notenapparaat bij de tekst vrij uitgebreid geworden. De vele noten kunnen een aanzet zijn om niet alleen de juistheid van het beweerde te toetsen, maar ook om zelf op het onderwerp dieper in te gaan. Zelfs na het afpellen van de christelijke insteek zal blijken dat er voldoende objectieve feiten overeind blijven staan die meer dan alleen grote vragen oproepen.

Zoals uit bovenstaande blijkt, wordt de orde hier omschreven als een maçonnieke orde. Maçonniek komt van het Franse woord ‘maçon’ dat ‘metselaar’ betekent. Hoewel met maçon / maçonnerie allereerst de vrijmetselaar / vrijmetselarij werd aangeduid, kan vanuit de kennis van nu en vanuit gedegen onderzoek gesteld worden, dat onder dezelfde benaming verscheidene verwante, gelijksoortige genootschappen (ook wel ordes, loges genoemd) te vangen zijn. Bovendien loopt het ontstaan van die genootschappen (vrijwel) parallel met het ontstaan van de vrijmetselarij of komen zij er zelfs uit voort. Zo zal in de tekst duidelijk worden dat verschillende bronnen de vrijmetselaars als de ‘grootvader’ van deze ordes, loges beschouwen. Een aantal genootschappen, zoals de Illuminatie is ten nauwste met de Vrijmetselaarsloge verbonden. In de tekst wordt dan ook onder maçonnerie/maçonnieke orde (loge) niet enkel de Vrijmetselarij verstaan, maar ook de daarmee en daaraan meer dan verwante ordes, zoals ondermeer de Odd Fellows.

Alleen al gelet op het geheime karakter van de orde van Odd Fellows zal het geschetste beeld, hoe nauwkeurig en zorgvuldig onderzocht en benaderd, nog onvolledig zijn. In de speurtocht naar literatuur over en rond het onderwerp - van antiquariaat tot

gewone boekhandel - werd door betreffende winkeliers herhaaldelijk opgemerkt dat dergelijke literatuur niet alleen weinig voorhanden is, maar bovendien vaak uit de eigen bron voortkomt en dus niet objectief is. Terwijl wat uit buiten-maçonnieke hoek verschijnt meestentijds direct door ‘eigen mensen’ (aanhangers van de maçonnieke genootschappen) wordt opgekocht. Dit zou er op kunnen duiden dat men liever ‘de werkelijkheid’ binnenskamers houdt. Toch is het gelukt een redelijke literatuurlijst samen te stellen.

Dat de orde de werkelijkheid liever binnenskamers houdt, blijkt uit eigen ervaring. Als docent godsdienst heb ik bij de bespreking van het onderwerp New Age Beweging ondermeer stilgestaan bij de hier behandelde orde. Één en ander had een extreme (re)actie van de zijde van de plaatselijke loge tot gevolg.
Of men bij de Odd Fellowship zo ver gaat als volgens Stephen Knight de Vrijmetselaars bij kritiek of onthullingen van binnenuit of van buitenaf, weet ik niet. Het mag een publiek geheim heten dat de vrijmetselaars er dan niet voor terugschrikken je maatschappelijke positie aan te tasten of op andere wijze je het leven zuur tot onmogelijk te maken.[2]
Het gebeuren is voor mij in elk geval mee aanleiding geweest de orde nog nader te onderzoeken. Het was het resultaat vanuit dat

onderzoek en het mij intussen meer dan bekende gegeven dat oprechte, zich christen noemende mensen menen zonder bezwaar lid te kunnen zijn van een dergelijke maçonnieke orde, dat mij heeft aangezet een boekje over de Odd Fellows open te doen.

Het is allerminst de bedoeling om de bij deze organisatie (soms vaak argeloos) betrokkenen in een kwaad daglicht te stellen, laat staan hen te veroordelen. Wel is het de hoop, ja zelfs het gebed, dat, na lezing en eventueel verdere zelfstudie, ook voor hen duidelijk zal zijn dan wel worden dat betrokkenheid absoluut niet te verenigen is met het christelijk geloof en het christen zijn.

Voor aanvullende informatie, alsook voor inlichtingen en getuigenissen van hen die, door de overtuiging van Gods Geest, de Odd Fellowship hebben verlaten, houd ik mij graag bij de lezer aanbevolen.

drs. J.G. Hoekstra
Emmeloord, september 2005

Bij deze e-book uitgave:

Tot niet geringe verbazing blijkt het boek ‘De Keten Gebroken - een boekje open over de Odd Fellows’ al sinds enige tijd niet meer in gedrukte vorm (uitgave Johannes Multimedia) beschikbaar en slechts her en der nog verkrijgbaar.

Tijdens het ineenstorten van de boekenbranche enige jaren geleden, een gebeuren dat ook een gevoelige impact heeft gehad op Importantia Publishing, de uitgever waar het boek in eerste instantie verscheen, is in overleg met hen destijds besloten het boek onder te brengen bij Johannes Multimedia. Toen de directeur van deze uitgeverij na een ernstige ziekte overleed, werd Johannes Multimedia overgenomen door Siebren Verburg eigenaar van o.m. evenementenorganisatie Events4Christ. Volgens meerdere reviews bij Kassa iemand, waarbij de nodige vraagtekens te plaatsen zouden zijn. Dat laatste lijkt helaas ook in dit geval zo te zijn… Ondanks aanvankelijke afspraken dat het boek altijd beschikbaar zou blijven, is het met het tegelijk uiteindelijk ‘ter ziele gaan’ van Johannes Multimedia verdwenen. Reden voor Bijbels perspectief er alles aan te doen het boek als gratis e-book ter beschikking te stellen.

Het resultaat hebt u voor u.

Om de kwaliteit en bruikbaarheid van het boek als e-boek te garanderen, zijn er enkele noodzakelijke aanpassingen gedaan.

Het oorspronkelijk gedrukte boek bevatte de nodige afbeeldingen en illustraties. Het liefst zou Bijbels perspectief die in het e-book hebben overgenomen. Maar aangezien de flow van de tekst van een e-book zich aanpast aan het gebruikte device, en afbeeldingen en illustraties daarop van invloed kunnen zijn, is waar mogelijk en niet van invloed zijnde op de inhoud besloten deze weg te laten in de tekst.
Voor vragen en/of opmerkingen kunt u terecht bij Bijbels perspectief.

Bijbels perspectief, juli 2020.

Inleiding en verantwoording

Hoewel het bij de Odd Fellowship gaat om een maçonnieke organisatie die al vrij oud is, is ze, voor wat betreft inhoud en doelstelling, bij weinigen echt bekend. Bij nog minder mensen zal bekend zijn dat ze, zoals in het Voorwoord werd aangegeven, (meer dan) verwant is aan de Vrijmetselarij. Is er vanuit christelijk perspectief alleen al daarom reden een waarschuwend geluid te laten horen, een voorzichtig doorlichten op basis van voorhanden zijnde gegevens (van vooral maçonnieke en Odd Fellow-zijde zelf) zal de christen doen instemmen met een al in 1923 door één van de christelijke kerken in ons land afgegeven waarschuwing.

In het boek zal ondermeer, naast een korte weergave van historische gegevens en vergelijking met onder andere de vrijmetselarij, de duidelijk aanwezige gnostische achtergrond aan de orde komen. Het zal blijken dat de orde in meer dan één opzicht teruggaat en teruggrijpt op mysteriegodsdiensten alsook dat binnen de orde overduidelijk het occulte een rol speelt.

Vooral het religieuze karakter van de organisatie zal naar voren komen. In de vergelijking met de christelijke waarden en het christelijk geloof valt dan al snel het schril contrast tussen orde en het christelijk geloof op. Zijdelings zal ook gewezen worden op de poging tot verregaande invloed op het maatschappelijke tot zelfs in het politieke leven.

Elk hoofdstuk begint met een kort ‘intro’ waarin wordt aangegeven wat er in het betreffende hoofdstuk behandeld wordt. Waar nodig wordt tegelijk een in de tekst voorkomend begrip toegelicht om het lezen te vergemakkelijken. Daarnaast is aan het einde van het boekje een verklarende woordenlijst toegevoegd en vindt de lezer daar enkele bijlagen en een literatuurlijst. Geprobeerd is om één en ander - elk onderdeel binnen het onderwerp - zo eenvoudig en duidelijk mogelijk uiteen te zetten. Er is, zoals in het Voorwoord aangegeven, een uitgebreid en goed leesbaar notenapparaat toegevoegd om het beweerde te onderbouwen en een ieder die meer wil weten verder te helpen.

Evenals bij de Vrijmetselarij zal duidelijk worden dat betrokkenheid bij een dergelijke organisatie - zeker voor wie beweerd christen te zijn - geestelijke duisternis betekent tot gebondenheid of zelfs nog erger leidend. Dit raakt niet alleen de

direct betrokkene maar ook degenen in de naaste omgeving van het ordelid. Het is daarom dat aan het einde van het boek wordt stilgestaan bij de bijbelse begrippen ‘gebondenheid’ en ‘bezetenheid’ en er een gebed is toegevoegd.

Mag zeker de christelijke kerk / gemeente - en ieder die zich christen noemt sowieso, zijn/haar verantwoordelijkheid weer leren inzien ten opzichte van maçonnieke organisaties als ondermeer de Odd Fellows en met betrekking tot de loge een duidelijk bijbels verantwoord standpunt innemen en zich pastoraal verantwoordelijk weten voor daarbij betrokken gemeenteleden. Misschien dat dit schrijven daartoe een bijdrage mag zijn.

De titel: *‘de keten gebroken…’* duidt allereerst op het ‘open’breken van de weinig belichte geheime organisatie van de Odd Fellows[3], die zich doet kennen in het symbool van drie aaneengesloten schakels die samen een keten vormen[4]. Maar bovenal duidt de titel op het bevrijd kunnen worden van het met deze keten geboeid zijn in en door de naam van Jezus Christus, de naam waarin alleen behoud is en die is boven alle naam en die in geen enkele maçonnieke loge in bijbelse zin genoemd mag worden.

Dank gaat uit naar de niet bij name te noemen personen die de moeite hebben willen nemen het manuscript door te lezen en op mogelijke verbeteringen te wijzen. Mag het resultaat bijdragen tot verheerlijking van Koning Jezus, die meer dan alleen ***V***riendschap wil sluiten in en door de ***L***iefde getoond aan het Kruis. Hij die de ***W***aarheid is en dit bewezen heeft te zijn in en door Zijn Opstanding en onder Wiens regering al de Zijnen één zullen worden. Hij, die de keten van iedere gevangene wil verbreken.

Hoofdstuk 1

De Odd Fellowship

‘Ze beweren dat de organisatie een liefdadigheidsinstelling is die kerstcadeautjes schenkt aan arme weduwen en een studiebeurs voor Harvard aan het eigen nageslacht.’
*(**Kim Småge**)*

Intro

In dit hoofdstuk wordt onder de titel *De Odd Fellowship* allereerst stilgestaan bij de oorsprong en het ontstaan van de Odd Fellows. Hoewel beide begrippen, ‘oorsprong’ en ‘ontstaan’, hetzelfde lijken aan te geven en door de meeste woordenboeken bij ‘oorsprong’ ook ‘ontstaan’ als omschrijving wordt gegeven, is er een verschil. Zo wordt met ‘oorsprong’ *het vroegste begin* weergegeven. Het zegt iets van het waar en wanneer. Het begrip ‘ontstaan’ geeft echter allereerst *het voortkomen uit* aan. Dit verschil zal ondermeer van belang blijken bij het beschrijven van de wordingsgeschiedenis van de Odd Fellows. Is de orde wel

authentiek - in de zin van oorspronkelijk - en origineel - in de zin van iets eigens hebbend - of komt ze bijvoorbeeld voort uit een andere orde en heeft ze deze feitelijk in meer dan één opzicht gekopieerd. In hoofdstuk 3 wordt op dit laatste/hierop teruggekomen.

Vervolgens wordt ingegaan op de naam Odd Fellows. De naamgeving blijkt nauw aan de wordingsgeschiedenis van de orde verbonden te zijn. Het terugsporen van de naam is door de vele theorieën een niet zo eenvoudige zaak. Er is wat dit aangaat geprobeerd zo dicht mogelijk bij het meest waarschijnlijke uit te komen.

De loge wil natuurlijk ergens voor staan. Ze zegt dan ook een doel te hebben. Elk lid dient dit doel niet alleen binnen, maar ook buiten de loge waar te maken. Bij dat laatste wordt het accent gelegd op het charitatieve karakter van de orde. In dit hoofdstuk wordt in paragraaf vier, ‘het doel’, allereerst objectief gekeken naar wat de loge zelf in dezen zegt. In het volgende hoofdstuk wordt een en ander kritisch besproken/bevraagd.

Het is een logisch vervolg om op de bespreking van het doel aansluitend aandacht te besteden aan het lidmaatschap. Kan ieder die wil zo maar tot de orde toetreden, en wat als je een keer hebt mogen toetreden?

Afzonderlijk wordt daarop volgend stilgestaan bij de plaats van de vrouw en daarna bij het gedachtegoed.

Behalve dat het logelid zegt vanuit het doel te willen leven en werken - wat onder andere wordt uitgedrukt in de de Odd Fellowship kenmerkende drievoudig geschakelde keten - blijkt dat er binnen de loge ook aan ieder individueel lid wordt ‘gewerkt’. De loge heeft daarvoor haar eigen gedachtegoed dat bijdraagt aan een, wat zij noemt, zinvol leven.

In paragraaf acht wordt ingegaan op de positie van de afzonderlijke loges. De officiële naam Independent (*Onafhankelijke*) Order (*Orde*) of (*van*) Odd Fellows, afgekort I.O.O.F., klinkt mooi, maar klopt het met de werkelijkheid? Is elke loge echt vrij in haar doen en laten en dus zelfstandig?

Tot slot roept de geschiedenis van de loge van Odd Fellows de vraag op of wat zich naar buiten toe presenteert als loge de loge is, of is er een loge binnenin de loge? Bij die vraag staan we in de laatste paragraaf stil onder de noemer ‘een ‘Binnenste Kring’ – een geheim genootschap?’.

De oorsprong, het ontstaan

Als het gaat om de oorsprong van de Odd Fellowship dan is, net als bij andere maçonnieke organisaties, ook hier de hang naar een zo vroeg mogelijk dateren duidelijk aanwezig. Hoe eerder in

de geschiedenis al een aanzet is te vinden, hoeveel te beter. Binnen de Odd Fellowship in ons land trof ik de meest opmerkelijke poging daartoe aan bij F. Wering e.a. in het 'Gedenkboek'. In dit boek wordt in verheven taal geprobeerd voor de oorsprong terug te grijpen tot aan de oude geschiedenis van Egypte.[5] Een Engels onderzoek weet terug te gaan tot de tijd van de Romeinen in 55 na Christus.[6] Dit zo vroeg mogelijk proberen te dateren is bedoeld om gewicht aan de ordezaak te geven. Hoe ouder de herkomst, hoe interessanter, eerbiedwaardiger en wijsgeriger, maar vooral hoe meer het de geheimzinnigheid van de orde ten goede komt. Maar een andere Nederlandse Odd Fellow vermeldt:

> *'De eerbied voor deze schoone stichting behoeft niet te worden gewekt door het aanvoeren van bewijzen van hoogen ouderdom, welke bewijzen toch den toets van een strenge critiek niet zouden kunnen doorstaan'*.[7]

Onder de schrijvers uit de 'eigen' Odd Fellow kring tref je dan ook meestentijds nuchtere personen aan die, als het gaat om dateren, er naar streven de werkelijkheid recht te doen.[8] We komen dan voor de oorsprong van de orde op zijn vroegst terecht bij de 17^{e}, 18^{e} eeuw.

Wanneer je de verschillende bronnen vergelijkt, blijkt het echter niet zo eenvoudig om tot een nauwkeurige datering te komen. Als reden hiervoor is bijvoorbeeld aan te voeren dat er vele gelijknamige, alsook soortgelijke, en toch vaak weer andere kringen[9] zijn met dezelfde dan wel bijna dezelfde naam. Daarnaast zijn er door onderlinge ruzies[10] ook nog eens vele afsplitsingen geweest. Soms zie je dat in de loop van de tijd afzonderlijke groepen (weer) samengaan.

Voor wat betreft de Odd Fellows in ons land kun je simpelweg terug gaan op Thomas Wildey[11] en de door hem in Amerika gestichte orde. In dit verband is het jaartal 1877 te noemen. Kijk je naar de geschiedenis daarvoor, dan zie je een nauwe relatie met de *Manchester Unity Order*[12] waarvan men heet te zijn afgesplitst.[13]

Tijdens het bestuderen van de oorsprong van de Odd Fellowship, word je niet alleen bepaald bij verschillende mogelijke momenten in de geschiedenis, maar voor wat betreft het ontstaan ook bij de relatie met andere maçonnieke groepen[14] en bij de sociale context.

Voor wat betreft de relatie met andere maçonnieke groepen geldt dat er bronnen zijn die uiteindelijk de vrijmetselarij als

oorsprong nemen. De Odd Fellow Grosh zegt hiervan onomwonden:

> *'Vrijmetselarij is de werkelijke wortel van waaruit al de andere geheime genootschappen zijn ontstaan'.*[15]

Past Grand Master Robbert Moffrey schrijft in zijn *The Rise & Progress of the Manchester Unity* dat de Manchester Unity Order waarvan, zoals we zagen, de Odd Fellows heten te zijn afgesplitst, een imitatie was van de vrijmetselaarsloge.[16] Kok ziet in zijn boek *Verleidende Geesten* de orde van Odd Fellows als gelijkwaardig aan de vrijmetselaars.[17] In dezen kan er op worden gewezen dat een aantal bronnen ten aanzien van de orde in Amerika vermeldt dat *'velen die de vrijmetselarij de rug toe keerden zich voegden bij de Odd Fellows'*. Dit is een zeker niet te verwaarlozen gegeven, te meer omdat de bakermat van de orde van Odd Fellows zoals wij die nu kennen, ook van die in ons land, in Amerika heet te liggen. Bovendien geeft een van de bronnen aan dat deze 'overloop' van grote invloed is geweest op de ontwikkeling van ondermeer de ritualen.[18] Op de verwevenheid en verwantschap met deze maçonnieke groep, alsook op de

gevolgen daarvan wordt afzonderlijk in hoofdstuk drie teruggekomen.

Wat de zojuist genoemde sociale context aangaat, valt op dat in deze orde aanvankelijk in de eenvoudige volksklasse, met name de arbeidersklasse, vertegenwoordigd is.[19] Op zich is daar niets mis mee, alleen betrof het hierbij wel vaak teleurgestelde leden die eerst hun geluk tevergeefs hadden beproefd bij de Vrijmetselaars. De sociale achtergrond uitte zich vooral in het drankgebruik dat vaak uitliep op misbruik. Mede daardoor stond de orde in de vroegste tijd niet goed bekend. Eén en ander heeft in elk geval geleid tot een soort minderwaardigheidsgevoel van de ordeleden ten opzichte van de vrijmetselarij. Het gevoel van minderwaardigheid komt in sommige literatuur van eigen bodem soms wel heel nadrukkelijk tot uitdrukking[20] en is nog steeds aanwezig. De eigen geschiedenis vertelt van de verwoede pogingen om het drankmisbruik uit te roeien en dat ten slotte met succes.

De naam

Gold voor de oorsprong dat het moeilijk is om exact het juiste moment aan te geven, ook voor de naam geldt dat het moeilijk is aan te geven hoe deze is ontstaan, dan wel zich heeft

ontwikkeld. Opnieuw stuit je op vele theorieën en wordt er beweerd dat de oorsprong van de vreemde naam ligt in een verborgen verleden.[21] Zo willen sommigen doen geloven dat de naam ‘Odd Fellow’ voor het eerst werd gegeven door Titus Caesar. Zij, die zo genoemd werden, zouden zich onderscheidden van anderen en zich aan elkaar, zowel overdag als ’s nachts, kenbaar maken door middel van het gebruik van tekens en passeerwoorden (soort van ‘wachtwoorden’).

De naam Odd Fellow kun je vertalen met ‘vreemde, rare kerel’. ‘Odd’ betekent namelijk letterlijk ‘vreemd’, ‘raar’, ‘zonderling’. Het woord ‘fellow’ betekent ‘kerel’, ‘vent’ en ‘kameraad’. Eén van de bronnen beweert dat ‘fellow’ ook de betekenis van ‘broeder’ kan hebben *‘en omdat de Orde der Odd Fellows een broederschap is ligt het voor de hand om ‘fellow’ te vertalen door ‘broeder’’*. Het woord ‘Odd’ zou volgens dezelfde bron, J. Visser Czn., afgeleid kunnen zijn van ‘Odes’ omdat in de bijeenkomsten liederen (Odes) gezongen worden. Een andere en meer voorkomende verklaring is, dat de hulp die vanuit de broederschap werd gegeven zo inging tegen de tijdgeest van weleer dat deze hulp als ‘ongewoon’ en ‘vreemd’ werd beschouwd en daarom zij die deze hulp gaven ‘Odd Fellows’ werden genoemd.[22] Tot slot vermeldt John van Haeften dat, wanneer de opkomst van de maçonnieke ordes wordt geplaatst in de tijd van

de gilden, het ‘Odd’ zou kunnen wijzen op: ‘opzichzelfstaand’, niet tot een plaatselijk Gilde behorend.[23] De Van Dale geeft als betekenis simpel, maar opmerkelijk, weer dat het een soort ‘vrijmetselaarsorde’ is, zonder de naam verder te verklaren.

In Nederland en België, die samen één jurisdictie vormen, heet de orde de ‘Independent Order of Odd Fellows’, vrij vertaald komt dat ongeveer neer op ‘Onafhankelijke Orde van vrije gezellen’.[24] Een andere benaming voor de Odd Fellows verwijst naar de hierna te bespreken en uit drie delen bestaande keten, en luidt *‘The Three Link Fraternity’*.

Het doel

Het doel van de internationale Odd Fellowship is naar eigen zeggen, het nastreven en het in praktijk brengen van het devies dat is uitgedrukt in het symbool van de drievoudige keten: Liefde, Vriendschap en Waarheid.[25]

Het vervullen van de hieruit voortvloeiende plichten als *‘het verrichten van menslievende en weldadige werken door zieken te bezoeken, de bedroefden te troosten, de doden te begraven en de wezen op te voeden’*, vloeit volgens H.J. Schaap voort *‘(…) uit de erkenning van een Hogere Macht’*.[26] Eén van de naaste

medewerkers van de stichter van de I.O.O.F., Ridgley, drukte zich zo uit:

> *'De grondslag van het Odd-Fellowship is te noemen in een enkele korte zinsnede: Het Vaderschap van God en de Broederschap der Menschen'*.[27]

In een deel van de ritualen - de voorgeschreven gebruiken, ceremonieën en ceremoniële handelingen[28] - komt het doel van de orde thematisch terug, terwijl dit bedoeld is de leden van de loge te onderwijzen. De orde wordt dan ook wel omschreven als

> *'(…) een school, waarin hij* (het lidmaat- jgh) *de morele lessen kan leren die voor zijn geestelijke opbouw en structuur zeer belangrijk zijn (…)'*.[29]

Ondanks het beroep op een Hogere Macht wordt de nadruk gelegd op de mens en wordt deze zondermeer als in zich 'goed' gezien. Hij heet zelfs '*meer en beter dan hij zich in de regel voordoet'*.[30] Het gaat erom de *'goede eigenschappen van de mens te ontwikkelen'* en te *'streven naar de verwerkelijking van hoge menselijke waarden om zodoende het goede in de mens te*

bevorderen'.[31] In het *Gedenkboek* schrijven Wering en de zijnen:

> *'Zij (het doel, is gelijk aan taak van de Odd-Fellow - jgh) eischt kennis van de menschen en van de wereld, maar bovenal van zich zelf, van zijn innerlijk wezen en zijn verhouding tot alles, wat buiten hem bestaat, van de geziene en ongeziene wereld (holisme –jgh – zie elders).*[32]

In het doel ligt de verbondenheid.[33] De mens die door hen op deze tocht 'pelgrim' wordt genoemd, omschrijven zij nota bene als:

'(…) hoogste uiting van ***het goddelijk*** *(vet jgh) leven (…)'*. [34]

Kortom, de orde schijnt er alles aan te doen om de doelstelling onder de noemer 'charitatief' waar te maken. Opmerkelijk hierbij is het terugkerende symbool (zinnebeeld) van de open hand met daarin een hart. De open hand staat voor het charitatieve. Het hart wordt gezien als *'het centrum van het stoffelijke en het onstoffelijke leven; de goddelijke aanwezigheid in*

het centrum', terwijl het hart tegelijk de centrale wijsheid personifieert.[35]

Lidmaatschap

De praktijk leert dat niet iedereen zo maar tot de Odd Fellows kan toetreden of wordt toegelaten, al wordt dit soms wel gesuggereerd. Allereerst is er de leeftijdsgrens van 21 jaar. Daarnaast kent de Odd Fellowship evenals andere maçonnieke genootschappen het fenomeen van 'voordracht', ook wel ballotage genoemd, waarbij iemand voor lidmaatschap wordt voorgedragen en de onderzoekscommissie het laatste woord heeft. Net als bijvoorbeeld bij de Vrijmetselaars geldt ook hier dat er een beperkt aantal keren geballoteerd kan worden, terwijl na enkele malen te zijn afgewezen een poging elders – waar ook ter wereld – zinloos is. Na succesvolle ballotage en daarop volgende toetreding dient het aspirant lid vervolgens te verklaren dat hij absoluut gelooft dat er 'een Hogere Macht' is. Wie zich atheïst noemt (of anarchist wil heten), wordt niet toegelaten. Een geluid uit de kring van Odd Fellows zelf laat hierbij weten dat elke loge de zorg heeft '*dat met* ***den grootst mogelijke ernst*** *wordt gezocht naar* ***de meest geschikte personen****'* (vet jgh), wat op

zich nogmaals duidelijk maakt dat je niet zo maar de loge binnenkomt.[36]

Voor wat betreft het vinden van '*de meest geschikte personen*' blijkt in de praktijk maar wat vaak dat een Odd Fellow - van meestal hogere graad - elders '*met den grootst mogelijke ernst*' zijn ogen en oren de kost geeft om potentiële aspirant leden op te sporen. De zogeheten serviceclubs als de Lions Club en de Rotary worden wel gezien als 'visvijvers' bij uitstek voor de Odd Fellows en de Vrijmetselaars om nieuwe leden te rekruteren. Sommigen auteurs stellen dit soort clubs zelfs zondermeer op één lijn met Odd Fellows en Vrijmetselaars. Voorbeelden daarvan zijn Kim Småge in *'de witte handschoenen'* en Steven Knight in zijn geruchtmakende boek *'The Brotherhood'*.[37] Eigen onderzoek binnen de genoemde serviceclubs bevestigen dit. In hoofdstuk drie wordt hier nader op ingegaan.

Is iemand eenmaal toegelaten, dan wordt hij ingewijd en wordt hij een 'broeder van de ingewijde Graad'. Hierop volgt een 'proeftijd'.[38] Vanaf de inwijdingsgraad speelt het afleggen van een belofte een grote rol, terwijl de inwijding zelf, en vervolgens elke installatie daarna in een hogere graad in rituele vorm gebeurt. Hoewel de Odd Fellow zich met het gebruik van het begrip 'belofte' schijnt te willen onderscheiden van de

vrijmetselarij, deze spreekt van ‘eed’, is er qua inhoudelijke waarde en verplichting weinig tot geen verschil. Dat er gekozen is voor ‘belofte’ in plaats voor ‘eed’ ligt waarschijnlijk in de door de jaren heen gegroeide beladenheid rond het begrip ‘eed’ bij de Vrijmetselaars.[39] Wie kent niet de gruwelijke, meestentijds met feiten gestaafde verhalen wanneer een lid de eed verbrak of verbreekt, of zich niet aan de regels hield of houdt.

> Als voorbeeld is te noemen de gruwelijke moord in de Verenigde Staten op Captain William Morgan in 1826. Reden? Hij had de geheimen van de vrijmetselarij openbaar gemaakt. Na vermoord te zijn, werd zijn lichaam in Lake Ontario geworpen. Het gevolg van het rumoer rond deze moord was, dat vele duizenden leden de loge verlieten. In zijn boek *The Final Solution* heeft Steven Knight de Jack The Ripper moorden aan de vrijmetselarij toegeschreven. Ook hier zou de reden voor de moorden in het onthullen van maçonnieke geheimen liggen.[40] Wat te denken van de dood in 1982 van Roberto Calvi, die vanwege zijn nauwe banden met het Vaticaan als bankier wel ‘De Bankier van God’ werd genoemd. Hij was waarschijnlijk betrokken bij criminele activiteiten van de geheime P2 loge.[41] Hangende aan een brug over de Theems, Blackfriar’s Bridge, werd hij gevonden met de rituele steen aan zijn testikels bevestigd om castratie te symboliseren.

De opmerkelijke dood van paus Johannes I zou ook met dezelfde loge in verband zijn te brengen. Paus Johannnes I zou van een journalist een lijst met namen van leden van de loge hebben ontvangen. De betreffende journalist is kort daarop (eveneens) vermoord. (David Yallop, In God's Name - An Investigation into the Murder of Pope John Paul I, London, Jonathan Cape Ltd, 30 Bedford Square, London, 1984.)

Binnen de vrijmetselarij is er hierom waarschijnlijk terecht angst, zelfs bij hen die al geruime tijd zijn uitgetreden. Ook bij de Odd Fellows blijkt om waarschijnlijk gelijke reden de zwijgzaamheid gelijkwaardig groot.

In de Washington Post en in de San Francisco Chronicle verscheen in 2001 tegelijk een opmerkelijk artikel met als kop:

Overblijfselen van Geheim Genootschap plaatst heel de U.S. voor een raadsel.
Skeletten gevonden in de oude loges van de Odd Fellows.

Het artikel vertelt dat in de Warrenton loge van de Independent Order of Odd Fellows (Warrenton, Verginia) tussen de muren een witte lijkwade, beenderen en witte kaarsen zijn gevonden. Het blijkt te gaan om het lichaam van een vrouw. Een van de zegslieden van de politie vertelt dat dit niet een op zich staande zaak is en dat door

heel het land in loges van Odd Fellows van dit soort ‘ontdekkingen’ zijn gedaan. In de recente jaren heeft de politie in dit verband onderzoek gedaan in de staten Missouri, Indiana, Pensylvenia en Nebraska. Het heet dat in Oklahoma een dergelijke vondst zelfs werklui in paniek op de vlucht heeft doen slaan.

In Missouri werd een medewerker van een theater in verband met de opheffing van een Odd Fellow loge twee doodskisten aangeboden met, naar het zou heten, neplijken. De werkelijkheid bleek anders.

Nu wordt verteld dat een en ander te maken zou kunnen hebben met bepaalde geheime ritualen. De skeletten zouden daarbij ‘angstaanjagend krachtige voorwerpen’ zijn.

En de politie van Warrenton? Het heet dat zij de Odd Fellows niet hebben kunnen overreden in de zaak iets prijs te geven. (Washington Post en San Francisco Chronicle 30 maart 2001, Maria Glod.)

Vanaf het eerste moment, van het afleggen van de belofte of eed tot in het doorlopen van de vele graden, wordt de ingewijde geconfronteerd met ondermeer symbolen (zinnebeelden), handdrukken en passeerwoorden die bedoeld zijn om ‘wijzer’ te maken, maar die vooral bedoeld zijn om hem van de buitenstaander te onderscheiden. Stap voor stap dringt hij door tot het wezen van de orde en daar *‘is trouwens geruime tijd voor noodig’*.[42]

Is er bij de vrijmetselarij een toenemende doorzichtigheid rond de veelheid en inhoud van de graden, dit kan ten aanzien van de Odd Fellows niet zondermeer gesteld worden. De Vrijmetselaar die wil volhouden dat er maar drie graden zijn binnen de loge kom je steeds minder vaak tegen. De Odd Fellow daarentegen is op dit terrein minder eerlijk en open. In één van de persoonlijke gesprekken met een Odd Fellow wilde deze, net als vroeger de Vrijmetselaar, beweren dat er maar drie graden zijn. Wie op dit punt de moeite neemt de vermelde Odd Fellow bronnen door te nemen, zal niet anders dan tot de conclusie kunnen komen dat ook deze elkaar tegenspreken.[43] Het totaal aantal graden is zeker meer dan vier en wellicht overstijgt het de veertien en gaat het richting vrijmetselarij met drieëndertig graden (en dan zijn we bij de Vrijmetselaars schijnbaar nog niet uitgeteld).

De plaats van de vrouw

Over de plaats van de vrouw binnen de orde kan slechts kort iets gezegd worden, aangezien de maçonnieke wereld niet direct het toonbeeld van emancipatie te noemen is. Al zijn er sommige loges van Vrijmetselaars die schoorvoetend de vrouw een plaats toekennen en zijn de Odd Fellows hier al vrij vroeg een

schijnbaar voorbeeld, toch valt op dat bij hen de loges alsnog gescheiden blijven.[44]

De Amerikaanse Grootloge – waarbij de uiteindelijke wereldwijde zeggenschap ligt – stelde het lidmaatschap voor vrouwen open op aandrang van Schuyler Colfax die de Rebekkah-graden-loge stichtte *'om ook aan de vrouwen van de leden der orde de gelegenheid te openen hare werkzaamheid in dienst der humaniteit te bewijzen* (…)*'*.[45] Wie echter de literatuur van de Odd Fellows bestudeert, zal opmerken dat aan de loges van de vrouwen nauwelijks (serieus) aandacht wordt besteed. Het lijkt dan ook eerder een 'meedoen voor spek en bonen'.

Cynisch laat Kim Småge de hoofdpersoon in haar eerder genoemde boek - toen deze stuitte op vrouwen binnen de vrijmetselarij - met betrekking tot de Rebekka-loge opmerken dat het gaat om:

> *'Gefrustreerde vrijmetselaarsvrouwen die nooit toegang konden krijgen, en volgens de schrijver ook nooit zullen krijgen, tot de mannenwereld, hebben hun eigen loges gevormd'*.[46]

De naam Rebekka-loge *‘(…) werd ontleend aan de Oud Testamentische vrouwenfiguur "Rebekkah", die bij de bron water put voor mens en dier. Zij wordt beschouwd als de behoedster van het onmisbare water en daardoor symbolisch van het leven. In haar wordt de dienende mens uitgebeeld en zij is het symbool van hulpvaardigheid en daadkracht’.*[47]

Gedachtegoed

De Odd Fellow stelt dat het lid zijn van de orde kan bijdragen aan je persoonlijke ontwikkeling en je tegelijkertijd de mogelijkheid geeft een zinvol bestaan te ontdekken.[48]
Wie eerlijk is, kan niet ontkennen dat de orde hier nogal wat voorstaat. Ze wil en kan naar eigen zeggen *je persoonlijkheid vormen* en biedt niet minder dan de mogelijkheid *de zin van het bestaan* te *vinden*. Het is dan eigenlijk ook wel logisch dat de plaats waarbinnen dit kan en mag gebeuren door hen ‘tempel’ wordt genoemd. Hier gaat het immers om *hoge en de mens heilige zaken*. In de tempel wordt ervan uitgegaan dat alle mensen, ongeacht ras, huidskleur of maatschappelijke positie broeders en zusters van elkaar zijn.[49] Het is daar, in de tempel, dat plechtige rituele zittingen worden gehouden *‘ter stimulering*

van ethisch denken en handelen' zoals de Odd Fellow Ernst Born de inhoud van deze zittingen omschrijft.[50]

We zagen dat er geruime tijd nodig heet te zijn om tot *het wezen* van de orde door te dringen en dat dit geldt voor ieder die zich bij de orde heeft aangesloten. De orde wordt dan ook wel een school genoemd en op deze Odd Fellow school leer je de morele lessen die voor je geestelijke opbouw en structuur zeer belangrijk zijn.[51] De orde kent dan ook de zogenaamde 'Ordeleer'. *'Deze [orde]leer bevat voorbeelden, gelijkenissen en gedachten die ontsproten zijn uit het Oude en Nieuwe Testament en uit het gedachtengoed van Westerse culturen en die van het Verre Oosten'*. Dit *'gedachtengoed van de Odd Fellows'* wordt *'trapsgewijs'* doorgegeven en *'het wordt ook regelmatig mondeling herhaald'*.[52] Hierbij moet gedacht worden aan de speciale zittingen waarin de leden in steeds hogere graden worden ingewijd, terwijl de gelijkenissen en gedachten middels uitgesproken teksten - het rituaal - ondersteund worden door symbolen en zinnebeelden. Het rituaal is dus de omschrijving van het gebruik van regelmatig terugkerende handelingen en bevat de diepe symbolische inhoud en reikt de geestelijke waarden aan. Dit alles heeft een *'dieptewerking'* en *'het spreekt de ziel van de mens aan'*. Op deze manier worden niet alleen *'geestelijke*

waarden aangereikt', er komt ook ruimte voor het *'saamhorigheidsgevoel'*. Bij dit alles wordt er van uitgegaan dat *'groei in leeftijd van invloed (…) [is] op nieuw verworven inzichten* (…)'.[53]

Omdat de Odd Fellowship grote waarde hecht aan symbolen spelen deze in de orde dan ook een heel belangrijke rol. De Odd Fellow zegt dat waarden in het leven soms zo moeilijk in woorden zijn weer te geven en dat daarom symbolen in het leerproces worden gebruikt. De symbolen hebben een diepzinnige achtergrond en hangen op een gecompliceerde wijze met elkaar samen. Ze drukken niet alleen uit wat onzegbaar is, maar sporen - terwijl ze beleefd worden - aan tot denken.

Een belangrijk deel van de zittingen en de informele bijeenkomsten wordt dan ook besteed aan geestelijke verdieping. De zittingen, die bepaald worden door vertrouwelijkheid en openheid, kunnen en mogen daarom niet door niet-ingewijden verstoord worden.[54]

> *'Ook vinden zoovelen geen troost meer in hun Godsdienst, omdat alles zoo er mede in tegenspraak lijkt.' '*(…)*"Vrienden, waar toefdet gij zoo lang." Gij kunt bij ons vinden Vriendschap en Liefde en gij kunt helpen de Waarheid te*

bevorderen, gij vindt bij ons Broederschap en daardoor Verdraagzaamheid (…)*'.* [55]

Wie toetreedt, moet in de meest letterlijke zin toegeven dat hij tot op dat moment volkomen in het duister ronddoolde. Om dit 'symbolisch' te onderstrepen is hij bij het inwijdingsritueel geblinddoekt en geketend. Het heet dat wie toe mag treden van het duister overgaat in het licht.[56]

Zagen we dat om te mogen toetreden tot de orde het geloven in een Hogere Macht een absolute voorwaarde is, het waarom wordt nu langzaam duidelijk. En toch. Op het duiden van de oorsprong van het gedachtegoed na en het nadrukkelijk spreken van geestelijke waarden, wordt van het gedachtegoed zelf feitelijk niets onthuld. Wie is toegetreden neemt immers, na het op plechtige wijze afleggen van de belofte (of eed), de algemene verplichting tot geheimhouding op zich voor wat betreft het rituaal en de vele verhandelingen. Wie de literatuur van de orde op dit punt doorspit, ontdekt vrij snel dat er veel woorden gebruikt worden om met name zichzelf aan te prijzen, maar dat de afgesproken zwijgzaamheid voor wat betreft het gedachtegoed vrijwel steeds in acht wordt genomen. Daarom is - al schreef Schilder destijds zelfs ten aanzien van hen die bij de maçonnieke ordes horen dat *'alleen de werkelijk scherpzinnigen, de leden van*

hoogeren aanleg tot de dieper liggende symbolen en hun beteekenis vermogen door te dringen' - de bijna cynische uitroep van de hoofdpersoon bij Kim Småge te begrijpen: *'Ze verhalen bladzijden lang over ALLES wat open en begrijpelijk is, maar houden één ding voor zichzelf. Namelijk hun rituelen'.*[57]

Toch levert een goed bestuderen, en zeker een lezen tussen de regels door, voldoende op om in het vervolg het nodige gedachtegoed te kunnen benoemen en het tegen *Het Licht* te kunnen houden. Bovendien is er, voor wat met name de ritualen betreft, het nodige naar buiten gelekt en op straat komen te liggen.

Zelfstandig

De naam Independent Order of Odd Fellows, afgekort I.O.O.F., suggereert dat elke loge, waar ook ter wereld, tenminste de eigen zaken kan en mag regelen. Vrij vertaald betekent deze naam immers zoveel als 'Onafhankelijke Orde van vrije gezellen'. De titel van een geschrift uit 1939 dat te vinden is in de bibliotheek van de Evolutie Loge nr. 72 in Eindhoven, onder de noemer 'informatie' (210), luidt dan ook *'De I.O.O.F, de onafhankelijke orde van de vrije broeders'*. In het woordenboek wordt Onafhankelijk omschreven als 'aan niemand onderworpen', 'vrij',

’zelfstandig’, ‘door niets bepaald of geregeld’. De vraag is echter (hoe dan ook) hoe onafhankelijk elke afzonderlijke orde van deze wereldorganisatie is, een wereldorganisatie waarvan de leden, over heel de wereld verspreid, door bijzondere banden aan elkaar verbonden heten te zijn.

Vanuit de geraadpleegde bronnen wordt duidelijk, dat de onafhankelijkheid wel degelijk is en wordt begrensd. In 1879 nam de Grootloge van de Verenigde Staten de titel aan van Sovereign Grand Lodge of the Independent Order of Odd Fellows. Dit betekende dat deze Grootloge daardoor boven de aangesloten Grootloges in andere landen en continenten kwam te staan. Zo zetelt vanaf toen het hoofdbestuur van de Orde in Amerika en wordt de orde van daaruit geleid. Wel kan iedere loge zelfstandig besluiten nemen, maar deze mogen niet in strijd zijn met *‘de wetten en voorschriften door de Souvereine Groot Loge in Amerika vastgesteld’*. De wereldwijde invloed van de Groot Loge in Amerika komt bijvoorbeeld tot uiting in de opgelegde verplichting tot geheimhouding betreffende rituaal en verhandelingen. Vervolgens blijkt de orde ook nog eens op Europees niveau gestructureerd in de zogenoemde Europese federatie. Binnen de afzonderlijke jurisdicties (rechtsgebieden) - Nederland vormt samen met België een jurisdictie - geldt daarop

dat ondermeer elke loge aan de Grootloge ondergeschikt is én dat de besluiten van de Grootloge bindend zijn.[58]

Een 'Binnenste Kring' - geheim genootschap?

Een 'Binnenste Kring'

Op basis van gegevens die te vinden zijn bij M. Copin Albancelli in zijn boek *Le Pouvoir Occulte contre la France* is het E. Smit die in zijn brochure *'Vrijmetselaar of… Christen'* spreekt van een Binnenste Kring in de orde van de Vrijmetselaars. Hij bedoelt daarmee, dat er een orde binnen de orde is en dat deze Binnenste Kring in hoge mate *internationaal* is en grote invloed heeft. Deze invloed is groter dan die van de orde van Vrijmetselaars zoals deze zichtbaar gekend kan worden.[59] Hoe verrassend om een bijna identiek fenomeen bij de Odd Fellows te ontdekken.

In 1822 stichtte de vader van de Odd Fellowship, Thomas Wildey, samen met Boyd en Couth een geheim genootschap: 'The Three Odd-Links'. De oorsprong en het doel alsook de geheimen schijnen onbekend te zijn gebleven, maar het blijkt dat er vanuit dit geheime genootschap grote invloed op de Odd Fellowship zelf is uitgeoefend. Zeker is dat de Odd-Links ieder jaar

samenkwamen op de 26e april.[60] Hoewel er van de kant van de Odd Fellows beweerd wordt dat met de dood van de drie het genootschap heeft opgehouden te bestaan, zijn daarvoor nergens concrete aanwijzingen te vinden. Evenmin is bekend of er naast de genoemde drie vooraanstaande pioniers andere personen bij dit genootschap betrokken zijn geweest. Het blijft een pikant gegeven, zeker in het licht van de Binnenste Kring bij de Vrijmetselaars, en het doet terecht vragen rijzen naar het geheime van de orde zelf en, opnieuw, ten aanzien van het aantal graden dat de orde kent.

Geheim Genootschap

Is de Odd Fellowship een geheim genootschap? Het is goed om vooraf het begrip ‘geheim’ te duiden en vervolgens vast te stellen of de werkelijkheid met de duiding samenvalt. Geheim wordt in het woordenboek ondermeer omschreven als ‘verborgen gehouden’, ‘wat niet publiek bekend mag worden’, ‘duister, moeilijk te doorgronden’, ‘verborgen voor niet ingewijden’.

Wanneer het begrip ‘geheim’ gebruikt wordt bij maçonnieke organisaties in het algemeen en de Odd Fellowship hier in het bijzonder, dan heeft ‘geheim’ geen positieve klank. Het wekt het gevoel dat er zaken gebeuren die duister zijn, het liefst verborgen

worden gehouden voor niet-ingewijden, ideeën, handelingen en praktijken die het licht niet kunnen verdragen. Daarnaast ademt het iets mysterieus. Alle maçonnieke ordes, of het nu gaat om de Rozenkruizers, de Orde van de Tempeliers, Vrijmetselaars en andere of in dit geval Odd Fellows, koesteren bijkans de mystiek, in elk geval wordt die indruk wat graag gewekt. Waarom wordt er anders geprobeerd om tot een zo vroeg mogelijke datering te komen en ook aan te sluiten bij de mysteriegodsdiensten? Dit laatste zal vooral duidelijk worden wanneer er in hoofdstuk vijf wordt ingegaan op de symboliek en de zinnebeelden en het esoterische (letterlijk: voor ingewijden bestemde) karakter van de orde. Het is juist dit esoterische karakter dat het aspect van ‘duister’ dusdanig direct raakt, dat het begrip ‘verborgen’ in de zin van ‘occult’ zelfs gebruikt kan worden. Dit laatste komt eveneens aan het licht in hoofdstuk vijf.

Vanuit de maçonnieke ordes wordt er zo af en toe een open dag georganiseerd om niet alleen zichzelf te presenteren, maar ook om zichzelf te profileren om zo de geschetste indruk een geheime orde te zijn tegen te kunnen spreken. Toch geeft een open dag en zélfs een uitnodiging om een publieke zitting mee te maken geen echt en eerlijk antwoord op de gestelde vraag. Op een dergelijke open dag of tijdens zo’n openbare zitting wordt bijvoorbeeld niets verteld of duidelijk gemaakt over het occulte

karakter. Daar wordt meestentijds alleen het accent gelegd op het ideële en charitatieve karakter en wordt verder de indruk gewekt dat de orde eigenlijk een soort van gezellige, maar wel serieuze soos is. Het is dan echter wel een ‘soos’ waar je, zoals we zagen, niet zomaar lid van kunt worden en waar je, word je lid, plechtig uitspreekt - of dat nu eed wordt genoemd of belofte - dat je zult zwijgen over alles wat zich binnen de loge afspeelt. Naast de vele geheime symbolen en handelingen die er binnen de orde zijn, leer je de universeel geldende geheime handdrukken en passeerwoorden. Ieder kan vanuit het bovenstaande nu al voor zichzelf de vraag beantwoorden of de gegeven verklaring van het woordenboek voor het begrip ‘geheim‘ op de maçonnieke ordes van toepassing is. Hoe sprekend is hier het korte maçonnieke gedichtje “Verschwiegenheit” van Goethe

Heil uns! Wir verbundne Brüder
Wissen doch, was keiner weiss…
Ja, sogar bekannte Lieder
Hüllen sich in unsern Kreis.
Niemand soll und wird es schauen
Was einander wir vertraut;
Denn auf Schweigen und Vertrauen
Ist der Tempel aufgebaut.

‘Wat ten slotte de geheimen betreft, zoo kan men volstaan met steeds en altijd weer die meening daaromtrent te wederleggen met de bewering, dat de orde der Odd-Fellows geen geheim gezelschap is – en evenmin geheime oogmerken heeft of een geheim doel najaagt.’ ‘Zij, die als geheel onbekenden tegenover het Odd-Fellowship staan, zullen allicht na eene oppervlakkige kennismaking in de meening verkeeren, dat de Odd-Fellows een geheim genootschap vormen, dat een geheim doel beoogt en zijn arbeid verricht onder de meest geheimnisvolle ceremoniën. Al die geheimen bestaan echter slechts in de verbeelding van verkeerd of onvoldoende ingelichte personen’.[61]

Betekenen de geheimen *dus* niets?

Uit het vervolg zal nog meer blijken of de Odd Fellow terecht opmerkt dat de Odd Fellowship geen geheime orde is, maar louter een orde met geheimen.

Hoofdstuk 2

De drie schakels en de werkelijkheid

‘Mij werd gevraagd waar ik het meest naar verlangde. Mijn begeleider fluisterde: ‘zeg licht’, en dat deed ik (…)’
*(uit: **Making An Odd Fellow.**)*

Intro

In het vorige hoofdstuk zagen we dat het doel van de Odd Fellowship tot uitdrukking is gebracht in een geschakelde drievoudige keten, waarbij elk van de drie delen een aspect van het doel van de orde aangeeft: respectievelijk Vriendschap, Liefde en Waarheid. Dit doel van de orde heet verankerd te zijn in het geloof in *een Hogere Macht*. Mee om die reden moet ieder die tot de orde wil toetreden aangeven in een Hogere Macht te geloven. Belangrijk is vooraf tenminste enig zicht te verkrijgen op wat er binnen de orde van Odd Fellows onder *een Hogere Macht* wordt verstaan. Vandaar dat eerst kort wordt stilgestaan bij het

godsbeeld binnen de I.O.O.F., terwijl in latere hoofdstukken mogelijke vragen en kanttekeningen rond en bij dit godsbeeld nader aan de orde zullen komen.

Van daaruit willen we vervolgens het door de orde gestelde doel naast de werkelijkheid leggen. De theorie toetsen aan praktijk. Het zal dan blijken dat er een aantal kritische kanttekeningen en vragen aan de Odd Fellowship zijn te stellen. Hierop zal in dit en ook in de volgende hoofdstukken zal worden ingegaan. Bij Vriendschap, Liefde en Waarheid zal blijken dat het in deze begrippen feitelijk gaat om wat binnen de ethiek als *waarden* worden opgevat.

Een korte omschrijving voor ethiek is:

> *Ethiek bestudeert wat goed en fout is in het handelen van de mens met het oog op het gestelde levensdoel – het is een kritische bezinning op moraal*.

Deze omschrijving van ethiek staat inhoudelijk dicht bij wat de orde zelf zegt na te streven. Om het behandelde recht te doen en ook om de tekst hieronder te verduidelijken, worden vanuit de ethiek beknopt een aantal binnen de tekst gebruikte ethische begrippen verklaard. Het lijkt moeilijker dan het is, maar op deze

wijze is het gedeelte van dit hoofdstuk waar deze begrippen worden gebruikt waarschijnlijk beter te lezen en te begrijpen.

Als eerste een omschrijving van het begrip *waarde*. *Waarde* is een duurzame overtuiging of principe. Het gaat daarbij om zaken die mensen belangrijk vinden en nastreven. Zaken waar *waarde* aan wordt gehecht. Wanneer aan een *waarde* op veel breder schaal wordt gehecht, kan een *waarde* tot *norm* worden.

Binnen de ethiek wordt met *norm* bedoeld: *gedragsregel, richtsnoer, maatstaf*. De drie omschrijvingen voor het begrip *norm* lijken gelijkwaardig, synoniem. Toch is er een zeker, niet onbelangrijk, verschil. De term *gedragsregel* geeft de meest algemene omschrijving weer waarin ook *richtsnoer* en *maatstaf* liggen opgesloten. Met *richtsnoer* is de *norm* evenwel een *gedragsregel* die **vooraf** gegeven is: zo zouden we behoren te handelen. Met *maatstaf* is de *norm* een *gedragsregel* die achteraf getoetst wordt: hebben we gehandeld zoals behoorde. Normen vragen een referentiekader. Dit wordt bepaald door het antwoord op de vraag: waar komen ze uit voort, waar gaan ze op terug, waaraan zijn ze te toetsen etc.

Het toetsen van de theorie aan de praktijk krijgt in dit hoofdstuk een schokkend slot. Vooral daar komt een groot vraagteken te staan achter de werkelijkheid van de drie schakels – de keten van de Odd Fellow.

Het Godsbeeld bij de I.O.O.F.

Het inhoudelijke van de geschakelde drievoudige keten en de uitwerking er van blijkt, zoals we in het vorige hoofdstuk zagen, gebaseerd op de erkenning van een Hogere Macht. We zagen dat deze erkenning van een Hogere Macht behoort tot de grondslag van de orde. Wereldwijd moet elk kandidaat-lid, alvorens voor het lidmaatschap in aanmerking te komen, verklaren in een Hogere Macht te geloven. Ook in veel van de symbolen van de orde wordt naar een Hogere Macht verwezen. In de loge kom je bijvoorbeeld, evenals in menige kerk, naast een geopende Bijbel het gebruik van de kaars tegen. In de kerk symboliseert de kaars Jezus als Het Licht van de wereld. In de loge symboliseert de kaars ook het licht, maar dan 'van een Hogere Macht waarin naar Waarheid gezocht zal worden.'[62]

De stichter van de orde, Thomas Wildey, benadrukte in zijn afscheid het belang en de noodzaak van de voortdurende zegen van een Hogere Macht, die hij toen God noemde. In een door hem daarbij uitgesproken gebed zei hij:

'(…)Ik bid God, zijn zegen voortdurend te schenken, de beraadslagingen steeds te leiden en de besluiten door rijp

oordeel te verzachten, opdat Zijne trouwe en waakzame zorg het lot deze stichting moge beheersen (…) moge Hij eindelijk het Odd-Fellowship over de geheele aarde in Zijne hoede nemen!'.[63]

Bij zijn dood werd door de ordebroeders niets minder getuigd dan:

'Hij werd uit ons midden weggenomen en ingewijd in de Grootloge daarboven, waar Jehova voorzit (…)'.[64]

Daarenboven hebben de ordestichter en zijn medestanders voor hun ritualen, bijvoorbeeld voor de ritualen bij de eerste drie graden volgend op de inwijding, de bijbel gekozen als rijke bron om uit te putten.[65] Het zijn deze drie graden die, naar zal blijken, nauw met het in de geschakelde drievoudige keten uitgedrukte doel verbonden zijn.

Wat opvalt, is enerzijds het vage spreken over 'een Hogere Macht', het vervolgens concreet teruggrijpen op de Bijbel en het nog concreter spreken door de stichter over God en het later bij zijn dood benoemen van die God als Jehova. Dit maakt nieuwsgierig naar het Godsbeeld. Hebben we nu te maken met een bekende of onbekende God?[66]

Een oppervlakkig kennismaking met de Odd Fellowship doet vermoeden dat de Odd Fellow voor wat betreft het godsbeeld dezelfde God als de christen voor ogen heeft. Die schijn bedriegt!

Er wordt door de orde zelf nadrukkelijk gesteld dat de I.O.O.F. geen christelijke organisatie is en geen binding heeft met een kerk of enig andere godsdienstige stroming. Hoewel de Odd Fellow stellig gelooft dat er meer is tussen hemel en aarde, benadrukt hij op meer dan één plaats dat het invullen van 'een Hogere Macht' een ieder vrijstaat.[67] Het heet zelfs, dat er boven ons '*beperkte weten*' er een Hogere Macht is die '*een mysterie*' blijft en dat het leven 'door *een mystieke macht* (cursiveringen jgh) wordt gedreven, die we kunnen aanvoelen maar niet begrijpen'.[68] Deze mystieke macht wordt op typisch maçonnieke wijze omschreven als 'het Opperwezen, de Schepper en Onderhouder van het heelal' of 'Schepper en Instandhouder van het Heelal' en 'Hoogste Wezen'.[69] Benamingen welke vergelijkbaar zijn met de bij de Vrijmetselaars: 'De Grote Architect van het Universum' en 'Opper bouwmeester/heer van het Heelal'.

Waar de Odd Fellowship zegt te willen gaan voor de waarden Vriendschap, Liefde en Waarheid is het toch zeker van belang te weten met welke God of god het ordelid van doen heeft, helemaal als hij hem ook nog 'Het Vaderschap' toedicht en dit

verbindt aan ‘de Broederschap der Menschen’.[70] Voor wie binnen de Odd Fellowship zegt christen te willen heten, is dit zelfs - zoals we in het vervolg zullen zien - van doorslaggevend belang. Immers, binnen het christelijk geloof spreken we van *de* God. Laat *de* God,[71] Jehova - gebruiken we liever zijn werkelijke Hebreeuwse naam: JHWH (Jaweh) - zich wel inpassen in het godsbeeld van de Odd Fellows? Is Hij inwisselbaar voor welke andere godheid dan ook?[72] Kun je als je volhoudt uit te willen gaan van een dergelijk variabel, wisselend godsbeeld, serieus spreken over Vriendschap, Liefde en Waarheid? Dit spreken in de praktijk omzetten in daden? Stelt Micheal Green stelt terecht dat een mystieke benadering van de onpersoonlijke ‘Ene’ (lees *een* Hogere Macht - jgh) absoluut geen noodzakelijke link met ethiek heeft - en we hebben het over ethiek wanneer aan de drie schakels praktisch handen en voeten moet worden geven. Niet voor niets zegt Green vervolgens dat Gods laatste Woord aan de mens vleesgeworden is.[73] Hij doelt daarmee op de *persoon* van Jezus Christus die God als *de* God lijfelijk op aarde heeft gepresenteerd - Hij is er en Hij spreekt. Alles daarbuiten is ‘niet-god’. Voor deze God - vleesgeworden in Jezus - is binnen de orde geen ruimte. De naam van Jezus mag in deze zin niet eens worden genoemd.

Een op het punt van het godsbeeld dieper doordringen, alsook een doordringen in het wezen van de Odd Fellowship, zal het schokkend gegeven opleveren dat binnen deze orde het aspect van een Hogere Macht al vrij snel meer dan alleen verwantschap vertoont met het gedachtegoed rond 'het goddelijke' binnen occulte kringen. In het volgende hoofdstuk zal blijken dat de Odd Fellowship hier gedachten en ideeën koestert, die haar niet alleen doet passen onder de noemer New Age, maar zelfs op één lijn stelt met het satanisme. De vraag zal beantwoord moeten worden of er binnen de Odd Fellowship in feite niet dezelfde god wordt vereerd als binnen bijvoorbeeld de Vrijmetselarij.

Hoe belangrijk het godsbeeld is, blijkt uit de volgende woorden van een Odd Fellow:

> *'(…) de gebondenheid aan een mystieke macht, de bewustwording van de eenheid van God en wereld, zal tot de ontwikkeling gebracht moeten worden, zal de broederschapsgedachte werkelijk veld winnen (…)' '(…) Noodig is daarvoor een zekere mate van ontwikkeling, een bereidheid tot geestelijke belangstelling en inspanning voor bewustwording. (…) geestelijke werkzaamheid (…)'.*[74]

Een andere Odd Fellow stelt:

'(…) Een belangrijk deel van de zittingen en de informele bijeenkomsten wordt dan ook besteed aan geestelijke verdieping.'[75]

Was er niet sprake van 'de Orde*leer*'?[76]

Vriendschap, liefde en waarheid?

Weerbarstige praktijk

'(…) [I]*n onze directe omgeving wordt van Odd Fellows verwacht dat zij (…) mede verantwoordelijkheid gestalte geven in het geven van vriendschap, het bewijzen van naastenliefde en het zoeken naar waarheid, waarbij dat laatste (…) alles te maken heeft met het geloof in een hogere macht. Over het bewijzen van naastenliefde nog het volgende: De I.O.O.F. gaf al in het begin van haar bestaan haar leden een opdracht die nog steeds, vertaald naar onze tijd, van toepassing is voor iedere Odd Fellow waar ook ter wereld. Die opdracht, die niet in de beginselverklaring staat, luidt als volgt: Wij dragen u op om de zieken te bezoeken, de bedroefden te troosten, de doden te*

begraven en de wezen op te voeden. Natuurlijk een tekst die niet meer helemaal van deze tijd is maar die duidelijk aangeeft in welke richting Odd Fellows maatschappelijk actief dienen te zijn.' [77]

Het klinkt authentiek, maar…

Wanneer de broederschap van de Odd Fellows stelt dat zij, uitgaande van het Vaderschap van God en de Broederschap van de mensen, het met de geschakelde drievoudige keten bedoelde in praktijk willen brengen, dan claimt ze daarmee allereerst niets eigens. Ze onderstreept daarmee des te nadrukkelijker haar verwantschap met bijvoorbeeld de Vrijmetselarij. Ook die orde wil als charitatief te boek staan en zegt te streven naar de hoogste waarheid, terwijl ze daartoe gelijke wegen bewandelt, ondermeer uitgedrukt in ritualen en veelal *gelijke* symbolen.[78] In het volgende hoofdstuk wordt nader stil gestaan bij de verwantschap tussen ondermeer deze beide ordes. Vervolgens is de praktische uitvoering van het doel van de nodige vraagtekens te voorzien.

Zoals we zagen worden binnen *de ethiek* Vriendschap, Liefde en Waarheid als *waarden* opgevat en kunnen *waarden* binnen kleine en grote groep tot *norm* worden verheven. Gelet op de insteek van de Odd Fellowship ten aanzien van Vriendschap,

Liefde en Waarheid kunnen we gerust van *normen* spreken. *Normen* die bij de Odd Fellow vooraf gegeven worden. Het gaat dus om een *richtsnoer:* zo heeft een echte Odd Fellow te handelen. Waar gesteld werd dat achter de praktische uitvoering de nodige vraagtekens zijn te plaatsen, wordt de *norm* gehanteerd als *maatstaf*.[79] Anders gezegd: wat wordt er waargemaakt?

De Odd Fellow spreekt zelf over de orde als 'een school, waarin hij (*het lidmaat* - jgh) de *morele* (cursivering - jgh) lessen kan leren die voor zijn geestelijke opbouw en structuur zeer belangrijk zijn (…)'.[80] Hier raken we het ethisch besef waarbij 'een Hogere Macht' als referentiekader geldt. Het is zonder omschreven godsbeeld als referentiekader voor denken en handelen echter erg lastig om te beweren dat de afzonderlijke schakels van de keten staan waarvoor de orde beweert dat ze staan. De Odd Fellow mag dan, voor als het gaat om het godsbeeld, verwijzen naar diverse bronnen en in de loge de bijbel als *één* van die bronnen open hebben liggen, maar hier komt reeds de derde norm 'waarheid' in het gedrang. Wering en de zijnen schrijven namelijk in het *Gedenkboek*:

> *'De orde-stichter en zijn medestanders hebben de voorbeelden geput uit den Bijbel. Maar zonder aan de waarde hiervan te kort te doen, kunnen wij gerust ook putten*

uit de andere bronnen, die zuivere en hoogstaande geesten hebben doen vloeien. (…) Noodig is daarvoor een zekere mate van ontwikkeling, een bereidheid tot geestelijke belangstelling en inspanning voor bewustwording. (…) geestelijke werkzaamheid (…)'.[81]

Als andere bronnen naast de bijbel worden bijvoorbeeld de Veda en Talmud, Zend-Avestä en de Koran genoemd.[82] Welke bron vertelt *de waarheid*. Bovendien vraagt de Odd Fellow zich zondermeer zelf al af:

'wat waarheid is'.[83]

De praktijk blijkt vervolgens uiterst weerbarstig voor als het gaat om het handen en voeten geven aan de drie genoemde normen die de Odd Fellow tot haar keten aaneenschakelt.

Vriendschap

De Vriendschap bindt mensen, bindt zielen aaneen,
Als leidster voor troostloze, eenzame harten;
Zij wijst naar 't voor-andren-leven ons heen.

Slaat deelnemend 't oog op der broederen smarten.

Als Vriendschap uit edele daden blijkt,

Pas dan is het doel van den Stichter bereikt!

Als Vriendschap uit edele daden blijkt,

Pas dan is het doel van den Stichter bereikt![84]

Wanneer de Odd Fellow spreekt over ‘Vriendschap’ dan geeft hij daaraan zelf de volgende invulling:

’Dat is wel het eerste dat men mag verwachten van leden van een broederschap. Het met elkaar omgaan als zusters en broeders betekent dat je onder Odd Fellows jezelf kunt zijn, dat je jezelf kwetsbaar kunt opstellen in de wetenschap dat anderen daar nooit misbruik van zullen maken. Dat maakt dat er binnen een loge altijd een sfeer zal zijn van warmte en begrip. Maar ook buiten de loge trachten Odd Fellows door middel van vriendschap bij te dragen aan de verwezenlijking van het ideaal: ‘De broederschap van alle mensen’.[85]

Het belang van Vriendschap wordt onderstreept in de eerste logegraad die dan ook ‘Graad der Vriendschap’ wordt genoemd. Binnen het hierbij horend rituaal wordt het accent gelegd op David

en Jonathan. De inwijding wordt ook hier met een onherroepelijke belofte, eed bekrachtigd.

Al eerder is gewezen op de historisch aanwijsbare momenten waarin het met de onderlinge vriendschap niet erg wilde vlotten. Er is onder elkaar nog al eens onenigheid geweest en de verdraagzaamheid was dan soms ook ver te zoeken.[86] De maçonnieke wereld wordt, dit is een publiek geheim, daarnaast nogal eens verweten dat zij 'vriendschap' buiten de loge 'misbruikt' door elkaar als logeleden te bevoordelen - van rechtszaal tot en met het verwerven van posities in het maatschappelijk leven. Handdrukken en bijzondere tekens zouden hierbij erg van pas komen. Ondermeer een binnen de maçonnieke kring verfoeide schrijver als Stephen Knight beschrijft dit fenomeen, op grond van persoonlijk onderzoek, uitvoerig in zijn boek the Brotherhood.[87] Het streven naar 'de Broederschap van de mensen' krijgt niet alleen daardoor een flinke deuk, maar loopt in het toelatingsbeleid reeds de eerste buts op. Sommige medemensen schijnen namelijk bewust te worden geweerd uit de loge, zoals degene die niet gelooft of financieel niet tot de sterkeren behoort.[88] Erger is, dat op verschillende plaatsen nadrukkelijk wordt aangegeven dat alleen zij die tot het blanke ras behoren toegang tot de loge hebben.[89] Dit laatste komt

schrijnend naar voren in het *Charter Voor De Groot-Loge Voor Het Koninkrijk Der Nederlanden* (januari - 1953) op pagina drie onder ‘ten zesde’:

> *Ten zesde.*
> *Voor het lidmaatschap van de Orde zal te allen tijde en onder alle omstandigheden de verklaring van de candidaat vereist zijn dat hij is van het blanke ras; dat hij is van goed zedelijk gedrag en dat hij gelooft in een Opperwezen, Schepper en Onderhouder van het heelal.*

Dit lijkt haaks te staan dit op wat de Odd Fellow J. Visser Czn. schrijft:

> *‘Om in hare werkplaatsen tot den arbeid te worden toegelaten, behoeft zich niemand – aanzienlijk noch gering – van welke stand of welke maarschappelijke positie – tot welk kerkgenootschap behoorend of daar geheel buitenstaande, te laten weerhouden.’*[90]

Opmerkelijk en opvallend is hier echter te noemen dat hij niet rept over ‘ras’.

Een dergelijke houding tegenover het niet-blanke ras is typisch maçonniek te noemen. Binnen de Vrijmetselarij komt men deze gedachte ook tegen. Daar is bovendien beslist geen ruimte voor mensen die een voorkeur hebben voor hetzelfde geslacht. Tegenwoordig wordt dit simpelweg discriminatie genoemd. Hierop zal later worden teruggekomen.

Liefde

De zojuist aangehaalde Odd Fellow J. Visser Cnz. vervolgt op dezelfde pagina met:

> *'De orde der Odd-Fellows kan men den hof noemen, waarin zuivere menschenliefde wordt gekweekt en onderhouden, een werkplaats waar humaniteit wijding geeft aan alle handelingen. '(…) in hare tempels wordt het denken en doen des menschen gelouterd, en voortdurend gestreefd naar de veredeling van het geheele menschdom (…)'.*[91]

Van Vriendschap naar Liefde is niet een grote stap. Ze passen bij elkaar, vullen elkaar aan. Het derde couplet van het orde lied van de Odd Fellowship zingt dit dan ook uit:

‘De Liefde, als hogere, heersende macht,

Biedt Vriendschap de hand in gezamenlijk streven.’

Tot heffing van 't mensdom uit somberen nacht

Tot heling der wonden geslagen door ’t leven,

Als Liefde het droevigste duister verlicht,

Pas dan is onz' Orde eerst waarlijk gesticht!

Als Liefde het droevigste duister verlicht,

Pas dan is onz' Orde eerst waarlijk gesticht![92]

Liefde is het onderwerp van de tweede logegraad. Deze wordt dan ook ‘Graad der Liefde’ genoemd. In het bij deze graad horend rituaal staat Jezus’ gelijkenis van de barmhartige Samaritaan centraal. De inwijding in deze graad kent opnieuw de bekrachtiging met een onherroepelijke belofte of eed. De Odd Fellow zelf zegt bij Liefde:

‘Het bewijzen van liefde. Grote woorden, die voor Odd Fellows betekenen: "zich mede verantwoordelijk voelen voor de ander. Bereid zijn om aandacht te schenken en hulp te verlenen waar dat nodig is". In ordeverband, in logeverband, maar vooral ook individueel zal iedere Odd Fellow/Rebekkah zich bezighouden met maatschappelijke activiteiten in welke vorm dan ook. Uitgangspunt daarbij is de gedachte dat zij

graag voor anderen willen doen, wat zij zouden wensen dat anderen voor hun doen.'[93]

Een andere bron zegt met betrekking tot het hanteren van de Liefde als norm, dat het gaat om

'(…) de vonk der Goddelijke Liefde', 'die in ieder mensenhart verborgen is (…)' en *'door ons enthousiasme is aan te blazen'*.[94]

Voor de Odd Fellow neemt bij Liefde het aspect van het charitatieve een bijzondere plaats in.[95] Schilder merkte destijds met betrekking tot dit aspect in de maçonnieke wereld echter op, dat *'(…) de liefdadigheid geen doel is, hoogstens middel'*.[96] Niet alleen kan worden geconstateerd dat veel van de door middel van fundraising gerealiseerde zaken vaak alleen toegankelijk zijn voor leden van de orde en dat naar buiten toe gedane donaties in bedrag niet opwegen tegen de opgehaalde gelden, ook kan worden vastgesteld dat het bij het werkelijke wezen van de orde inderdaad om veel meer gaat dan liefdadigheid. Het doel overstijgt, zoals we zullen zien, deze liefdadigheid en het zal blijken dat Waarheid hierbij zeer belangrijk is.

Waarheid

Wanneer de Odd Fellow spreekt over Waarheid dan staat het werkwoord *zoeken* daarbij centraal.

> *'De Odd Fellow ziet het zoeken naar Waarheid als het zoeken naar duidelijkheid in de zin van zijn leven.'*[97]

Dit *zoeken* naar Waarheid raakt het wezen van de orde. Bij dat zoeken speelt *'het licht van een Hogere Macht'*, gesymboliseerd door de kaars, een fundamentele rol.[98] Opmerkelijk is dat de Odd Fellow het begrip Waarheid met een hoofdletter schrijft.

> *'Als derde en laatste beginsel wordt (…) gesproken van de w a a r h e i d. (…) met een groote W (ze) omvat het streven der menschen om 's levens diepste oorzaken te doorvorschen en te verstaan (zodat hij) zijn best behoort te doen om door 't zoeken naar de Waarheid 's levens mystieken gang te leeren kennen. (…) Het eischt een*

gedurige bezinning en kennisneming van wat in de wereld in alle tijden is gedacht.’[99]

Dat het in het *zoeken* naar Waarheid om een *geestelijke* zaak gaat, wordt nadrukkelijk onderstreept bij de inwijding in de derde logegraad, de ‘Graad der Waarheid’ – de ‘edelste wijding’, die ook hier bevestigd wordt door het afleggen van een onherroepelijke belofte of eed. Opnieuw zingt de Odd Fellow het hier uit in het orde lied. In vierde couplet staat*:*

De Waarheid in denken en hand'len betracht,
Geeft Vriendschap en Liefde haar edelste wijding;
Dit drietal van gaven, vereend, is een kracht,
Die 't mensdom geleidt naar volkomen bevrijding.
Wanneer voor dit drietal 't andere wijkt,
Pas dan heeft onz' Orde haar toppunt bereikt.
Wanneer voor dit drietal 't andere wijkt,
Pas dan heeft onz' Orde haar toppunt bereikt.[100]

Degene die wordt ingewijd, wordt, na goed gegeven antwoorden, tijdens het hierbij gebruikte rituaal voorgesteld aan de Hoge Priester van deze graad die daarbij aangesproken wordt met ‘Hoge Priester Aaron’.

Bij de inwijding in deze graad wordt de in te wijden persoon, geconfronteerd met een hele reeks symbolen waarbij opvalt dat deze ook bij de inwijding in de derde graad bij de vrijmetselaars worden gebruikt. In hoofdstuk drie wordt hier nader op teruggekomen. Het enige wat hierbij alvast kan worden aangetekend is, dat de symboliek binnen de Odd Fellowship teruggaat op oude symbolen die niet alleen binnen de Vrijmetselarij maar zelfs in zeer duistere genootschappen voorkomen. Dit komt in hoofdstuk vijf aan de orde.

In het *zoeken* naar Waarheid wordt het ordelid ook geconfronteerd met zichzelf. Het *zoeken* wordt gezien als een taak.

> *'(Deze taak) eischt kennis van de menschen en van de wereld, maar bovenal van zich zelf, van zijn innerlijk wezen en zijn verhouding tot alles, wat buiten hem bestaat, van de geziene en ongeziene wereld'.*[101]

Waar kom je dat nog meer tegen: 'ken uzelf'?[102] De Odd Fellows worden in de zoektocht naar waarheid zelfs 'pelgrims' genoemd.

Tot slot van deze paragraaf:

‘De Christen zoekt niet naar de waarheid, maar heeft de Waarheid in Jezus Christus.’ [103] *‘Men zegt wel zoo dikwijls, dat de waarheid naar voren komt bij het tegen elkaar botsen van de meeningen (…)’.*[104]

Vast staat de waarheid dat de Odd Fellow één ideaal kent, *‘De geheele wereld één broederschap’*.[105]

Discriminatie en de Ku Klux Klan

‘De Odd Fellows gaan uit van de opvatting dat alle mensen, ongeacht ras, huidskleur of maatschappelijke positie broeders en zusters van elkaar zijn.’[106]

Deze opvatting schijnt, zoals aangegeven, geen belemmering geweest te zijn om ten aanzien van de mogelijkheid tot lidmaatschap van de orde te stellen dat:

’(…) alleen tot de Orde toegelaten konden worden zij, die geloofden in een Hoogste Wezen, den Schepper en Instandhouder van het Heelal (…) en voorts, dat zij van het blanke ras moesten zijn.’[107]

Het verleden geeft in dezen niet bepaald een positief getuigenis:

> *‘In het jaar 1872 deed een deel van de organen der Amerikaansche orde…een krachtige aanval op artikel XVI van de constitutie der groot-loge der Vereenigde Staten. Dit artikel luidde: “Om in de orde van de Odd-Fellows te kunnen worden opgenomen, moet iemand aan de volgende voorwaarden voldoen: 1^{0}. Hij moet behooren tot het blanke ras (…)”’.*
>
> *’De wensch der protesteerenden was, dat de eerste dezer vier voorwaarden zou vervallen. Volgens hunne meening dienden ook kleurlingen het recht te bezitten om toegelaten te worden. Maar zoowel bij deze als bij latere gelegenheden werd op het daartoe strekkend voorstel afwijzend beschikt.’*
>
> *’In de groot-loge zitting van September 1873 (…) besloot de vergadering de zondagswetten te handhaven en eveneens het verbod tot toelating van kleurlingen in de loges.’*
>
> *‘Trots deze argumenten werd ook ditmaal door de groot-loge op het voorstel tot toelating van kleurlingen(indianen en negers) afwijzend beschikt.’*
>
> *‘Het voorstel tot toelating van kleurlingen als leden der orde werd weder afgestemd.’*[108]

Ook de loges van de vrijmetselaars hanteerden vroeger een dergelijk toelatingsbeleid en houden er tot op vandaag nog steeds zulke discriminerende opvattingen op na. Misschien dat de Odd Fellow van vandaag zal zeggen zich hierin niet (meer) te kunnen vinden, maar een publieke verklaring waarin de orde - wereldwijd - afstand zegt te nemen van dergelijke opvattingen is (schijnbaar nog) nergens te vinden.[109]

De Odd Fellowship van onze tijd zal zich er allicht op beroepen dat er zich tegenwoordig wel degelijk kleurlingen binnen hun gelederen bevinden. Sommigen profileren zich op het Internet zelfs als zodanig. Toch kan niet ontkend worden dat de meeste loges nog altijd grotendeels, en meestentijds volledig, blank zijn. Er mag sprake zijn van een groot tijdsverloop tussen 1872 en nu, maar helaas zijn er aantoonbare gegevens die er op wijzen dat de orde nog (steeds) niet los is van haar vroegere gedachten rond dit thema.[110]

Het geheel wordt nog bedenkelijker wanneer er in Amerika, waar zich nota bene de Souvereine Groot Loge bevindt, een duidelijke uitwisseling is tussen de leden van (ondermeer) de orde van Odd Fellows en die van de orde van de Ku Klux Klan - een

dubbel lidmaatschap dus. Ook blijkt dat de Klan gebruik mag maken van de tempels van Vrijmetselaars en… Odd Fellows.[111]

Een ieder kent de extreem racistische inslag van dit genootschap dat werd opgericht door kolonel J. Simmons, die tegelijk lid was van meerdere maçonnieke ordes waaronder die van de Odd Fellows.[112] Naast Simmons moet Albert Pike, de schrijver van 'de bijbel' van de Vrijmetselarij 'Morals and Dogma', [113] als architect van de Ku Klux Klan genoemd worden. Hij stelde ten aanzien van zijn lidmaatschap van de vrijmetselaarsloge (vertaald):

> *'Ik heb mij verplicht* (doelend op de eedaflegging - jgh) *aan blanken, niet aan negers. Wanneer ik moet kiezen tussen negers als broeders accepteren of de loge verlaten, dan verlaat ik de loge.*',[114]

Verder schrijft Robert Weir dat de ritualen van de Klan zijn ontleend aan een aantal maçonnieke genootschappen waaronder die van de Odd Fellows.[115]

Wanneer de Orde zegt een wereldwijde broederschap te vormen dan zou toch op zijn minst verwacht mogen worden dat aan het besprokene iets werd gedaan. In elk geval dat, in

navolging van in een ver en grijs verleden geuite en toen niet gehonoreerde bezwaren, een krachtig en duidelijk signaal van protest richting Souvereine Groot Loge zou worden afgegeven.

Wereldwijde broederschap impliceert een wereldwijde onderlinge verantwoordelijkheid.

Toch wat moeilijk dus, Vriendschap, Liefde en Waarheid als het gaat om het omzetten van theorie in praktijk.

Hoofdstuk 3

Verwantschap met Vrijmetselarij en…

De vrijmetselarij is de grootvader van alle loges.
L. James Rongstad

Intro

In de vorige hoofdstukken kwam de duidelijke verwantschap met de Vrijmetselarij al naar voren. Een zaak die door de Odd Fellowship meestentijds ten stelligste wordt ontkend.
In dit hoofdstuk wordt hier nader op ingegaan, waarbij zal blijken dat wel degelijk over verwantschap tussen beide ordes gesproken kan worden. Er blijkt zelfs sprake te zijn van meer dan verwantschap.

Bij een intensieve speurtocht op dit punt bleken ook duidelijke en concrete lijnen naar andere ordes en genootschappen te trekken. Zoals naar de Rozenkruisers en de Theosofie. Het meest opmerkelijk zijn echter wel de te trekken

lijnen naar Wicca en zelfs Satanisme. Bovendien blijkt de Odd Fellowship voor wat betreft haar gedachtegoed en de oorsprong daarvan te vallen onder de noemer New Age.

Omdat vanuit christelijke kring voldoende geschreven is over Wicca en Satanisme, zullen deze hier niet afzonderlijk worden toegelicht. Hetzelfde kan gezegd worden met betrekking tot de New Age. Wel zullen enkele de New Age kenmerkende, constante zaken worden genoemd. Dit laatste ter verklaring van de plaatsing van de Odd Fellowship onder de noemer van de New Age.

Dat de Odd Fellows meer dan verwant zijn met de Vrijmetselarij en dergelijke, roept de vraag op of er achter het eerder besproken doel misschien nog een verborgen doel schuilt. Een plan. Een doel en plan dat we zeker bij andere maçonnieke ordes als de Vrijmetselarij en Illuminatie tegenkomen. Heeft de orde van Odd Fellows politieke plannen? Hoever reikt de maçonnieke invloed? Hieraan wordt dan ook vervolgens aandacht besteed.

Aan het slot van dit hoofdstuk wordt aandacht besteed aan een tweetal serviceclubs, Lions en Rotary. Daarbij wordt ingegaan op de verhouding tussen deze twee clubs en de orde van Odd Fellows. In hoofdstuk een is al aangegeven dat deze twee clubs tenminste zijn te omschrijven als ‘visvijver’ voor en van maçonnieke ordes, zoals de Odd Fellowship. Sommigen plaatsen

de maçonnieke ordes waaronder dus ook de Odd Fellows op één lijn met deze serviceclubs.

Van verwantschap tot… gelijkwaardigheid?

Van verwantschap tot…

In de voorgaande hoofdstukken is de verwantschap tussen vrijmetselaars en Odd Fellows terloops aangeduid. Veel van de geraadpleegde bronnen (zelfs van vrijmetselaarszijde) bevestigen deze verwantschap zondermeer. Jürgen Holtrof bijvoorbeeld, geeft in zijn boek *Die Logen der Freimaurer* aan dat Odd Fellows en vrijmetselaars volkomen aan elkaar verwant zijn. De Odd Fellow schrijver Ernst Born plaatst zichzelf duidelijk in de ontwikkelingslijn van de vrijmetselaars.[116] Een enkele bron probeert het authentieke van de orde te beklemtonen. Om alle onduidelijkheid op dit punt uit te sluiten, is ook Odd Fellows naar hun mening gevraagd. Uit deze navraag blijkt het overgrote deel de verwantschap toch, na ondermeer de confrontatie met de bestudeerde bronnen, te moeten bevestigen. Eén van hen schreef:

> *'Er is een sterke band tussen de vrijmetselaars en de I.O.O.F. maar ieder heeft zijn eigen verhaal. Drie weken*

geleden was ik in Ontario en iemand daar zei dat de I.O.O.F. ooit een deel was van de vrijmetselaars en afgescheiden is in een eigen broederschap. Wanneer je rondkijkt op Ebay of op vlooienmarkten kom je veel dasspelden tegen en dashangertjes hoedenspelden enz. met het vrijmetselaarsteken en die van de I.O.O.F. en die van de Knights of Pythias en ik ben er meerdere tegengekomen met alle drie de logo's in één. Ik had een juweel, dat ik nog steeds moet hebben maar niet kan vinden, met de Knights Templar op de ene kant en op de andere kant de I.O.O.F., wat er op duidt dat er een verbinding was.'[117]

Opmerkelijk is de vaak binnen de bestudeerde bronnen terugkerende bewering dat de Odd Fellowship vooral gesticht is door vrijmetselaars. Het heet hierbij met name te gaan om vrijmetselaars die al of niet teleurgesteld en of binnen eigen kring niet meer gewenst waren.[118] Bob James schrijft hierover:

'(…) de verschillende ordes van Odd Fellows begonnen met een stel ontevreden, misschien opstandige leren uit de arbeidersklasse, daarvoor lid van de SF (waarmee James

vrijmetselaars bedoelt - jgh), of misschien afgewezen zogenaamde-leden.'[119]

Eén van de bronnen beweert zelfs dat de orde hieraan haar naam te danken zou hebben. Gesteld wordt dat:

'Een van de beweringen is geweest dat het hele tijdperk van 'friendly societies' (een soort van vakverenigingen met onderlinge regelingen voor ziekte en ondersteuning - jgh) begon in 1739 toen sommige vrijmetselaars de bescherming van de Grootloge verlieten om een nieuwe loge te stichten en daarom 'Odd Fellows' werden genoemd.'[120]

Zonder omhaal van woorden verhaalt een enkele bron van de directe betrokkenheid van vrijmetselaars bij de stichting van een Odd Fellow loge.[121] Verder is in hoofdstuk een al gewezen op het feit dat de Odd Fellowship in eerste instantie een orde was voor de eenvoudige volksklasse en bekend stond als de *vrijmetselarij* van de arme luiden.[122] Omdat de Odd Fellows in die tijd lagere contributies vroegen, waren ze toegankelijker voor deze lagere klasse.[123]

In haar onderzoek ten behoeve van een catalogus ('Souvenir Book'), voor The Scottish Rite Masonic Museum of Our National Heritage in Lexington, Massachusetts uit 1986, constateert Barbara Franco met betrekking tot de verwantschap tussen vrijmetselaars en Odd Fellows dat veel leden van beide ordes tegelijk lid waren.[124] In de vroegere geschiedenis vinden we enkele belangrijke namen terug die zowel binnen de Vrijmetselarij als binnen de Odd Fellows te plaatsen zijn. Hiermee wordt het door Barbara Franco beweerde bevestigd. Het gaat hierbij om personen die op beide ordes een grote invloed hebben uitgeoefend. Zij zullen het wezen van de Odd Fellowship zeker mee gevormd hebben. Het gaat hierbij ondermeer om namen als *Henry Wilson Coil,* auteur van ondermeer de *Coil's Masonic Encyclopedia,* een werk dat binnen de maçonnieke wereld als een gezaghebbende bron wordt beschouwd[125] en *Oswald Wirth*. De laatste is bekend als belangrijk Zwitsers occulte en vooral als ontwerper van de tarot.[126]

Uit gevoerde correspondentie met Odd Fellows, alsook uit de bestudeerde stukken blijkt er niet enkel sprake te zijn van een overloop en verwantschap met de Vrijmetselarij, maar ook met andere maçonnieke groepen. In de naamgeving van de loges binnen de Odd Fellowship komt deze 'verbondenheid' met andere

maçonnieke ordes tot uitdrukking. De Odd Fellow kent bijvoorbeeld de Goethe-loge. Het is bekend dat Goethe een actief vrijmetselaar was.[127] Zo zijn er ook raakvlakken met maçonnieke ordes als die van de Tempeliers. Dit laatste wordt duidelijk uit de meerdere malen voorkomende naam voor een Odd Fellowloge als Templer-loge.[128] De Tempeliers op hun beurt worden weer gezien als direct verbonden aan de oorsprong van de Vrijmetselarij.
De cirkel sluit.

… gelijkwaardigheid?

Dat de verwantschap (bijna) overgaat in een gelijkwaardig zijn aan de Vrijmetselarij blijkt vooral waar het het wezen van de orde betreft. Op dit aspect wordt in het vijfde hoofdstuk nader ingegaan. De overgang van verwantschap naar gelijkwaardigheid wordt vervolgens onderstreept door de bezoeken die over en weer door de individuele leden aan de wederzijdse loges worden gebracht en de ruimte die daarbij soms aan elkaar gegeven wordt om in de ‘andere’ loge te spreken - bouwstenen aan te dragen.

Zeker in het verleden werd door de Odd Fellows tegen de vrijmetselaars werd opgekeken. Dit wordt verraden door het al

eerder genoemde ‘minderwaardigheidscomplex’.[129] In *‘De Onafhankelijke Orde van Odd-Fellows. Geschiedenis, Inrichting, Doel’*, deel 2 van J. Visser Cnz. komt in het slothoofdstuk C. van der Zeyde aan het woord. Van der Zeyde is niet alleen nog een voorbeeld van het beweerde dat een Odd Fellow vaak gelijktijdig bij onder andere de Vrijmetselarij behoorde, hij blijkt ook een bruggenbouwer tussen beide loges te (willen) zijn.[130] Hij wijst, naar zijn zeggen geërgerd, op het spreken door Odd Fellows van de oudere brieven en de geestelijke superioriteit van de vrijmetselaars.

‘*Beider hooge beteekenis ligt in het ideaal van een zuiver geestelijke aristocratie*.’[131]

Opmerkelijk is het gegeven dat hij stelt dat de orde van de Odd Fellows, die van een latere datum is dan de orde van vrijmetselaars, toch in haar vormen antieker, conservatiever en minder progressief is dan orde van de vrijmetselaars. Het uiteindelijke streven loopt echter parallel:

> ‘(…) [het] *streven naar verlichting, verheffing en verbroedering van de groote menschenfamilie’*.[132]

Het vloeiende tussen verwantschap en gelijkwaardigheid wordt verder onderbouwd, door het genoemde onderzoek van Barbara Franco. Uit dit onderzoek blijkt dat de Vrijmetselarij voor alle loges model stond voor als het gaat om *ritualen, regalia, geheime passeerwoorden* en dergelijke. Dit model[133] staan van de Vrijmetselarij voor de Odd Fellowship gaat terug tot één van de eerste aanzetten tot de huidige orde, de zogenoemde Patriotic Oddfellows.[134] We ontdekken daar dat de zogeheten belofte niet alleen tegelijkertijd eed werd genoemd, maar dat deze belofte en eed bovendien inhoudelijk frappant veel gelijkenis vertoont met de eed van de vrijmetselaars. Ook hier worden de meest gruwelijke gevolgen bij het niet nakomen van de belofte en eed uitgesproken.[135]

Eerder zagen we dat regalia[136] verwijzingen in zich dragen naar afzonderlijke ordes en dat het binnen één versiersel, juweel en dergelijke voorkomen van verschillende verwijzingen hetgeen de blijkbare verwant-schap alleen maar onderstreept.[137]

Ten aanzien van symbolen (zinnebeelden) zien we eveneens een gezamenlijk en gelijk gebruik en duiding. Het zou te ver gaan alle (bekende) symbolen te noemen. Er wordt volstaan met het

noemen van enkele ervan, terwijl de betekenis en inhoud van een aantal symbolen in het vijfde hoofdstuk aan de orde zal komen.

Onderstreept mag worden (ook met het oog op wat in de volgende paragraaf aan de orde komt), dat symbolen en dergelijke binnen beide genootschappen, als ook binnen andere geheime genootschappen, een uitermate belangrijke plaats innemen. Vooral binnen de maçonnieke wereld wordt nogal eens geklaagd over de bij leden bestaande onkunde omtrent de betekenis en inhoud van deze symbolen. Tegelijk wordt er meegedeeld dat 'leiders der beweging' die onkunde opzettelijk laten voortbestaan. Alleen de werkelijk scherpzinnigen die tot de hogere graden doordringen, geven blijk het vermogen te bezitten tot de diepere betekenis door te dringen.[138]

Een van de hier te noemen symbolen, welke zowel vrijmetselaars als Odd Fellows kennen, is het symbool van de bijbel. In de loge van beide ligt namelijk de bijbel open en speelt hij een rol. Daarnaast kennen beide loges het symbool van de driehoek en het alziend oog, het pentagram, de schedel met gekruiste beenderen, de bijl, bijenkorf en slang. Terwijl de doodskist in beide loges een belangrijke plaats in een van de ritualen inneemt. Bij beide loges kent elke graad zijn eigen symbolen. Zo wordt bij de Odd Fellows een kandidaat tijdens de inwijding (de ingewijde graad) geconfronteerd met bijvoorbeeld

het alziend oog, hart en hand, doodskist, doodskop met gekruiste beenderen, de bijenkorf, de schakels en de bijl. Symbolen als pijlkoker en pijlen, de slang, de staf van Mozes, de ark van het verbond, de weegschaal en het zwaard, de hoorn van de overvloed, de bijbel, zon, maan en sterren enzovoort worden gebruikt, uitgelegd en toegelicht bij de daarop volgende graden. Toch komen schijnbaar sommige symbolen ook bij andere graden voor. Bijvoorbeeld komt het symbool van het alziend oog ook voor bij de eerste logegraad.[139]

Nog meer symbolen wijzen op een verwantschap die overgaat in gelijkwaardigheid. Zo spreken vrijmetselaars en Odd Fellows in het kader van hun samenkomen en beleven over ‘de tempel’ en beide kennen daarbinnen ‘het altaar’. Bij de Odd Fellows komt binnen de zogeheten kampementsgraden de graad van patriarch voor. Hierbij hoort biivoorbeeld het genoemde symbool van het altaar, mét wierrookpot en de tent. De daarop volgende graden binnen de kampemenstgraden kennen opnieuw elk hun eigen symbolen. Bij de guldenregelgraad spelen de *drie* pilaren en de wereldbol een rol. De koninklijk purpergraad kenmerkt zich door de zandloper en de zeis. Symbolen die we andermaal tegenkomen bij de vrijmetselaars. Vanaf het vroegste begin is er bij de Odd Fellows enige wisseling geweest in het

gebruik per graad, samenhangend met veranderingen in het stelsel van graden.

Er kan vervolgens gewezen worden op de bij beide loges voorkomende blinddoek en de ketenen, en op de verschijnselen van de handdruk en de passeerwoorden. Evenals bij vrijmetselaars spelen de blinddoek en de ketenen een rol bij de Odd Fellows bij onder andere de inwijding.[140] Voor wat betreft de uitleg wordt zelfs onomwonden verwezen naar de vrijmetselaars. Bijvoorbeeld ten aanzien de blinddoek. Bij beide ordes namelijk *'*(…) *spelen de duisternis en de intrede in het licht een grote symbolische rol'*.[141] Ten aanzien van de verschillende tekens, zoals de handdruk en dergelijke, blijkt veel gekopieerd te zijn van de vrijmetselaars. De verschillende handdrukken zijn verbonden met de graad waartoe iemand behoort en je maakt je op deze manier bekend aan een medelid zonder dat een derde, niet ingewijde, dit doorheeft. Het is intussen een publiek geheim dat de handdruk, maar ook andere tekens, in bijzondere gevallen (bijvoorbeeld bij zakelijke transacties, sollicitaties, maar ook bij gerechtelijke procedures enzovoort) goed van pas kunnen komen.[142] Naast de vele verschillende handdrukken zijn er vele passeerwoorden welke jaarlijks veranderen.[143] Het passeerwoord, dat zoals we zagen te vergelijken is met een soort

wachtwoord, ontzegt iemand die dit niet kent de toegang tot de loge van zowel de vrijmetselaar als van de Odd Fellow.[144] De passeerwoorden en handdrukken zijn bij Odd Fellows evenals bij vrijmetselaars universeel en dienen bij beide geheim gehouden te worden.[145]

Ook voor wat betreft de graden wordt bij de Odd Fellows grotendeels de Vrijmetselarij gevolgd. Een tot slot in dit verband opmerkelijk te noemen gegeven is, dat in de Vrijmetselarij rond circa 1730 'fellow' de aanduiding was van de tweede graad binnen deze orde.[146]

Een aantal van de eerder genoemde symbolen zijn bij beide loges direct verbonden met de er achter liggende 'filosofische' en of 'religieuze' achtergronden. Te denken valt ondermeer aan de kabbala waaruit later de christelijke variant van de, ook binnen beide loges bekende en aangehangen, gnostiek is ontstaan. Dit aspect zal ondermeer binnen hoofdstuk vijf worden besproken. Sommige symbolen en attributen (zinnebeeldige tekens) vinden we daarnaast terug bij andere geheime genootschappen, zoals de Wicca en het Satanisme.

Odd Fellows, Wicca en Satanisme en New Age.

Vanuit de orde van de Odd Fellows blijken opmerkelijke lijnen te trekken naar andere, ook meestal geheime genootschappen. Te denken valt aan de Rozenkruisers,[147] de Theosofie enzovoort, enzovoort. Binnen dit bestek zou het te ver gaan om op alle genootschappen waarnaar lijnen zijn te trekken, in te gaan. Er wordt volstaan met het bespreken van de lijnen die te trekken zijn naar twee, vanwege hun karakter opvallende, genootschappen. Te weten de Wicca en het Satanisme. Daarnaast en van daaruit blijkt de Odd Fellowship, voor wat betreft hun 'boodschap' en 'leer',
zondermeer onder de noemer van de New Age te plaatsen te zijn.

Wicca en Satanisme

Opvallend ten aanzien van het karakter van de Wicca en het Satanisme is het nadrukkelijk occulte aspect van deze bewegingen en het accent op de zwarte, duidelijk demonische kant. Een geheim genootschap als dat van de Wicca doet zich in onze tijd naar buiten toe uiterst vriendelijk, zelfs milieubewust en bijna onschuldig voor. Op het terrein van bijvoorbeeld het occulte zal ze enkel spreken over het toepassen en uitvoeren van 'witte magie'. Hierbij gaat het om toverkunsten, in de zin van occulte handelingen en rituelen, die het positieve ten aanzien van de

medemens beogen. Maar de Wicca kent wel degelijk als één van de hoofdbestanddelen de zogeheten ‘zwarte magie’,[148] die bedoeld is om de medemens via de weg van occulte handelingen en rituelen schade te berokkenen. Het Wicca genootschap schroomt niet daarvan volop gebruik te maken. Over dergelijke zaken kan bagatelliserend gesproken worden, maar wie vertrouwd is met de bijbel, weet dat daarbinnen de duisternis en de vorst der duisternis, alsook demonische machten uiterst serieus genomen worden. Bovendien wordt ten aanzien van magie door de bijbel geen onderscheid gemaakt tussen ‘witte’ en ‘zwarte magie’. Een zichzelf respecterende christelijke theologie zal dit onderwerp dan ook serieus nemen.[149]

Het karakter van het Satanisme spreekt voor zich, zeker als afgegaan wordt op het binnen deze beweging zelfs niet schromen van het brengen van mensenoffers.

Gaan we vervolgens in op enkele te trekken, opmerkelijke lijnen tussen de Odd Fellows en de genoemde groepen. Hierbij moet wel opgemerkt worden dat niet zondermeer gelijkwaardigheid is aan te tonen, wel kan in meer of mindere mate ten minste de verwantschap worden onderstreept. Zoals boven is aangegeven, loopt de verwantschap tussen Odd Fellows en vrijmetselaars over in een gelijkwaardig zijn van de beide ordes. Het is dan ook gerechtvaardigd om in dit verband allereerst

te wijzen op de uitzonderlijke relatie tussen de vrijmetselaars en de hekserij.

William Schnoebelen, voormalig 32° vrijmetselaar, spreekt onomwonden over de 'connectie' tussen hekserij en deze maçonnieke orde.[150] Hij heeft recht van spreken want hij was naast vrijmetselaar tegelijk hogepriester binnen de Wicca. Schnoebelen beweert dat de maçonnieke ritualen niets minder inhouden dan hekserij. Hekserij, stelt hij, *'kan grofweg omschreven worden als een mysteriereligie gebaseerd op de oude vruchtbaarheidscultus uit het voorchristelijke Europa'*.[151]

Veel onderzoekers van het occulte hebben overeenkomsten aangetoond tussen de inwijdingsritualen bij de hekserij en bij de maçonnieke ordes. Zo wordt nota bene zelfs van de kant van de Wicca door Arnold en Patricia Crowther geschreven:

> *'In de moderne heksenrites, vinden we uitdrukkingen en gezegden die ook gebruikt worden binnen de maçonnerie, the Golden Dawn, en andere gelijksoortige organisaties'.* [152]

En er blijken meer overeenkomsten tussen de ordes. Telkens wordt als reden voor deze overeenkomsten, die door sommigen zelfs gelijkenis worden genoemd, gewezen op het gegeven dat zij

zich ontwikkeld hebben vanuit een gemeenschappelijke bron, de oude mysteriereligies.[153] Ook wordt er op het feit gewezen dat heksen vaak niet alleen zijn aangesloten bij een heksenkring maar eveneens de loge bezoeken. Oftewel, ook hier is sprake van overloop in lidmaatschap. Als sprekend voorbeeld uit de vrij recente geschiedenis kan worden gewezen op Alex Sanders (1926 -1988) die zowel vrijmetselaar als zwarte magiër was.[154]

> *'(…) Alex Sanders zegt dat hij als heks door zijn grootmoeder, die ook heks was, is ingewijd toen hij zeven jaar was (…) zij liet hem naakt in een cirkel staan met het hoofd naar beneden. Ze nam een scherp scheermes, en sneed in zijn scrotum zodat dit een beetje bloedde en verklaarde hem een heks (…) derde graad, en (…) een zwarte magiër.'* Zo op blz. 99 - Larry Kahaner, *Cults That Kill, Probing the Underworld of Occult Crime*; Warner Books 1988.

Sanders werd bekend als de oprichter van de 'Alexandrian school of Witchcraft'.[155] Deze school kwam vooral in het nieuws vanwege de plaats die seksuele gemeenschap innam bij de

initiatieritualen. Tegelijk mag gewezen worden op de eerder genoemde Oswald Wirth die vrijmetselaar, groot aanhanger van de zwarte magie én tegelijk ook *Odd Fellow* was. Dezelfde Oswald Wirth is dé inspiratiebron geweest voor Anton Szandor La Vey, de stichter van het Satanisme die ooit opmerkte:

> *'(...) Maçonnieke ordes hebben de meest invloedrijke mensen binnen regeringen weten te krijgen, en bijna elke occulte orde heeft vele maçonnieke wortels.'* [156]

Ook mag en moet hier de dichter, vrijmetselaar én *Odd Fellow*, Henry Wadsworth Longfellow genoemd worden.[157] Hoewel Wirth en Longfellow binnen de orde beide hun invloed hebben gehad en hun sporen hebben getrokken, was het vooral Longfellow die het gedachtegoed van het satanisme heeft proberen binnen te brengen binnen de loge van de *Odd Fellows*. Het heet dat Longfellow aanvankelijk door Wildey zelf werd geweigerd, maar dat hij later in het geheim toch toestemming kreeg om het satanisme binnen de orde te introduceren. Degene die toetrad tot de tweede graad van de Odd Fellowship en het satanisme praktiseerde, zou de naam Re-Theurgist-Optimates hebben gekregen. Een naam die ook bij de satanisch georiënteerde orde van Paladium (de Paladisten) voorkwam. Het

bij deze tweede graad horende ritueel diende absoluut geheim te blijven. Longfellow, die overigens ook goed met Albert Pike bevriend was, kreeg de naam ´Grand Priest' van de 'New Evocative Magic'.[158] Pikant detail is dat het Oswald Wirth is geweest die de bokkekop tekende in het binnen de Wicca, het Satanisme, de Vrijmetselarij en de Odd Fellows bekende en gebruikte symbool van het pentagram.[159] Vervolgens omsloot hij het geheel in een dubbele cirkel waarin, in het Hebreeuws, het woord *leviathan* te lezen valt.

De Leviathan, geschreven in het Hebreeuws, verwijst naar de Joodse traditie rond de slang, het wezen van de draak uit de afgrond. Zo gebruikt, verwijst het symbool ondubbelzinnig naar satan.[160] In het pentagram zelf zien we een samenvloeiing van verschillende culturen, maar steeds met dezelfde duistere inhoud.

Er zijn meer in het oog springende zaken te noemen die op zijn minst wijzen op een verwantschap tussen Odd Fellows, Wicca en Satanisme. Zo kennen ook de Satanisten, net als de Odd Fellows (en de vrijmetselaars) een tempel en samen met de Wicca, het altaar. Zo schrijft Ernst Born:

‘(…) [Het] *offeraltaar en wierookaltaar* [waren] *in de 19e eeuw al symbolen van de orde van OF. In de tempel, waar de loges en de Grootloge van Nederland en België hun rituele zittingen houden, staat een altaar gebouwd uit zeven stenen, die de vier logegraden en de kampementsgraden symboliseren. In de Grootloge van de Duitse Odd Fellows is het offeraltaar een symbool van de eerste kampementsgraad en het rookaltaar van de derde.’* [161]

De Odd Fellows spreken naast het zogenaamde ‘ongeschreven werk’ - dat herkenningstekens, passeerwoorden en dergelijke omvat, ook over ‘het geschreven werk’, ook wel ‘arbeidsboeken van de loge’ genoemd, waarin ondermeer de ritualen te vinden zijn. Het ‘ongeschreven werk’ is geheim voor de buitenstaander. Ook het ‘geschreven werk’ is niet bestemd voor oningewijden. Het laatste roept in elk geval associaties op met de zogenaamde Wiccarede. De Odd Fellow J. Visser Czn. schrijft:

‘De inhoud dezer boeken is evenmin tot mededeeling aan oningewijden bestemd. (…) Het ‘geschreven werk’ (…) zijn de schoone vrucht van de zekere en onloochenbare wet der vooruitgang. (…) Het is van de geheele orde net allen het

vleesch en het bloed maar ook het geraamte en de spieren, ja zelfs het brein. Zij heeft de orde gemaakt tot een ademende en levende organisatie, die met ongekende macht in onze samenleving voortwerkt, en zoodanige vorderingen maakt, dat ze zich met recht eene aanbeveling verwerft van den Staat, de kerk en van alle vrienden der beschaving als eene machtige weldoenster'.[162]

Een ander fenomeen dat vergelijkbaar is met een element uit de Wicca, is het gegeven van de windrichtingen *'die mede de plaatsen van de beambten* (de zitplaatsen in de tempel - jgh) *bepalen'*,[163] terwijl deze ook bij de stichting van een nieuwe loge en bij de inwijding van een nieuwe tempel een rol spelen. Aan het begin van Wiccabijeenkomsten worden de machten van de vier windrichtingen opgeroepen. Ernst Born schrijft in dezen:

'Het Bij het stichten van een nieuwe loge en bij de wijding van een nieuwe tempel overhandigen vier Herauten uit het oosten, zuiden, westen en noorden hun boodschappen.' [164]

Het symbool van de blinddoek dat we zowel tegenkomen bij de vrijmetselaars als bij de Odd Fellows en dat de overgang symboliseert van duister naar het licht, een nieuw geboren

worden, speelt ook een rol bij de inwijding tot heks. De Odd Fellows kennen diverse attributen die bij de inwijding en ritualen een rol spelen, waaronder de dolk. Dit attribuut wordt ook binnen de Wicca gebruikt en komen we ook tegen bij de Satanisten. De Wicca kent drie koorden die dezelfde kleuren hebben als de kleuren die we bij de Odd Fellows tegenkomen: wit, blauw en rood. Ook het doodshoofd met de doodsbeenderen komt zowel terug bij de Odd Fellows, als bij de Wicca en de Satanisten. Kennen de Odd Fellows de Hogepriester,[165] deze komen we ook tegen bij de Wicca en de Satanisten en ook zij voeren rituele handelingen uit. Bij de laatste orde stoten we ook net als bij de Odd Fellows op het symbool van de doodskist. Verder komen we bij elk van de ordes natuurlijk de kaars tegen.

Bij zowel de vrijmetselaars als de Odd Fellows komt het symbool van de driehoek voor. We treffen dit symbool ook bij de Satanisten en de Wicca aan. Studie laat blijken dat de oorsprong van dit symbool voor al de genootschappen identiek is alsook de duiding er van. Het symbool met de punt naar boven komt al voor bij mysteriegodsdiensten en speelt onder andere een rol binnen de Kabbala. We komen het binnen de loges tegen met de punt naar boven en binnen de Wicca en het Satanisme vooral met de punt naar beneden. Binnen de Kabbala schuiven de afzonderlijke driehoeken ook nog eens in elkaar en vormt zo het hexagram,

[166] de ons bekende Davidster. Bij de loges zien we in de driehoek soms het Alziend Oog afgebeeld.[167]

De verwantschap met de Wicca, maar ook met het Satanisme beperkt zich niet tot symbolen, attributen en ceremoniën en dergelijke, maar strekt zich, zo zal in het vijfde hoofdstuk blijken, ook uit tot het gedachtegoed. Het is onder andere deze verwantschap, die het plaatsen van de Odd Fellows onder de noemer New Age rechtvaardigt.[168]

New Age

Zoals boven al aangegeven zou het in het bestek van dit boek te ver gaan om een uitvoerige omschrijving van de New Age te geven. Er zijn vanuit christelijke kring voldoende goede boeken over dit onderwerp geschreven. Onder de noemer 'aanbevolen literatuur' wordt een aantal van deze boeken vermeld. Hier wordt volstaan met een korte duiding.

Allereerst kan gesteld worden dat de New Age een *'levensbeschouwing in wording'*,[169] is, terwijl de contouren een steeds definitiever karakter krijgen en het er op gaat lijken dat ze als religieuze stroming in onze cultuur zich een duidelijke plaats heeft verworven. Verkuyl spreekt in zijn boek bewust over de New

Age *beweging.*[170] Hij wil daarmee aangeven dat het meer gaat om een beweging dan om een gestructureerd geheel. De laatste jaren echter hebben de verschillende groeperingen, stromingen en bewegingen zich meer en meer geprofileerd en zich duidelijker als aan elkaar verwant uitgesproken. Er zou, in beeldspraak, gezegd kunnen worden dat de vele verschillende wagons aanvankelijk op verschillend sporen nu achter elkaar gerangeerd zijn op één spoor. Het wachten is op de locomotief die het geheel trekt. Opmerkelijk is dat meerdere bronnen de maçonnieke wereld daarin een grote rol toedichten en de 'illuminatie', de crème de la crème uit deze wereld, zou mogelijk een dergelijke functie straks gaan vervullen, terwijl de New Age dan gezien wordt als de religie van de eindtijd - gelet op de vele kenmerken die overeenkomen met de verwijzingen in het boek Openbaring naar Babel, Babylon.[171] Ten aanzien van dit laatste schrijft het bekende 'The New Age Magazine' het volgende:

> *God's plan is gericht op de eenwording van alle rassen, geloven en richtingen. Dit plan, gericht op de nieuwe orde van dingen, het nieuw maken van alle dingen - een nieuwe natie, een nieuw ras, een nieuwe beschaving en een nieuwe*

religie, een niet-sectarische religie die al herkend is en genoemd wordt de religie van "Het Grote Licht".[172]

De New Age kenmerkt zich door een aantal constante zaken. Zo valt allereerst de grote interesse voor de oosterse en mysteriereligies op, waarmee tegelijk het bedrieglijke van de naam aan het licht komt: *New* Age, terwijl er geput wordt uit oer*oude* bronnen. Een ander in het oog springende zaak is het mensbeeld binnen de New Age. De mens is niet alleen een deel van het geheel, zoals in feite alles met elkaar samenhangt - het zogenaamde holisme, maar evenals in de hem omringende 'wereld' is in hem het goddelijke te vinden. Doel is, dit goddelijke te vinden en in het leven uit te werken.

In alle onder de paraplu van de New Age te vangen stromingen en zaken vinden we deze zelfde ingrediënten terug, die zijn samen te vatten met: een naast genoemd teruggrijpen op oosterse en mysteriereligies, een teruggrijpen op heidense gebruiken en gedachten, waaronder de kabbala en de oude christelijke variant daarvan, de gnostiek, terwijl het geheel doorspekt is met het occulte. Zoals door Cornelis van Putten terecht werd opgemerkt:

‘de New Age heeft sterk de neiging om alles door elkaar te gooien, zonder zich de moeite te getroosten om verantwoording af te leggen van haar standpunten, en te kijken naar de diepere consequenties van bepaalde opvattingen’.[173]

Wanneer we van hieruit vervolgens kijken naar het gedachtegoed van de Odd Fellows en de oorsprong daarvan, dan komen we zaken tegen die zondermeer te plaatsen zijn onder de gegeven schets van de New Age.
Zo zagen we al dat naast de bijbel ook andere bronnen in de zoektocht naar wijsheid worden aangeboord, terwijl Wering en de zijnen daarbij nadrukkelijk aantekenen:

‘(…) Noodig is daarvoor een zekere mate van ontwikkeling, een bereidheid tot geestelijke belangstelling en inspanning voor bewustwording. …geestelijke werkzaamheid (…)’.[174]

Wat de Ordeleer betreft, wordt onomwonden gezegd dat deze voorbeelden bevat uit ook het gedachtegoed van bijvoorbeeld Westerse culturen en die van het Verre Oosten.[175] Hoe de verwevenheid met de mysteriereligies doorwerkt, blijkt

bijvoorbeeld bij de inwijding van de tempel wanneer daarbij graankorrels worden gestrooid. Deze handeling dient om aan te geven dat er leven in de tempel te vinden is.[176] De relatie met de Hogere Macht wordt duidelijk als mystiek omschreven en het geheel krijgt een holistisch en pantheïstisch karakter als er gesproken wordt van *'de bewustwording van de eenheid van God en wereld'*.[177] Dit laatste helemaal wanneer er als volgt gesproken wordt:

> *'(…) Wat in vroeger eeuwen slechts in onbewust geloof werd aanvaard, moet, nu de intellectualistische periode tot een bankroet heeft gevoerd, worden tot diepere intuïtie, door wijsgeerig religieuze inzichten tot een bewuste mystiek. Dan zullen de grenzen tusschen religie en wetenschap, tusschen zakelijkheid en aesthetica zien vervallen en alle maatschappelijke vraagstukken zullen moeten worden herzien. Dan zal er een arbeidsgelegenheid komen voor onze loges als nooit te voren.'*[178]

De Odd Fellow moet kennis hebben van de mens, de wereld, maar vooral van zichzelf. Bij de kennis van zichzelf gaat het om

zijn innerlijk wezen en zijn verhouding tot alles wat buiten hem staat, *'van de geziene en ongeziene wereld'*.[179]

Dit brengt ons tot slot bij de visie op de mens. De mens wordt omschreven als *'hoogste uiting van het goddelijk leven'*, een leven dat *'zelf voortgedragen wordt met hoogere plannen, omdat het door een mystieke macht wordt gedreven, die wij kunnen aanvoelen'*.[180] En wat zijn die hogere plannen?

Zijn de 'hogere plannen' van politieke aard? Maçonnieke invloed vroeger en nu…

Er is een macht die zo georganiseerd is, die zo subtiel en veelomvattend te werk gaat en tegelijkertijd zo veel druk kan uitoefenen, dat het aangeraden is om fluisterend een veroordeling uit te spreken.

Woodrow Wilson (1856-1924), lid van de loge Odd Fellows en Amerikaans president van 1913-1921. [181]

Wordt de maçonnieke wereld, vanuit met name het occulte, gedreven door politieke ambities? Wie de moeite neemt om dit aspect serieus te onderzoeken, komt tot de verbazingwekkende ontdekking dat de loge die zelf zegt zich van politiek te onthouden in haar samenkomsten,[182] in de praktijk wel degelijk iets anders laat zien. In talloze geschriften wordt de invloed van de loge op politiek terrein beschreven.[183] Soms schaamt de loge zich niet dit zelf te bevestigen.[184] Wel blijkt echter dat het accent binnen de maçonnieke wereld hier vrij snel eerder valt op de Vrijmetselarij en de Illuminati, dan op de Odd Fellows. Wil dit zeggen dat de Odd Fellows zich per definitie wel verre houden van de politiek en in deze dus, als schijnbaar enige maçonnieke loge, het statement zich van politiek te onthouden praktisch waarmaken? Wie dat meent, gaat voorbij aan het aangetoonde gegeven dat de Odd Fellows nadrukkelijk verwant zijn met de Vrijmetselarij en vervolgens van daaruit dezelfde ideeën koesteren en dezelfde idealen nastreven (beter: najagen). Ze is niet voor niets te vangen onder de noemer maçonniek en aan de vrijmetselaars gelijkwaardig.

Het gegeven dat de Odd Fellowship op zich gezien werd als de loge van de arme lieden verklaart wellicht de minder directe

betrokkenheid op politiek terrein. Immers belangrijke functies en posities werden niet direct door hen ingevuld derhalve was de mogelijke invloed beperkt. Hoewel de Odd Fellows zich dus niet zo aantoonbaar op politiek terrein hebben geroerd als de vrijmetselaars en dergelijke, was politieke onrust ook hen niet vreemd,[185] terwijl tegelijk in het oog moet worden gehouden dat er nogal wat overloop was (en is) tussen beide loges.

Niet voor niets werd de loge, die duidelijk in de geest van de Verlichting werkte, ten tijde van verschillende revoluties in bijvoorbeeld in Engeland verboden. Een eigen (Engelse) bron van de Odd Fellows vermeld dat één en ander zelfs heeft geleid tot veroordeling en deportatie van enkele leden in 1834 naar een overzeese strafkolonie.[186]

Ook in Amerika blijkt de Odd Fellow, net als zo veel anderen uit de maçonnerie - denk aan presidenten die tot op vandaag tot de loge behoren, politiek actief. We behoeven hier enkel te wijzen op Woodrow Wilson en Schuyler Colfax.[187]

Voor wat ons land aangaat is de volgende zin veelzeggend:

> *'(…) Steeds hebben vele Broederen en Loges gedacht, dat de Orde zooveel macht bezat, dat zij op kon treden in wereldsche zaken.'*[188]

De maçonnerie op zich wordt vaak direct verantwoordelijk gehouden voor verscheidene revoluties in diverse landen. Als voorbeelden hiervan zijn te noemen: de Amerikaanse revolutie (1763-1789),[189] de Franse revolutie (1789),[190] waarbij de door de loges gebruikte methodes om deze revolutie te realiseren bruut en genadeloos te noemen zijn,[191] de Russische December Revolutie (1825),[192] de Revolutie in Italië (1848),[193] de Filippijnse opstand (1896)[194] en de revoluties in Portugal (1907), [195] Rusland (1917)[196] en Hongarije (1918).[197] Wat de Russiche revolutie van 1917 betreft, mag niet onvermeld blijven dat het de Odd Fellow en Amerikaanse president Woodrow Wilson is geweest die, op 'aandringen' van de maçonniek meer dan actieve Rockefeller,[198] Leon Trotsky van een paspoort heeft voorzien zodat deze Rusland kon binnenkomen.[199] In *Scarlet and the Beast* verwijst John Daniel naar de maçonnieke betrokkenheid bij de moord op de Russische tsaar Nicolaas II en zijn gezin.[200]

Ook als het gaat om de aanleiding tot WO I, de moord op Aartshertog Ferdinand van Oostenrijk op 28 juni 1914 in Serajevo,

blijkt de invloed historisch aanwijsbaar. Count Czernin schrijft bij deze gebeurtenis:

> *'Een van de goede kwaliteiten van de aartshertog was zijn onbevreesdheid. Hij was zich er terdege van bewust dat er voortdurend de mogelijkheid bestond van een aanslag op zijn leven, en sprak daar ook vaak gewoon en open over. Een jaar voor het uitbreken van de oorlog, berichtte hij mij dat de Vrijmetselaars besloten hadden om hem te doden. Hij gaf me zelfs de naam van de stad waar deze beslissing was gevallen - deze is mij nu ontschoten - en hij noemde de namen van verschillende Oostenrijkse en Hongaarse politici die bij dit geheim betrokken zouden zijn.'* [201]

Ten aanzien van WO II blijkt volgens onder andere de schrijver Otto Rudolf Braun achter de coulissen van het Derde Rijk de invloed van de maçonnieke ordes ook aanwijsbaar aanwezig.[202]

Onder het pseudoniem 'Inquire Within' onthult Christine M. Stoddart (voormalig lid van de Stella Matutina Tempel in Londen) in het boek *Lightbearers of Darkness* al in 1930 de occulte samenzwering van de maçonnerie om te komen tot één

wereldregering en een occulte Theocratie.[203] Ze verwijst in haar boek, dat destijds voor de nodige onrust heeft gezorgd, naar de samenwerking tussen de maçonnerie en de toenmalige Volkenbond. Zij is zeker niet de enige die over een dergelijke relatie spreekt. Ook de binnen de maçonnerie bekende Eugen Lennhoff spreekt zich hierover in 1927 hierover onomwonden uit:

> *'Absoluut, tot op zekere hoogte is men correct een connectie te veronderstellen tussen de maçonnerie en de Volkenbond. De Volkenbond als zodanig is afgeleid van maçonnieke ideeën.'* [204]

Veelzeggend is in deze de verklaring van het Convent van de Grote Loge van Frankrijk in 1922:

> *'De belangrijkste taak van de Volkenbond is, om mee te werken aan de verbreiding van de Europese geest. Kortom wij streven naar een Verenigd Europa, of liever, naar één grote Wereldfederatie.'* [205]

Tot op vandaag blijkt haar invloed binnen de politiek direct en indirect te bespeuren. Gewezen kan worden op de onthullingen

door Fred Zeller. Hij schrijft dat tussen 1912 en 1971 de invloed van bijvoorbeeld de maçonnerie op de Franse politiek dominerend was.[206] Wat vervolgens te denken van de P2 loge in Italië.[207] Aanvankelijk viel deze loge onder de jurisdictie van *'La Massoneria del Grande Oriente d'Italia'*.

In 1877 gaf de Grande Oriente toestemming tot het oprichten van een loge in Rome genaamd *'Propaganda Massonica'*, een vanaf de oprichting druk door politici en regeringsleiders bezochte loge. Na WOII werd besloten de loges middels loting een nummer te geven. De loge Propaganda werd toen bekend als P2. Het schandaal dat hieraan verbonden is, werkt nog steeds door in het Vaticaan, de Italiaanse politiek en zelfs daar buiten. Relaties van de loge met de maffia werden zichtbaar.

In 1981 hoorde de wereld van de heimelijke handelingen van de grootindustrieel Licio Gelli, Groot Meester van Propaganda Due, of wel de P2 loge. De destijds overtuigde fascist Licio Gelli was de stichter van deze in de beginjaren zeventig, in samenwerking met de CIA en de ondergrondse Navo-organisatie Gladio, de leidende figuur binnen de P2 loge. Eén van de 953 prominente leden van deze Orde was de door Gelli geroemde (nu nog huidige) premier van Italië, Berlusconi, die tegelijk een Neo-Nazi is en een groot bewonderaar van Mussolini tot wiens zwarthemden ook Gelli heeft behoord. Een ander in het nieuws

gekomen lid was de in juni 1982 in Londen op de typische maçonnieke wijze vermoorde bankier Roberto Calvi, die ook voor het Vaticaan werkte.

Het doel van de P2 was om de constitutionele orde met een 'koude' of 'witte' (colpo bianco) staatsgreep uit te schakelen en een dictatoriaal regime van fascistische snit te installeren. Eén en ander bespoedigde de val van de Italiaanse regering in datzelfde jaar.[208] Na een justitioneel onderzoek is een lijst met vele bekende namen van regeringsleiders, parlementariërs, industriëlen, hoge leger functio-narissen, journalisten enzovoort opgesteld. Eén en ander heeft er toe geleid dat het justitieapparaat heeft uitgesproken geen rechters en dergelijke meer te willen die banden hebben of hebben gehad met de loge. Ondanks dit soort schandalen, die breed publiek zijn uitgemeten, bleven en blijven politici, als Andreotti, Craxi en anderen actief lid van de loges.[209]

E. Smit wijst op het gegeven dat binnen de maçonnieke wereld en wel met name binnen de Illuminati de geestelijke stamvaders te vinden zijn van het fascisme, het anarchisme en het communisme.[210] Een al even opmerkelijk te noemen zaak is de maçonnieke invloed op het socialisme. Veel leidende figuren

uit deze kringen blijken lid van een maçonnieke orde. De relatie wordt als volgt bevestigd:

'De broederschap is een gegeven uit de socialistische staatsopvatting.'[211]

Er wordt zelfs niet geschroomd om ten aanzien van de oorsprong van socialisme, communisme en Vrijmetselarij te spreken van een zelfde bron:[212]

> *'We kunnen niet anders dan het socialisme (Marxisme) begroeten als een uitstekenden kamaraad van de vrijmetselarij voor als het gaat om het veredelen van de mensheid en het verbeteren van het menselijk welzijn. Socialisme en Vrijmetselarij, tezamen met het Communisme, komen voort uit dezelfde bron.'*[213]

Het is even opmerkelijk dat socialisme en communisme hun 1 mei feest vieren volgend op de binnen de Wicca, het satanisme en heel de occulte wereld bekende Walpurgisnacht. En wat te denken van de meiboom in relatie met ondermeer de Franse revolutie?

Leon de Pocins geeft naast een omschrijving van de politieke invloed van de maçonnerie, in niet mis te verstane bewoordingen een beschrijving van de nadrukkelijke invloed op het kerkelijk erf.[214] De door paus Johannes XXIII (zelf 'bekend' met de maçonnerie) in 1962 tot bisschop gewijde Rudolf Graber citeert in zijn boek een vooraanstaand vrijmetselaar, Yves Marsaudon:

> *'het doel (van de Maçonnerie) is niet langer de vernietiging van de kerk, maar het van haar gebruik maken middels infiltratie.'*[215]

> *'Met andere woorden, omdat de vrijmetselarij Christus' kerk niet totaal kan vernietigen, stelt ze zich niet alleen tot doel de invloed van het katholicisme op het maatschappelijk leven uit te wissen, maar de structuur van de kerk te gebruiken als een instrument tot 'vernieuwing', 'vooruitgang' en 'verlichting' - als een middel om vele van de eigen principes en doelstellingen te promoten.'*[216]

Dezelfde vooraanstaande vrijmetselaar die door Graber werd aangehaald, Yves Marsaudon, waagde het ook om te stellen

dat de oecumene de wettige zoon is van de Vrijmetselarij.[217]

Paul Fisher spreekt in dezen over de maçonnerie als *'een revolutionaire wereldwijde beweging'*, die niet enkel politieke structuren doortrekt en indien *'nodig'* ondermijnt, maar ook *'een ondermijnen en wanneer mogelijk vernietigen van het Christendom'* door middel van het verspreiden van een kabbalistisch gnosticisme als oogmerk heeft.[218]

Een niet nader bij naam te noemen bekend hoogleraar Europees Recht in ons land merkte recentelijk op dat het Europese hof van de maçonnerie doortrokken was.[219] De Europarlementariër Paul van Buitenen onderstreept dit met zijn uitlatingen in een interview met het opinieblad CV. Koers in juni van 2004.[220]

Zo blijft de vraag: is er een hoger politiek plan? Wie zich op dit punt in de maçonnieke wereld verdiept kan niet anders dan deze vraag bevestigend beantwoorden, helemaal wanneer je geconfronteerd wordt met aantoonbaar historische gegevens.[221]

De politieke dimensie schijnt ook zichtbaar binnen de zogeheten serviceclubs die tenminste, voor als het gaat om het rekruteren van nieuwe leden, voor de maçonnieke ordes vaak dienen als visvijver of meer…

Visvijvers of meer…

Alvorens de verhouding tussen de twee in dit hoofdstuk genoemde serviceclubs, Lions en Rotary, en de maçonnerie onder de loep te nemen, is het goed om kort bij het fenomeen serviceclub stil te staan. Allereerst moet gesteld worden dat Lions en Rotary niet de enige internationale serviceclubs zijn. Zo kennen we in ons land namelijk nog enkele andere serviceclubs zoals bijvoorbeeld Kiwanis en De Tafelronde. Voor als het gaat om verwantschap met de maçonnerie of zelfs meer dan dat, wordt de bespreking hier beperkt tot Lions en Rotary.

Wat beoogt een serviceclub?

De Lions Club noemt als haar doel:

'Een geest van verstandhouding tussen alle volkeren scheppen en bevorderen teneinde humanitaire noden te leningen door belangeloze hulpverlening en tot actieve deelname aan het leven van de gemeenschap en tot internationale samenwerking aanzetten.'[222]

Dit doel op zich is vervolgens in zes doelstellingen nader uitgewerkt onder het motto: We Serve – Wij Dienen.[223]

De Rotary, naar eigen zeggen 's werelds oudste en meest prestigieuze service-organisatie, zegt bezield te zijn met de wil te werken aan het welzijn van de mensheid. Rotariërs geloven dat de voornaamste taak van een mens erin bestaat, anderen gelukkig te maken. Zij beweren zich daarbij in te zetten voor: *'de strikte toepassing van de ethische normen bij de uitoefening van elke professionele activiteit'.*[224]

Daarnaast geven zij aan de vrede in de wereld te willen bevorderen. Het motto is: Service above self - Eerst dienen.[225]

Kijkend naar het doel dat de beide clubs zich stellen, valt al direct verwantschap op met een maçonnieke orde als die van de Odd Fellows. Ook zij stellen zich nadrukkelijk het dienen voor ogen en hebben daarbij de broederschap van de mensheid ('alle volkeren') op het oog. Zoals iemand opmerkte: een wereldbroederschap, wat één van de basisidealen van de loges was en is. Vervolgens valt bij de Rotary het 'strikt willen toepassen van ethische normen'[226] op. Dit streven dat ook binnen de zes het doel toelichtende doelstellingen van de Lions naar voren komt, vinden we eveneens binnen de loge terug. Net als binnen de loge

debatteren serviceclubs hierbij zeer veel over ondermeer allerhande maatschappelijke problemen.

Zoals de maçonnieke ordes, en in dezen in het bijzonder die van de Odd Fellows, doen de serviceclubs zich voor als grote filantropische verenigingen. In veel gevallen heeft hun inzet een politieke dimensie. Als ze een wereldwijde actie op touw zetten, dan is dit zondermeer een verheven dienst aan de politiek. De leden van serviceclubs noemen elkaar nog net niet broeder, zoals in de loge, maar vriend. Kenmerkend is dat zij net als binnen de maçonnieke wereld vooral onderling behulpzaam zijn. Men is solidair met het medelid in goede en kwade tijden, bewijst elkaar vriendendiensten en steunt elkaar ook op professioneel vlak. Dit alles toont een groot aantal raakvlakken met de loge. En dan nog de toelating tot de serviceclub. Men wordt niet zomaar lid van een serviceclub, maar moet er voor gevraagd worden – geballoteerd worden.[227] Ook hier stoot je opnieuw op een overeenkomst met de loge.

Persoonlijke navraag onder leden van Lions en Rotary en onderzoek naar deze services clubs laten verder zien dat er sprake is van meer dan een groot aantal raakvlakken met maçonnieke organisaties. De genoemde serviceclubs blijken meer dan alleen visvijver voor de loge te zijn. Stephen Knight spreekt zelfs van een kruisbestuiving tussen beide.[228]

De Duitse strafrechtadvocaat Detlef Winter, die een uitermate gedegen onderzoek naar de maçonnieke wereld heeft gedaan, beweert op grond van dit onderzoek dat het soort clubs als Lions en Rotary niet alleen scheppingen van de loge zijn, maar zelfs een integraal bestanddeel. Hij stelt dat Lions en Rotary vanuit de loge zijn opgericht.[229] Het kan in dezen dan ook moeilijk toeval genoemd worden dat een van de oprichters van de Lions International de vrijmetselaar Melvin Jones was. De realtie tussen de maçonnieke wereld en de Rotary wordt wel heel duidelijk door het naast elkaar plaatsen van twee volgende symbolen:

In het wiel van de Rotary zijn nadrukkelijk de symbolen van de vrijmetselarij terug te vinden, de winkelhaak en de passer en daarbinnen de bekende G. De rand van het wiel vermeld duidelijk Rotary International. Er blijkt dus een Rotary loge te bestaan! Het onderstaande bevestigt dit.

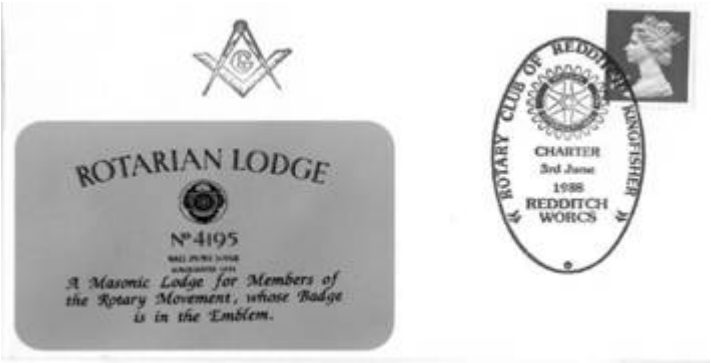

Uit de genoemde persoonlijke navraag blijkt dat er zich binnen deze clubs meestal een aantal vrijmetselaars en/of Odd Fellows bevindt. Het blijkt dat de loge inderdaad vaak binnen de genoemde clubs op zoek is naar potentiële leden. Het Katholiek Nederlands Persbureau omschrijft de clubs in deze dan ook als broedplaats voor de loge.[230]

Een onderzoek met als pakkende titel *'Researching Grandfather's Secrets: Rummaging in the Odd Fellow and Masonic Attics'* van de hand van dr. Paul Rich, die ondermeer doceert aan de Stanford University in Amerika, bevestigt de verwevenheid.[231]

Al met al is het dus niet zo opmerkelijk dat de beide genoemde serviceclubs bij veel onderzoekers van de maçonnieke wereld in één adem worden genoemd met de tot deze maçonnieke wereld horende ordes, waaronder de Odd Fellows.

Hoofdstuk 4

Zijn de Odd Fellows te rangschikken onder de noemer religie?

Zelfs als de duivel de waarheid spreekt dan liegt hij nog.
*(**onbekend**).*

Intro

Het stellen van de vraag of de Odd Fellows zijn te rangschikken onder de noemer religie, is gerechtvaardigd. Dit alleen al door het gegeven dat voor toetreding tot de orde als absolute voorwaarde het geloof in een Hogere Macht wordt vereist. Wat zegt de loge in het algemeen, en die van de Odd Fellows in het bijzonder hier zelf over?

Wanneer binnen de orde op de gestelde vraag geen eenduidig antwoord te vinden blijkt, is er dan ergens een instrument te vinden om de orde toch op die vraag door te kunnen

meten - objectief, zonder waardeoordeel en mogelijk zelfs wetenschappelijk? Die mogelijkheid blijkt inderdaad te bestaan. Binnen dit hoofdstuk wordt als dergelijk instrument een raster aangeboden, komend vanuit een wetenschappelijk vakgebied binnen de theologie dat bekend staat als ‘Godsdienstwetenschap’. De Godsdienstwetenschap, die pas in de negentiende eeuw een zelfstandige wetenschap is geworden, heeft de objectiviteit hoog in haar vaandel. Hoewel het raster voor zich spreekt, vraagt het enig doordenken. Aan de hand van het gegeven raster wordt de Odd Fellowship aansluitend op de gestelde vraag onder de loep genomen en beoordeeld.

Binnen de loge blijken vele aspecten voor te komen die zondermeer een religieus karakter suggereren, dan wel onderstrepen. Een aantal van deze aspecten wordt ter verduidelijking uitgelicht.

Aan het slot van dit hoofdstuk wordt een conclusie getrokken en wordt gekeken hoe het religieuze karakter van de orde is te omschrijven.

Een religie?

Wanneer meer algemeen aan het adres van de maçonnieke wereld de vraag wordt gesteld of zij onder de noemer van religie te scharen is, zijn de reacties divers, hoewel

meestentijds voluit afwijzend en ontkennend. Ook binnen de Odd Fellowship wordt er op de gestelde vraag - wereldwijd - verschillend geantwoord. Er zijn geschriften waarin, en tegenwoordig vooral internetsites waarop, wordt gesteld dat de Odd Fellows niet politiek en niet religieus zijn.[232] Toch zijn er binnen de Odd Fellowship ook vele bronnen die aangeven dat de orde wel degelijk religieus van karakter is. Volgens vele van deze bronnen is de orde sowieso gebaseerd op religieuze principes en is er bovendien sprake van vormen van eredienst.[233] Zo zegt bijvoorbeeld een Odd Fellow als Rev. Claude Enoch Sayre:

> *'De Odd Fellowship zal een mens eerder méér religieus maken dan minder. Het zal hem eerder naar God toe trekken dan hem bij Hem vandaan brengen.'* [234]

Deze Odd Fellow schreef zelfs een boek met de in dezen voor zich sprekende titel 'The Religion of Odd Fellowship',[235] ofwel, in het Nederlands vertaald, 'De Religie van de Odd Fellowship'.

Kortom, er wordt hardnekkig ontkend en er wordt ruiterlijk toegegeven. Zo blijft de vraag naar het schijnt open.

Een bruikbaar raster

Er is evenwel een mogelijkheid om een eerlijk, ondubbelzinnig en dus definitief antwoord te vinden op de gestelde vraag of de Odd Fellowship een religie is. Om een zo zuiver en duidelijk mogelijk antwoord te kunnen geven op de gestelde vraag, alsook om vooraf een omschrijving te krijgen voor het begrip ‘religie’, kan namelijk te rade worden gegaan bij een vakgebied binnen de theologie dat gekend wordt onder de naam ‘Godsdienstwetenschap’. De Godsdienstwetenschap houdt zich met name bezig met het verschijnsel religie en alles wat er mee samenhangt.

Kenmerkend voor de Godsdienstwetenschap is vooral dat ze in haar onderzoek objectiviteit nastreeft. Dit wil zeggen dat men zich hoedt voor waardeoordelen.[236] Er wordt namelijk in het onderzoek, strikt gemeenschappelijk, gekeken naar de geschiedenis (de Godsdiensthistorie) en de verschijnselen (de Godsdienstfenomenologie).[237] Waar kan dus voor het vinden van het antwoord beter gezocht worden dan daar.

Als uiteindelijk raster voor de beoordeling van de gestelde vraag of er bij de Odd Fellows sprake is van een religie, alsook voor het antwoord op allereerst de vraag wat er onder ‘religie’ kan worden verstaan, wordt gekeken naar wat de Godsdienstwetenschap zoal aandraagt.

Voor als het gaat om de vraag wat er onder ‘religie’ verstaan kan worden, blijkt er geen eenstemmigheid. De meest gangbare omschrijvingen zijn:

- religie is de verhouding van de mens met iets anders
- religie is de verhouding van de mens met een andere werkelijkheid
- religie is de verhouding van de mens met god.[238]

Vervolgens kan hierbij worden aangegeven dat elke religie een aantal eigenheden heeft.[239] Zo heeft elke religie:

- een eigen geschiedenis - dit duidt op een eigen historische ontwikkeling; een eigen klimaat - dit duidt op de wereld waarin ze is ontstaan;
- een eigen kleur - dit duidt op het verschil in verschijnselen (zoals gebed, offer, ceremoniën, mythes enzovoort);
- een eigen patroon - dit duidt op een eigen opbouw in voorstellingen (de andere wereld, bijvoorbeeld hemel, hel enzovoort);
- en eigen heilige woorden - dit verwijst naar heilige boeken. [240]

Met betrekking tot de heilige woorden kan worden vastgesteld dat elke religie deze kent en dat daarbinnen de volgende zaken aan de orde komen:

- de heilige visie - dit handelt over het bestaan van God en/of goden;
- de heilige weg - dit handelt over de oorsprong van de mens tot en met zijn einddoel;
- het heilige handelen - dit handelt over de cultus (verering en handelen - de cultus kan alleen plaatsvinden op een heilige plaats).[241]

Bekijken we de Odd Fellowship aan de hand van het hierboven gegeven raster en beantwoorden we zo de vraag zoals in de titel van het hoofdstuk gesteld.

Beoordeling volgens gegeven raster

De in bijna alle bronnen van Odd Fellows voorkomende uitspraak dat het geloof in een Hogere Macht[242] voor lidmaatschap absoluut noodzakelijk en zelfs voorwaarde is,[243] beantwoordt feitelijk op basis van tenminste de eerste en tweede boven gegeven omschrijvingen voor ‘religie’ al onmiddellijk de vraag of we hier met een religie te maken hebben. Immers ‘een

Hogere Macht' is gelijkwaardig aan *'iets anders'* en *'een andere werkelijkheid'*. Zelfs de derde omschrijving zou vanwege het niet concreet omschrijven van het begrip 'god' toepasbaar mogen en kunnen heten.[244]

De Odd Fellows kennen vervolgens een eigen geschiedenis, een eigen historische ontwikkeling. Zoals we al eerder zagen, gaan ze daarvoor soms ver terug.[245] Een dergelijk historisch duiden raakt tegelijk het godsdienstwetenschappelijk begrip *klimaat*, de wereld waarin ze is ontstaan. Het religieuze karakter van de Odd Fellows wordt hier te meer onderstreept wanneer beweerd wordt dat de historische ontwikkeling invloed heeft op de ritualen en dergelijke en nog meer, wanneer deze ritualen weer van invloed heten te zijn op de 'geestelijke ontwikkeling'[246] van de afzonderlijke leden.

Wanneer er gesproken wordt over de symbolen en ritualen, raken we zowel het aspect van *kleur*, het verschil in verschijnselen, alsook het aspect van het *patroon*, de opbouw in voorstellingen. Hiervoor behoeft alleen maar gekeken te worden naar de verschillende symbolen en hun vooral religieuze duiding en naar de inhoud van de ritualen bij de verschillende graden.[247] Hoe voor zich sprekend is bij dit laatste niet alleen het gebruik van gebed[248] en bijbel[249] maar ook de gebruikte

terminologie als bijvoorbeeld ‘ark’, ‘altaar’, ‘kapelaan’ en ‘Hoge Priester’ en dergelijke.[250]

Het gebruik van de bijbel alsook het gebruik binnen de loge van andere heilige boeken en geschriften en een daarop gebaseerde eigen Ordeleer[251] toont het vijfde aspect van een religie aan: *eigen heilige woorden*. Vanuit de heilige woorden kent en erkent de Odd Fellow vervolgens een heilige visie[252], daarnaast een heilige weg[253] en kenmerkend is bij hen het heilige handelen.[254]

De laatste drie aspecten hoeven, verwijzend naar wat inhoudelijk hierover elders of al aan de orde is gekomen (zie ook bij de aangegeven noten) dan wel nog aan de orde komt, niet verder te worden uitgewerkt.

Andere religieuze aspecten

Na de in dit hoofdstuk centraal staande vraag vanuit de Godsdienstwetenschap te hebben beantwoord, kan ter verduidelijking op nog een aantal aspecten worden gewezen die zondermeer als religieus te benoemen zijn. (Sommige van deze aspecten hadden wellicht in het bovenstaande ook hun plek kunnen krijgen.)

Volgens de Odd Fellowschrijver Ernst Born staat één van de drie zuilen voor het 'godsverlangen'.[255] Wanneer je in de Odd Fellow literatuur leest dat de drie zuilen de kerngedachte van de Odd Fellowship weergeven,[256] dan is dit toch op zijn minst een opmerkelijk religieus gegeven te noemen.

In zijn boek *'The Meaning of Masonry'* omschrijft de vrijmetselaar W.L. Wilmshurst degene die wil toetreden tot de loge als iemand *'die geestelijke wedergeboorte zoekt'*.[257] De toetreding tot de loge van de Odd Fellows verschilt, zoals we eerder zagen, inhoudelijk niet met die bij de vrijmetselaars. Bij beide is de kandidaat geblinddoekt, wat duidt op geestelijke blindheid, een zich (nog) bevinden in de duisternis. Een onwedergeboren zijn. De zojuist genoemde Odd Fellow Ernst Born schrijft dat '[i]*n het inwijdingsrituaal van verschillende orden, bv. Odd Fellows en vrijmetselaars, (…)de duisternis en de intrede in het licht een grote symbolische rol* [spelen]',[258]. Even verderop schrift hij dat '[d]*e fysische duisternis (…)het zinnebeeld* [is] *van de geestelijke duisternis'*.[259] Kortom ook iemand die tot de loge van Odd Fellows wil toetreden zoekt *'geestelijk wedergeboorte'*. Opmerkelijk is wat dezelfde schrijver Ernst Born vertelt over de 'sacrale handelingen voor het wijden', toetreden. Hij schrijft:

‘Tijdens de sacrale handelingen voor het wijden is het niet zo, dat een plaats, een voorwerp of een persoon aan een godheid werd gewijd, maar dat deze ***hogere macht*** *(vet jgh) het voorwerp wijdt.’*[260]

Opnieuw mag hier toch van religie en religieus handelen gesproken worden. Alleen al het gebruik van het begrip ‘sacraal’ geeft een duidelijke religieuze geladenheid weer.

Wanneer we vervolgens kijken naar de ritualen bij de verschillende graden van inwijding dan valt direct op hoe vaak en hoe veel er op de bijbel wordt teruggegrepen. Neem bijvoorbeeld de inwijding in de derde graad, die van Waarheid.[261] Opmerkelijk is hierbij dat Waarheid met een hoofdletter wordt weergegeven. Wering laat dan ook weten dat we hier het mystieke, dat voortdurende bezinning vraagt, leren kennen.[262]

Vervolgens mag gewezen worden op hoe een oud schrijver van de Odd Fellows het bezig zijn in de loge (vrij vertaald) omschreef als *‘het door enthousiasme aanblazen van de in ieder mensenhart verborgen Goddelijke vonk van liefde’*.[263] Hierbij mag tegelijk gewezen worden op wat in onze tijd de Grootmeester H.J. Schaap opmerkt ten aanzien van *‘het vervullen van alle*

wederkerige plichten en blijken van welwillendheid' van de Odd Fellows. Hij merkt op dat die *'voortvloeien uit de erkenning van een Hogere Macht (…)'*.[264] Kortom, heel het doen en laten van de Odd Fellow is wel degelijk religieus geladen te noemen. Dit kan eigenlijk ook moeilijk anders als je als Odd Fellow stelt dat de grondslag van de Odd Fellowship in allereerst *'(…) het Vaderschap van God'* gelegen is.[265] Sprekend is hierbij het gebed dat de stichter Thomas Widley uitsprak tijdens zijn afscheidsrede op 3 september 1833:

> *'Ik bid God, zijn zegen voortdurend te schenken, de beraadslagingen steeds te leiden en de besluiten door rijp oordeel te verzachten, opdat Zijne trouwe en waakzame zorg het lot dezer stichting moge beheersen… moge Hij eindelijk het Odd-Fellowship over de geheele aarde in Zijne hoede nemen!'* [266]

Als het gaat over de verspreiding van de Odd Fellowship wordt dit zelfs haast omschreven als een vorm van evangelisatie:

> *'Om de leer, die onze orde verkondigt, in practijk te brengen en de zegeningen…nog in ruimere mate te verspreiden (…)*

(…) Laat ons slechts moedig de vonken aanblazen, die in ons vrij Amerika werden geslagen, tot ze tot een hellen brand aangewakkerd, onze geheele aarde met haar licht en hare warmte overstralen.' [267]

Tot slot kan hier nog gewezen worden op het gegeven dat de loge ook Tempel wordt genoemd. Juist een dergelijke aanduiding onderstreept het begrip religie.[268]

Poging tot duiding van het religieuze gedachtegoed

We zagen dat de Odd Fellows stellen, dat het godsbegrip door ieder op eigen wijze is in te vullen. Hoe klonk het ook weer?

'(…) "In onze orde kan ieder op eigen wijze zalig worden".'[269]

Opmerkelijk is dan ook de omschrijving die door diverse bronnen van de godsdienstige inslag van de orde wordt gegeven.

Voor als het gaat om de plaats van bijvoorbeeld de bijbel, noemt Paul Zager de I.O.O.F. religieus in deïstische zin. Dit wil zeggen, er wordt geloofd wat in de bijbel staat voorzover het met

de menselijke rede overeenkomt.[270] Hij kan de Odd Fellows alleen wijsgerig gezien zo noemen, want het Deïsme staat tegenover Pantheïsme.[271] Het is prof. Ridderbos die, voor als het gaat om de religieuze opvattingen en de godsvoorstelling, de orde al in 1923 zuiver Pantheïstisch noemde.[272]

De Odd Fellow Paschal Donaldson pleit voor een Universalime als principe voor een wereldwijde broederschap.[273] Dit Universalisme komt onder andere tot uitdrukking in wat de Odd Fellowschrijver Ernst Born in dit verband meedeelt:

> *'Eén van de kampementssymbolen in de Orde van Odd Fellows laat de tafels der wet, het kruis en de halve maan zien. Als zijnde zinnebeelden voor het jodendom, het christendom en de islam verwijzen ze naar religieuze verdraagzaamheid.'*[274]

Een man die zowel binnen de Vrijmetselarij alsook binnen de Odd Fellowship diepe religieuze sporen heeft getrokken, zoals al eerder aangegeven in bedenkelijke zin, is Oswald Wirth geweest. In die zin raakt de Odd Fellowship, ondermeer met hem, het spiritualisme.[275] Ligt in dit alles wellicht de grond dat paus

Clemens XII, zoals de Odd Fellow Born aangeeft[276], al in 1738 ten aanzien van de Odd Fellowship sprak van een door de duivel opgerichte tegenkerk, terwijl hij opriep dat men zich daarvan verre moest houden.

Conclusie

Geconcludeerd kan worden dat de Odd Fellowship zondermeer een religie te noemen is. Wanneer de orde stelt dat er binnen de loge geen discussie over godsdienstige zaken mag zijn,[277] dan is een dergelijke bewering toch vanuit het hier behandelde tenminste strijdig te noemen met de werkelijkheid. Zoals is gebleken, is heel het wezen van de orde met religie doortrokken. Bovendien is er in menige orde wel degelijk plaats voor religieuze discussie wanneer er binnen de loge gekeken wordt naar en gesproken wordt over diverse religieus getinte onderwerpen - meer dan eens van occulte origine.[278] Waarschijnlijk wordt er dan ook met de zojuist aangehaald uitspraak vooral bedoeld dat er in de loge niet over de autoriteit van Jezus Christus gesproken mag worden, laat staan een gebed af sluiten in Zijn naam.[279]

In hoofdstuk zes willen we komen tot een christelijke evaluatie en daarbij allereerst ingaan op de reactie van de kerk ten opzichte van de orde. In het nu volgende hoofdstuk gaan we dieper in op het werkelijk inhoudelijke van het religieuze gedachtegoed van de Odd Fellows. Daar zal de strijdigheid van de genoemde uitspraak met de werkelijkheid eens te meer blijken wanneer in de hogere echelons de gnostiek nadrukkelijk aan de orde komt. Hier wordt volstaan met te herhalen dat we in de orde met een religieus genootschap van doen hebben.

Hoofdstuk 5

Exoterisch en esoterisch of… Het werkelijke religieuze gedachtegoed

‘Ze gaat een hermetische, occulte wereld binnen, ze leest…’.
*(**Kim Småge**)*

Intro

Vanuit het vorige hoofdstuk willen we dieper doordringen in wat het religieuze karakter van de Odd Fellows precies inhoudt. Zo gebruikt de orde begrippen als exoterisch en esoterisch. Op het eerste oog moeilijke begrippen die daarom binnen de tekst worden toegelicht, maar duidelijk iets zeggen van het werkelijke religieuze gedachtegoed van de orde van Odd Fellows. Het gebruik van deze twee begrippen blijkt terug te gaan tot de vroegste vorm van maçonnerie. Het zal duidelijk worden dat de stap van esoterisch naar occult een bijna logische is. Daarmee

wordt pijnlijk de werkelijkheid, het diepere wezen, van ook deze maçonnieke loge geraakt. Een en ander vertaalt zich in ondermeer de graden binnen de loge. Bij het lezen van wat onder de noemer *'Exoterisch en esoterisch of… occult'* wordt gesteld, dient in het oog te worden gehouden dat, zoals in hoofdstuk 3 genoegzaam is aangetoond, de vrijmetselarij en de Odd Fellowship verwante en gelijkwaardige maçonnieke ordes zijn. Hetgeen onder de aangegeven noemer wordt opgemerkt ten aanzien van de vrijmetselarij is dan ook onverkort van toepassing op de Odd Fellowship. Ook in deze bespreking zal de verwantschap en het gelijkwaardig zijn van de beide ordes meermalen zichtbaar worden.

Aansluitend staan we stil bij de kabbala en de gnostiek die binnen de maçonnieke wereld vooral aan het geestelijk gedachtegoed ten grondslag liggen. De belangstelling in juist deze twee 'filosofieën' binnen ook de Odd Fellowship, en vooral in de hogere graden, is opmerkelijk te noemen. De reden is waarschijnlijk te vinden in het gegeven dat binnen deze 'filosofische stelsels' het esoterische, het occulte, een bepalende plaats inneemt. De prominente Odd Fellow Oswald Wirth en de bekende dichter en Odd Fellow Henry Wadsworth Longfellow hebben wat de promotie van een en ander binnen de loge aangaat grote invloed gehad. Beide begrippen, kabbala en

gnostiek, worden binnen de tekst kort afzonderlijk toegelicht. Opvallend is de parallellie tussen deze twee ‘filosofische stelsels’ en de maçonnieke wereld voor als het gaat om het alleen bestemd zijn van het inhoudelijke voor ingewijden.

Aangezien het religieuze gevoelen en beleven ondermeer tot uitdrukking komt in de symbolen en zinnebeelden, en deze zondermeer verbonden zijn aan het religieuze gedachtegoed van de maçonnieke loge, wordt tot slot van dit hoofdstuk bij de herkomst van een aantal daarvan stilgestaan. De te bespreken symbolen zijn meestentijds direct terug te sporen naar de kabbala en de gnostiek of verwijzen naar mysteriegodsdiensten.

Exoterisch en esoterisch of… occult

De Engelse hoge Vrijmetselaar W.L. Wilmshurst geeft aan dat er al voordat de moderne Vrijmetselarij in 1717 werd georganiseerd een Vrijmetselarij bestond die twee vormen kende: exoterisch en esoterisch[280].

Het begrip exoterisch is te omschrijven als bestemd voor *niet-ingewijden*, dus *buitenstaanders*. Wilmshurst had hierbij de operatieve bouwersgilden op het oog. Esoterisch is het tegenovergestelde van exoterisch en kan worden omschreven als voor *ingewijden*. In algemene zin wordt de term gebruikt bij

godsdienstige of wijsgerige stelsels die een deel van hun leer alleen aan ingewijden bekend maken. Esoterisch is, wat niet naar buiten mag komen. Wilmshurst onderstreepte hiermee wat tot op heden binnen heel de maçonnieke wereld geldt – dus ook binnen de Odd Fellowship. Namelijk dat het begrip esoterisch een zodanige invulling krijgt dat het qua betekenis overeenkomt met het gebruik ervan in de mystieke en occulte gemeenschappen. Hierbij moet naast andere dan hier genoemde maçonnieke organisaties gedacht worden aan bijvoorbeeld de Theosofie, de Antroposofie, de Wicca en het satanisme alsook aan verschijnselen als kabbala en dergelijke.

> *'Per definitie is het esoterische altijd 'occult' (= verborgen, geheim)*[281]*; het 'occultisme' is sedert antieke tijden de 'geheime wetenschap' (astrologie, waarzeggerij, magie, mystiek) die alleen voor ingewijden bestemd was en is.'* [282]

De Odd Fellow schrijver Ernst Born bevestigt dit wanneer hij zegt dat het bij het esoterische gaat om de

> *'leer van de kennis van het geheime, occulte, onzichtbare dingen, waarbij astrologie, tarot en kabbala leermiddelen*

zijn.'[283]

En een belangrijk deel van de zittingen en de informele bijeenkomsten heet immers besteed te worden aan geestelijke verdieping.[284]

Voor als het gaat om de loge wordt het esoterische, het occulte nadrukkelijk genoemd en benoemd door de 33° vrijmetselaar Charles. W. Leadbeater in zijn boek *'Bijdragen uit De Geschiedenis der Vrijmetselarij'*.[285] Hier wordt ondermeer duidelijk hoe occulte zaken en mysteriegodsdiensten verweven zijn in de hogere lagen van de Ordes. In dit boek komen de meest bizarre verbindingen aan het licht. De geschriften van deze Charles. W. Leadbeater blijken, naast de geschriften uit de gnostisch-occulte traditie, tezamen met werken van Blavatsky, de stichteres van de Theosofische vereniging de basis te vormen voor de leer van de Theosofie. Leadbeater zelf was een vooraanstaand lid van de Theosofische vereniging.[286]

Dat deze esoterische, occulte belangstelling ook in onze tijd bij de Odd Fellows te vinden is, blijkt bijvoorbeeld uit de ruimte die aan dergelijke zaken binnen de loge gegeven wordt.[287] Deze belangstelling, juist ook in onze tijd, komt onder andere voort uit

de gedachte dat de maçonnieke traditie terug te voeren is op de esoterische traditie uit een *ver* verleden.[288] Hier ligt, zoals we al eerder zagen, ook een oorzaak van de hang naar een zo vroeg mogelijk dateren voor als het gaat om de oorsprong.[289]

Voor zich sprekend is de uiteenzetting die Roland Müller, lid van de 'Loge Catena Humanitas' in Zürich, geeft over de oorsprong van de esoterie.[290] Hij bevestigt dat het gradenstelsel in de maçonnieke wereld alles met de ontwikkeling van kennis in de diepere esoterische, occulte geheimen te maken heeft. In een adem noemt hij hierbij dezelfde esoterische, occulte zaken als hierboven Ernst Born: kabbala, tarot, magie. De Odd Fellow Ernst Born noemt dit, zoals we zagen 'leer van de kennis'. Opmerkelijk is dat bij Müller in dit verband ook de vrijmetselaar en 'vader' van het magnetisme, F.A. Mesmer, genoemd wordt.[291]

Müller wijst in het raam van esoterie, voor als het gaat om ritualen en leer, op het 'kopiëren' van de vrijmetselaars door ondermeer de Odd Fellows. Daarmee onderstreept hij de eerder aangetoonde gelijkwaardigheid. Nu echter *nadrukkelijk* op dit terrein. Hij geeft vervolgens aan dat de wortels van de huidige esoterie teruggaan naar de Theosofie.[292]

Müller stelt terecht dat de Theosofie verantwoordelijk is voor de verbreiding en popularisatie van de Oosterse wijsheid ook in

Europa. Als één van de afsplitsingen van de Theosofie noemt hij de Antroposofie.[293]

In het kader van dit schrijven wordt op Theosofie en Antroposofie niet nader ingegaan dan wat in de noten is weergegeven, aangezien over beide elders voldoende is gepubliceerd. Wel mag hier als veelzeggend gewezen worden op wat boven vermeld is ten aanzien van Leadbeater en het gegeven dat zijn boek is uitgegeven bij de *Theosofische vereniging* alsook op het gegeven voorbeeld van belangstelling voor *Antroposofie* bij de Odd Fellows. De Antroposofie wordt van alle gnostische genootschappen beschouwd als de meest bloeiende.[294]

Kabbala en gnostiek

De binnen de kring van vrijmetselaars én de orde van Odd Fellows actieve Luciferaanhanger Oswald Wirth[295] blijkt de belangstelling voor het esoterische, de occulte geheimen – met name zoals deze zich aandienen in zowel door Born als Müller genoemde zaken als kabbala, astrologie, tarot enzovoort – te hebben gecultiveerd. Al eerder is de naam van de dichter en Odd Fellow Henry Wadsworth Longfellow en zijn betrokkenheid op het

gebied van het occulte, de Kabbala alsook het satanisme genoemd.[296]

Prof. dr. W.J. Ouweneel schrijft in zijn boek *'Het domein van de slang'* dat de oorsprongen van de maçonnieke wereld bovenal in de kabbala en het gnosticisme liggen.[297] Het zijn dan ook vooral de kabbala en de gnostiek die binnen de maçonnieke wereld een voorname plaats innemen. En wel met name bij de hogere graden zoals boven, vanuit de maçonnieke bron zelf, al naar voren kwam.[298] We stoten hier dus op het werkelijk religieuze gedachtegoed van de maçonnieke orde, waaronder de Odd Fellows. Wat houden kabbala en gnostiek nu in?

Kabbala

Het woord kabbala[299] betekent 'overlevering', 'traditie',[300] en is de naam voor de mystieke leringen in het Judaïsme. Als stichter van de Kabbala wordt de uit het Joodse Palestina afkomstige Simon ben Jochai beschouwd. Jochai leefde ten tijde van de verwoesting van de 2e tempel. Hij werd door de Romeinse keizer Titus tot de dood veroordeeld, maar ontsnapte uit gevangenis en leefde vervolgens 13 jaar met zijn zoon Eliezar in een grot. Daar heeft hij, volgens de overleveringen,

openbaringen gehad over de geheimen van hemel en aarde.[301] De Joodse historicus Fabre d'Olivet beweert in zijn *La Langue Hébraïque restituée* dat de kabbala haar wortels heeft in het oude Egypte en door Joodse leiders vandaar van generatie op generatie mondeling is overgeleverd.[302] De Franse historicus Gougenot des Mousseaux, stelt in zijn boek *Le Juif, La Judaïsme et la Judaïsation des Peuples Chrétiens* dat de kabbala uiteindelijk veel ouder is dan het Judaïsme.[303]

De mystieke leringen van de kabbala zijn ondermeer van theosofische aard en zijn vol van magisch bijgelovige gedachten. Het gaat om een geheimleer, die bekend is aan bevoorrechten. Rufus Learsi schrijft dat het gaat om een

> *(…) fantastische mengeling van verheven leerstellingen, cijfer-mysteries en meeslepende formules, [dit] oproepen van de verborgen krachten van hemel en aarde stond slechts open voor de uitverkorene.*[304]

Deze geheimleer staat naast wat in het Oude Testament en de Talmud geleerd wordt en probeert ondermeer geheime leringen binnen het Oude Testament te onthullen. Er wordt daarbij gebruik gemaakt van onder andere allegorieën en analogieën. Een

belangrijke plaats neemt het veranderen in rangschikking van letters in en de combinatie daarbij van de getalswaarden voor de letters. Elk woord, elke letter is vervuld met een verborgen betekenis. De kabbalist zoekt naar het goddelijke wezen en naar de bestemming van de mens. Voor alles tracht hij de tekenen te begrijpen die de komst van de Messias en de verlossing van het lijdende (Joodse) volk voorspellen. De kabbala had al vroeg in de geschiedenis aantrekkingskracht op grote Joodse geesten. Te denken is aan een Mozes de Leon (1250 – 1305) afkomstig uit Castilië, het aloude hart van Spanje. Hij schreef het boek Zohar (glans). In de Zohar wordt door hem de mystische wetenschap samengevat die generaties lang overgeleverd was en waarvan, zoals aangegeven, de oorsprong werd toegeschreven aan Simon ben Jochai.[305] In de kabbala wordt geprobeerd de natuur van de godheid en de daarbij horende manifestaties te verklaren. Men wil het eindige universum verbinden met de oneindige god via een systeem van emanaties. Emanatie betekent letterlijk ‘uitvloeiing’. Met emanatie wordt hier bedoeld dat alles wat bestaat uit de oneindige god is uitgevloeid. Dit leidt tot de conclusie dat alles goddelijk is - vergelijk het pantheïsme. De godheid wordt vergeleken met een beker die overvloeit. Binnen deze emanatietheorie wordt de schepping vanuit het niets, zoals de bijbel leert, ontkend. De oorsprong van deze theorie komt uit het

Oosten en is niet alleen te vinden in de kabbala maar eveneens binnen de gnostiek. Binnen de kabbala wordt verder geprobeerd een verklaring voor het kwade te geven en wordt er gestreefd naar een zo perfect mogelijke wijze van leven.

Kabbalisten willen graag doen geloven dat de leer van Mozes afkomstig zou zijn. Het is evenwel aangetoond dat het kabbalisme pas in de zevende eeuw opkwam en uiteindelijk voor een middeleeuws systeem gehouden moet worden. Aangenomen wordt dat de werkelijke oorsprong in Palestina te vinden is en het kabbalisme een belangrijke ontwikkeling heeft doorgemaakt in Babylonië.

De kabbala heeft een aantal momenten van grote bloei gekend. Rond het jaar 1000 voegden de Joden in de diaspora al aan hun traditionele geschriften, als bijvoorbeeld de talmoed, de fascinerende en soms verwarrende mysteriën van de kabbala toe. [306] De sterke opkomst en herleving van de kabbala in de Middeleeuwen heeft waarschijnlijk te maken met de vele vervolgingen in die tijd. Er groeide een verlangen naar een thuis. [307] Hoewel de Jood in de diaspora dit verlangen altijd heeft gekend, zoals blijkt uit het verschijnen van het kabbalistische boek *Heraut der Redding* van Izak Abarnel (1347-1509), waarin de belofte dat de Messiaanse hoop spoedig vervuld zou worden centraal staat, herleefde dit verlangen in het bijzonder tijdens

momenten van vervolging. De in ons land wonende Menasse ben Israel (1604-1657), tijdgenoot en bekende van Hugo de Groot en Rembrandt, schreef naar aanleiding van de pogroms die in 1648 in Polen (Chmjelnicki) en de Oekraïne woedden het boek *Spes Israelis* (De hoop van Israël) waarin de verwachting van terugkeer en de komst van de Messias wordt weergegeven. De binnen de kabbala meer dan 'bekend' geworden Sabbatai Zwi (1626-1676) en zijn aanhangers geloofden dat de pogroms niets anders waren dan geboorteweeën vooraf aan de komst van de Messias.[308]

De kabbalistische invloed was vooral merkbaar in Palestina, met als centrum Safed, en in de 17e en 18e eeuw Polen. Vanuit Safed had vooral de in Toledo (Spanje) geboren Josef Karo (1488-1575) grote invloed. In 1536 was hij naar Israël geëmigreerd en vervolgens opperrabbijn in Safed geworden. Zijn leer was een mengsel van talmud en kabbala. Bekend is zijn *'Sjoelchan Aroech'* (de gedekte tafel).[309] In Polen kwam in de 18e eeuw het chassidisme op, waarvan Baäl Sjem Tov (ca. 1700-1760) als stichter wordt gezien. Hem werd een uitzonderlijk geestelijke macht toegekend.[310]

Concludeert Rufus Learsi in zijn boek *Het Joodse Volk* dat eeuwenlang hart en ziel van het Joodse volk waren gevoed door Tenach, Misjna, Talmud en Kabbala, en deze tezamen een eigen

afgeronde cultuur met groei vormden,[311] de Joodse historicus Theodore Reinach noemt de kabbala een subtiel gif dat de aderen van het Judaïsme binnendringt en het volkomen infecteert. Salomon Reinach omschrijft de kabbala als één van de kwalijkste dwalingen van de menselijke geest.[312]

Ook Christelijke geleerden waren al vroeg geïnteresseerd in de Kabbala.[313] Het wijzen van de apostel Paulus op 'fabelen' en 'oude vrouwenpraat' (1 Tim. 4:7) zou heenwijzen naar de Talmud en de kabbala. Hij zou een en ander omschrijven als Joodse verdichtsels (Tit. 1:14).[314]

Gnostiek

Het woord gnostiek is afgeleid van het Griekse 'gnosis' dat 'kennis' betekent. Het gnosticisme is een verzamelnaam voor een hele reeks van gelijksoortige dwalingen die vanaf het begin, maar met name in de 2e eeuw na Christus, het christendom heeft bedreigd. Het gaat om een hellenistische stroming die haar wortels heeft in de mysteriereligies. Het wordt wel getypeerd als 'oudchristelijke Theosofie'.[315] De kerkhistoricus Philip Schaff omschrijft in zijn standaardwerk *'History of the Christian Church'* de gnostiek, *'met zijn neiging naar syncretisme'*, als een ketterse

filosofie binnen de religie, *'of, meer precies een mythologische theosofie'* waartegen zich niet alleen de apostelen hebben verzet maar ook de vroege kerkvaders.[316] In het eerste deel van het genoemde werk gaat hij ondermeer onder de noemer *'Ketterse perversie van de apostolische leer'* in op de gnostiek.[317]

Ondanks al het verzet vanuit allereerst de hoek van de apostelen wist het gnosticisme zich als geen andere ketterij een invloedrijke plek binnen de vroegste kerk te bemachtigen. Simon de tovenaar (Hand. 8:10), wel de patriarch van alle ketters genoemd en zichzelf beschrijvend als 'de grote kracht Gods', wordt gezien als de eerste vertegenwoordiger.[318] In de 2e eeuw verspreidde deze ketterij zich *'zich over heel de kerk, Oost en West, in de verschillende scholen van het Gnosticisme.'* [319]

Aanhangers van het gnosticisme ontwikkelden zich tot een soort intellectuele aristocratie (gevormd door de ingewijden na initiatie) die streefden naar het heil door geheime kennis. Gestreefd wordt naar het verkrijgen van inzicht in de mens, de grote tegenstelling van God en de wereld, geest en materie, de idee en het waarneembare. Het bereiken van deze kennis wordt gezien als een geestelijk opstaan uit de dood. De geest moet zich bevrijden van de gebondenheid aan het lichaam. Doel is de diepste metafysische, bovenzinnelijke, en theologische problemen

op te lossen en om het mysterie rond de schepping te ontrafelen. Schaff geeft aan dat,

> *'in hun gewaagde poging de mysteriën van de bovenwereld te ontrafelen, de gnostici de belemmeringen van de rede minachtten en de toevlucht namen in een direct afgaan op geestelijke intuïtie. Ze verpakken hun gedachten niet in de simpele, en sobere taal van overdenken, maar in het veelkleurige, fantasierijke, mythologische kleed van typologie, symboliek en allegorie.'* [320]

Sluit dit niet onherroepelijk aan bij de grondslag en het wezen van elke maçonnieke loge? *'La Massoneria'* schrijft in 1945 dan ook eerlijk ten aanzien van de Vrijmetselarij dat zij de ware religie bezit, namelijk de gnostiek.[321] Evenals de maçonnieke loge putten de gnostici uit de oude mythologie tot en met magie, uit alles wat hun fantasie maar kan prikkelen.[322]

In vergelijking met onder andere de kabbala, lijkt de gnostiek dan het meest dominant aanwezig binnen de loge. Opgemerkt moet echter worden dat de gnostiek wel wordt gezien en omschreven als de kabbalisering van het christendom.[323] Burton herleidt het gnosticisme van het apostolische tijdvak tot de

Joodse kabbala, het Oosterse dualisme en de Platonische wijsbegeerte - allen binnen de loge gekende leer en visie terug te vinden ingrediënten.[324] De in en met de maçonnieke wereld bekende J.M. Ragon stelt zelfs dat de gnostici geboren werden uit de kabbalisten.[325] De filosoof Hans Jonas is echter voorzichtig waar het de relatie tussen gnostiek en kabbala betreft.[326] Deze voorzichtigheid valt historisch te bevragen - er is duidelijk meer dan 'enig verband' - er is duidelijk meer dan 'enig verband'. Een aan te bevelen boek in dezen is *'De gnostisch-occulte vloedgolf'* van S. van Wersch.[327] Ook Schaff wijst op de parallellen met, naast ondermeer Esseners, óók de kabbala.[328] Misschien kan gesteld worden dat de loge, welke loge dan ook, te omschrijven is als Van Wersch de Renaissance omschrijft:

> '[E]*en moeras van kabbalistische, gnostische, theosofische, antroposofische en andersoortige occulte theorieën tot zelfs de uiterste en donkerste grens van de gnostiek, het satanisme.*[329]

Zeker en met name in de hogere graden, vormt dit alles samen het werkelijk religieuze gedachtegoed van ook de orde van Odd

Fellows.

Het gnostisch-occulte karakter blijkt niet alleen uit onder andere de achtergrond van belangrijke personen uit de geschiedenis van deze orde, maar werd in contacten met Odd Fellows zondermeer toegegeven.

In het volgende citaat komt het religieuze gevoelen en beleven, met daarbij tegelijk de betekenis van de ritualen en symbolen naar voren. De schrijver geeft in zijn 'getuigenis' aan wat de loge en alles wat daarbij hoort voor hem betekent:

> *'(…) een 'levensschool, een methodiek om je leven inhoud te geven, om aan je zelf te kunnen werken met behulp van anderen, om je bewuster te maken. Niet alleen bewuster van jezelf, maar ook van wat zich op maatschappelijk, filosofisch en esoterisch gebied afspeelt in de samenleving. Het ondergaan, uitvoeren en beleven van die ritualen en symbolen zijn voor mij steeds een hoogtepunt in mijn leven en geven mij veel voldoening bij het invullen van een zekere religieuze behoefte die ik vanuit mijn opvoeding heb meegekregen.'* [330]

Herkomst symbolen, zinnebeelden

Zoals al blijkt uit het bovengegeven citaat zijn de symbolen of zinnebeelden direct verbonden met het uiteindelijk religieuze gedachtegoed van elke maçonnieke orde. Ze verbeelden en, of, onderstrepen het inhoudelijke van dit religieuze gedachtegoed en worden uitgedrukt in en toegevoegd aan de ritualen. De symbolen van de Odd Fellows komen vooral aan bod in het meermalen aangehaalde boek van Ernst Born. Born schrijft:

> *'Elk van de negen*[331] *graden heeft en eigen symbool. Dit in overeenstemming met de leer van die graad.'*,[332] *'Bovendien brengt een symbool iets geestelijks tot uitdrukking (…)'.*[333]

Een goed lezen van ondermeer dit boek bevestigt het syncretisme binnen de orde.[334]

Het zou te ver voeren op alle symbolen in te gaan. In dit hoofdstuk worden enkele symbolen genoemd en behandeld. Allereerst wordt stilgestaan bij enkele symbolen die passen onder de noemer van het religieuze gedachtegoed in het algemeen, en vervolgens bij een paar die direct verwant zijn met in het bijzonder de kabbala en de gnostiek en, of, qua herkomst verwijzen naar mysteriegodsdiensten.

Enkele symbolen in het algemeen

De bijenkorf.

De bijenkorf wordt als sleutelsymbool beschouwd dat leidt tot een stroom van openbaring en als zodanig door de tot de zich binnen de maçonnieke wereld bewegende Thomas D. Worrel omschreven.[335] Dit symbool moet aller-
eerst ijver en werkzaamheid voorstellen, maar tegelijk werden bijen gezien als symbolen en boodschappers van de hemel.[336] Ook binnen de vele mysteriescholen en onder andere het Hindoeïsme komen we dit symbool tegen. De bijen beschermen, zegt Roberts, de koningin.[337] Opmerkelijk is de vondst van munten uit het Efeze, afkomstig uit de vijfde eeuw voor Christus, waarop de bijen*koningin* is afgebeeld als het symbool van de Grote Moeder, Artemis. Efeze is al in de bijbel bekend om de verering van Artemis, vergelijk Handelingen 19 (lees ook de brief aan Efeze en met name hoofdstuk 6 vanaf vers 10). De plaats van de godin(nen) blijkt binnen de loge groot. In Egypte werden de bijen beschouwd als de tranen van de zonnegod Ra, bij wie ook het alziend oog hoorde. Men beschouwde de bij als symbool van dood en wedergeboorte. Tegelijk zou de bij de ziel

vertegenwoordigen, terwijl honing vaak aan de goden werd geofferd. In de Griekse mythologie werd Periclymenus, een van de Argonauten, door Poseidon (de god van de zee) de kracht verleend zich te veranderen in niet alleen een leeuw of een slang maar ook in een bij. Zain schrijft in zijn *Ancient Masonary* dat de bijenkorf verwijst naar het stoffelijke menselijk lichaam. De honingraat staat voor het astrale, het geestelijke lichaam van de mens dat het stoffelijke doordringt. En de honing staat symbool voor het geestelijke lichaam, samengesteld uit de fijnste nectar en aroma's van de aardse ervaring.[338] Deze gedachte is terug te voeren op de theosofie. In de zogeheten theosofische loges is een en ander dan ook terug te vinden.[339]

Het altaar, wierookvat.

Het altaar, een duidelijk religieus geladen voorwerp, speelt binnen de loge een belangrijke rol bij plechtigheden en blijkt in verschillende vormen voor te komen. Dit symbool komen we bij de Odd Fellows tegen ondermeer voorzien van een wierookvat. Het wierookvat is het zinnebeeld van een zuiver en eerlijk hart, een leven acceptabel voor god. Tegelijk is het een symbool van gebed en overdenking. Met name bij inwijdingen spelen beide symbolen een rol, waarbij de chaplain van de loge een gebed uitspreekt. Het altaar wordt binnen de maçonnieke wereld ook gezien als heilig symbool van veiligheid. In oude tijden immers, vergelijk de bijbel,

werd de mens die iets kwaads had gedaan de kans gegeven daarnaar toe te vluchten. Het bood bescherming.

Graan.

Het graan speelt een grote rol binnen vele mysteriegodsdiensten zoals bij de Eleusinische mysteriën waar het graan niet alleen symbool staat voor wijsheid maar ook voor dood en wedergeboorte. Bij dit mysterie speelt de eerder genoemde Poseidon een rol. Binnen dit mysterie neemt de verering van de godin(nen) een belangrijke plaats in, het introduceert de godin in haar drievoudig voorkomen: de jonge maagd, die gezien wordt als de godin van het jonge graan, de moeder die met de hoorn van overvloed de aarde zegent, de koningin van de dood. De maanden september en maart, bij occultisten wel bekend, spelen hierbij een belangrijke rol. De climax in heel de rite heet het moment waarop een enkele graankorrel wordt getoond terwijl er gezegd wordt: *'in stilte wordt het zaad van wijsheid gewonnen'*. [340]

Bij de Odd Fellows speelt het graan onder andere een rol bij de inwijding van de tempel. De bij de inwijding gestrooide graankorrels dienen dan aan te geven, dat er in de tempel leven te vinden is.

Enkele symbolen in het bijzonder

Binnen de kabbala worden de Wereldvader en Wereldmoeder gesymboliseerd door de twee zuilen uit de tempel van Salomo *'benevens de Boom van de kennis des Goeds en de Boom van de kennis des kwaads'*. [341] Dezelfde zuilen spelen binnen de maçonnieke ordes een grote rol.

Al eerder is gewezen op het Kethers oog, ook wel Alziend Oog genoemd. Ook dit symbool komt voort uit de kabbala. Dit 'krachtige' symbool moet aangeven dat de mens verbonden is aan en leeft en beweegt in god. Hij is er voortdurend bij. Hij kijkt tot in de ziel, doorzoekt, reguleert en coördineert alles. Dit oog komen we tegen in vele landen vanaf Egypte tot India als oog van Horus (ook wel van Osiris, of Ra, Ptah, Hathor enzovoort)[342] tot oog van Shiva.

Binnen de loge van de Odd Fellows komen we het symbool van het Alziend Oog eveneens tegen en dan veelal omringd met een stralenkrans. Zij is het symbool van de eerste logegraad.[343] Het oog is tegelijk een mythisch symbool voor onder andere licht, verlichting en kennis. Born stelt dat het daarnaast zinnebeeld is van verlichting, spirituele uitdrukkingsvaardigheid, maar ook van de vernietigende macht.[344]

Nauw met het Alziend Oog verbonden, is het symbool van de driehoek. Het Alziend Oog komt vaak voor binnen het symbool

van de driehoek. De driehoek zelf is een symbool dat niet alleen terug te vinden is binnen de kabbala, maar ook verweven is met de mysteriegodsdiensten.[345] Deze driehoek komt niet alleen voor met de punt naar boven, maar ook met de punt naar beneden.[346] Wanneer de beide driehoeken in elkaar geschoven worden, ontstaat een hexagram. Een voorbeeld van een dergelijk hexagram is de Davidster (Magen David), ook wel zegel van Salomo genoemd.

Heeft deze 'ster', die terug te vinden is op zelfs de joodse vlag, ook echt iets met David of Salomo van doen? Het Joods Historisch Museum geeft heel nadrukkelijk aan dat de zespuntige ster geen joods symbool is en dat er ook geen verband bestaat met het huis van David. Ook de Winkler Prins meldt dat, noch de bijbel, noch de Talmoed iets zegt over het Davidschild. Mogelijk wordt er terecht verwezen naar de kabbalist Izak Luria (1534-1572), die een kluizenaarsleven heeft geleid in Egypte, aan de oevers van de Nijl.[347] Luria ontwikkelde in die tijd een mystiek systeem op het al eerder geschreven kabbalistische werk de Zohar van Mozes de Leon (1250-1305).[348] Luria zag zichzelf als boodschapper van de Messias.[349] Waarschijnlijk ligt hier de ('hernieuwde') oorsprong van Davidster. De Hongaars Joodse schrijver, filosoof en politiek activist Arthur Koestler geeft in zijn

boek *The Thirteenth Tribe* aan, dat het hexagram een magisch symbool is dat al in de 12e eeuw voorkwam.[350] De Encyclopaedia Judaica licht toe hoe dit zegel wijd verbreid gebruikt werd in de Arabische magie.[351] Het symbool kwam al voor in Egypte. Het zou kunnen dat er een verband te leggen is met de stergod waarover Amos spreekt in Amos 5:25, 26 en later Stefanus in Handelingen 7:42, 43, Remfan, Romfa, dat ook ster betekent en terug te leiden tot Egypte. Herinnerde het Joodse volk, na de uittocht uit Egypte, zich deze goden en ging het hen al direct vereren? In elk geval liet Salomo zich door zijn uit de vreemde gehaalde vrouwen verleiden tot de verering van Astharoth (vergelijk ook 1 Sam. 31:10; 1 Kon. 11:5,33; 2 Kon. 23:13), ook wel Astarte genoemd en waarvan de naam ster betekent. Israël vereerde tijdens de Richteren (zie Richt. 10:6) ook de Astartes. Het is met name deze verering geweest die geleid heeft tot de ballingschap en uiteindelijk een ballingschap. Het volk was gewaarschuwd:

> *'Gij zult niet doen, zoals men dot in het land Egypte, waar gij gewoond hebt; gij zult niet doen, zoals men doet in het land Kanaän, waarheen Ik u breng, naar hun inzettingen niet wandelen.'* (Lev. 18:3, zie ook Ex. 20:4, 23).

Ook volgens de Odd Fellow en schrijver Ernst Born vindt deze ster haar oorsprong binnen de kabbala.[352]

De invloed van de gnostiek komt ondermeer naar voren in het zinnebeeld ‘duisternis’. De duisternis wordt bij Ernst Born in wezen als niet boosaardig gezien maar zelfs als de oerbasis van het licht.[353]

Hoewel de vijfpuntige ster, beter bekent als pentagram, al eerder in hoofdstuk drie kort aan de orde is geweest, kan zij, gezien haar rol en betekenis binnen de gnostiek, ook hier genoemd worden. Binnen de gnostiek staat het pentagram voor de Blinkende Ster en is ze het teken voor intellectuele almacht en zelfbeschikking. Het wordt gezien als de ster van de magie, het teken van het woord dat vleesgeworden is. Naar gelang de richting waarheen de punten wijzen, vertegenwoordigt dit absoluut magische symbool orde of verwarring, het Goddelijk Lam van Ormuz en de Heilige Johannes, of de vervloekte geit van Mendes. Het staat voor Lucifer of Vesper, de morgenster of de avondster enzovoort.[354] Het is geen toeval dat binnen de vrijmetselarij, in de hoogste graden, Lucifer wordt vereerd[355] en dat daarbij directe lijnen lopen naar bijvoorbeeld de gnostiek. De maçonnieke wereld wordt dan ook wel de speeltuin van de duivel genoemd.

Hoe sprekend is in dit verband het volgende citaat met betrekking tot de vrijmetselarij, al is het uit het verleden:

’En nu zwijgen we nog maar van de toelating in de loge óók van Satanisten; of van de begroeting in de maçonnieke pers (niet in den eeredienst zelf) van Satan als volgt:

Heil u, o Satan,
Geest van den opstand,
Wrekende sterkte
Van onze rede!
Te uwer eer rijzen
Wierook, gebeden.
Gij hebt den Jahweh
Der priesters verslagen!

Of:

Gij ademt, Satan,
In mijne verzen,
Wen ze me ontwellen,
Tartend den God van
Schuldige Pausen,

Bloedige Vorsten;

En als de bliksemschicht

Schokt gij de harten.'[356]

Het pentagram onderstreept voorts het meermalen benadrukte syncretisme binnen de orde. Volgens de Odd Fellow Born kenden de Babyloniërs dit al als teken voor Venus en *'hierdoor ook voor hun godin Istar'*.[357] Eveneens is het terug te vinden en in het Hindoeïsme en bij de Grieken als symbool voor de godin voor de gezondheid YGEIA. Born wijst er op dat deze ster ook verbonden is aan Maria en een belangrijke rol speelt binnen de magie en het occulte, terwijl het tegelijk als herkenningsteken van diverse geheime genootschappen wordt gekend.[358] Ook het pentagram is en wordt verbonden aan de kabbala.[359]

Aan het slot van dit hoofdstuk kan ook het symbool van de slang worden genoemd. De slang wordt gezien als symbool van de onderwereld en het dodenrijk. Ook in de bijbel komen we de slang tegen. Daar wordt de slang geassocieerd met het kwaad en met de duivel. Het is een symbool van tweedracht. Het eerst komt hij als zodanig voor in de geschiedenis van de zondeval (Gen. 3:1-24). Oswald Wirth geeft bij deze gebeurtenis de volgende,

voor zich sprekende en de maçonnieke wereld kenmerkende omschrijving:

> *'De Slang uit het paradijsverhaal symboliseert de neiging van de mens zich te verheffen en vertegenwoordigt een edele en subtiele aandrang, die de mens doet breken met het conservatieve instinct. Het doel der oude mysteriën was om de mensen tot goden te maken. Welnu: de inwijdingsriten zijn niet veranderd tot in onze tijd: de moderne vrijmetselaar wordt hierdoor goddelijker'.*[360]

Born geeft aan dat de slang zowel binnen de gnostiek als bij de mysteriegodsdiensten een rol speelt en dat hij bij de Odd Fellows ondermeer gekend wordt als een zinnebeeld waarmee het ordelid naar wijsheid zoekt *'opdat zijn daden vruchten afwerpen'*.[361] Aan de slang wordt binnen de mysteriegodsdiensten eeuwig en vernieuwd leven toegeschreven. De orobouros, de slang die in haar eigen staart bijt, verwijst naar de eeuwigheid en het vervellen van de slang duidt op een vernieuwd leven. Opnieuw is dit symbool in Egypte terug te vinden in relatie met de zonnegod. De context waarin een symbool voorkomt wordt als zeer belangrijk beschouwd en daarom is het een geliefd symbool. Ook kan hier gewezen worden op Periclymenus en zijn vermogen zich te

kunnen veranderen in een slang. De Manicheeërs (een gnostische stroming waartoe ook Augustinus vele jaren heeft behoord en die wel omschreven wordt als de meest gevaarlijke vorm van gnosticisme[362]) zagen de slang als direct beeld van Christus. Een andere hier te noemen gnostische sekte (al uit de tijd voor Christus) zijn de Naasenes (**נחש**) – slangbroeders/aanbidders (orphites). Zij zien de slang als type van de kennis, verwijzend naar de geschiedenis van de val, de staf van Mozes die een slang werd en de koperen slang in de woestijn. De slang staat voor Logos. Sommigen zien in deze sekte de valse leraren die in de brief van Judas omschreven worden als smerige droomzieners, redeloze wezens die de weg van Kaïn bewandelen etc. - Judas vers 8 en 10 e.v.[363]

Binnen de kabbala speelt de slang - gesymboliseerd door de Hebreeuwse letter Sjin - een rol en staat voor het komen tot ‘verlichting’. In het Oosten kent men het ‘opgerolde slangenvuur’, ook wel bekend als de Kundalini-slang die binnen heel de leer rond de Chacra’s een wezenlijke rol speelt. Deze kracht hangt hier nauw samen met de zogenaamde vrouwelijke Heilige Geest, de maangodin, Madonna. Met dit laatste raken we wat er gezegd is bij het pentagram.

Verlichting, wijsheid met het oog op daden die vrucht afwerpen.

Verlichting, wijsheid via esoterische wegen bereikbaar.

Verlichting, wijsheid van de slang… oorsprong van het werkelijk religieuze gedachtegoed van de loge.

Hoofdstuk 6

Een christelijke evaluatie

Het geloof waar gij de deur voor sluit
Komt straks als bijgeloof weer binnen
Als gij de goden hebt verjaagd
Dan gaan de geesten weer beginnen.
*(**Emanuel Geiber**)*

Intro

Een slot als dat van hoofdstuk vijf, maar ook het inhoudelijke van de andere hoofdstukken, vraagt om een evaluatie vanuit christelijk perspectief van de maçonnieke wereld in het algemeen en van die van de Odd Fellows in het bijzonder. Het is daarbij niet de bedoeling degene die, zonder kennis van de in de vorige hoofdstukken aan het licht gebrachte zaken, bij een geheime orde hoort te veroordelen. Hopelijk brengt dit en het volgende hoofdstuk hen er wel toe een dergelijk lidmaatschap voor God ernstig te heroverwegen. De vraag die zich zondermeer opdringt is, of je als christen lid kunt zijn van een maçonnieke orde, zoals

van die van de Odd Fellows. De kernvraag daarbij zal blijken te zijn: wat dunkt u van de Christus?

Bij een evaluatie als boven genoemd zal allereerst gekeken worden naar de reactie van de kerk op het geheime genootschap, de loge, door de tijden heen. We gaan daarvoor in vogelvlucht door de geschiedenis van de kerk. Hoe werd en wordt er, vanaf de vroegste christengemeente tot en met nu, vanuit de kerk gereageerd op het geheime genootschap en haar gedachtegoed. In het gedachtegoed van de loge gaat het om het fenomeen van de waarheid. Daarop is ten diepste de zoektocht van de loge gericht. Hoe ziet de maçonnieke wereld en dus ook de Odd Fellow de waarheid? Is het motto van de loge, 'ken u zelf', te rijmen met de christelijke zin van zoeken, '(…) om Hem te kennen' (Filp. 3:10)? Zoekt de Odd Fellow dezelfde waarheid als de christen? Hoe verhouden zich God en Waarheid? Onder de noemer 'Wat is waarheid?' willen we hierbij stilstaan.

Vanuit het behandelde wordt tot slot van dit hoofdstuksamenvattend stilgestaan bij de vraag of je als christen lid kunt zijn van de loge en hoe het christen zijn en het logelid zijn zich met elkaar verhouden.

Reactie van de kerk

Apostelen en eerste christengemeente

Zoals we zagen, komt binnen de maçonnieke ordes in het algemeen en de Odd Fellows in het bijzonder het occulte en met name de gnostiek meer dan ruimschoots aan bod. Juist de gnostiek (naast het Ebionisme als 'grondketterijen der oudheid',[364]) vormde de grote bedreiging voor de eerste christengemeente. Daarom willen we eerst kijken naar de reactie van de vroegchristelijke kerk.

De vroegchristelijke kerk blijkt zich duidelijk over en tegen de gnostiek te hebben uitgesproken. In het vorige hoofdstuk kwam de reactie in de nieuwtestamentische tijd tegen de gnostiek[365] al kort aan de orde. De apostelen wijzen het occulte en juist de gnostieke leer radicaal van de hand als zijnde niet van God en in volkomen tegenspraak met de woorden van Jezus en waarschuwen de gelovigen ernstig. In die tijd werd de strijd tussen God en duivel op dit terrein duidelijk gezien en ervaren als een strijd die zich uiteindelijk afspeelt in de hemelse gewesten. Er wordt in de bijbel dan ook niet voor niets concreet gesproken over 'leringen van boze geesten', demonen (1 Tim. 4:1).

Schaff stelt dat zelfs volgens profetie aan de eerste gemeente is kenbaar gemaakt dat het chaotische gnostische denken van die tijd zich in de tijd nog verder zal ontwikkelen. Hij verwijst daarbij ondermeer naar 1 Tim. 4:1, 2; 2 Tim. 3:1, 4:3 en

Hand. 20:29 v.v.[366] en geeft aan dat Paulus in de gnostische trekken van zijn tijd zag dat deze *'in kiem reeds aanwezige rigtingen na zijn afscheid* ***in de laatste dagen*** *(vet jgh) verschrikkelijk zouden toenemen'*.[367] Ook Petrus vertelde volgens hem hetzelfde in 2 Petr. (2 Petr. 1:9 en 2 Petr. 2:20 - 22) [368].

Volgens Schaff spraken niet alleen Paulus[369] en Petrus zich tegen ondermeer en vooral de gnostiek uit, maar ook Johannes en Jacobus, de laatste zou daarop doelen in Jac. 3:15 wanneer hij spreekt over 'wijsheid die van de duivel' komt.[370] Johannes bestrijdt met name in zijn brieven de gnostische dwaalleraars (b.v. 1 Joh. 2:19) en spreekt in Openbaring in deze over de 'diepten van Satan' (Openb. 2:24).[371]

De vroegste kerkvaders

Ook de vroegste kerkvaders deelden, zoals in het vorige hoofdstuk bij de behandeling van de gnostiek al bleek, dit standpunt vanuit dezelfde bijbelse overtuiging. Al door Irenaeus[372] (met zijn vijfdelig werk Adversus Haereses – Tegen de ketterijen) en andere kerkvaders werd in dit verband terug

verwezen naar bijvoorbeeld Johannes.[373] Irenaeus wijst erop dat sommige gnostici omkranste portretten in hun huizen hadden hangen van Plato, Socrates en Christus. Ten aanzien van de gnostici zou Irenaeus gezegd hebben:

> *'Zij komen in die zin met een nieuwe leer dat ze dingen op een nieuwe manier in elkaar hebben geflanst, maar ze komen met een oude leer in die zin dat die bestaat uit oude leerstellingen, die rieken naar onwetendheid en goddeloosheid.'* [374]

Het gnosticisme werd (en wordt) gezien als een 'ondoordringbare wildernis van absurditeit' terwijl ook de vroege kerkvaders de realiteit van het demonische in de leringen erkenden.

De Rooms Katholieke kerk

Het is een verdrietige zaak dat de kerk in latere tijden, en daarmee de toenmalige christen, zich soms excessief te buiten is gegaan in de strijd tegen ketterij en demonie. De kerkgeschiedenis geeft hiervan genoeg pijnlijke voorbeelden. Zo was de reactie van de Rooms Katholieke kerk niet altijd even zachtzinnig. Aanvankelijk was het antwoord op elke ketterij

ondubbelzinnig geweest, van brandstapel tot banbul en excommunicatie. Toen de brandstapels waren uitgerookt, restten nog de andere aangegeven middelen. De geschiedenis is in dezen duidelijk ten aanzien van de houding van de Katholieke kerk, vooral als het gaat om geheime ordes als van de Tempeliers en andere maçonnieke ordes.
Daarmee week de kerk nadrukkelijk af van de visie van de eerste christengemeente die hier duidelijk zicht had op een geestelijke strijd die niet gevoerd werd met geweld maar in de Heilige Geest en met een beroep op het bloed van Jezus en in zijn Naam. Niet vernietiging van een gebonden mens stond daarbij centraal, maar juist bevrijding.

Over de relatie tussen vooral de Rooms Katholieke kerk en de maçonnieke wereld is al heel wat geschreven. Het heeft daarom weinig zin er hier te veel ruimte aan te besteden. Er behoeft alleen maar verwezen te worden naar het gegeven dat dit thema door vele pausen in meerdere encyclieken aan de orde is gesteld en dat in meer dan alleen waarschuwende bewoordingen. Zo schreef bijvoorbeeld paus Leo XIII in 1884 in de encycliek ‘Humanum Genus' ten aanzien van de maçonnieke orde:

> *‘De pausen van Rome, onze voorgangers, hebben in hun waakzame ijver voor het heil van het christenvolk, deze*

doodsvijand, zijn aard, zijn plannen, zodra hij uit de donkere schuilhoek van geheime samenzwering te voorschijn sprong, terstond herkend'.[375]

Deze encycliek is van maçonnieke zijde omschreven als misschien wel de allerscherpste uitlating van de Pauselijke stoel. De uiteindelijke straf op lidmaatschap was toen excommunicatie.

Hoewel paus Johannes Paulus II de kerkelijke straffen in 1983 afschafte en er gepleit werd voor de dialoog, bevestigde kardinaal Joseph Ratzinger, nu paus Benedictus XVI, na zijn aanstelling in 1981 als nieuwe prefect van de congregatie voor de geloofsleer, de uiteindelijke onverenigbaarheid van het maçonnieke lidmaatschap en de katholieke kerk toch opnieuw. Op 26 november 1983, de dag voor het van kracht worden van het nieuwe kerkelijke wetboek,[376] onderstreepte hij een en ander in een van zijn hand komend schrijven:

De gelovige die zich inlaat met maçonnieke verenigingen begaat een grove zonde en mag de Heilige tafel niet naderen.[377]

In 1985 werd dit standpunt nog eens bevestigd in een artikel in L'Osservatore Romano.

Toch blijkt de macht van de geheime orde juist binnen deze kerk belangrijk toegenomen tot zelfs bijna de pauselijke stoel[378] en komt er vanuit juist deze kerk in onze tijd nog maar sporadisch een tegengeluid naar buiten.

De protestantse kerken

Voor als het gaat om stellingname ten aanzien van de maçonnieke loge binnen de protestantse kerken valt, ver na de reformatie , in ons land zo af en toe actie te bespeuren op het Gereformeerde erf. Dat de (Nederlands) Hervormde Kerk hier ooit een standpunt heeft ingenomen, is niet gevonden. Wellicht waagde de 'staatskerk' zich daar liever niet aan omdat bijvoorbeeld de Oranjes als lid van deze kerk nauw betrokken waren en zijn bij de maçonnieke beweging.[379]

> *Men bedenke dat al de vroegste telgen van de Oranjes veelal met succes benaderd werden door onder andere de Vrijmetselarij. De Groene Amsterdammer*[380] *vertelt bijvoorbeeld dat Prins Willem IV (1711-1751) in de kleine eetzaal van paleis 't Loo een beeltenis liet aanbrengen van*

een Alziend oog, het maçonnieke symbool bij uitstek en daar vergaderde met vooraanstaande vrijmetselaars. Ook wordt Koning Willem II genoemd als lid van de loge. Uit maçonnieke literatuur is ondermeer bekend dat z.k.h. Prins Frederik van 1816 tot en met 1881 de hoogste rang (Grootmeester) van de Vrijmetselaars had. Willem Alexander Karel Hendrik Frederik van Oranje-Nassau geboren op 25 augustus 1851 als derde zoon van koning Willem III en koningin Sophie volgde in deze functie zijn oudoom Frederik op. De voormalige Koningin Wilhelmina vond het zelfs nodig zelf een geheim genootschap op te richten en was niet wars van occulte zaken. De pas overleden koningin Juliana had affiniteit met de theosofische kringen – en wat te denken van haar ongeremde vriendschap met de spiritsite Greet Hofmans. Volgens de Groene Amsterdammer kreeg Juliana in 1954 bij een bezoek aan Engeland nog een hoge maçonnieke onderscheiding. Haar echtgenoot, Prins Bernhard is de grondlegger van het geheime genootschap de Bilderberggroep met duidelijke verwevenheid met het maçonnieke achterland. Tot deze groep rekent zich ook onze huidige koningin Beatrix. Prins Bernhard was allerminst wars van occulte zaken. Kortom Oranje en het maçonnieke gedachtegoed staan allerminst vijandig tegenover elkaar. De

Hervormde Kerk was de staatskerk en voor haar gold, God, Nederland en Oranje. Juist in die Hervormde kerk was de vrijzinnigheid ultiem aanwezig. (Over de relatie tussen vrijzinnigheid en loge zie hierna.)
Als bijzonderheid valt te wijzen op een stukje geschiedenis dat in schril contrast staat met het voorgaande: De Staten van Holland en West-Friesland verboden in 1735 de 'confreriëen van Vrye-Metzelaar's, o.m. omdat 'personen van allerhande gezindten en gevoelens in het stuk van godsdienst admissibel' waren. In 1736 werd in Genève op verzoek van de calvinistische predikanten elke logeactiviteit verboden. Soortgelijke verbodsbepalingen volgden in Mannheim in 1737, in Hamburg en in Zweden in 1738, in Zürich in 1740. In 1745 verbood het consistorie van Hannover de toetreding tot de vrijmetselarij 'omdat christenen in de Heilige Schrift een liefdeband hebben die zo sterk en machtig is dat ze er geen andere behoeven.' (zie Internetbronnen, A. van den Beele.)

De eerste beweging op het Gereformeerde erf zien we binnen de Christelijk Gereformeerde kerk. Deze kerk laat in een uitspraak van de Algemene Synode der Christelijk Gereformeerde

Kerk op 15 augustus 1882 weten dat de vrijmetselarij ‘een kanker’ is ‘die uitgesneden moet worden’.[381]

Opmerkelijk is dat het de Gereformeerde Kerken In Nederland waren die zich in het bijzonder hebben gebogen over het lidmaatschap van de Odd Fellows. Dit vond zijn oorzaak in de behandeling van een vraag komend van de kerkenraad van Meppel op de Generale Synode van 1923:
‘[H]oe te handelen met belijdende leden en doopleden der Kerk, die zich aangesloten hebben bij de I.O.O.F. (Independent Order of Odd Fellows) en, trots alle vermaningen van den Kerkeraad, zich daarvan niet losmaken.’[382] Al in een eerdere omstandigheid had zich binnen dit kerkverband de kerkenraad van de Gereformeerde Kerk van Kampen over de Odd Fellows uitgesproken in de Kamper Kerkbode van 1 november en 10 december 1919 en in een manifest van 17 december van datzelfde jaar.[383] Er schijnt namelijk in 1919 ook in Kampen een loge van de Odd Fellows te zijn geweest.[384]

Op de genoemde Generale Synode van 1923 werd gewezen op *‘de bezwaren tegen de Orde van christelijk standpunt uit’* en op *‘het gevaar dat in deze vereniging voor het Christelijk geloof schuilt’*.[385] Daarnaast verklaarde de synode ten aanzien van hen die zich bij de I.O.O.F. hadden aangesloten dat *‘men eerst*

lang met hen moest praten en ze de consequenties doen zien'. [386] Deze consequenties zijn beschreven in BIJLAGE XLIII. Art. 143. van de Acta der Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland 1923.[387]

Een verbod op het lidmaatschap, zoals F. Wering e.a. in hun Gedenkboek beweren,[388] is echter door geen van de kerken ooit uitge-sproken. Het tegendeel mag uit de volgende woorden blijken:

> *'En nòg staat in het algemeen de kerk, die op handhaving van „leertucht" prijs stelt, op het standpunt, dat men nooit iemand uitsluiten mag, simpel en alleen op grond van het feit, dat hij lid is van die en die vereeniging of van de loge. Altijd wordt elk geval speciaal beoordeeld en alleen om de consequenties, die het lidmaatschap der loge vordert, wordt de band met de kerk verbroken verklaard.'* [389]

De schrijver van deze aangehaalde woorden stelt later als hoogleraar dat niet de kerk de loge heeft bestreden, maar dat de loge zich heeft geplaatst tegenover de kerk.[390]

Recente reacties

Een vrij recente reactie tegen de maçonnieke organisaties kwam vanuit de Anglicaanse kerk. In een interview met Jason Bennetto van The Independent liet deze kerk zich, ondermeer bij monde van haar nieuwe aartsbisschop Rowan Williams, op 15 november 2002 in niet mis te verstane woorden uit. Williams liet weten zich zorgen te maken over het gegeven dat er Britse christenen zijn die lid zijn van geheime genootschappen. Er zou sprake zijn van de onverenigbaarheid met het christelijk geloof, van mogelijk satanisch geïnspireerde ritualen en van dubieuze opvattingen. Daarbij werd aangegeven dat hiervoor in de kerk geen plaats is. Geestelijken die lid zijn van een dergelijke organisatie weigert Rowan Williams te bevorderen.[391]

Een zo openlijk geluid tegen de loge vanuit de kerk wordt nog amper gehoord. Het bovenstaande laat eerder zien dat de kerk zich alleen in een bijna grijs verleden nog waagde uit te spreken. Dan vaak op een of bijna grove manier, zoals vroeger de Katholieke kerk, of juist op een uiterst voorzichtige manier, zoals de protestantse kerk, deze laatste vaak met weinig kennis van zaken.

Het is tegenwoordig met name de Evangelische gemeenschap of een lid daarvan als enkeling die openlijk voor de gevaren van de loge durft te waarschuwen en de loge zelf kritisch

durft te bevragen vanuit eenzelfde uitgangspunt en met hetzelfde doel als de eerste gemeente en de vroeg christelijke kerk. Er is echter ook binnen evangelische kring durf nodig om de loge aan de kaak te stellen, met binnen die christelijke gelederen figuren als een populaire, zichzelf profeet noemende voorganger Rick Joyner, die ook bij een maçonnieke orde is aangesloten, en een ook in ons land bekende en bij velen populaire 33° ds. Robert Schuller van the Hour of Power.

Onomwonden geeft Schuller toe een aanhanger te zijn van ds. Norman Vincent Peale, die er op zijn beurt geen geheim van maakte een bewonderaar te zijn van Albert Pike en zelf ook als 33^0 tot de maçonnieke wereld behoorde. Rick Joyner daarentegen probeert, tegen beter weten en feiten in, op allerlei manieren aan te tonen dat de Knights of Malta geen maçonnieke orde is. De binnen de tekst en in noot 34 hierna te noemen baron Yves Marsaudon was als 33^0 vrijmetselaar hoofd van de Franse afdeling van de Knights of Malta en dan 'durft' Joyner nog te ontkennen dat dit een maçonnieke loge is en dat al van zeer vroege tijden af. Opvallend zijn de banden van deze loge met de Katholieke kerk. Terecht kan gevraagd worden uit welke koker de zogenaamde profetieën van Joyner komen - Jezus stelde al (Matt. 7:16): men leest toch geen druiven van dorens of vijgen van distels? (Vgl. in deze ook Jac. 3:11 en 12.) De enige (christelijke)

organistatie die het waagt hem te noemen is Freedom Ministries.

Wie zich in onze tijd over een onderwerp als dit uitlaat en het gevaar er van in nieuwtestamentische termen durft aan te geven, wordt aangekeken als iemand van een andere planeet. Tegelijkertijd loopt hij meer dan alleen het risico vanuit maçonnieke hoek direct of indirect te worden aangepakt op de haar zo eigen manier.

De maçonnieke loge heeft in onze tijd grote invloed tot in het de kerk. De priester, de predikant, de voorganger hoort soms zelf tot de orde, zo ook menig lid van het kerkelijk bestuur. Het gemiddelde gemeentelid heeft daar geen enkele weet van. Vaak begint het niet met het uitgenodigd worden om zich aan te sluiten bij een serviceclub als de Lions en de Rotary. Niet zelden is de priester, de predikant of de voorganger trots om toe te mogen treden. Zoals we eerder zagen, is het vanuit deze visvijvers vaak maar een kleine stap naar de orde. Is het dan eigenlijk nog verwonderlijk dat de kerk (de gemeente) in onze dagen amper meer iets zegt over een onderwerp als dit?

Dat in onze tijd door het grootste deel van wat zich christelijk en kerk of gemeente noemt de demonische realiteit in het algemeen en in het bijzonder als het gaat om de loge niet meer

erkend wordt, maakt ze niet minder reëel. Eerder wordt juist daardoor deze werkelijkheid bewezen. Daar komt bij dat het de loge zelf is die nadrukkelijk durft aan en toe te geven een rol te spelen ten aanzien van de vrijzinnigheid binnen de kerken. Sterker nog, zij gaat er zelfs prat op hiervan de oorzaak te zijn. De maçonnieke wereld, die wel omschreven is als de stoottroep van de Verlichting,[392] heeft er namelijk geen geheim van gemaakt niet alleen de kerk te willen infiltreren, maar ook te willen en zullen manipuleren en leer en gezag te ondermijnen.

Emmanuel Barbier schreef hierover openlijk in zijn *Les infiltrations masoniques dans l'Eglise*.[393] De eertijds bekende Remonstrantse dominee dr. K.F. Sparnaay, die tevens hoorde bij de loge, schreef dat naar zijn overtuiging *'de gehele vrijzinnige richting en geest'* door en in de loges is voorbereid.[394] Opvallend is zondermeer de gnostische invloed binnen het theologisch denken tot in onze tijd. Te denken valt aan bijvoorbeeld de Tübinger school met mensen als von Harnack, Bauer, Strauss en dergelijken, die door Schaff gnostische aanhangers van Hegel worden genoemd [395] en de moderne theologie van onze tijd.

In 1974 verwijst Bisschop Graber in zijn boek *Athanasius and the Church of Our Time* naar een uitspraak van de

vrijmetselaar Yves Marsaudon. Deze zou beweerd hebben dat het doel van de loge niet langer de vernietiging van de kerk is, maar eerder het gebruik maken daarvan via infiltratie.[396]

> *'(…) Men zegt wel zoo dikwijls, dat de waarheid naar voren komt bij het tegen elkaar botsen van de meeningen'*.[397]

Wat is waarheid?

De maçonnieke loge zelf zegt op zoek te zijn naar de waarheid. Aan dit beginsel van de waarheid is bij de Odd Fellows zelfs, de derde graad gewijd. Iemand uit het midden van de Odd Fellows schreef:

> *'(…) Als derde en laatste beginsel wordt…gesproken van de w a a r h e i d (…) met een groote W(…) (het) omvat het streven der menschen om 's levens diepste oorzaken te doorvorschen en te verstaan.'* De schrijver vervolgt met te zeggen dat het ordelid *'(…) zijn best behoort te doen om door 't zoeken naar de Waarheid 's levens mystieken gang te leeren kennen. (…) Het eischt een gedurige bezinning en kennisneming van wat in de wereld in alle tijden is gedacht. (…) De orde-stichter en zijn medestanders hebben de*

voorbeelden geput uit den Bijbel. (…) Maar zonder aan de waarde hiervan te kort te doen, kunnen wij gerust ook putten uit de andere bronnen, die zuivere en hoogstaande geesten hebben doen vloeien. (…) Noodig is daarvoor een zekere mate van ontwikkeling, een bereidheid tot geestelijke belangstelling en inspanning voor bewustwording. (…) geestelijke werkzaamheid…(…) In unsrem Orden kann jeder nach seiner Façon selig werden.' [398]

Het gaat dus niet om de waarheid alleen middels de bijbel of alleen de bijbelse waarheid. Richting loge kan en mag dan ook de vraag gesteld worden: wat is waarheid?

De meermalen aangehaalde Odd Fellow J. Visser Czn. antwoordde:

'Dat werd reeds eeuwen geleden door Pilatus aan Christus gevraagd. Op die vraag is tot heden nog geen bevredigend antwoord gegeven. Men weet alleen, en dat is voldoende, dat de absolute Waarheid berust bij Hem, die de Schepper is van alle dingen. Die is en was en altijd wezen zal.' [399]

Het blijft dus een open vraag.

Als christen stoot je onherroepelijk op wat Jezus, het Levende en Vleesgeworden Woord waarmee ondermeer Pilatus werd geconfronteerd, zelf heeft gezegd: 'Ik *ben* de Waarheid'. Deze Jezus, die in de loge niet welkom blijkt als God, noemt zichzelf daarnaast de Weg en het Leven. Heeft dominee Kok niet gelijk wanneer hij stelt dat een christen niet naar de waarheid zoekt, maar deze in Jezus Christus heeft. Constateert hij dan ook niet terecht dat de kernwaarheden van het Christendom binnen de loge opzij worden geschoven: *'geen Openbaring, geen zondeval, geen wedergeboorte en bekering, geen Verlosser, geen genade.'*[400] Bij de loge gaat het om *zelf*verlossing, *zelf*reiniging, *zelf*verheerlijking en dat terwijl Jezus zegt: Niemand komt tot de Vader dan door Mij, de Zoon. Voor Hem is echter in de loge geen plaats. Feitelijk maakt de mens zich hier zelf tot god.[401]

Over God gesproken. Wat is het wezen van de Hogere Macht in de tempel en het leven van de Odd Fellow? De demiurg[402] van de oude gnostieken? Zeker niet de persoonlijke God van de bijbel, van zowel het Oude als het Nieuwe Testament, wanneer zich onder de noemer 'Hogere Macht' alle soorten Godsbegrip kunnen scharen en wanneer zelfs degene die niet gelooft een dergelijke formule kan aanvaarden. Als de hierboven aangehaalde J. Visser Cnz. spreekt over de Schepper, op wie

doelt hij dan? Een vraag die helemaal acuut wordt als hij daarbij ook nog beweert dat het gaat om ‘Die is en was en altijd wezen zal‘.

De ontkenning van de *waarheid* van het evangelie: de vleeswording van de zoon van God voor de redding der wereld zou volgens Johannes *het* kenmerk zijn van de antichrist (1 Joh. 2:23; 4:1 - 3). Wat na ontkenning van Hem als God, als waarheid, dan nog rest is een hoopje mysticisme.[403] Niet voor niets dat Johannes oproept de geesten te beproeven (1 Joh. 4:1). Wie dat als christen doet ten aanzien van de loge zal voor een dilemma komen als het gaat om het lid zijn van de loge.

> *’(…) Géén Evangelie is in allerlei geheime en occulte genootschappen dermate verdraaid en misbruikt als juist het Johannes-Evangelie, dat meer dan de andere de goddelijkheid van Jezus Christus op de voorgrond stelt (…)’*. [404]

De kernvraag richting loge is: Wat dunkt u van de Christus of om Jezus zelf te citeren: ‘Maar gij, wie zegt gij dat Ik ben’ (Matt. 16:15).

‘De juiste en afzijdige oplossing dier vraag is dus ook de beste wederlegging van dwaalgeloof en bijgeloof.‘ ‘(…) en gelijk de kennis der waarheid en de heiliging allengs van lagere tot hoogere trappen opklimt, zoo gaat de dwaling en de zonde tot telkens gevaarlijker en hatelijker vormen voort (…).’[405]

Schaff spreekt met recht over de demonische misvorming van het Johanneese leerbegrip.[406] *’(…)* [D]*e loge maakt zich herhaaldelijk schuldig aan een “gebruik” van den bijbel en bijbelsche namen en figuren, dat tot “misbruik” wordt.’*[407] *‘Men kan de bijbel evenwel niet eeren door hem te verkrachten. En daarom hechten wij geen waarde aan den opengeslagen* bijbel *(bij de Odd Fellows opengeslagen bij 1 Corinthiërs 13 –* toevoeging jgh*), noch aan de pronkerij met de namen van* Johannes den Dooper*, of van* Johannes den evangelist *of van* Jezus Christus *zelf.’*[408]

Het is niet begrijpelijk dat in de acta van de synode van de Gereformeerde kerken van 1923 Ridderbos spreekt over *‘zeer ernstige bedenkingen’* ten aanzien van het deelnemen aan de orde van de Odd Fellows. Ridderbos zegt daarbij ondermeer: *'De zwaarste bedenkingen vloeien (…) voort uit de houding, door de*

Orde tegenover den godsdienst aangenomen.'[409] Hij concludeert daarbij ten aanzien van de religieuze opvattingen (godsvoorstelling) van de Orde: *'(…)Hier worden dus alle grenzen uitgewischt, wordt eene zuiver Pantheïstische godsvoorstelling aan de hand gedaan…'.*[410]

Naast ondermeer dit *pantheïsme* wordt het *universalisme* van de orde nadrukkelijk onderstreept bij de Odd Fellow auteur Paschal Donaldson.[411] Er wordt in dezen binnen de loge gesproken over de universele broederschap. De Odd Fellow Schuyler Colfax zei daarbij:

> *'Ongeveinsd wordt aan onze altaren de verheven leer verkondigd, dat God de Vader aller menschen en alle menschen broeders zijn… een familie bestaat: de menschheid (…)'.*[412]

Wanneer we kijken naar het overigens lofwaardig streven van de orde van Odd Fellows naar vriendschap, liefde en waarheid in broederschap, dringt zich toch onherroepelijk de vraag op of dit buiten Christus om te vinden is. Is een broederschap buiten Hem mogelijk? De deugd van humaniteit? Heeft Schilder niet nog steeds gelijk toen hij - in een nu al ver

verleden - beweerde *'dat de* deugd*, waartoe men de leden opvoeden wil, niet raakt de verhouding van den mensch tot het "Operwezen", maar alleen die van mensch tot mensch.'*[413]

We raken hier tegelijk ook het daarbij horend humaniteitidee van de maçonnieke loge in het algemeen en die van de Odd Fellows in het bijzonder.

De typering van Schilder is hier raak als hij zegt:

> *'Heeft de Dooper, heeft Christus, heeft één van de profeten van den bijbel de humaniteits-idee naar de trant der loge gepredikt? Neen, ze hebben ze vervloekt. Geen* beschaving*, maar* bekeering *hebben ze gepredikt. Het menselijk hart, dat in de loge de "ruwe steen" heet, die "gepolijst" moet worden, is voor hen een hart, dat* dood *is. En* in plaats *van dat steenen hart roepen zij om een "*vleeschen *hart", waarin niet de geboden der menschen, maar de wet van God geschreven staat. (…) "schep mij een nieuw hart, o God!" dát is het gebed van christendom tegenover de religie der humaniteit. Hier is de kloof niet te overbruggen. (…) Ze (de loge - jgh) wil niet hebben, dat wij zeggen de waarheid te hebben (…) humaniteit zonder God is verloochening van God en daarmede de ondergang van den mensch.'*[414]

Binnen de zoektocht naar Waarheid is het motto van de maçonnieke orde ‘ken uzelf’[415] maar dat is wel iets totaal anders dan waartoe de bijbel oproept: ‘om Hem te kennen - Jezus de Christus en de kracht van Zijn opstanding’. Als een mens zich ergens zelf wil en kan leren kennen, de waarheid wil vinden, liefde, wat vriendschap inhoudt, dan is het op Golgotha, bij het kruis en niet in de loge. Wie zichzelf bij het kruis ziet, zal verlangen mee te sterven en op te staan tot een nieuw leven – de kracht van de opstanding ervarend!

Samenvattend

In het begin van dit hoofdstuk werd de centrale vraag gesteld of je als christen lid kunt zijn van een maçonnieke orde, dus ook van die van de Odd Fellows. Wat hier en in de vorige hoofdstukken aan de orde is gekomen beantwoordt die vraag. Immers, kun je lid zijn van een orde waar het occulte binnen de leer de ondertoon, ja zelfs de boventoon voert? Kun je en eten van de tafel van de Heer en van die van de duivel (2 Cor. 6:14-18)?

’(…) Moeten Vrijmetselaren en Christenen maar steeds vijandig tegenover elkaar blijven staan? Misschien wel…

want jullie God kan nooit de opstandige Engel vergeven, en deze Engel zal nooit zijn heerschappij prijsgeven'…'Wij, Vrijmetselaars, bezitten een kritische en onderzoekende geest. Wij zijn dus dienaren van Satan. Jullie, bewakers van de Waarheid, zijn dienaren van God. Wij vullen elkaar dus aan en hebben elkaar nodig'. [416]

Het mag hier dan gaan om een citaat uit een geschrift van een *vrijmetselaar* maar veelzeggend mag toch heten dat dit geschrift een voorwoord heeft van de Odd Fellow Oswald Wirth.

Hoe raak is wat de meermalen aangehaalde Schilder zegt:

'Ook de bijbel spreekt van een tempel, die opwast in den Geest, een tempel van "schoonheid" en "sieraad". Maar het is óók een tempel van "heiligheid"*. En de steenen, ze worden alleen dan als "levende steenen" ingevoegd, wanneer ze rusten op den hoeksteen Jezus Christus. Onder de bouwlieden, die dezen steen verworpen hebben, behooren ook de vrijmetselaren.' 'En als de man, die tot de loge toegang vraagt, klopt aan de deur van die verscholen "tempel", dan kloppen wij aan de deur van den maatgevenden Tempel, waarachter het hart is van God.' 'Het spreekt (…) voor een belijdend christen van zelf, dat voor*

hem geen mogelijkheid kan gezien worden van eenheid met het standpunt der loge.' [417]

Sluiten we dit hoofdstuk af met nog één – voor zich sprekend - citaat van dezelfde hoogleraar:

'De wind *blaast, waarheen hij wil, en gij hoort zijn geluid en gij weet niet, vanwaar hij komt, noch waar hij henengaat. Alzoo is een iegelijk, die uit den Geest geboren is." Alzoo sprak Jezus Christus. En daarmee heeft Hij weggeworpen alle emblemen van de bouwhutten der menschen, en ons gewezen op den ongrijpbaren, onmeetbaren wind.'*[418]

Dat is de Waarheid.

Hoofdstuk 7

Bijbel en loge

‘Jullie hebben maar één doel voor ogen, jullie willen vrije mensen als slaven aan jullie binden!’
*(**Kim Småge**)*

Intro

Vanuit het vorige hoofdstuk is het een logische stap om de loge nu *nadrukkelijk* tegen het bijbels licht te houden. Is het waar wat de meermaals aangehaalde F. Coakley beweert:

‘Hoe beter de Odd Fellow des te beter de christen.’[419]

De Odd Fellow Claude Enoch Sayre stelt, zoals eerder in hoofdstuk vier aangegeven:

‘De Odd fellowship zal iemand eerder meer religieus maken dan minder. Het zal hem naar God trekken in plaats van van

God weg.’[420]

Ofwel, een christen zou een beter christen worden door bij de loge te horen? De bijbel geeft hier heel concreet en duidelijk uitsluitsel.

Bij het tegen het bijbels licht houden van de loge komt ook de vraag naar voren waartoe een niet houden aan de bijbelse richtlijnen leidt, kan leiden. De gevolgen zullen ingrijpend blijken te zijn voor zowel het lid van de loge persoonlijk, alsook voor degenen in de directe omgeving van het logelid. Zoals eerder gezegd, veel leden van de loge weten niet half wat er binnen de loge geleerd wordt en wat daarvan de invloed is. Is het lid zijn de gevolgen waard?

Aan het slot van dit hoofdstuk wordt stilgestaan bij de mogelijkheid om uit de maçonnieke wereld, en dus ook uit de loge van Odd Fellows los te komen. De christen wordt in 1 Thessalonicenzen 5:21 waarschuwend opgeroepen alles te toetsen en het goede te behouden. En toch, het is niet nodig om het water van elke zee te proeven om te weten dat het zout is.

Wat zegt de bijbel?

Is de loge op zich en die van de Odd Fellows in het bijzonder - als een van de kleinkinderen van de grootvader[421] aller loges, de vrijmetselarij – tegen het bijbels licht bestand? De loge die beweert dat zij naar het licht leidt.

In het vorige hoofdstuk is met een aanhalen van tekstplaatsen al verwezen naar de reactie van de vroeg christelijke kerk zoals deze ondermeer naar voren komt bij Johannes, Petrus en met name bij Paulus. De laatste roept Timotheüs in 1 Timotheüs 6:20 op te bewaren wat hem is toevertrouwd en zich buiten het bereik te houden van onheilige holle woorden en tegenwerpingen van wat ten onrechte *kennis* heet. Daarmee kwam de bijbelse overlevering tegenover ondermeer de gnostieke te staan. De twee zijn onverenigbaar.

Schaff meldt dat binnen de door de vroeg christelijke kerk bestreden gnostiek ondermeer de invloed terug te vinden is van de Oosterse mystiek, Griekse filosofie (o.a. Plato, Aristoteles en sporen van Pythagoras als het gaat om het symbolisch gebruik van getallen), het filosofisch religieus gedachtegoed van Philo, Alexandrijnse invloeden, kabbalistisch Judaïsme en christelijke ideeën, en dat alles als een soort van chemische verbinding.[422] De Odd Fellows staan een soortgelijke filosofie voor wanneer ze stellen dat Judaïsme, Christendom en Islam de ene enige God erkennen en dat de waarheid ook elders in de wijsheidsliteratuur

en filosofie te vinden is. Ze schromen daarbij niet gretig terug te grijpen op andere religieuze stelsels en op de genoemde filosofen en filosofieën.[423]

Evenals de gnostici kent ook de loge, zoals al eerder aangegeven, het verschijnsel van 'inwijding' en bij de Odd Fellows zagen we zelfs voor elke graad afzonderlijk. De Odd Fellow A.B. Grosh zegt hierbij in zijn *'The New Oddfellows' Manual'* onomwonden:

> *'Wat wedergeboorte door het woord van de waarheid is in religie, is initiatie (inwijding - jgh) binnen de Odd Fellowship'.* [424]

In dit verband moet ook worden weergegeven wat deze Odd Fellow verderop zegt:

> *'(…) we zijn een religieus lichaam, en hebben een religieus geloof als basis van onze gemeenschap en om ons te verenigen in religieuze plicht. De Oddfellowship werd opgericht op grond van grote religieuze principes (…)'.*[425]

Opnieuw wordt hiermee helder en duidelijk aangetoond dat de Odd Fellowship een religieuze organisatie is met een initiatievisie

die haaks staat op wat de bijbel leert:

> *Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u, tenzij iemand wederom geboren wordt, kan hij het Koninkrijk Gods niet zien* (Joh. 3:3). *Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u, tenzij iemand geboren wordt uit water en Geest, kan hij het Koninkrijk Gods niet binnengaan* (Joh. 3:5).

Daarbij moet niet vergeten worden wat Jezus heeft gezegd: *(…) niemand komt tot de Vader dan door Mij* (Joh. 14:6). In het bijbels perspectief past geen initiatie door inwijding(en) maar wel een wedergeboren worden via de weg van bekering – letterlijk een 'verandering van denken', een 180 graden omdraaien (vergelijk hierna: een sterven aan jezelf, de weg van de graankorrel *(…) indien de graankorrel niet in de aarde valt en sterft* (Joh. 12:24)).

De Gnostici ma(a)k(t)en graag gebruik van symboliek en geheime leringen om zich te kunnen onderscheiden van niet ingewijden, waarbij men verschillende niveaus van inwijding, verlichting kent/de. Ook de loge kent, zoals we zagen, de inwijdingen en het doorlopen van graden voordat men de geheimen kent. Jezus leert dat Hij geen geheimen kende, niets verborgen hield:

(…) en in het verborgene heb Ik niets gesproken (Joh. 18:20).

De vroeg christelijke kerk kende, zoals we zojuist zagen, niet de inwijding, maar stond nodigend open voor ieder die zocht naar verzoening, liefde, vrede en waarheid.

Komt allen tot Mij (Matt. 11:28), *Al wie de naam des Heren aanroept zal behouden worden* (Rom. 10:13), *zoekt en gij zult vinden* (Matt. 7:7), *de Geest van de Waarheid, zal (…) u de weg wijzen tot de volle waarheid* (Joh. 16:13), *Hij neemt uit het mijne en zal het u verkondigen* (Joh. 16:15).

Geen geheime leer *in overeenstemming met de overlevering van de mensen* (Col. 2:8), maar door de Heilige Geest geïnspireerde overlevering (*van God ingegeven schriftwoord* 2 Tim. 3:16): *alle rijkdom van een volledig inzicht*, een kennen van het geheimenis van God, dat is Christus *in wie alle schatten van wijsheid en kennis verborgen zijn* (Col. 2:2 en 3). *Dit alles om Hem (Christus) te kennen en de kracht van zijn opstanding (…), (…) omdat ik (…) door Christus Jezus gegrepen ben* (Filp. 2:10 e.v.). Geen opstanding in de zin van komen op een hoger (gnostisch) geestelijk bewustwordingsniveau, een jezelf opvijzelen via graden,

maar door een sterven aan jezelf Hem zo de ruimte geven om door de Heilige Geest het nieuwe leven zichtbaar te maken. Dát geeft vervolgens deel aan de *lijfelijke* opstanding tussen de doden uit straks bij de wederkomst van Christus. Zoals Oswald Chambers zegt:

> *'Mijn leven vindt zijn vervulling (…) in het volmaakte verstaan van God en in de gemeenschap met Hem, die Jezus zelf had'*.[426]

> *Dit nu is het eeuwige leven dat zij U kennen, de enige waarachtige God, en Jezus Christus, die Gij gezonden hebt* (Joh. 17:3).

De gnostiek in de tijd van de vroeg christelijke kerk had volgens ondermeer de bijbelse gegevens occulte kennis en kende magie.[427] Paulus spreekt in Colossenzen 2:8 bijvoorbeeld over een wijsbegeerte die ten diepste afkomstig was van *de wereldgeesten* (zie ook Col. 2:18 en 20) en daarom ijdel bedrog was, dat niets met Christus van doen had. Al eerder is gewezen op de occulte hang en occulte relaties van de loge voor als het gaat om kennis – wijsbegeerte, overgedragen en ontvangen door ritualen en geheimen.

De Lutherse hoogleraar Martin H. Franzmann uit de Verenigde Staten schrijft in zijn boek ‘The Word of the Lord Grows’ als het gaat om de door Paulus aangesproken gnostische dwaling in Collosse:

> *‘Wat deze ketterij te meer gevaarlijk maakte was het feit dat ze beweerde niet een vervanging, maar een aanvulling te zijn op het evangelie dat de Colossenzen hadden ontvangen. De nieuwe leer zou, zo beweerden de nieuwe leraars, de christenen van Colosse uittillen boven de eerste beginselen van het christelijk geloof op een niveau van volheid en perfectie’.*[428]

Hier raken we ten aanzien van de loge wat in het begin van dit hoofdstuk aangehaald is van een Coakley en Sayre is aangehaald. Samengevat in de vraag: Wordt een christen een beter christen door bij de loge te horen? Een hoger niveau…? Franzmann constateert ten aanzien van de dwaling in Colosse terecht dat

> *‘de nieuwe leer de unieke grootheid van de Christus en de algehele genoegzaamheid van zijn verzoening betwijfelde en verduisterde’.*[429]

Richting loge moet hier opnieuw de vraag gesteld worden die in het vorige hoofdstuk al als cruciaal naar voren kwam: wat dunkt *u* van de Christus. *'Wie zegt gij dat Ik ben'* (Matt. 16:16). Op het antwoord dat Petrus gaf is de gemeente gebouwd. Gods huis!

'Wij hebben een Tempel, die vervuld is met de enige Zaligmaker der wereld'.[430]

Dat is een volkomen andere tempel dan de tempel van de Odd Fellows. Het advies van Paulus aan de Colossenzen geldt dan ook de christen in de loge vandaag:

> *Ziet toe dat niemand u medeslepe door zijn wijsbegeerte en door ijdel bedrog in overeenstemming met de overlevering der mensen, met de wereldgeesten en niet met Christus* (Col. 2:8). *Welke gemeenschappelijke grondslag heeft de tempel Gods met afgoden?* (2 Cor. 6:16).

Je zou kunnen zeggen dat de bijbel de loge op een groot aantal zaken uitdaagt. Laten we een aantal van deze zaken in die zin uitlichten door wat de loge stelt te leggen naast wat God in Zijn Woord zegt. Zo zagen we dat de loge beweert dat voor Hogere

Macht, waarin elk logelid dient te geloven, elke gewenste god kan en mag worden ingevuld.
Wat zegt de bijbel, God zelf?

> *Gij zult geen andere goden voor mijn aangezicht hebben* (Deut. 5:7), *Daar is geen God, behalve Mij* (Deut. 32:39), *buiten Mij is er geen God* (Jes. 44:6) *Ik ben de HERE en er is geen ander* (Jes. 45:18).

Hoe zit het dan met al 'die andere goden'?

> *(…) alle goden der volken zijn afgoden* (Ps. 96:5).

Kortom:

> *(…)dat er geen God is dan Eén (…) er zijn goden in menigte (…)voor ons nochtans is er maar één God* (1 Cor. 8:4, 5), *Want drie zijn er, die getuigen in de hemel: de Vader, het Woord, en de Heilige Geest; en deze drie zijn één* (1 Joh. 5:7).

Voor de niet-christen in de loge geldt:

Maar in de tijd, dat gij God niet kendet, hebt gij andere goden gediend, die het in wezen niet zijn (Gal. 4:8).

En aan de christen in de loge zegt Johannes *(…) wacht u voor de afgoden* (1 Joh. 5:2). Bovendien, zegt Jezus zelfs niet dat je niet *twee* heren kunt dienen omdat je de ene zult haten en de andere liefhebben (Matt. 6:24)?

In een van de hierboven aangehaalde teksten zagen we dat Johannes, juist met het oog op de ideeën van de gnostiek rond het begrip logos (woord), Jezus (net als de Heilige Geest) gelijkstellend met de Vader (God) *het Woord* noemt (1. Joh. 5:7). Al in het eerste hoofdstuk en in het eerste vers van dezelfde brief (zoals we eerder stelden, een brief welke ook bedoeld is tegen de leer van de gnostiek) noemt hij Jezus *het Woord – het Woord des levens* (1 Joh. 1:1). Johannes geeft hiermee tegelijk de bedoeling aan van wat hij in zijn naar hem genoemd evangelie hoofdstuk 1 bedoelt met *het Woord*, als hij schrijft:

In den beginne was het Woord (Joh. 1:1) en *het Woord is vlees geworden* (Joh. 1:14).

Hij duidt daarmee Jezus aan. In het bijbelboek Openbaring (ook mee tegen de gnostiek bedoeld) doet hij hetzelfde in hoofdstuk

19:13 als hij daar schrijft:

> *En Hij was bekleed met een kleed, dat in bloed geverfd was, en zijn naam is genoemd: het Woord Gods*.

Jezus is dus gelijk aan het Woord, ze zijn één en het(de)zelfde.

Is het Woord (Jezus), de bijbel, daarmee gelijkwaardig aan alle andere heilige boeken zoals de loge beweert? Een dergelijke bewering is moeilijk vol te houden wanneer Jezus, *het (vleesgeworden) Woord*, van zichzelf beweert naast de Weg en het Leven *de Waarheid* te zijn en in datzelfde vers aangeeft dat *niemand tot de Vader komt dan door Mij* (Joh. 14:6). Is er buiten Hem een andere waarheid? Moet niet juist dát Woord (Christus) rijkelijk in ons wonen (Col. 3:16) en heet dát Woord niet van God ingegeven (2 Tim. 3:16)? Is Hij, Jezus, niet van de Heilige Geest ontvangen (Matt. 1:20)?

En wát zegt *het vleesgeworden Woord* zelf van het Woord, Hij die uit zichzelf niets kon doen of Hij moest het de Vader hebben zien doen (Joh. 5: 19)?[431] Hij zegt:

> *Wie Mij verwerpt en mijn woorden niet aanneemt, heeft een, die hem oordeelt: het woord, dat Ik heb gesproken, dat zal hem oordelen ten jongsten dage. Want Ik heb niet uit Mijzelf*

gesproken, maar de Vader, die Mij heeft gezonden, heeft zelf Mij een gebod gegeven, wat ik zeggen en spreken moet. En ik weet dat zijn gebod eeuwig leven is (Joh. 12:48 vv.). *Wie mijn geboden heeft en ze bewaart, die is het die Mij liefheeft; en wie Mij liefheeft, zal geliefd woorden door mijn Vader en Ik zal hem liefhebben en Mijzelf aan hem openbaren* (Joh. 14:21). *Indien iemand Mij liefheeft, zal hij mijn woord bewaren en mijn Vader zal hem liefhebben en Wij zullen tot hem komen en bij hem wonen. Wie Mij niet liefheeft bewaart mijn woorden niet; en het woord, dat gij hoort, is niet van Mij, maar van de Vader die Mij gezonden heeft* (Joh. 14:23, 24).

Deze Jezus, *het vleesgeworden Woord*, noemt zichzelf ondermeer '*brood des levens*' (Joh. 6:35) en Hij stelt:

…niet alleen van (het letterlijke) *brood zal de mens leven, maar van alle woord, dat uit de mond Gods uitgaat* (Matt. 4:4).

Kortom, om het met Petrus te zeggen:

Gij hebt woorden van eeuwig leven (Joh. 6:68).

Het Woord zegt, zoals we eerder zagen:

> *Dit nu is het eeuwige leven, dat zij U kennen, de enige waarachtige God en Jezus Christus, die Gij gezonden hebt.*

En het vervolgt met:

> *Ik heb uw naam geopenbaard aan de mensen, die Gij Mij uit de wereld gegeven hebt. (…) Zij behoorden U toe en Gij hebt hen Mij gegeven en zij hebben uw woord bewaard. (…)want de woorden die Gij Mij gegeven hebt, heb Ik hun gegeven en ze hebben ze aangenomen en in waarheid erkend (…). Heilig hen in uw waarheid; uw woord is de waarheid* (Joh. 17:3, 6, 8 en 17).

Woorden die voldoende zeggen ten aanzien van de bewering van de loge.

In het licht van het bovenstaande stoten we vervolgens op de bewering van de loge dat geloof komt en groeit door symbolen en allegorie via ondermeer de weg van inwijding en ritualen. Het Woord, voor de christen de enige waarheid, zegt echter dat het de heilige schriften zijn die je wijs maken tot zaligheid door het geloof in Christus (2 Tim. 3:15) en dat we moeten blijven in het geloof en

ons niet moeten laten afbrengen van de hoop van het evangelie (Col. 1:21). Petrus geeft in 1 Petrus 2:2 aan dat in het woord de mogelijkheid van groei in het geloof ligt. Paulus noemt het woord, dat de christen nabij moet zijn in de mond en in het hart, het woord van het geloof (Rom. 10:8) terwijl hij in 1 Timotheüs 4:6 en 7 aangeeft dat de christen in de woorden van het geloof en van de goede leer onderlegd moet zijn en juist afkerig van *onheilige ouwe vrouwenpraat*. Dat laatste duidde, zoals we eerder zagen, op ondermeer het ook de loge niet vreemde kabbalistische gedachtegoed?

Een duidelijk antwoord aan de loge. Deze loge wekt in haar leringen op zijn minst ook nog de suggestie dat de mens zichzelf kan redden ondermeer door goed doen. Daarbij wordt gesteld dat elk mens in zich goed is. Ook wat dat aangaat is de bijbel evenwel absoluut helder en duidelijk. Allereerst blijkt redding alleen mogelijk door geloof in het verzoenend werk van Christus en dus de genade van God.

> *Want door genade zijt gij behouden, door het geloof, en dat niet uit uzelf: het is een gave van God; niet uit werken, opdat niemand roeme* (Ef. 2:8).

Daarbij moet niet vergeten worden wat Paulus aangeeft in Romeinen 3:11 en 23:

> *Niemand is rechtvaardig, ook niet één (…). Want allen hebben gezondigd en derven (missen) de heerlijkheid Gods (…)*.

Ligt hier niet de aanstoot van het kruis? Stoten we niet opnieuw op die cruciale vraag: wat dunkt *u* van de Christus? Is Hij, zonder wie wij *niets* kunnen doen (Joh. 15:5) en die nadrukkelijk stelde dat het was volbracht (Joh. 19:30), voldoende?

Al eerder zagen we dat er over deze Christus Jezus in de loge niet gesproken mag worden als de Weg, de Waarheid en het leven, als God zelf. Kun je over Hem zwijgen als je als christen lid bent van de loge waar gezegd wordt dat je, voordat je tot de loge behoorde, in het duister dwaalde en als lid nu de waarheid zoekt?

> *Een ieder dan, die Mij belijden zal voor de mensen, hem zal ook Ik belijden voor mijn Vader, die in de hemelen is; maar al wie Mij verloochenen zal voor de mensen, die zal ook Ik verloochenen voor mijn Vader, die in de hemelen is* (Matt. 10:32 en 33).

De bijbel zegt dat we altijd bereid moeten zijn rekenschap af te leggen van de hoop (dat is Christus) die in ons is (1 Petr. 3:15). Zou je er dus, als je als christen al lid van de loge zou kunnen zijn, niet op moeten aandringen gelegen of ongelegen (2 Tim. 4:2) juist in een gezelschap dat beweert te bestaan uit zoveel zoekers naar waarheid? Mag je, als je zegt dankzij de loge de wegen naar de waarheid te kennen dit geheim houden voor hen die niet lid zijn van de loge en kun je als christen je daartoe onder ede (of belofte)[432] verbinden?

Allereerst blijkt toch juist het kenmerk van de christen dat hij een woord heeft voor de wereld. Voor hem geldt het woord:

…om niet hebt gij het ontvangen, geeft het om niet (Matt. 10:8)

Terwijl juist voor de Waarheid het zendingsbevel geldt. Mag en kun je daarbij als christen en lid van de loge – ook al heet het misschien alleen op papier[433] - degene die een andere huidskleur heeft, of zich als zondaar, onbewust van dit gegeven als zonde, anders geaard noemt, uitsluiten? Is dat alles in overeenstemming met waar de bijbel in de loge van Odd Fellows opengeslagen ligt, het Hooglied op de liefde (1 Cor. 13)?

Vervolgens kan hier ten aanzien van de eed (belofte) gewezen worden op wat Jezus zegt in Matt. 5:33 e.v.

> *Ik zeg u in het geheel niet te zweren*, terwijl Hij vervolgt met *laat uw ja, dat gij zegt ja zijn, en het neen, neen*.

Het is Jacobus die deze woorden onderstreept door ze in Jacobus 5:12 aan te halen terwijl hij daaraan niet mis te verstaan toevoegt: *opdat gij niet onder het oordeel valt*.

Er zullen ongetwijfeld meer zaken te noemen zijn waar de bijbel de loge, en in het bijzonder hen die zeggen als christen lid te kunnen zijn van de loge, uitdaagt. Wat vaak blijkt die christen onwetend van wat Gods woord zegt in deze en toch, wanneer hij of zij echt christen is en helemaal als hij of zij verder ‘opklimt’ binnen het logegebeuren dan zal Gods Geest alarm slaan. Je zult als christen de loge hebben te bekijken vanuit de standaard van Gods Woord.

Geheim bijeenkomen achter gesloten deuren voor activiteiten die ook in het geheim plaatsvinden, vaak alleen ten voordele van medeleden, economisch, sociaal of politiek, heeft niets van doen met het christelijk geloof. Dat terwijl loge en religie synoniem zijn. De bijbelse oproep is hier toepasbaar:

Daarom gaat weg uit hun midden, en scheidt u af, spreekt de Here, en houdt niet vast aan het onreine (…) (2 Cor. 6:17).

Geldt niet van hem of haar die christen zegt te zijn en toch bij de loge blijft wat Johannes zegt in 1 Joh. 2:19:

Zij zijn van ons uitgegaan, maar waren van ons niet.[434]

Gebondenheid en bezetenheid

Je kunt niet zonder risico bij een geheime orde als de Odd Fellows horen. Wie de bijbel serieus neemt, kan zowel uit het Oude als uit het Nieuwe Testament opmaken dat het dienen van andere goden *nooit* zonder gevolgen is. Vergelijk enkel het voorafgaande. Zelfs het onrechtmatig en onnodig gebruik van Gods naam, misbruik, heeft gevolgen:

Hij zal niet onschuldig houden wie zijn naam ijdel gebruikt (Deut. 5:11).

Dat is in feite niet wat er gebeurt in de loge wanneer de naam van God wordt gebruikt in en voor bijvoorbeeld ritualen en het er daarbij ook nog niet toe doet wie met die naam bedoeld is. Het

‘ijdel gebruiken’ lijkt ook van toepassing op al het aanhalen van bijbelse gelijkenissen en gebeurtenissen. Dat terwijl de bijbel nadrukkelijk zegt dat van elk ijdel woord rekenschap moet worden gegeven (Matt. 12:36). Naast een straks voor God rekenschap moeten afleggen, kan het hierbij in de bijbel bedoelde risico, *het niet onschuldig houden,* zich in het hier en nu ondermeer vertalen in gebondenheid tot bezetenheid. Helemaal wanneer, zoals in de loge het geval is, het occulte om de hoek komt kijken.

Het mag misschien niet lijken te passen bij de eeuw waarin wij leven en het intellectuele niveau dat wij daarin menen bereikt te hebben om geloof te vragen aan de duivel en demonische machten. Toch neemt de Odd Fellow blijkbaar, zoals we zagen in hoofdstuk drie, de duivel wel serieus. Vanuit het gnostisch erfgoed wordt deze daarbij binnen de loge zelfs Gods rol toegedacht, precies zoals de duivel zelf altijd zo graag heeft gewild:

> *Ik zal ten hemel opstijgen, boven de sterren Gods mijn troon oprichten en zetelen op de berg der samenkomst ver in het Noorden; ik wil opstijgen boven de hoogten der wolken, mij aan de Allerhoogste gelijkstellen* (Jes. 14:13 en 14).[435]

Bovendien moet je - zelfs in onze tijd - als christen van goeden huize komen wil je het beter weten dan Jezus zelf.[436] Hij nam de duivel wel degelijk serieus, zoals aan het begin van zijn bediening blijkt bij de verzoeking in de woestijn (o.m. Matt 4:1-11).[437] De van Hem na die verzoeking geweken duivel keerde in alle hevigheid terug aan het einde van zijn bediening. Dat moment wordt door Jezus zelf omschreven als het uur en de macht van de duisternis (Luc. 22:53). En wie voer er in die laatste (nachtelijke) ure in Judas (Luc. 22:3 en Joh. 13:27)?[438]

Binnen het Oude en Nieuwe Testament zien we dat een mens, ja zelfs een heel gebied, onder de invloed van de duivel en zijn demonen kan staan.[439] Het blijkt dat een mens in verschillende gradaties bezet gebied kan zijn van de machten van de duisternis. Van gebonden tot bezeten. Van één demon tot een legioen demonen.[440]

Jezus die had aangegeven dat Hij, wat zijn eigen bediening betreft, door de Vader gezonden was om ondermeer ‘aan gevangenen loslating te verkondigen’ (Luc. 4:18 vv.) en dit tijdens zijn omwandeling op aarde bijna dagelijks als waarheid aantoonde door gebonden en bezeten mensen in vrijheid te zetten,[441] had

ook aangegeven dat dit de gelovigen als één van de tekenen zou volgen:

‘in mijn naam zullen zij boze geesten uitdrijven’ (Marc. 16:17).

Jezus die het profetisch woord van Jesaja bevestigde dat *daarom de Geest des Heren op Hem was* (Luc. 4:18), maakt dankzij Pinksteren het woord van Marcus 16 tot een toegankelijke werkelijkheid voor de gelovige in en door de belofte van vervulling met de Heilige Geest. Zo wordt in de geestelijke strijd het profetische woord van Zacharia bevestigd: *niet door kracht noch door geweld, maar door mijn Geest! zegt de HERE der Heerscharen* (Zach. 4:6). In de periode tot de kruisiging werden Jezus en de discipelen op soms niet mis te verstane wijze geconfronteerd met deze macht. Telkens moet deze macht het echter afleggen tegen het gezag van Jezus en zijn Naam.[442]

Uit het woord van God blijken de heilsfeiten (vergelijk het boven aanhalen van Lucas 4) nadrukkelijk met de geestelijke strijd te maken te hebben. Zo wordt de geboorte van Jezus beschreven met:

…hiertoe is de Zoon van God geopenbaard opdat Hij de werken van de duivel zou verbreken (1 Joh. 3:8).

Het lijden en sterven van Jezus, het kruisgebeuren, wordt door Paulus ondermeer omschreven met:

Hij heeft de overheden en machten ontwapend, openlijk tentoongesteld en zo over hen gezegevierd (Col. 2:15) *(…)door zijn dood hem, die de macht over de dood had, de duivel, zou onttronen* (Hebr. 2:14).

Met betrekking tot de wederkomst van Christus wordt gezegd dat

De God nu des vredes zal weldra de satan onder uw voeten vertreden (letterlijk: *verpletteren*) (Rom. 16:20).

Het rijk van Christus staat tegenover de macht van satan, de duivel, ook wel slang genoemd.

Uit dit alles blijkt dat de duivel wel degelijk een realiteit genoemd mag en moet worden. Paulus spreekt in deze van *'de wereldbeheersers van deze duisternis'* (Ef. 6:12) en geeft daarmee, naast de realiteit van de duivel, ook de invloed van de duivel aan. De duivel wordt dan ook niet voor niets door dezelfde

Paulus *‘de god van deze eeuw’* genoemd waardoor ieder die het evangelie niet kent *‘met blindheid geslagen’* heet te zijn (2 Cor. 4:4). De niet christen moet zondermeer *‘uit de macht van de duisternis’* verlost worden.

De mate van invloed van deze duisternis wordt mede bepaald door de mate waarin hem terrein in het leven geschonken is. De zendingsliteratuur geeft hiervan tot in onze tijd sprekende voorbeelden. Voor voorbeelden kunnen we echter ook dicht bij huis blijven.[443] Een bijbels georiënteerd pastoraat zal ook in onze tijd, misschien wel *juist* in onze tijd, onherroepelijk de confrontatie(s) tonen met het fenomeen van gebondenheid tot bezetenheid.

Naast apathie tot nadrukkelijke weerstand tegen alles wat met het bijbels christelijk geloof te maken heeft, kan dit fenomeen zich tegelijk manifesteren in schijnbaar dwangmatige en soms zelfs genante uitingen van verschillende aard.[444] Vaak blijkt dit wanneer iemand met occulte zaken in aanraking is gekomen of zich daarmee concreet heeft ingelaten. Van magnetiseur, reiki, glaasje draaien tot en met het deelnemen aan occulte genootschappen.[445] Bij dit laatste komen we terecht bij de invloed van de loge. Ook daarover zijn op het terrein van het pastoraat talloze feiten bekend.

Wie zegt christen te zijn en lid is van de loge is op zich heus geen slecht mens. Enkel blind.[446] Wie zegt christen te zijn en lid is van een loge, van welke dan ook, of zelfs van wat een 'visvijver' genoemd wordt, moet de volgende woorden eens goed tot zich laten doordringen:

> *Want vroeger waart gij duisternis* (Ef. 5:7)[447] *Wij behoren niet aan nacht of duisternis toe* (1 Thess. 5:5).

De bijbel vertelt dat de duivel de mens kan overweldigen (Hand. 10:38). Petrus waarschuwt met nadruk:

> *Wordt nuchter en waakzaam. Uw tegenpartij, de duivel, gaat rond als een brullende leeuw, zoekende wie hij zal verslinden* (1 Petr. 5: 8).[448]

Jezus zelf zegt wat dit aangaat van de duivel, terwijl Hij deze vergelijkt met een dief:

De dief komt niet dan om te stelen en te slachten en te verdelgen (Joh. 10:10).

Daarmee geeft Hij het wezen en het karakter van de tegenpartij duidelijk weer.

God en duivel verdragen zich niet met elkaar! De christen en de duivel dan wel?

> *(…) welke gemeenschap heeft het Licht met de duisternis? Welke overeenstemming is er tussen Christus en Belial (…)?* (2 Cor. 6:14, 15).

De gemeente van Christus heeft een uitermate grote verantwoordelijkheid als het gaat om een lidmaat dat als christen verbonden is aan de loge. Aan de gemeente is immers dezelfde verantwoordelijkheid toevertrouwd als ook aan Paulus was toevertrouwd:

> *(…) om hun ogen te openen ter bekering uit de duisternis tot het licht en de macht van satan tot God* (Hand. 26:18).[449]

Het is heel gemakkelijk hier te kiezen voor het principe van *'ben ik mijn broeders hoeder?'*[450] De bijbel laat echter weten dat wanneer er hier niet verantwoord gehandeld wordt, er sprake kan, en naar alle waarschijnlijkheid zal zijn van *'deel hebben aan de boze werken'* (2 Joh. vs. 10 en 11). Deel hebben aan boze werken

staat gelijk aan wat in het boek Openbaring (Openb. 18:4) *‘gemeenschap’* wordt genoemd. De gevolgen daarvan spreken voor zich, vergelijk hetzelfde vers. Ook Paulus waarschuwt voor het delen in *‘onvruchtbare werken’* en roept op deze werken juist te *‘ontmaskeren’* (Ef. 5:11 vv.).

Dezelfde Paulus spreekt in Efeze 6:10 vv. over een geestelijke strijd die niet gericht is op mensen, maar op wat daar achter zit. De macht van de duivel. Deze macht wordt door hem gradueel onderscheiden weergegeven: overheden, machten, wereldbeheersers van deze duisternis en boze geesten in de hemelse gewesten. Voor de gemeente en elk afzonderlijk lidmaat geldt dat de wapens in deze geestelijke strijd niet vleselijk zijn, maar krachtig voor God *‘tot het slechten van bolwerken’* (2 Cor. 10:3 vv.).Juist hier zal blijken dat de vervulling met de Heilige Geest een absolute noodzaak en voorwaarde is zoals ook Schaff al constateerde.[451]

Timotheüs werd door Paulus opgeroepen om *(…) geduldig, met zachtmoedigheid de dwarsdrijvers* [te bestraffen]. *Het kon zijn, dat God hun gaf zich tot erkentenis der waarheid te keren en, ontnuchterd, zich te wenden tot de wil van Hem, losgekomen uit de strik van de duivel, die hen gevangen hield* (2 Tim. 2:24 - 26). Conform het advies aan Timotheüs wordt ieder die zegt christen te zijn en lid is van de loge opgeroepen zich van de loge los te

maken, tot belijdenis te komen van het dwalen in het zoeken naar de waarheid en met goede bijbelse pastorale hulp te komen tot bevrijding van de occulte banden. Banden die niet alleen het afzonderlijke lid binden en zelfs invloed kunnen hebben binnen de gemeente, maar zeker ook invloed hebben binnen de directe omgeving van het gezin. Voor wat deze invloed van het lidmaatschap van een loge op het gezin aangaat, kent het pastoraat aan logeleden schrijnende voorbeelden te over. Niet voor niets spreekt de bijbel over zonde die binnen het geslacht sporen trekt.

De keten verbroken

Zoals we zagen, laten de Odd Fellows zich kennen door een drievoudige *keten*. Vanuit wat tot nu aangedragen is, moet echter tegelijk geconstateerd worden dat de Odd Fellows door en met deze *keten* gebonden zijn. Wat spannend en uitdagend leek, lid te mogen worden dan wel zijn van een geheime groep die leden samen*bindt* via geheime ritualen en dergelijke waarover met niemand buiten die groep gesproken mag worden, blijkt haaks te staan op alles wat met het christelijk geloof te maken heeft. De loge spreekt van broederschap en *in*wijding(en) voor haar leden, maar een christen is aan Christus *toe*gewijd door zijn dood en opstanding. Zoals Michael Green zegt:

Elke andere inwijding of gemeenschap is én een smet werpen op Jezus Christus én een geringschatten van de broederschap die Hij kwam brengen.[452]

Dé Waarheid kan alleen gevonden worden door een geestelijke wedergeboorte, niet via een weg van intellectuele verlichting, alleen door bekering tot Christus.[453] *(…)vertrouwt niet iedere geest, maar beproeft de geesten of ze uit God zijn* (1 Joh. 4:1).[454] Verried het logelid Goethe misschien iets van zijn eigen situatie toen hij de volgende woorden in de mond legde van 'de toverleerling':

'Herr! Die Not ist gross! Die ich rief, die Geister, werde ich nun nicht los!'[455]

Maar, de keten die gebonden houdt, welke ook, is verbroken.

Nog een keer de heilsfeiten op rij:

Kerst:

Hiertoe is de Zoon van God geopenbaard opdat Hij de werken van de duivel zou verbreken (1 Joh. 3:8).

Pasen:

Hij heeft de overheden en machten ontwapend, openlijk ten toon gesteld en zo over hen gezegevierd (Col. 2:15) *(…)door zijn dood hem, die de macht over de dood had, de duivel, zou onttronen* (Hebr. 2:14).

Wederkomst:

De God nu des vredes zal weldra de satan onder uw voeten vertreden (letterlijk: *verpletteren*) (Rom. 16: 20).

Hoe zinderend is het einde bij dit laatste gebeuren: *(…)en de duivel, die hen verleidde, werd geworpen in de poel van vuur en zwavel* (Openb. 20:10).

Gods Woord, vleesgeworden in Christus, De Waarheid – *en de waarheid zal u vrijmaken* (Joh. 8:32).

DE KETEN VERBROKEN.[456]

Gebed

Vooraf

Zoals in het laatste hoofdstuk aangegeven, is het zoeken van goede hulp, in de zin van een Bijbelse bevrijdingsbediening, een noodzaak wanneer iemand wil breken met de loge en/of een serviceclub. Een met de Heilige Geest vervulde christen kan iemand die met occulte zaken (zoals de loge) te maken heeft gehad middels de dienst der bevrijding helpen. Het is op grond van ervaring binnen dit soort van pastoraat een aan te bevelen zaak in een dergelijke situatie als christen niet alleen te handelen.
Indien het moeilijk is adequate hulp voor bevrijding te vinden, biedt het feit dat in ons land een aantal centra op dit gebied zijn mogelijk uitkomst.
Het hierna volgende is bedoeld als handreiking.

Er is een aantal ‘voorwaarden’ om werkelijk geholpen en bevrijd te kunnen worden:

- allereerst is bij de hulpzoekende de overtuiging nodig dat de situatie waaronder hij lijdt mogelijk het resultaat is van betrokkenheid bij een loge
- vervolgens zal de hulpzoekende tot inzicht moeten komen dat het lid zijn van de loge in strijd is met Gods woord en deelname aan de loge dus zonde is te noemen
- daarnaast dient de hulpzoekende zich er van bewust te zijn dat het lidmaatschap tot demonische gebondenheid leidt
- de hulpzoekende dient er dan ook volledig mee in te stemmen dat in de naam van Jezus Christus de demonen wordt gebonden om de hulpvrager te verlaten
- aansluitend is het voor de hulpzoekende nodig om in het gebed persoonlijk afstand te nemen van de loge en de deelname als zonde/schuld te belijden
- als de bevrijding daadwerkelijk heeft plaats gevonden (de demonen in de naam van Jezus Christus zijn gebonden en bevolen het leven van de hulpvrager te verlaten), moet aan de hulpzoekende de vraag worden gesteld of hij Jezus Christus (voor het eerst of bij vernieuwing) wil aannemen en vervuld wil worden met de Heilige Geest
- daarna volgt het maken van een (hernieuwde) keuze voor Jezus Christus – bekering

- vervolgens is het nodig om de hulpzoekende persoonlijk in het gebed te leiden
- de bijbel geeft aan (vergelijk Matt. 12:43vv.) dat een op orde gemaakt huis (inhoudend een verbreken van de occulte banden) bewoond moet worden en door wie kan dat beter dan door de Heilige Geest; daarom moet voor de vervulling met Gods Geest gebeden worden (vergelijk Gal. 2:20 en 1 Cor. 3:16)
- bij het voorgaande is het nodig te pleiten op het bloed van Jezus voor reiniging en bescherming
- het is goed de gebeden af te sluiten met een dankgebed.

Het gebed kan het beste in enkele delen worden gesplitst, bijvoorbeeld als volgt:
(Het is geen overbodige zaak dat de hulpverlener(s) allereerst in gebed om leiding en inzicht vragen en bidden om de volle wapenrusting.)

- de hulpverlener(s) brengt(/brengen), pleitend met een beroep op het bloed van Jezus voor reiniging én bescherming (het 10e punt), na invulling/uitwerking van het bovenstaande 1e tot en met 7e punt degene die hulp zoekt in een begingebed voor Gods troon

- vervolgens wordt aan degene die hulp zoekt ruimte gegeven om in een eigen gebed het 5e punt voor God onder woorden te brengen en de vragen om reiniging door het bloed van Jezus (10e punt)
- de hulpverlener(s) neemt/nemen het gebed over en zorgt/zorgen er voor dat de hulpzoekende, door het houden van oogcontact en het laten nazeggen van bepaalde gebeden, actief in het bevrijdingsproces betrokken blijft
- de hulpverlener(s) verbreekt/verbreken in de naam en autoriteit van Jezus Christus en pleitend op het kruis en het bloed van Jezus elke band met de wereld van het occulte (d.w.z. dat al de occulte zaken waarmee degene die hulp zoekt in aanraking is geweest daarbij met name worden genoemd) en gebiedt/gebieden alle demonen om in Jezus naam de hulpzoekende te verlaten
- als afsluiting wordt er gebeden om de vervulling met de Heilige Geest (al dan niet met handoplegging).en wordt God gedankt voor zijn liefde en genade in Christus.

Het is tegelijk een goede zaak om ook te bidden voor familieleden en de directe omgeving van de hulpzoekende en het ex-logelid doet er goed aan met het thuisfront (door) te praten, eventueel met een beroep op de hulpverlener(s).

Bij het breken met de loge is het verstandig dat de hulpverlener(s) de hulpzoekende adviseert/adviseren dat hij alle bij de loge horende attributen weg doet - hetzij vernietigt of aan de loge teruggeeft.

Voorbeeld van een gebed

Hemelse Vader, in de naam van Jezus Christus komen wij tot u met xx (naam hulpzoekende). We erkennen en belijden u samen als onze God en Heer en Jezus Uw Zoon als onze Verlosser en Koning. Wij willen U eren en aanbidden. U bent de Waarachtige en Eeuwige. U Heer Jezus bent de Weg, de Waarheid, het leven. De Overwinnaar over alle machten van de duisternis. Het Licht van het leven. Onze Here en onze God. Wij pleiten op Uw bloed Heer Jezus en bidden om bescherming door dat bloed naar geest, ziel en lichaam. We vragen om deleiding van de Heilige Geest. Waar openbaring nodig is, vragen we U die te geven. We bidden U om de om de volle wapenrusting, een bekleed zijn met Christus.

Moment van stil wachten

- De hulpverlener leidt de hulpzoekende in gebed. (Dit kan door het laten nazeggen van een gebed, maar ook door de hulpzoekende zelf zijn eigen gebed te laten uitspreken.)

- De hulpzoekende doet, het liefst, in eigen woorden eerlijk belijdenis van het deelgenomen hebben aan de loge en alles wat daarmee samenhangt en vraagt vergeving en doet een beroep op het volbrachte werk op Golgotha. Hij geeft aan in de naam van Jezus afstand te nemen van al de occulte praktijken en de loge op zich en zegt op hetzelfde ogenblik te breken met*) heel het besmette verleden en al de ontstane banden met een beroep op de kracht van het bloed van Jezus. Hij erkent de Drie-enige God als een enig God en geeft Jezus zijn hart en hele bestaan in handen. *(*) NB. de hupzoekende zegt niet 'te willen breken met…' maar 'te breken met' – hij zelf stelt een daad.)*

Moment van stil wachten. De hulpverlener vervolgt daarop met:

Wij danken U, Vader, dat Jezus op Golgotha al de machten ontwapend, openlijk ten toon gesteld en zodoende de duivel en zijn rijk overwonnen heeft, ook de machten die verbonden zijn aan de maçonnerie. Wij danken U dat Jezus vanuit zijn volbrachte werk een ieder die Hem volgt macht over de duisternis heeft gegeven. Daarom spreek ik in de naam en de autoriteit van Jezus uit: ik verbreek op grond van het volbrachte werk van Christus op Golgotha met een beroep op de kracht van het bloed van het

Lam, Jezus, in Zijn naam en autoriteit elke keten waarmee xx door satan en zijn demonen gebonden is door deelname aan de loge en haar praktijken. Ik gebied iedere demon om xx te verlaten in de naam en autoriteit van Koning Jezus en onder de bescherming van zijn kostbare bloed. Wij danken U dat Zijn beloften ja en amen zijn en dat U doet wat U heeft gezegd in Uw Woord. Ik vraag U dat het schoongemaakte huis vol mag worden met Gods Heilige Geest. xx geeft zich daarvoor over om meegekruisigd te zijn.

Al dan niet onder handoplegging kan een gebed om de vervulling met de Heilige Geest worden uitgesproken en de persoon gezegend worden in de naam van de Drie-enige God, Vader, Zoon en Heilige Geest.

De hulpverlener(s) geeft/geven aan beschikbaar te zijn om, zo nodig ook te bidden voor de familie van degene die bij de loge betrokken was, omdat het bewezen is dat een vloek vanuit de loge in de generaties kan door werken.

Verklarende Woordenlijst

A

allegorie

zinnebeeldige voorstelling/verklaring

altaar

offertafel bestemd voor het brengen van offers en het verrichten van andere godsdienstige plechtigheden

analogie

overeenkomst

anarchist

afgeleid van het Griekse ‘anarchia’ dat letterlijk afwezigheid van regering of gezag betekent; anarchist is iemand die een voorstander is van het ontbreken van een geordend bestuur

antroposofie

(van het Griekse anthropos = mens en sophia = wijsheid) een beweging (levensbeschouwing) die in 1913 door Rudolf Steiner werd gesticht en wel als een zijtak gezien wordt van de Theosofie waarmee ze in vele opzichten verwant is; Rudolf Steiner was aanvankelijk secretaris van de Theosofische Vereniging in

Duitsland. Vanwege onenigheid heeft hij zich echter van deze Vereniging afgescheiden.

Met de wijsheid van de mens bedoelde Steiner de innerlijke mens, de ‘tweede mens’, de ´Geistesmensch´. Wat deze geestesmens kan weten heet antroposofie. Deze gedachte stond onder sterke invloed van Goethe. Naast de waarneming en het gewone logische denken moet een nieuwe wijze van kennen tot ontplooiing worden gebracht, dit kan alleen door een ´Sich hineinleben der Seele´. Het gaat daarbij om het intuïtieve en imaginatieve. Voor het overige blijkt bij nadere bestudering nadrukkelijk de overeenkomst met de theosofie

astrologie

sterrenwichelarij; hierbij wordt geloofd dat vanuit de bewegingen en de stand van de planeten invloed wordt uitgeoefend op gebeurtenissen en het persoonlijk leven van de mens

atheïst

godloochenaar

attributen

zinnebeeldige (ken)tekens

B

balloteren

stemmen door ballotage

ballotage

stemmen over het toelaten van iemand als lid van een club, loge etc.

C

ceremonie

plechtigheid

ceremoniële handeling

handeling die hoort bij een ceremonie

chacra

bewustzijnsniveau – er wordt beweerd dat ieder mens zeven chacra's heeft, van laag (fysiek) tot hoog (spiritueel) en dat zij een rol spelen in het proces van bewustwording waarbij de kundalini (slang) een grote rol speelt

charitatief

de liefdadigheid beoefenend

congregatie

godsdienstige broederschap

D

davidster

ook wel Davidsschild genoemd; een zespuntige ster die het Joods embleem vormt dat al in de vroege oudheid werd gebruikt.

Oorspronkelijk was het waarschijnlijk een magisch teken o.a. aangebracht op Joodse graven. Sinds de 15e eeuw is het een algemeen gebruikt Joods symbool

deïsme

afgeleid van het Latijnse Deus dat God betekent. Deïsme kent twee omschrijvingen. Binnen de dogmatiek geeft het de richting aan die leert dat God, nadat Hij de wereld heeft geschapen, zich niet meer met de dingen bemoeit, maar het aan zichzelf overlaat. Deïsme staat dan tegenover Theïsme en Pantheïsme. Vervolgens is het een benaming op wijsgerig gebied voor die richting, die, opgekomen in Engeland, met name sporen trok in de 17e en 18e eeuw en zich verbreid heeft naar met name Frankrijk en Duitsland

demonisch

van de duivel, bezeten

demonologie

leer over demonen

E

emanatie

komt van het Latijnse emanare dat uitvloeien of uitstromen betekent. Met emanatie wordt bedoeld dat alles wat bestaat uit de oneindige god is gevloeid. Het wordt meestal gebruikt om een bepaalde verhouding tussen god en de wereld uit te drukken. Het goddelijke zijn is in beweging vanuit de hemelse wereld, aan de

rand van de uitdijing (bij de gnostici ten gevolge van een tragische breuk) ontstond de zichtbare materiële wereld met daarop de beweging terug volgens de eeuwige cyclische wet van de kosmos. Het gaat om ‘zelfontplooiing’ van god. De emanatieleer heeft veel filosofen geboeid, met name het Duitse idealisme (met o.m. Hegl) zijn dergelijke trekken niet vreemd

Esseners/Essenen

vromen of helenden. Het gaat hierbij om een groep mensen, sekte, uit het begin van onze jaartelling in Israël die zich hadden teruggetrokken uit het alledaagse leven in de woestijn Engedi bij de Dode Zee.

Wie wilde worden toegelaten, werd eerst voor een proeftijd van drie jaar opgenomen. Kenmerkend is onder andere de ascese en dat het lichaam door hen werd gezien als een kerker van de geest. Ze waren bekend als artsen en waarzeggers

esoterisch

van het Griekse esoteros, verder naar binnen; voor ingewijden. In algemene zin wordt het gebruikt van godsdienstige of wijsgerige stelsels die een deel van hun leer alleen aan ingewijden bekend maken. In algemene zin wordt het gebruikt van godsdienstige of wijsgerige stelsels die een deel van hun leer alleen aan ingewijden bekend maken.

(De Vrijmetselarij is ook esoterisch in de zin dat ze kennis reserveert voor de geïnitieerde.)

esotherische religie

de esoterische zienswijze scheidt god niet van zichzelf en vindt god in het eigen innerlijk

ethisch

het zedelijk gevoel (moraal) betreffend

ethiek

van het Griekse èthos, zede, gewoonte. Het is dat deel van de filosofie dat zich bezighoudt met de zedenleer. Ethiek houdt zich bezig met de vraag: wat is het juiste zedelijk gedrag

exoterisch

van het Griekse *exôterikos*, naar buiten gericht; bestemd voor niet-ingewijden. Bij Aristoteles voor leken toegankelijk en begrijpelijk voor de buitenstaanders, niet-ingewijden, leken

exoterisch religie

de exoterische religie hecht niet alleen aan uiterlijke vormen, maar benadert ook god als iets buiten zichzelf

G

gilde

vereniging van vakgenoten

graad

rang, waardigheid na afgelegde proef toegekend

godsdiensthistorie

dit onderdeel van de godsdienstwetenschap houdt zich objectief bezig met de ontstaansgeschiedenis van een godsdienst

godsdienstfenomenologie

dit onderdeel van de godsdienstwetenschap bestudeert op objectieve wijze de verschijnselen binnen een godsdienst

gnostiek

een verzamelnaam voor een hele reeks gelijksoortige dwalingen met name van invloed in de vroeg christelijke periode en als zodanig een filosofisch systeem ontstaan uit allerlei Oosterse geheimleer en o.a. de Griekse filosofie

H

hekserij

een mysteriereligie, ook wel Wicca genoemd, gebaseerd op de oude vruchtbaarheidscultus uit het voor christelijke Europa

hexagram

ster gevormd uit twee in elkaar geschoven driehoeken waarvan de ene de punt naar boven heeft gekeerd en de ander naar beneden (vgl. de zgn. Davidster

holisme

een eenheidsbeleving waarbij men gelooft dat alles een onderlinge samenhang heeft; de mens is een deel van de gehele kosmos

I

Illuminati

naam voor een geheime elite binnen de maçonnieke wereld. Adam Weishaupt wordt als grondlegger gezien (1 mei 1776). Het hoofddoel is één wereld regering

initiatie

inwijding

intuïtie

zien als bij ingeving

inwijding

plechtig opnemen in

Istar

Babylonische godin van de geslachtelijke wellust. Ze werd vereerd in haar tempel E-Anua (= huis des hemels) in Oeroek of Erech (vgl. Gen. 10: 10). De van haar gemaakte beeldjes dienden als beschermgeest van het huis. Ze vertoont veel overeenkomst met de in Kanaän vereerde godin Astarte

K

kabbala

‘overlevering’, ‘traditie’, de naam voor de mystieke leringen in het Jodendom

ketherteken

symbool van de driehoek met de punt naar boven en voorkomend binnen occulte genootschappen

Kiwanis

de uitspraak: ‘We Build 'NunKee-wan-is' vormen de basis van de huidige naam Kiwanis. Deze woorden vormden een uitdrukking in de taal van de Ochipew Indianen, die leefden in de omgeving van Detroit. Voor deze uitdrukking zijn verscheidene malen verschillende vertalingen gevonden. De eerste was 'Wij drijven handel', daarna kwamen 'Wij maken plezier - wij maken lawaai'. Nu is het de naam voor een serviceclub. De clubs van Kiwanis noemen zich autonoom in hun handelen. Ze hebben zich echter wel gebonden aan regels en enkele verplichtingen van Kiwanis International. Het motto is: We Build - Wij bouwen

Ku Klux Klan

een geheim genootschap in met name Amerika dat zich desnoods met geweld inzet voor het blanke ras en zich verzet tegen kleurlingen, met name negers

kundalini-slang

een ‘energiepotentieel’ als het ware slapend in de laagste chacra aanwezig te wekken door ondermeer meditatieve oefeningen; met de gewekte energie beoogt men op een hoger bewustzijnsniveau te komen om uiteindelijk ‘verlichting’ te ontvangen

L

loge

afkomstig van het Engelse lodge dat hut betekent, duidend op de bouwhut, bouwkeet. Nu geldt het als omschrijving voor de leden van een maçonnieke afdeling; de vergaderzaal of het gebouw van een dergelijke afdeling

Lions

een naam van een internationale serviceclub. Zelf zegt de club dat de naam al in het midden van de 19e eeuw voorkomt en dat het gaat om clubs van mannen die zich bezighielden met de problemen van 'good governement (goed bestuur) and good citizenship (goed burgerschap)'. De eerste Nederlandse club werd opgericht op 29 september 1951 te Amsterdam. De internationale organisatie zou bijna 1,4 miljoen leden tellen, verenigd in meer dan 46 000 lionsclubs in 193 landen. LCI (Lions Club International) is daarmee wereldwijd de grootste organisatie van serviceclubs met als motto: We Serve. Onderling hulpbetoon staat voorop. Lions is de grootste NGO: Niet Gouvernementele Organisatie binnen de Verenigde Naties

M

maçonniek

van het Franse woord ‘maçon’ dat ‘metselaar’ betekent en wijst op horend tot de loge

maçonnerie

aanvankelijke een omschrijving voor de vrijmetselarij en nu ook een omschrijving voor aanverwante/gelijke en/of daaraan ontsprongen ordes

magie

doelgerichte en individuele toverkunst onder te verdelen in witte en zwarte magie

magnetisme

ook wel Mesmerisme genoemd naar de arts Franz Anton Mesmer of ‘strijken’. Een alternatieve paranormale (bovennatuurlijke) geneeswijze die uitgaat van negatieve en positieve (kosmische) energie en aanwezige ‘magnetische kracht’. Deze geneeswijze is al heel oud en gaat zelfs terug tot de oude culturen van Egypte, Perzië en Babylon Uiteindelijk geworden tot een techniek om in contact te komen met de kosmische machten

manicheeërs

aanhangers van het manicheïsme. Bij het manicheïsme gaat het om een vermenging van de oude Perzische godsdienst, het dualisme, met een aantal hoofdgedachten van het christendom. Het is een gnostische beweging

manifestatie

bekendmakende verschijning

meiboom

symbool van de vruchtbaarheid waarom heen na de Walpurgisnacht op 1 mei werd gedanst. De meiboom was van oorsprong meestal een spar van zo´n 2,5 meter hoog en werd opgezet op een heilige plaats. Dit was een plaats waar de energielijnen van de aarde zich op harmonische wijze kruisen. De meiboom staat in het midden van de cirkel als altaarpunt. Hier. De touwen van vroegere tijden zijn tegenwoordig vervangen door gekleurde linten. Opmerkelijk is het gegeven dat de meiboom binnen het socialisme e.d. een belangrijke plek heeft gekregen. Nog opmerkelijker wordt het wanneer bedacht wordt dat Karl Marx actieve satanist was

mensenoffer

offer waarbij één of meer personen worden gedood (bijvoorbeeld binnen het satanisme en hekserij)

metafysisch

bovenzinnelijk, dat boven de gewone natuur uitgaat

mysticisme

neiging tot het wondergeloof, het bovennatuurlijke

mystiek

geheimzinnig; een diep verlangen naar vereniging met het goddelijke

mysteriereligie

mysteriegodsdienst, godsdienst waar verborgen zaken en geheimen een grote rol spelen

N

Naasenes, Naäseners

een gnostieke sekte waarvan de naam afgeleid is van: slang

New Age

letterlijk: Nieuwe Tijd - esoterisch occulte levensbeschouwing (in wording); een beweging waaronder vele groepen, stromingen en zaken te noemen zijn die een duidelijk esoterisch, occult karakter hebben

O

occult

Latijnse term ocultus, wat verwijst naar verborgen of geheime dingen. Het verwijst in het bijzonder naar de inval van een vierde dimensie, een geestelijke wereld, in onze driedimensionale wereld. In vroegere tijden verwees occult naar kennis die alleen beschikbaar was na het ondergaan van een of andere initiatie rite en die dus enkel bereikbaar was voor een paar uitverkoren ingewijden

oecumene

letterlijk betekent dit ‘de gehele bewoonde wereld’; het streven naar toenadering tussen de kerken

orde

groep van personen die aan dezelfde regels gebonden zijn

P

pantheïsme

is een leer die stelt dat het goddelijke in heel de wereld te vinden is; alles is god. God is de ene wereldgrond waaruit alles is ontstaan en waarnaar het terugkeert

passeerwoord

soort wachtwoord; het ontzegt iemand die dit niet kent de toegang tot de loge

pentagram

vijfpuntige ster die binnen de occulte wereld een belangrijke plaats inneemt en een typisch herkenningsteken is geworden binnen de occulte kringen. De stand van de punt van de ster heeft zijn eigen betekenis. Van het pentagram is ondermeer de vijfpuntige ster afgeleid zoals deze binnen de EU vlag is te vinden

perversie

van pervers, verdorven, tegennatuurlijk

referentiekader

geheel van aspecten, feiten e.d.; patroon van maatstaven

R

regalia

uiterlijke tekenen, zoals versierselen, juwelen en soms onderscheidingen met daaraan verbonden rechten

ritualen

Binnen de loge is een rituaal het tekstboek waarin het ritueel is vastgelegd. In de praktijk gebruikt de maçonnerie alleen het woord 'rituaal', waarmee dan zowel de tekst als de rituele plechtigheid kan worden bedoeld

Rotary

is de naam voor een internationale serviceclub. De eerste serviceclub ter wereld was de Rotaryclub van Chicago opgericht op 23 februari 1905. Rotariërs geloven dat de voornaamste taak van een mens erin bestaat, anderen gelukkig te maken. Het heet dat de leden op verschillende wijzen hun medemensen steunen onder het motto: service above self

Round Table

is de naam van een internationale serviceclub waarvan de eerste werd opgericht in Norwich, Engeland in 1927. Ze wil een vereniging zijn ‘die onderlinge vriendschap bevordert, die tegelijkertijd stimuleert dat kennis, ervaringen en meningen veelvuldig worden uitgewisseld en die zo bijdraagt aan de ontwikkeling en ontplooiing van al haar leden. Naast

(internationale) vriendschap en persoonlijke ontplooiing is het leveren van een gezamenlijke bijdrage aan de gemeenschap.' Het motto: Adopt, adapt, improve – aannemen, aanpassen en verbeteren

Rozenkruisers

een broederschap genoemd naar de stichter Christian Rozenkreuz. Waarschijnlijk in eerste instantie in de 17e eeuw ontstaan in Hessen rond een kleine groep Lutherse geleerden.

Later werd het de naam van een geheime orde met een alchemistisch karakter. (De alchemie is een merkwaardige wereldbeschouwing die veel invloed had op natuurwetenschappers die zich er op toelegden onedele metalen om te zetten in goud. De alchemie wordt wel gezien als de voorloper van de scheikunde.) In de 19e eeuw ontstonden verschillende organisaties van occult karakter die zich met deze naam noemden. Deze rozenkruisers behoorden tot de vrijmetselaars.

In hoeverre de bovenstaande ontwikkelingen met betrekking tot de Rozenkruisers met elkaar verband houden is niet precies te achterhalen

S

sacraal

geheiligd, gewijd

satanisme

een tegen-religie waarin in plaats van God de satan wordt aanbeden. Het satanisme gaat al terug tot de 14e eeuw. De toenmalige aanhangers werden ook wel Luciferianen genoemd. Ook de orde van de Tempeliers werd van satanisme beschuldigd. De aanhangers hebben nadrukkelijk duivelse bedoelingen. (Zie bij Walpurgisnacht)

serviceclub

een club van mensen die van zichzelf zeggen dat zij door het opzetten en uitvoeren van activiteiten geld bijeen proberen te brengen en dat bijeengebrachte geld uitgeven aan goede doelen

spiritualisme

een verfijnde vorm van spiritisme voor religieus gezinden waarbij gebruik wordt gemaakt van gebed, zingen en zelfs uitleg van de bijbel; een richting die ontkent dat er iets anders bestaat dan geest. Stof is slechts een verschijningsvorm van onze geest of bestaat alleen in onze voorstelling. Deze richting leidt tot het Pantheïsme. Daarnaast is het een vergeestelijken van het spiritisme

spiritisme

het geloof dat de mens na zijn dood als geest blijft voortbestaan en dat met deze geest onder bijzondere omstandigheden contact

kan worden gelegd tijdens daartoe bestemde bijeenkomsten

symbolen

zinnebeelden, zichtbare tekens die verwijzen naar iets ‘groters’ en ‘diepers’, veelal onzichtbare dingen

symboliek

voorstelling van een begrip of denkbeeld door een symbool of een zinnebeeld

syncretisme

een pogen om verschillende met elkaar strijdige godsdienstige beschouwingen tot een eenheid te brengen zonder het opheffen van de tegenstrijdigheden

T

talmud

het woord betekent studie, onderwijs; het is een naam voor een van de grootste Joodse werken die niet alleen theologische maar ook astronomische, filosofische en medische beschouwingen geeft

tempeliers

aanvankelijk een geestelijke ridderorde ontstaan in de tijd van de kruistochten; hun geschiedenis wordt gekenmerkt door bizarre overleveringen van drankmisbruik tot aan het vereren van satan

toe. In latere tijd zouden ze zijn opgegaan in de maçonnerie waarbinnen ze in onze tijd een afzonderlijke loge vormt

theïsme

afgeleid van het Griekse theos dat God betekent. Het is het tegengestelde van Deïsme. Dit stelsel gaat er vanuit dat de persoonlijke God in een voortdurende relatie staat tot zijn schepping en met zijn wil en kracht eeuwig in de wereld werkt. Ook onderscheidt het zich van het pantheïsme doordat het gelooft in een van de kosmos onderscheiden God

theosofie

van het Griekse Theos = god en sophia = wijsheid, letterlijk dus godswijsheid. Het is een wereld- en levensbeschouwing waarbij het ten diepste gaat hier om een moderne gnostieke leer die het christendom met fantasieproducten uit Oosterse (o.a. de Indische) religies wil vermengen. Door bespiegeling en mystieke ervaring probeert de aanhanger het goddelijke als laatste realiteit achter de dingen te benaderen

U

Universeel

algemeen, alles omvattend

universalisme

deze term drukt ondermeer uit dat de genade van God zo alles omvattend is, dat ze alle mensen ten goede komt of kan komen en zich niet beperkt tot één religie

V

Verlichting

a. het helder doen worden van de geest

b. een beweging in het Europese geestesleven, ook wel Aufklärung genoemd, die in de 18e eeuw tot volle ontwikkeling kwam en waarin de rede en het grenzeloze vertrouwen daarin centraal kwam te staan. Een consequentie van de Verlichting was een ondermijning van de traditionele autoriteiten

W

waarzeggerij

ook wel mantiek genoemd. Mantiek stamt af van een werkwoord dat razen betekent. Het gaat in oorsprong om een toestand van extase waarin men tot voorspelling komt. Het kenmerkt zich door een veranderende techniek, maar de bekendste vormen zijn: uitleg middels horoscopen, handlezen, tarrotkaarten, wichelroede en pendel, iriscopie enz.

Walpurgisnacht

zo wordt de nacht van 30 april op 1 mei genoemd. Die nacht wordt tot op heden wereldwijd in ere gehouden in occulte kringen. De nacht is vooral van belang binnen de hekserij (voor hen is het één van de heksenfeesten, een heksensabbat-nacht).Ook satanaanbidders en dergelijke komen dan bijeen om satan en de geestenwereld te aanbidden. Er worden door hen ondermeer vervloekingen uitgesproken tegen God, godslasterlijke zwarte missen gehouden . Ook spreken zij bezweringen uit over de gemeente van Christus maar tegelijk richten zij zich in vervloekingen tegen instellingen als overheden, scholen en gezinnen.

Tijdens die nacht wordt ook de godin van de liefde en de vruchtbaarheid, Freya vereerd. Nauw aan deze nacht verbonden is de meiboom

wicca

andere benaming voor hekserij

witte kant

(witte magie) toverkunsten, in de zin van occulte handelingen en rituelen, die het positieve ten aanzien van de medemens beogen, zoals gericht op genezing, voorspelling e.d.

Ygeia

godin van de gezondheid en dochter van de god en arts Asclepeios. Ze wordt altijd met een slang afgebeeld

Z

zwarte kant

(zwarte magie) toverkunsten bedoeld om de medemens via de weg van occulte handelingen en rituelen schade te berokkenen. Een vorm toverkunst die zich op het negatieve richt zoals het uitspreken van vervloekingen.

Bijlagen

A

In het begin van de 20e eeuw kende de Odd Fellows niet minder dan vijf aan de Vrijmetselarij verwante zijgroepen, ordes:

The Imperial Order of Muscovites,
the Veiled Prophets of Baghdad,
Knights of Oriental Splendor,
the Ancient Mystical Order of Cabirians, en de
Oriental Order of Humility and Perfection (OOH&P) *).
The Ancient Mystic Order of Samaritans is het speelveld voor de Odd Fellow Loge en leden moeten een hoog geziene Odd Fellow zijn om te kunnen horen tot het AMOS heiligdom
AMOS is betrokken bij verscheidene gemeenschapsactiviteiten en projecten, waarvan de opbrengsten gaan naar charitatieve doeleinden in de plaatselijke gemeenschap.

*) de OOH&P heeft haar ritualen gebaseerd op de legende rond Xerxes I, zoon van Darius I die in 458 voor Christus op de troon

zat.

vgl:

www.phoenixmasonry.org/masonicmuseum/fraternalism/oohp.htm

.

B

ARTIKEL 143

Aansluiting bij de I.O.O.F. Prof. Dr. J. Ridderbos rapporteert (Bijlage XLIII) namens de Commissie IV in zake Agendum I b 12: aansluiting bij de Independent Order of Odd-Fellows en stelt voor: de Synode besluit aan den Raad der Gereformeerde Kerk van Meppel als haar oordeel te melden:

1⁰ dat de Kerkeraad bedoelde belijdende leden en doopleden bij den voortduur ten ernstigste moet blijven vermanen, om de gemeenschap met genoemde orde te verbreken;

2⁰ dat de Kerkeraad tot afhouding van het Heilig Avondmaal op grond van het lidmaatschap dezer orde eerst dan heeft over te gaan, als hij stellige bewijzen zou

hebben verkregen, dat dit lidmaatschap voor de leden zelf in zich sluit het voeren van onchristelijke leer of leven in den zin van antwoord vijf en tachtig van den Heidelbergschen Catechismus.

In verband met de præalabele vraag of deze zaak hier verder zal worden behandeld, wordt het voorstel om op deze zaak verder in te gaan, aangezien ze niet ligt op den weg der Generale Synode, verworpen. Daarna wordt de eerste conclusie van de Commissie aangenomen.

Het amendement om de tweede conclusie der Commissie aldus te lezen: "dat de Kerkeraad bij volharding in hun kwaad op hen de kerkelijke censuur heeft toe te passen", wordt daarop aangenomen.

Te wijzen valt hier op ARTIKEL 188 (pag. 123/124) waar van Prof. Dr. H.H. Kuyper een "verklaring" wordt opgenomen "volgens art. 143." Het is echter Prof. L. Lindeboom die tegen zijn vermeld bezwaar protesteert in het zelfde artikel.

De overigens m.i. – vanwege aangevoerde gronden – grotendeels terechte bezwaren van prof. H.H. Kuyper zouden wegsmelten had de Commissie, cq. de Synode zich verdiept (kunnen verdiepen!) in de dieper liggende ideologieën van de Orde gebaseerd op onder meer de gnostiek etc. – vgl. hier G. Green a.w.; bovendien zou het derde en vierde bezwaar ook toen in 1923 zondermeer als wel geldend voor de OF aangetoond kunnen worden en dus voor art. 143 pleitend beschouwd moet worden – j.g.h.

genoemde gronden tegen art. 143:

1e omdat de Generale Synode daarmede de facto heeft uitgesproken, dat een heele groep van personen (d.w.z. allen die lid zijn of in de toekomst lid zullen worden dezer vereeniging) censurabel zijn, wat in strijd is met een der beginselen van ons tuchtrecht, dat elk geval afzonderlijk behandeld en beoordeeld moet worden;

2e dat daarmede wordt afgeweken van hetgeen dusverre en terecht door onze kerkelijke vergadering als regel werd aangenomen, dat het feit alleen, dat iemand lid is van een vereeniging, zelfs al werd de strekking deze vereeniging afgekeurd, zoals bijv. den Bond van Christen-Socialisten, hem nog niet censurabel maakte, aangezien men dat alleen wordt door het overtreden van een gebod Gods;

3e dat het lidmaatschap van een vereeniging alleen dan censurabel kan maken, wanneer vaststaat, dat het lidmaatschap hem dwingt of verplicht tot daden, die tegen Gods gebod ingaan of tot het instemmen met en propageren van beginselen, die in strijd zijn met Gods Woord;

4e dat, hoewel uit hetgeen in het Rapport der Commissie gezegd is, genoegzaam blijkt, dat in de vereeniging der O.F. bedenkelijke elementen schuilen, waarom de Kerkeraden terecht worden opgewekt hun leden voor deze vereeniging te waarschuwen, echter niet het afdoende bewijs is geleverd, dat ieder die lid werd dezer vereening daardoor gedwongen zou worden een onchristelijk leven of leer te voeren wat alleen naar onzen Catechismus Zondag XXXI recht geeft iemand buiten het Koninkrijk der hemelen te sluiten.

C

Waarom ik de vrijmetselarij verliet - door Charles G. Finney, D.D.

(…) to renounce the horrid oaths that I had taken.

(…) it has become more and more irresistibly plain to me that Masonry is… in every way injurious to the Church of Christ.

(…) Its oath-bound secrecy is unchristian… Masonic oaths pledge its members to some of the most unlawful and unchristian things

(…) the Christian Church should have no fellowship with Freemasonry; and those who adhere intelligently and determinately to such an institution have no right to be in the Christian Church. We pronounce this judgment sorrowfully, but solemnly.

Vertaald:

(…) om de afgrijselijke eden af te zweren die ik had gezworen.

(…) het is me meer en meer, ja volkomen duidelijk geworden dat de maçonnerie… in elk opzicht schadelijk is voor de kerk van Christus.

(…) de met eden bekrachtigde geheimzinnigheid is onchristelijk… De maçonnieke eden verbinden de leden aan de meest onwettige en onchristelijke zaken.

(…) de christelijke kerk dient geen gemeenschap te hebben met de vrijmetselarij (lees voor vrijmetselarij ook Odd Fellows – jgh); en degenen die weloverwogen en vastbesloten bij zo'n instituut blijven hebben geen recht om tot de christelijke kerk te behoren. We spreken dit oordeel met spijt, maar oprecht uit.

Charles Finney is zelf vrijmetselaar geweest. Zijn boek: *'Character, Claims and Practical Workings of Freemasonry'*

uitgegeven in 1869 is lange tijd niet verkrijgbaar geweest. Een herdruk is verkrijgbaar bij: JKI, Box 131480, Tyler, Texas.

D.

The various stages in the standard degree working in the U.K. are as follows:

1. Initiation (originally called the “Making Ceremony”)

Minor Degrees:

2. The White Degree (originally called*) the “Covenant Degree”)
3. The Blue Degree (originally called the "Royal Blue Degree")
4. The Scarlet Degree (originally called the "Merit Degree")
5. The Gold Degree (originally called the "Fidelity Degree")

Past Lodge Officers’ Degrees:

6. Past Elective Secretary’s Degree
7. Past Vice-Grand’s Degree
8. Past Noble Grand’s Degree

The final “Regular” Degree:

9. The Purple Degree (originally called*) “The Patriarchal Degree”)

Provincial Lodges of Past Grands' Degrees:

10. Initiation
11. First Superior Degree (Advanced)
12. Second Superior Degree (Elevated)
13. Third Superior Degree (Exalted)

For members who have held office as Provincial Grand Master:

14. Past Provincial Grand Master's Degree (conferred in*) the Grand Lodge of the Order)

Bron: http://www.oddfellows.org.uk/

en vergelijk ook:

http://www.ioof.org/Abbreviations.htm

E.

Het Odd Fellow lied wordt gezongen bij sommige bijzondere bijeenkomsten:

Met juichende harten, met jub'lende stem
verheerlijken wij het devies onzer Orde.

Het klinke door België met kracht en met klem.

Opdat heel ons land één Odd-Fellowship worde!

Pas dan is het doel van den Stichter bereikt;

Van Wildey wiens naam op de ere-plaats prijkt,

Pas dan is het doel van den Stichter bereikt;

Van Wildey wiens naam op de ere-plaats prijkt.

De Vriendschap bindt mensen, bindt zielen aaneen,

Als leidster voor troostloze, eenzame harten;

Zij wijst naar 't voor-andren-leven ons heen.

Slaat deelnemend 't oog op der broederen smarten.

Als Vriendschap uit edele daden blijkt,

Pas dan is het doel van den Stichter bereikt!

Als Vriendschap uit edele daden blijkt,

Pas dan is het doel van den Stichter bereikt!

De Liefde, als hogere, heersende macht,

Biedt Vriendschap de hand in gezamenlijk streven

Tot heffing van 't mensdom uit somberen nacht,

Tot heling der wonden geslagen door 't leven,

Als Liefde het droevigste duister verlicht,

Pas dan is onz' Orde eerst waarlijk gesticht!

Als Liefde het droevigste duister verlicht,

Pas dan is onz' Orde eerst waarlijk gesticht!

De Waarheid in denken en hand'len betracht,
Geeft Vriendschap en Liefde haar edelste wijding;
Dit drietal van gaven, vereend, is een kracht,
Die 't mensdom geleidt naar volkomen bevrijding.
Wanneer voor dit drietal 't andere wijkt,
Pas dan heeft onz' Orde haar toppunt bereikt.
Wanneer voor dit drietal 't andere wijkt,
Pas dan heeft onz' Orde haar toppunt bereikt.

F.

In talloze geschriften wordt de invloed van de loge op politiek terrein beschreven, als voorbeeld hiervan zijn te noemen:

* Count **Czernin**, *In the World War*, Cassell & Co., Ltd., 1919 Cassell & Company Limited "London, United Kingdom" 1919.
* **Copin-Albancelli** M., *Le Pouvoir occulte contre la France*; *La Renaissance Française*, Société d'Editions, Paris 1908. (En eventueel: Librairie Emmanuel Vitte, Imprimeur-Editeur, Lyon, 1908.), (verkrijgbaar onder ISBN : 2-914354-01-0.) Copin-Albancelli spreekt in zijn boek over de eerder in dit boek vermelde *binnenste kring* bij de vrijmetselaars - vgl. ook blz. 76, 77 - E. Smit ibid.

* **Dreyfus** François Georqes, *Le Temps des révolutions - 1787-1870*, Le Livre de Poche / Larousse, editeur - octobre 1968 - Collection " Histoire Universelle Larousse de poche " n° 2315.

* **Hasselbacher** Friedrich, *Hoch- und Landesverrat der Feldlogen im Weltkrieg*, Magdeburg, Nordland-Verl. 1935, blz. 84.

* **Hasselbacher** Friedrich, *Volksverrat der Feldlogen im Weltkriege*, Berlijn, Nordland-Verl. 1941, blz. 248, 292.

* **Inquire** Within (Christine M. Stoddart), *The Trail of the Serpent*, London, Boswell Printing & Publishing Co., 1930.

* **Schneider** Robert, *Die Freimaurerei vor Gericht. Neue Tatsachen über Weltfreimaurerei*, 2e en 3e druk Karlsruhe o.J., 1936, blz. 72, 104 - 4e druk, Lehmans, München/Berlijn 1937, blz. 106.

* **Sorel** Albert, *L'Europe et la Révolution française*, (8 delen), Plon-Nourrit, Paris 1885-1904 (8e deel, Parijs 1885-1911).

* **Vicomte Leon** de Ponçins, *The Secret Powers behind Revolution*, A & B Book Pub Dist, 1994 ISBN 1881316904.

Literatuurlijst

1. **Abraham** Larry, *Call It Conspiracy*; Double A Publications, Seattle, Washington 1985.
2. **D'Alema** Giuseppe, *Der aufhaltsame Aufstieg der Loge P2* (mit Dokumenten d. Parlamentskomm. u. d. vollst. Liste d. P2-Mitglieder in Faks), Reinheim, Verlag Edition X 1985.
3. **Bailey** Alice, *The Externalization of the Hierarchy*; Lucis Publishing Company 1983.
4. **Barbier** Emmanuel, *Les infiltrations masoniques dans l'Eglise*, Paris/Brussels: Desclee de Brouwer 1901.
5. **Bessy** Maurice, *A Pictorial History of Magic and the Supernatural*. Feltham: Hamlyn Publishing Group 1964/ London, Spring Books 1972.
6. **Born** Ernst, *Odd Fellows - Glossarium voor de Orde; Geschiedenis Symbolen Gebruiken*. Uitgave voor Nederland Grootloge van de Independent Order of Odd Fellows Deventerstraat 38/postbus 10374 7301 GJ Apeldoorn. Druk: Drukkerij Banda 1e uitgave april 2000.

7. **Bouquet** A.C., *Grote religie, vergelijking en waardering*, Het Spedtrum N.V., Utrecht/Antwerpen 1967.

8. **Braun** Otto Rudolf, *Hinter den Kulissen des Dritten Reiches*, Markt Erlbach 1987.

9. **B**. J., *De Independent Order Of Odd Fellows (I.O.O.F.)*, Groot-Loge der I.O.O.F voor Nederland en België. (Biblotheek RU Groningen – Barcode: 1308 8972, Sign.: Unit B 1784).

10. **Campbell** Joseph, *The Mask of the God: Primitive Mythology*; New York, Penquin Books 1982.

11. **Carnes** Mark C., *Secret Ritual and Manhood in Victorian America*, Yale Univ. Press, New Haven, 1989.

12. **Chambers** Oswald, *Geheel voor Hem*; Ten Have b.v., Baarn 1966.

13. **Christy** Frank S. and Smith Donald R., *Six Links of Fellowship*, Linden Publications 1995.

14. **Clewits**, H., *Het Rassenvraagstuk in Amerika*, Ned. Jur. v.d. Ind. Order of Odd Fellows 1958.

15. **Cochin** Augustin, *La crise de l'histoire révolutionnaire*, Taine et M. Aulard; Champion, Parijs 1909.

16. **Coil** Henry Wilson, *Coil's Masonic Encyclopedia*, Macoy Publishing and Masonic Supply, New York 1961. (Revised

edition by Allen E. Roberts Macoy Publishing & Masonic Supply Co., Inc. Richmond, Virginia 1995.)

17. **Copin-Albancelli** M., *Le Pouvoir occulte contre la France; La Renaissance Française*, Société d'Editions, Paris 1908.

18. **Crowther** Arnold en Patricia, *The Secrets of Ancient Witchcraft*, Secaucus, NJ, Citadel Press 1974.

19. Count **Czernin**, *In the World War*; Cassell & Co., Ltd. 1919.

20. **Daniel** John, *Scarlet and the Beast - A History of the War Between English and French Freemasonry*; John Kregel, Inc. 1994.

21. **Darrah** Delmar D., *History and Evolution of Freemasonry*, The Charles T Powner Co. 1954.

22. **Decker** Ed, *The Dark Side of Freemasonry*; Huntington House Publishers, 1994.

23. **Lévi** Eliphas - *Dogme Et Rituel De La Haute Magie* (2 delen); Germer Bailliére, Libraire - Éditeur Paris 1861.

24. **Fabre d'Olivet** Antoine, *La Langue Hébraïque restituée*, Ed. L'Age D'Homme, Paris 1815.

25. **Faÿ** Bernard, *Revolution and Freemasonry, 1680-1800*; Little, Brown, & Company, Boston 1935.

26. **Finney** Charles, *Character, Claims and Practical Workings of Freemasonry*, 1869 (herdruk verkrijgbaar bij: JKI , Box 131480, Tyler, Texas).

27. **Fisher** Paul A., *Behind the Lodge Door*; Tan Books and Publishing, Inc. Rockford, Illinois 1988.

28. **Fisher** Paul A., *Their God is the Devil*, American Research Foundation, Inc., Baltimore 1991.

29. **Fuller** M., *West Country Friendly Societies: An Account of Village Benefit Clubs and Their Brass Pole Heads*; Oakwood Press 1964.

30. **Franzmann** Martin H., *The Word of the Lord Grows - An Introduction to the Origin, Purpose and Meaning of the New Testament*, Concordia Publishing House, St. Louis 1961.

31. **Gougenot des Mousseaux** Henri-Roger, *Le Juif, La Judaïsme et la Judaïsation des Peuples Chrétiens*, Chevalier, Paris, 2e druk 1886.

32. Bishop **Graber** Rudolph, *Athanasius and the Church of Our Time*, Christian Book Club, Palmdale, CA, 1974.

33. **Graebner** Theodore, *A Treatise on Freemasonry*; Concordia Publishing House, St. Louis 1914.

34. **Graebner** Theodore, *The Secret Empire*, Concordia Publishing House, St. Louis 1927.

35. **Graebner** Theodore, *A Handbook of Organizations*, St. Louis, MO: Concordia Publishing House 1948.

36. **Green** Michael, *I Believe in Satan's Downfall*, Hodder & Stoughton, London 1999.

37. **Grosh** A.B., *The New Oddfellows' Manual*, Maynard, Merrill & Co., New York,1895.

38. **Hannah** Rev. Walton, *Darkness Visible: a christian appraisal of freemasonry*; The Saint Austin Press. London.

39. **Hasselbacher** Friedrich, *Hoch- und Landesverrat der Feldlogen im Weltkrieg*, Magdeburg, Nordland-Verl. 1935.

40. **Hasselbacher** Friedrich, *Volksverrat der Feldlogen im Welt-kriege*, Berlijn, Nordland-Verl. 1941.

41. **Hertel** Peter, *Geheimnisse des Opus Dei: Verschlußsachen - Hintergründe - Strategien*, Herder, Freiburg im Breisgau 1995.

42. **Hertel** Peter, *Schleichende Übernahme Josemaria Escriva und sein Opus Die*, Publik-Forum, Broschiert 2003.

43. **Haywood** H. L., *The Great Teachings of Masonry Richmond*, Virginia: Macoy Publishing and Masonic Supply Company 1971/ Kessinger Publishing Company 1942.

44. **Hisop** Alexander, *The Two Babylons, or The Papal Worship Proved to be the Worship of Nimrod and His Wife*, Loizeaux Bros., Neptune, New Jersey 1959.

45. **Holtrof** Jürgen, *Die Logen der Freimaurer*; Nikol Verlagsgesell-schaft mbH, Hamburg.

46. **Inquire** Within (Christine M. Stoddart), *Lightbearers of Darkness*, London, Boswell Printing & Publishing Co. 1930.

47. **Jong** De, *Handboek der kerkgeschiedenis I*, Dekker en van de Vegt, Utrecht - Nijmegen 1949.

48. **Jonas** Hans, *Het gnosticisme*, Het Spectrum, Utrecht/ Antwerpen 1969.

49. **Kahaner** Larry, *Cults That Kill, Probing the Underworld of Occult Crime*, Warner Books, New York 1988.

50. **Keneally** T., *The Playmaker*, Hodder & Stoughton 1987.

51. **Kok** A.B.W.M., *Verleidende Geesten*, J.H. Kok N.V., Kampen 1951.

52. **Knight** S., *The Brotherhood,* Harper Collins Publishers,Lodon 1983.

53. **Knight** S., *Jack the Ripper: The Final Solution*, George G. Harrap & Co Ltd. 1976.

54. **Koestler** Arthur, *The Thirteenth Tribe*, New York, Random House 1976.

55. **LaVey** Anton Szandor, *The Satanic Rituals*, Avon Books, New York 1972.

56. **Leadbeater** C.W. 33°, *Bijdragen uit De Geschiedenis der Vrijmetselarij*, N.V. Theosofische Verenigings Uitgevers-maatschappij, Amsterdam 1928.

57. **Leadbeater** C.W. 33°, *The Hidden Life in Freemasonry*, Theosophical Publishing House Adyar, Madras India: 1926.

58. **Learsi** Rufus, *Het Joodse Volk, van de verwoesting van Jeruzalem tot onze dagen*, J.M. Meulenhof, Amsterdam 1955.

59. **Lennhoff** Eugen, *The Freemasons: The Story of the Worldwide Brotherhood of Freemasonry*, Central Regalia Ltd. 1994.

60. **Lévi** Eliphas - *Dogme Et Rituel De La Haute Magie* (2 delen); Germer Bailliére, Libraire - Éditeur Paris 1861.

61. **Lipson** Dorothy Ann, *Freemasonry in Federalist Connecticut*, 1789-1835, Princeton University Press, Princeton, NJ, 1977.

62. **Mackey** Albert G., *The Mystic Tie*, Kessinger Publishing 2003, Belle Fourche (of: Lightning Source Inc 1867).

63. **Mackey** Albert G., *Lexicon of Freemasonry*, Lightning Source Inc 1869.

64. **Mackey** Albert G., *Encyclopedia of Freemasonry*; Kessinger Publishing Company 1991 of Chicago, Illinois: Masonic Historical Company 1921.

65. **Mackey** Albert. G., *The Textbook of Masonic Jurisprudence: Illustrating the Written and Unwritten Laws of Masonry*; New York: Macoy and Sickels 1865 and Masonic Supply Company 1966.

66. **Mackey** Albert. G., *Revised Encyclopedia of Freemasonry*; Richmond, Virginia: Macoy Publishing and Masonic Supply Company 1966.

67. **Maclean** Nancy, *Behind the Mask of Chivalry: The Making of the Second Ku Klux Klan*, Oxford University Press 1999.

68. **Marsaudon** Yves, *L'Oecumènisme vu par un Maçon de Tradition*, Paris 1964.

69. **Meijering** Eginhard, *Irenaeus - Grondlegger van het christelijk denken*, Balans, Amsterdam 2001.

70. **Moffrey** Robert Past Grand Master, *The "Rise & Progress of the Manchester Unity"*, the Grand Master & Board of Directors of the Order,Printers John Heywood of Manchester 1904.

71. **Morgan** Michael, *Platonic Piety*, New Haven and London: Yale University Press 1990.

72. **Morse** Sidney, *Freemasonry in the American Revolution*, Kessinger Publishing Company 1997.

73. **Mulder** D.C., *Heilig Woord En Heilige Schrift In de Religies*, Kok, Kampen 1970.

74. **Mynarek** Hubertus, *Denkverbot. Fundamentalismus in Christentum und Islam*, Knesebeck Verlag, München 1992.

75. **Newton** Joseph Fort, *The Religion of Masonry: An Interpretation*, Richmond Virginia, Macoy Publishing and Masonic Supply Co., Inc. 1969.

76. **Ouweneel** W.J., *Het domein van de slang: christelijk handboek over occultisme en mysticisme*, Buijten & Schipperheijn, Amsterdam 1988.

77. **Pike** Albert, *Morals and Dogma of the Ancient and Accepted Scottish Rite of Freemasonry*, Washington D.C., 1958/ Kessinger Publishing Company, 2002 (of L.H. Jenkins Inc., Richmond,Virginia 1871).

78. **Poncins** Leon de, *The Secret Powers behind Revolution: Freemasonry and Judaism*, A & B Book Pub Dist, 1994.

79. **Pop** F.J., *Bijbelse Woorden En Hun Geheim*, Boekencentrum Zoetermeer 1991.

80. **Raith** Werner, *Das Neue Mafia-Kartel*, Rowohlt Verlag, Berlijn 1994.

81. **Roberts** A.E., *The Craft and Its Symbols*, Richmond Virginia, Macoy Publishers 1974.

82. **Romer** John, *Ancient Lives: Daily Life in Egypt of the Pharaohs*, Henry Holt & Company, Inc., New York 1984.

83. **Rongstad** L. James, *How to Respond - The Lodge*, Concordia Publishing House, St. Louis, Missouri 1977.

84. **Ross** Theodore, *A Odd Fellowship: Its History and Manual*, The M.W. Hazen Co., New York 1895.

85. **Roukema** Riemer, *Gnosis en geloof in het vroege christendoem: een inleiding tot de gnostiek*, Meinema, Zoetermeer 1998.

86. **Rosenberger** L.J., *Secret Societies Incompatible with Christianity*; Chicago, IL: National Christian Association.

87. **Rüggeberg** Dieter, *Geheimpolitik*, Verlag Dieter Rüggeberg, Wuppertal 1991.

88. Rev. **Sayre** Claude Enoch, *The Religion of Odd Fellowship*, The Otterbein Press, Dayton, Ohio 1912.

89. **Schaff** Philip, *Geschiedenis der Apostolische kerk*, H.C.A. Campagne, Tiel 1869.

90. **Schaff** Philip, *History of the Christian Church, Vol. I t/m VIII*, Hendrickson Publishers Inc., Massachusetts 2002.

91. **Schilder** K., *Om Woord en Kerk, deel IV*, Oosterbaan & Le Cointre N.V., Goes 1953.

92. **Schneider** Robert, *Die Freimaurerei vor Gericht. Neue Tatsachen über Weltfreimaurerei,* 4e druk, Lehmanns, München/Berlijn 1937.

93. **Schnoebelen** William, *Masonery: Beyond The Light; Chick Publications*, Chino, CA. 1991.

94. **Schnoebelen** William, *Wicca: Satan's Little White Lie*; Chick Publications, Chino, CA. 1990.

95. **Schmidt** Henrich , prof. Dr. **Schischkoff** Georgie, *Philosophisches Wörterbuch*, Alfred Kröner Verlag, Stuttgart 1974.

96. **Shaw** Jim, & McKenney Tom, *A Deadly Deception,* Huntington House Publishers 1988.

97. **Short** M., *Inside the Brotherhood*, Grafton Books, 1989.

98. **Småge** Kim, *De witte handschoenen - De vrijmetselarij van binnenuit belicht,* (literaire thriller); Signature, Utrecht 2002.

99. **Smit** E., *Vrijmetselaar of…christen?* Uitgave Evangelische Wereld Pers, Amsterdam.

100. **Sorel** Albert, *L'Europe et la Révolution française*, 8 delen, Plon-Nourrit, Paris 1885-1904.

101.**Still** William T., *New World Order:The Ancient Plan of Secret Societies*, Lafayette, Huntington House Publishers 1990.

102.**Sybrandy** C. P., *Magnetisme als geneeswijze - ja of nee*, Evangelische Wereld Pers, Stichting Moria.

103.**Term** van Jac. P., *Het ontstaan, streven en einddoel der Vrijmetselarij*, Uitg. Mij v/h Paul Brand, Bussum 1919.

104.**Tormay** de Cecile, *Le livre Poscrit - Scénes de la Révolution Communiste en Hongrie*, Plon, Parijs, 1925.

105.**Visser** Czn J.. Te Groningen. *De Onafhankelijke Orde van Odd-Fellows*.

Geschiedenis, Inrichting, Doel. Met de hoofdstukken: De Orde In Nederland en De Orde van Odd-Fellows in verband met die der Vrijmetselaren, door C. van der Zeyde te Zaandam. **EERSTE DEEL**. Ontstaan. - Naam. - De Orde In Engeland. De Orde In Amerika. Uitgave: G.A. Evers, Groningen - 1901.

106.**Visser** Czn J.. Te Groningen *De Onafhankelijke Orde van Odd-Fellows*.

Geschiedenis, Inrichting, Doel. Met de hoofdstukken: De Orde In Nederland en De Orde van Odd-Fellows in verband met die der Vrijmetselaren, door C. van der Zeyde te Zaandam. **TWEEDE DEEL**. De orde in Europa. -

De orde in Nederland. - Inrichting der orde. - Doel der orde. - De orde van Odd-Fellows in verband met die der Vrijmetselaren. Uitgave: G.A. Evers, Groningen - 1904.

107. **Ward** J. S. M., *Freemasonry: Its Aims and Ideals*, William Rider, London 1923.

108. **Ward** M., *Freemasonry: Its Aims and Ideals*, Kessinger Publishing Company 1997.

109. **Ward** J. S. M., *Freemasonry: Its Aims and Ideals*, Kessinger Publishing, Belle Fourche 1997.

110. **Webb** T. S., *Freemason's Monitor or Illustrations of Freemasonry* (1818) - ISBN 1-56459-443-6.

111. **Webster** Nesta H., *Secret Societies And Subversive Movements*; Boswell Publishing Co., Ltd., London 1924. (London 1964[8.])

112. **Weir** Robert E., *Beyond the Veil: The Culture of the Knights of Labor,* University of Massachusetts 1990.

113. **Wendling** Peter, *Logen, Clubs und Zirkel: Die diskrete Macht geheimer Bünde,* Orbis Verlag, München 2002.

114. **Wering** F. e.a.**GEDENKBOEK** ter gelegenheid van het vijftigjarige bestaan der I.O.O.F. In Nederland 19 Maart 1877 - 1927; Calff & Meischke Drukkers- en Uitgeversbedrijf, Amsterdam.

115.**Wersch** van S., *De gnostisch-occulte vloedgolf*, Kok, Kampen 1990.

116.**Wilmshurst** W.L., *The Meaning of Masonry*, New York: Bell Pub. Co. 1980 (of, Kessinger Publishing Company 1993).

117.**Winter** Detlef, *Aphorismen, Zitate und Bibliographie zur Freimaurer-Kritik*, Schwerin: Verlag Roter Oktober, 2002.

118.**Wirth** Oswald, *La Franc-Maçonnerie Rendue Intelligible à ces Adeptes*, Deuxième Partie: “Le Compagnon,” Paris: Derry-Livres 1931.

119.**Wirth** Oswald, *Le Tarot des imagiers du Moyen-Age*, Tchou-Sand, Paris 1984.

120.**Wise** Jennings C., *Woodrow Wilson: Disciple of Revolution*, New York, Paisley Press 1938.

121.**Wormser** René A, *Foundations: Their Power and Influence*, Devin Adair, New York 1958 (herdruk: Covenant House Books 1993).

122.**Zain** C.C., *Ancient Masonry - The Spiritual Meaning of Masonic Degrees*, *Rituals and Symbols*, The Church of Light Press, Los Angeles 1994.

123.**Zeller** Fred, *Trois Points, C'est Tout*, Robert Laffont, Paris 1976.

124. *Acta der Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland 1923*, J.H. Kok, Kampen.
125. *Korte Christelijke Encyclopedie*, Kok, Kampen 1934.
126. *Charter Voor De Groot-Loge Voor Het Koninkrijk Der Nederlanden* (Nederlandse Vertaling Januari 1953).
127. *Fakulteit Der Godgeleerdheid – Syllabus – Inleiding In De Godsdienstwetenschap (voorlopige uitgave) dec. 1973, D.C. Mulder.*
128. *De Grote Winkler Prins encyclopedie*, Elsevier, Amsterdam, Brussel, 7e druk, 1973.
129. *Theologisches Fach- und Fremdwörterbuch*, Siebenstern Taschenbuch Verlag, München und Hamburg 1969.
130. *Encyclopaedia Judaica*, Vol. XI, Keter Publishing House, Jerusalem 1972.

Processtukken

1. Gemeentepolitie te Amsterdam – 15 aug. 1959.

2. Parket van de officier van Justitie te Amsterdam – 3 okt. 1959.

Internetbronnen

NB

Wat betreft de navolgende te noemen internetbronnen dient rekening gehouden te worden met het gegeven dat sommige bronnen vandaag bestaan en morgen, om welke reden ook, kunnen zijn opgeheven of veranderd. (Voor de e-book versie zijn de internetbronnen (mei 2020) nagelopen. Sommige pagina's zijn niet meer bereikbaar en in sommige gevallen wordt aangegeven voor de bedoelde inhoud te informeren bij een aangegeven adres. Ook blijkt dat de Odd Fellows zelf na het verschijnen van het gedrukte boek in 2005 'belastende' pagina's op hun site(s) hebben verwijderd, dan wel veranderd.)

- http://www.aaregistry.com/african_american_history/2207/The_Ku_Klux_Klan_a_brief_biography
  of informeer bij: https://aaregistry.org/
- http://www.amsterdamloge.nl/page/omteweten/weten.html
  of in formeer bij: https://www.amsterdamloge.nl/
- http://www.angelfire.com/ca7/loquebar/freemasonry.htm
- http://www.apologetique.org/nl/artikelen/filosofie/God/

- http://www.bartleby.com/65/fr/Freemaso.html
  of informeer bij: www.bartleby.com
- http://boards.straightdope.com/sdmb/
  of informeer bij: https://boards.straightdope.com/sdmb/
- http://catholiccitizens.org/platform/platformview.asp?c=4476
  of informeer bij: https://catholiccitizens.org/about/
- http://www.cephasministry.com/mason_what_the_bible_has_to_say_about_the_lodge_2.html
  of informeer bij: http://www.cephasministry.com/
- http://www.cuttingedge.org/fmcorner.html
- http://www.cvkoers.nl/home.tpl?editie=42&site=1&page=11&article=926
  of informeer naar dit artikel bij: https://www.denieuwekoers.nl/
- http://www.douknow.net/fm_ChristianorAnti-Christian.htm site is verdwenen; zie:
- https://skirret.com/archive/misc/misc-m/masons-christianoranti-christian.html
- http://www.edmond-mason.org/index.htm site is verdwenen, wordt genoemd op:
  https://www.facebook.com/vernon.lodge.1/?rf=169176163099688 hier informatie in te winnen

- http://www.egoisten.de/logen/gelli_gefangen.htm
  informatie vragen bij: /www.egoisten.de
- http//www.ephesians5-11.org/opnltr.htm
  of informeer bij: http://www.ephesians5-11.org/
- http://www.ericbarger.com/presbyterian.masonic.htm
- http://www.evolutieloge.nl
  of informeer bij: https://oddfellows.nl naar deze site
- http://www.faqonline.nl/Verslagen/valse_profetieen/geheime_
  genootschappen; site verdwenen zoek op:
  https://stgvisie.home.xs4all.nl/VISIE/jsf-moordfortuyn.html
- http://www.freedom-ministries.com/leo-taxil-fraud/;
  of informeer bij: https://www.freedom-ministries.com/
- http://www.freimaurer.ch/artikel/030200.html;
  of informeer bij: http://www.freimaurer.ch/
- http://www.homepages.hetnet.nl/~marteau7/lamers/page4.ht
  ml.
  Er is geen informatie (meer) beschikbaar voor deze pagina.
- http://www.andriesvandenabeele.cjb.net/
  of informeer bij: https://www.dbnl.org/auteurs/auteur.php?
  id=abee017
- http://www.haraldfischerverlag.de
- http://www.hetknp.org/schema/religie.htm

- http://www.hometemple.org/UCSC%20EXT.htm en http://www.hometemple.org/
- http://www.jrbooksonline.com/HTML-docs/freemasonry_in_britain.htm
- http://www.lcms.org/cic/evaluation.htm
  of informeer bij: www.lcms.org
- http://www.lcms.org/cyclopedia/a/c.html
  of informeer bij: www.lcms.org
- http://www.idgr.de/lexikon/stich/pq/propagandadue/p2.html#fn2
  of informeer over p2 bij: https://www.idgr.de/
- http://www.ioofmichigan.org/oddfellows.htm
  of informeer bij: http://www.ioof.org/IOOF/Jurisdictions/USA-MI.aspx
- http://www.ioof.nl/info/n_vl01.html
  of informeer bij: http://www.ioof.nl
- http://www.iooftn.org/history.htm
- http://www.ioof.org/messages&poems.htm
- http://www.ioof.org/odd_fellows.htm
- http://www.isle-of-man.com/manxnotebook/history/socs/oddflws.htm
- http://www.isle-of-man.com/manxnotebook/history/socs/odf_mdly.htm

- http://www.isle-of-man.com/manxnotebook/mquart/mq07598.htm
- http://www.isle-of-man.com/manxnotebook/mquart/idx_07.htm
- http://www.libraries.wright.edu/special/manuscripts/ms323.html
  of informeer bij: https://www.libraries.wright.edu/
- http://www.lilnet.org/Oddfellows.html
- http://www.lilnet.org/_edn89#_edn89
  of informeer bij: http://www.lilnet.org/
- http://www.lions.nl/
- http://www.linshaw.com/omtp/vol4no11.html
- http://www.mail-archive.com/ctrl@listserv.aol.com/msg05273.html
- http://www.manxnotebook.com/
- http://www.marlow-nh.org/Clubs_Organizations/I.O.O.F/ioof.htm;
- of informeer bij: www.marlow-nh.org
  of: http://www.marlownewhampshire.org/marlow-odd-fellows.php
- http://www.meta-religion.com
- http://www.miningjournal.net/archive/2001news/04-april/4-27_2.html

of informeer bij: http://www.miningjournal.net

- http://www.mv-voice.com/morgue/2002/2002_08_23.oddfellows.html
- http://www.nbufront.org/html/MastersMuseums/JHClarke/Contemporaries/MarcusGarveyAntecedents.html;
  of informeer bij: http://www.nbufront.org
- http://www.ncf.ca/~cq081/qs/AlexSanders.html
  of informeer bij: https://www.ncf.ca/
- http://www.neuselodge6.org/downloads.html
- http://www.newadvent.org/cathen/
- http://www.ncf.carleton.ca/~cq081/qs/AlexSanders.html
  of informeer bij: https://www.ncf.ca/
- http://www.northshoreathome.com/090602a.htm
- http://oddfellows.dse.nl/
  of informeer naar deze link bij: https://oddfellows.nl/
- http://www.oddfellows.dse.nl/ledenwaarom.en.html
- http://www.oddfellows.de/Frame.html?/Organisation.html
- www.oddfellows.org.uk/ of https://www.oddfellows.co.uk/
- http://old.www.lcms.org/cic/evaluation.htm
  of informeer bij: https://www.lcms.org
- http://www.phoenixmasonry.org/masonicmuseum/fraternalism/oohp.htm
- http://politicalgraveyard.com/group/odd-fellows.html

- http://www.ritualabusefree.org/Freemasonry
  of: https://www.fojcradio.com/
- http://www.rotary.nl/
- http://www.rootsweb.com/~srgp/flaghold/flag063.htm
  of: https://www.rootsweb.com/
- http://www.scarletandthebeast.com/chapter%2017.pdf
  of: https://christian-restoration.com/fmasonry/introduction.htm
- http://songofjoy.faithweb.com/whatisacult.htm
- http://www.stelling.nl/vrijmetselarij/index2.html
- http://www.stelling.nl/vrijmetselarij/ioof_ril1.html
- http://www.stelling.nl/vrijmetselarij/ioof.html
  of: https://www.stelling.nl/
- http://www.straightdope.com/
- http://www.takver.com/history
- http://www.trosch.org/for/no-fathr.htm
- http://www.withoneaccord.org
- http://www.yorkrite.com/gcmx/os1999.html

Aanbevolen literatuur

- **Bouwman** D., *New Age – Op weg naar een nieuwe wereld*, G.F. Callenbach bv, 1993
- **Cumbey** Constance*, De Verborgen Gevaren Van De Regenboog*, Stichting Moria, Amsterdam 1991
- **Dieperink** Martie, *New Age en Christelijk geloof – Over de invloed van New Age op de Kerk*, Kok Voorhoeve, Kampen 1990.
- **Feller** Gerard e.a., *Tovenaars van de 20ste eeuw*, Gideon, Hoornaar 1995
- **Hunt** Dave, McMahon T.A., *Christendom In Verleiding*, Stichting Moria, Amsterdam
- **Kampen van** P.J., *De Cirkel En Het Kruis*, Kok, Kampen 1989
- **Maris** Texe, *Duistere Geheimen Van De New Age*, Novapress 1989
- **Verkuyl** J., *De New Age Beweging*, Kok, Kampen 1989
- **Peterson** Robert, *Als een brullende leeuw*; uitg. OZG A'dam.

- **Gijs** van Jan, *Strijd en overwinning van ds. Blumhardt*; uitg. Gideon.1964.
- **Koch** Kurt E., *Seelsorge und Okkultismus*; Evangelisationsverlag Berghausen.
- **Koch** Kurt E., *Occult Bondage and Deliverance – Counseling the Occultly Oppressed*; Kregel Publications, Grand Rapids, MI.

Verantwoording illustraties

Copyright notitie

*Ten aanzien van portret- en beeldrecht is de uiterste voorzichtigheid in acht genomen. Voor het gebruik van afbeeldingen en illustraties is waar nodig en mogelijk toestemming gevraagd. Waar toestemming is gegeven wordt dit aangegeven met **T** en met vermelding van de bron. Wanneer de bron 'eigenaar' is, wordt dit om privacyreden niet vermeld en volstaan met tussen haakjes de vermelding 'eigenaar'. Van sommige afbeeldingen en illustraties mag echter worden verondersteld dat ze tot het 'publiek domein' behoren en/of niet meer vallen onder copyright. Waar daarover zekerheid is en/of dit redelijkerwijs mag worden aangenomen, wordt dit aangegeven met **PD**. Mocht hier, ondanks alle zorgvuldigheid, toch een vergissing gemaakt worden dan ontvangt de uitgever daarvan graag bericht en zal bij de volgende uitgave een en ander met excuses worden rechtgezet. Een aantal afbeeldingen en illustraties*

*komen uit eigen bron – dit laatste wordt aangegeven met **EB**. Om het portret- en beeldrecht niet te schenden en toch de afbeeldingen en illustraties weer te kunnen geven is gekozen voor eigen reproductie, aangegeven met **RP**, terwijl waar mogelijk vervolgens naar de bron voor de oorspronkelijke afbeelding wordt verwezen.*

Soms wordt meer dan een afkorting gebruikt.

Ad Hfdst. 3

symbool leviathan - **EB**

Rotary symbolen en enveloppe **T** Chairman Rotary HistoryFellowship - http://www.rotaryhistoryfellowship.org/history/history/otherorganizations/freemasonry/lodge.htm

Noten

[1]Bij de aanhalingen van en de verwijzingen naar bijbelplaatsen is, tenzij anders vermeld, gebruik gemaakt van de NBG vertaling van 1951.

[2]Voor wat betreft de invloed van de maçonnieke ordes, en met name van de Vrijmetselarij, op bijvoorbeeld de maatschappelijke positie van 'tegenstanders' vgl. S. Knight, *The Brotherhood* ; Harper Collins Publishers, London 1983. (In dezen is zelfs een literaire thriller als die van Kim Småge, *De witte handschoenen - De vrijmetselarij van binnenuit belicht.*; Signature, Utrecht 2002, voor zich sprekend en wat zij op dit punt vertelt, is zeker niet als onzin van de hand te wijzen). Binnen maçonnieke kring kent men niet voor niets de term 'wrekende handen'. Vgl. ook (RA - strafrecht advocaat) Detlef Winter, *Aphorismen, Zitate und Bibliographie zur Freimaurer-Kritik*, Schwerin: Verlag Roter Oktober, 2002.

[3] Dit in tegenstelling tot de Vrijmetselarij waarover al wel veel is gepubliceerd.

[4] >Wat Schilder beschrijft bij de Vrijmetselaars, geldt ook bij de orde van Odd Fellows: '…Van gelijke dingen rept weer de *handeling* van den *"broederketen".* Als de broeders hem vormen, slaan zij hun handen kruiselings op de navolgende wijze ineen: de man aan de rechter- en de nevenman aan de linkerzijde vat de rechterhand van zijn naasten broeder met de linkerhand, zoodat zij een keten van schakels vormen…' zo op blz. 28 - K. Schilder, *Om Woord en Kerk*, deel IV, Oosterbaan & Le Cointre N.V., Goes 1953; vgl. ook blz. 85 - Ernst Born, *Odd Fellows - Glossarium voor de Orde, Geschiedenis Symbolen Gebruiken*, Uitgave voor Nederland Grootloge van de Independent

Order of Odd Fellows Deventerstraat 38/postbus 10374, 7301 GJ Apeldoorn. Druk: Drukkerij Banda 1e uitgave april 2000.

[5]Vgl. blz. 37, 38 - F. Wering e.a., ***GEDENKBOEK*** *ter gelegenheid van het vijftigjarige bestaan der I.O.O.F. in Nederland 19 Maart 1877 – 1927*, Calff & Meischke Drukkers- en Uitgevers-bedrijf, Amsterdam.

[6]Vgl. Mary Ross Sutton, Neuse Lodge #6, I.O.O.F op: http://www.neuselodge6.org /downloads. html. (De visie dat de Odd Fellowship terug gaat tot 55 na Chr. wordt - 'historisch' toegelicht - 'tegengesproken' door: Past Grand Master Robbert Moffrey, *The Rise & Progress of the Manchester Unity*, the Grand Master & Board of Directors of the Order, Printers John Heywood of Manchester, 1904.

[7]Vgl. blz. 1 - *De Onafhankelijke Orde van Odd-Fellows*. Geschiedenis, Inrichting, Doel, door J. Visser Czn. Te Groningen. Met de hoofdstukken: De Orde In Nederland en De Orde van Odd-Fellows in verband met die der Vrijmetselaren, door C. van der Zeyde te Zaandam. EERSTE DEEL. Ontstaan. - Naam. - De Orde In Engeland. De Orde In Amerika. Uitgave: G.A. Evers, Groningen - 1901. Vgl. ook blz. 95 - A.B.W.M. Kok, Verleidende Geesten, J.H. Kok N.V., Kampen 1951.

[8]Vgl. blz. 8 en 151- Ernst Born, *Odd Fellows - Glossarium voor de Orde, Geschiedenis Symbolen Gebruiken,* Uitgave voor Nederland Grootloge van de Independent Order of Odd Fellows Deventerstraat 38/postbus 10374, 7301 GJ Apeldoorn. Druk: Drukkerij Banda 1e uitgave april 2000. Toch probeert ook deze schrijver vroeger te dateren als hij verwijst naar de gilden in de Middeleeuwen. Vgl. ook blz. 8 - J.B., *De Independent Order Of Odd Fellows (I.O.O.F.)* - Groot-Loge der I.O.O.F voor Nederland en België. Vgl. ook http://www.meta religion.com/Secret_societies/Groups/secret_organizations.htm: de eerst geregistreerde loge van Odd Fellows in Engeland wordt geplaatst in 1745 (**vertaald**).

[9]Vgl. blz. 8 - J. Visser Czn. Dl. 1 ibid. (vgl. ook Bijlagen, A).

[10]Vgl. blz. 22 en 72 e.v. - J. Visser Czn. Dl. 1 ibid.

[11]Vgl. als vroege bron blz. 5 - J.B., ibid. Vgl. t.a.v. Widley o.a. blz. 12 - J. Visser Czn. Dl. 1 ibid.

[12]blz. 11 en 12, Past Grand Master Robbert Moffrey - ibid.

[13]Vgl. blz. 8 - J.B. ibid. Hoewel de schrijver van dit boekje eerst spreekt over 'ontsproten aan (…)', spreekt hij al vrij snel over 'afgescheiden' (vgl. noot 5). J.B. geeft aan dat de reden van deze gebeurtenis niet echt bekend is - deze wordt echter voluit besproken in: Past Grand Master Robbert Moffrey - ibid.
Ook de dienstdoend ex-meester John van Haeften van de afdeling Leiden verwees daarnaar op: http://www.home.worldonline.nl/~factopti /webdoc8.htm. Vgl. voor een duidelijke(r) weergave in deze: blz. 18 - J. Visser Czn. Ibid. Zie voor de oorzaak van de afscheiding verder onder de noemer: *The Great "National" Split* bij: Past Grand Master Robbert Moffrey - ibid. De breuk heet dan veroorzaakt door veel financiële schandalen. De geschiedenis wordt bij veel schrijvers mooier weergegeven dan de werkelijkheid schijnt te zijn.

[14]Mark C. Carnes in: *Secret Ritual and Manhood in Victorian America*, Yale University Press, New Haven, 1989 (ISBN 0300044240) en Dorothy Ann Lipson in: *Freemasonry in Federalist Connecticut*, 1789-1835, Princeton University Press, Princeton, NJ, 1977 (ISBN 0691046468), wijzen op de instroom van Vrijmetselaars (zie hfdst. 4). Vgl. Het artikel van Ms. Frances Coakley: Independent Order of Oddfellows, onder de noemer:
Introduction op: http://www.isle-of-man.com/manxnotebook/history/socs/oddflws.htm.

[15]Rev. A.B. Grosh, *The New Oddfellows' Manual*, Maynard, Merrill & Co., New York, 1895. Vgl. blz. 11 en 12, Past Grand Master Robbert Moffrey - ibid

ook The Manchester Unity kent de vrijmetselarij als wortel waaruit ze is ontstaan.

[16]Vgl. blz. 11 en 12, Past Grand Master Robbert Moffrey ibid.

[17]Vgl. ook blz. 105, noot 7 - A.B.W.M. Kok ibid. Hij wijst daar tevens op schrijvers die de oorsprong zoeken bij de Orde van de Tempeliers en de geheime Orde van de Rozenkruizers.

[18]Vgl. Mark C. Carnes ibid en Dorothy Ann Lipson ibid.

[19]Vgl. blz. 6 - J. Visser Czn. Dl. 1 ibid.

Vgl. ook. http://www.meta-religion.com /Secret_societies /Groups/secret_organizations.htm (**vertaald**): zij stonden bekend als de vrijmetselarij van de arme luiden. Deze bewering vinden we ook terug bij http://www.stelling.nl/ vrijmetselarij /index2.html, deze uiterst kritische, maar met zorgvuldigheid samengestelde site die ook t.a.v. de vrijmetselarij veel onthult, schrijft: 'Juist vanwege deze achtergrond (*sociale - jgh*) wordt de Orde van Odd Fellows ook wel eens vrijmetselarij voor de arbeiders genoemd'.

[20]Vgl. blz. 108 - *De Onafhankelijke Orde van Odd-Fellows*. Geschiedenis, Inrichting, Doel, door J. Visser Czn. Te Groningen. Met de hoofdstukken: De Orde In Nederland en De Orde van Odd-Fellows in verband met die der Vrijmetselaren, door C. van der Zeyde te Zaandam. TWEEDE DEEL. De orde in Europa. - De orde in Nederland. - Inrichting der orde. - Doel der orde. - De orde van Odd-Fellows in verband met die der Vrijmetselaren. Uitgave: G.A. Evers, Groningen - 1904.

[21]Vgl. de I.O.O.F. in Nederland op: http://www.ioof.nl/info/n_vl01.html

[22]Vgl. de volgende internetbronnen van de Odd Fellows zelf, b.v.: http://www.oddfellows.de /Frame.html?/Organisation.html

[23]Vgl. John van Haeften (dienstdoend ex-meester en horende bij de Odd Fellows in Leiden) op ibid.

[24]Onder Bijlagen A worden een aantal, aan de vrijmetselarij verwante, zijgroepen van de Odd Fellows genoemd.

[25]Vgl. blz. 7 - Ernst Born ibid.

[26]Zo bij Grootmeester H.J.Schaap op: http://oddfellows.dse.nl/

[27]Vgl. blz. 135 - J. Visser Czn. Dl. 2 ibid.

[28]Vgl. blz. 125 en 126 - Ernst Born ibid.

[29]Vgl. blz. 6 - J.B. ibid.

[30]Vgl. blz. 2 - J.B. ibid.

[31]Vgl. blz. 7 - Ernst Born ibid en blz. 131 en 132 - J. Visser Czn. Dl. 2 ibid. Sluit dit niet naadloos aan bij de leus van de vrijmetselaar: *ken uzelf, beheers uzelf, veredel uzelf!,* vgl. blz. 98 - A.B.W.M. Kok, ibid.

[32]F. Wering e.a. ibid.

[33]Vgl. blz. 2 - J.B. ibid.

[34]F. Wering e.a. ibid.

[35]Vgl. blz. 7 en 72 - Ernst Born ibid.

[36]Vgl. blz. 132 en blz. 15, 16 - J. Visser Czn. Dl. 2 ibid. (Vgl. ook: http://oddfellows.dse.nl/ en blz. 11 - J.B. ibid.)

[37]Respectievelijk Kim Småge, *De witte handschoenen - De vrijmetselarij van binnenuit belicht*. Signature, Utrecht 2002 en S. Knight, *The Brotherhood*, Harper Collins Publishers, London 1983.

[38]Vgl. blz. 6, 7 - J.B. ibid en http://oddfellows.dse.nl/: ‘Hiermee waren de leden een soort junior leden die nog niet alle rechten hadden in vergelijking met leden met een hogere graad. Tegenwoordig krijgt het nieuwe lid bij de toetreding tot de Orde ook alle rechten die voor iedereen gelden en zoals deze in de reglementen zijn vastgelegd (…) Er is geen specifieke toetsing (…) De minimale tijd tussen de eerste en de tweede graad is een half jaar (…) Alle graden zijn een stap verder en er is pas een goede opbouw mogelijk, wanneer alle ontwikkelingsstadia (de tijd tussen de graden) op een goede manier zijn

afgerond. Voor ontwikkeling is tijd nodig.' De goede lezer zal ontdekken dat er dus, ondanks zogeheten rechten, feitelijk nog steeds een 'proefperiode' is - jgh. '(…) Ritualen en symbolen winnen aan kracht door herhaling en doorleving. We zijn er als Orde bij gebaat onze leden deze groei te gunnen en hiervoor de tijd te geven tussen de graden in.' - ibid.

[39]De overeenkomst met de 'eed' bij de Vrijmetselaars komt b.v. tot uiting op blz. 136 J. Visser Czn. Dl. 2 ibid.

[40]Stephen Knight, *Jack the Ripper: The Final Solution*, George G. Harrap & Co Ltd, 1976.

[41]Vgl. artikel *Jan van der Putten* in De Groene Amsterdammer van 27 september 1995. Op 24 juli 2003 meldt BBC News Online dat de zaak rond deze moord heropend is.

[42]J. Visser Czn. Dl. 2 ibid.

[43]Hiervoor behoeft enkel te worden verwezen naar: blz. 6,7 - J.B. ibid, deze noemt de derde graad de hoogste 'die men in deze Odd Fellow school en dus in de Orde kan bereiken' en blz. 9 en blz. 126 **-** Ernst Born ibid maken de zaak hier niet duidelijker. Vgl. bijvoorbeeld de graden in de Engelse loge van Odd Fellows zie Bijlagen D.

[44]Er is sinds enige tijd een experiment met een gemengde groep in de Zaanstreek, maar dit is geen loge'. Zo schrijft de dienstdoend ex-meester John van Haeften op: ibid.

[45]Vgl. blz. 126 - J. Visser Czn. Dl. 1 ibid en blz. 124 Dl. 2 ibid, hier wordt als jaartal 1852 genoemd. 'Na jaren van strijd werd in 1851 eindelijk een speciale graad ingesteld, die in 1852 de naam Rebekkahgraad zou krijgen. Toch duurde het nog tot 1868 eer deze zustertak min of meer zelfstandig kon worden' zo op: http://oddfellows.dse.nl/. (op blz. 137 - J. Visser Dl. 2 ibid noemt deze Schuyler Colfax, de vice-president van Amerika - of Colfax's positie op de beslissing

invloed heeft gehad is onbekend.)

[46] Kim Småge ibid. Ze spreekt dan over de Rebekka-loge met de graden Deborah, Esther en Ruth. Marialoge, Ysdrasil- en Sara-loge.' Loges 'Met volle instemming van de Patriarch' gevormd'.

[47]Zo op http://oddfellows.dse.nl/.

[48]Zo op http://oddfellows.dse.nl/.

[49]Hoe in tegenstelling met blz. 92 - F. Wering e.a., ibid: '(…) alleen tot de Orde toegelaten konden worden zij, die geloofden in een Hoogste Wezen, den Schepper en Instandhouder van het Heelal (…) en voorts, dat zij van het blanke ras moesten zijn.' Op dit heikele punt wordt nadrukkelijk ingegaan in hoofdstuk twee.

[50]blz. 7 en blz. 148 - Ernst Born ibid.

[51]Vgl. blz. 6, 7 - J.B. ibid.

[52]Vgl. blz. 11 - Ernst Born ibid.

[53]Vgl. blz. 11 en 125 - Ernst Born ibid.

[54]Vgl. blz. 125 - Ernst Born ibid: 'Het gedachtegoed en de leer van de Orde zijn in diverse ritualen vastgelegd en worden bij respectievelijke gelegenheden voorgedragen.' En vgl. blz. 145 - ibid. Op blz. 103 - A.B.W.M. Kok ibid vermeldt de schrijver dat de *bijeenkomsten* worden onderscheiden in de *gewone* en de *rituele* die de belangrijkste groep vormen. Vgl ook http://oddfellows.dse.nl/.

[55]Vgl. blz. 43 - F. Wering e.a. ibid.

[56]Vgl. blz. 69 - Ernst Born - ibid en vgl. blz. 23 - F. Wering e.a ibid.

[57]Vgl. allereerst blz. 25 - K. Schilder, *Om Woord en Kerk*, deel IV, Oosterbaan & Le Cointre N.V., Goes 1953 en vervolgens blz. 125 - Kim Småge ibid.

[58]Vgl. blz. 11 - J.B. ibid en blz. 9, 10 en 11 - Ernst Born ibid. Op blz. 9 spreekt Born van Loge en Kampement. Kampement is een afdeling die qua graden

boven de loge komt. (Vgl. blz. 136 - J. Visser Czn. Dl. 1 ibid met betrekking tot de geheimhouding in dezen.)

[59]Vgl. blz. 76, 77 - E. Smit, *Vrijmetselaar of…christen?* Uitgave Evangelische Wereld Pers, Amsterdam.(Het boek van M. Copin Albancelli, *Le Pouvoir Occulte contre la France*, Réimpression de l'édition de 1908, Éditions A. BARRUEL is geregistreerd onder ISBN 2-914354-01-0).

[60]blz. 59 - J. Visser Czn. Dl. 1 ibid. In al de bestudeerde literatuur komt dit fenomeen verder nergens voor.

[61]J. Visser Czn. Dl. 1 ibid.

[62]Vgl. blz. 82 - Ernst Born ibid.

[63]Vgl. blz. 46 - J. Visser Czn. Dl. 1 ibid en vgl. ook blz. 8 - J. Visser Czn. Dl.2 ibid.

[64]Vgl. blz. 159 - Ernst Born ibid.

[65]Vgl. blz. 25 - F. Wering e.a. ibid en zie ook blz. 44 - Ernst Born ibid: ‘In de Orde van Odd Fellows is de bijbel het symbool van de derde logegraad’. vgl. wat hier vervolgens t.a.v. de bijbel wordt gezegd: ‘gids voor de zedenleer’, ‘helende stroom’, ‘lamp’, ‘licht…dat ons de weg laat zien die leidt naar het beloofde land, de hemelse vrede’.

[66]Vgl. Handelingen 17:23.

[67]Vgl. o.m. blz. 11 - J.B. ibid. en http://oddfellows.dse.nl (- link: doel (onder de noemer ‘beginselverklaring’ dot 2, slotalinea)).

[68]Vgl. blz. 11 - J.B. ibid en blz. 20 - F. Wering e.a. ibid.

[69]Vgl. blz. 7 - Ernst Born ibid en blz. 92 - F. Wering e.a. ibid.

[70]Vgl. blz. 135 - J. Visser Czn. Dl. 2 ibid.

[71]Het woord ‘god’, ‘gad’, ‘gud’ is ook de naam van een afgod (zie Joz. 11:17) en verbonden met de zonnegod (vgl. hiervoor o.a. blz. 94 en 97 - Alexander Hisop, *The Two Babylons, or The Papal Worship Proved to be the Worship of*

Nimrod and His Wife, Loizeaux Bros., Neptune, New Jersey, 1959) en met de godheid van geluk (vgl. de betekenis van de naam Gad = geluk; de afvallige Israëlieten vereerden de god gad in Babel - zie Jes. 65:11). Al in Germaanse tijden wordt het woord 'god' gebruikt voor hun afgoden. Op grond van o.a. Ex. 23:13 gebruiken veel mensen het woord 'god' niet meer.

[72]Vgl. b.v. blz. 92 - Ernst Born ibid, waar staat: "Één van de kampementssymbolen in de Orde van Odd Fellows laat de tafels der wet, het kruis en de halve maan zien. Als zijnde zinnebeelden voor het jodendom, het christendom en de islam ze verwijzen naar religieuze verdraagzaamheid." (En vgl. ook blz. 84 en blz. 97 begripsomschrijving 'maan'.)

[73] >Vgl. blz. 191 - Michael Green, *I Believe in Satan's Downfall*, Hodder & Stoughton, London 1999. De schrijver heeft hier dan juist (**vertaald**) 'liefde' en 'mededogen' op het oog en hoe raakt dit de drie schakels - vgl. blz. 190 ibid.

[74] Vgl. blz. 35 en 25 - F. Wering e.a. ibid.

[75] Vgl. http://oddfellows.dse.nl.

[76]Vgl. blz. 11 - Ernst Born ibid.

[77] Zo bij: http://oddfellows.dse.nl.

[78] Vgl. Alphonse Cerza in *The New Age Magazine*, augustus, 1962, blz. 30-32: **vertaald:** 'Vrijmetselarij is een broederschap, met een religieus karakter, gebaseerd op het principe van het Vaderschap van God en de Broederschap van de mens, die charitatief werk doet in de gemeenschap en onder haar leden, en door haar leer en ceremoniën probeert goede mensen beter te maken en zo doende de wereld een betere plaats om in te wonen.'

[79] Daarmee wordt de Odd Fellow allerminst te kort gedaan getuige het door hem zelf gestelde, maar gehandeld naar zijn eigen woord: 'Dit achteraf beschouwen noemen we "verantwoording afleggen tegenover onszelf". Goed en weloverwogen kiezen noemen wij "zich verantwoord gedragen"'. Zo: http://www.ioof.nl/info/n_vl02.html.

[80] Vgl. blz. 6 - JB ibid en deze lessen heten ‘gebaseerd op ethische principes’ - vgl. blz. 11- Ernst Born ibid.

[81] Vgl. blz. 24 en 25 - F. Wering e.a. ibid.

[82] Vgl. blz. 110 - J. Visser Czn. Dl. 2 ibid.

[83] Vgl. blz. 6, 7 - JB ibid.

[84] Tweede couplet Odd Fellowlied - zie voor heel het lied bijlagen E.

[85] Vgl. http://www.ioof.nl/info/n_vl02.html.

[86] Vgl. ondermeer blz. 22 en 72 e.v. - J. Visser Czn. Dl. 1 ibid. Soms werd de verantwoordelijkheid hierbij elders gelegd - vgl. pag. 63 - Visser dl.2 en zie op http://www.isle-of-man.com/manxnotebook/history/socs/odf_mdly.htm en de verwijzing daar (in verband met ondermeer financiële schandalen) naar: Past Grand Master Robert Moffrey the Grand Master & Board of Directors of the Order, The "Rise & Progress of the Manchester Unity"; John Heywood, Manchester 1904. (blz. 11 en 12).

[87] Vgl. S. Knight, *The Brotherhood* , Harper Collins Publishers, Lodon 1983.

[88] Vgl. http://www.cephasministry.com/mason_what_the_bible_has_to_say_about_the _lodge_ 2.html - een site waaraan ook diverse voormalige leden van maçonnieke organisaties meewerken, ondermeer voormalig Odd Fellows. En zie hiervoor ook http://www.lilnet.org/ Oddfellows.html, de site van WELS - Wisconsin Evangelical Lutheran Synod.

[89] Vgl. ook Rev. Phillip Lochhaas, I.O.O.F., LC-MS (Lutheran Church-Missouri Synod), Nov. 1973, blz. 5 (LC-MS Commission on Organizations) zo bij WELS op: http://www.lilnet.org/Oddfellows.html en vgl. noot 44.

[90] Vgl. blz. 131- J. Visser Czn. Dl. 2 ibid.

Een opmerkelijke poging om zich uit dit ‘rassenprobleem’ te schrijven vinden we bij H. Clewits, *Het Rassenvraagtsuk in Amerika*, Ned.Jur.v.d.Ind.Order of

Odd Fellows 1958 – opvallend is hier het gebruik (misbruik?) onder de vlag van ‘een Hogere Macht’ van de God van de Bijbel en zelfs het gebruik (misbruik?) van Jezus.

[91] Vgl. blz. 131- J. Visser Czn. Dl. 2 ibid.

[92] Vgl. noot 23.

[93] Vgl. http://www.ioof.nl/info/n_vl02.html.

[94] Vgl. blz. 3 - JB ibid.

[95] Hoewel de Odd Fellowship spreekt van ‘liefde’ gaat het in de betekenis van dit begrip, zoals al blijkt uit de aanhaling van Visser Cnz., slechts om ‘liefdadigheid’, ‘humaniteit’. De bijbel mag dan in de tempel wel open liggen bij 1 Corinthiërs 13, het hoofdstuk van de liefde, het begrip liefde mist bij de Odd Fellow de daar bedoelde invulling totaal.

[96] Vgl. blz. 22 - K. Schilder, *Om Woord en Kerk*, deel IV; Oosterbaan & Le Cointre N.V., Goes 1953. Wat hier geldt voor vrijmetselaars, geldt ook voor andere maçonnieke organisaties zoals de Odd Fellows: Vgl. ook http://old.www.lcms.org/cic/evaluation.htm: (**vertaald**) ‘De orde trekt voortdurend de publieke aandacht door charitatieve acties, welzijn programma’s, en bijdragen aan publieke instellingen. Dit alles echter, vertelt niets van de feitelijke aard en het doel van de organisatie.’

[97] Vgl. http://www.ioof.nl/info/n_vl02.html.

[98] Vgl. verwijzing bij noot 1.

[99] Vgl. blz. 24 - F. Wering e.a. ibid. Zoals al aangegeven put de Odd Fellow hierbij niet enkel uit de bijbel: vgl. pag. 110 - J. Visser Czn. Dl. 2 ibid.

[100] Vgl. noot 23.

[101] Vgl. blz. 23 - F. Wering era ibid.

[102] Vgl. blz. 98 - A.B.W.M. Kok ibid : ‘De leuze van de ware Vrijmetselaar is: ken uzelf, beheers uzelf, veredel uzelf!’

[103] Vgl. blz. 99 - A.B.W.M. Kok ibid.

[104] Vgl. pag. 48 - F. Wering era ibid.

[105] Vgl. pag. 172 - ibid.

[106] Vgl. http://www.stelling.nl/vrijmetselarij/ioof.html.

[107] Vgl. pag. 92 - F. Wering e.a. ibid.

[108] Vgl. pag. 80, 84, 99, 100 en pag. 109 - Visser Czn. Dl. 1 ibid.

[109] Interessant zijn de hier niet nader te bespreken processtukken (zie geraadpleegde bronnen) n.a.v. een aanklacht wegens discriminatie tegen de Odd Fellows.

[110] Zie ook noot 88 en 106.

[111] Vgl. hfdst.1, pag. 3-22 - Nancy Maclean, ("Mobilizing the Invisible Army" uit:) *Behind the Mask of Chivalry: The Making of the Second Ku Klux Klan*; New York: Oxford University Press, 1994.

[112] Vgl. de vrijmetselaars sites:
http://www.edmond-mason.org/education/Anti-Masonry%20 Frequently%20Asked%20 Questions.html#kkk en
http://freemasonry.bcy.ca/ anti-masonry/anti-masonry 01.html# illuminati, alsook diverse andere sites (idem) o.a. http://www.aaregistry.com/african_american_history/2207/The_Ku_Klux_Klan_ a_brief__biography.

[113] Albert Pike, *Morals and Dogma of the First Three Degrees of the Ancient and Accepted Scottish Rite Freemasonry*, Kessinger Publishing Company, 2002 (oorspronkelijk: prepared for the Supreme Council of the Thirty Third Degree for the Southern Jurisdiction of the United States: Charleston, 1871).

[114] Vgl. pag. 329 - Delmar D. Darrah, *History and Evolution of Freemasonry*, The Charles T. Powner Co. 1954.

[115] Vgl. pag. 8 - Robert E. Weir, *Beyond the Veil: The Culture of the Knights of Labor*; University of Massachusetts:1990.

[116]Vgl. respectievelijk blz. 158, 159 - Jürgen Holtrof, *Die Logen der Freimaurer*, Nikol Verlagsgesellschaft mbH, Hamburg en blz. 19 - Ernst Born ibid. Vgl. ook Father David C. Trosch op: http://www.trosch.org/for/no-fathr.htm, hij geeft daar bijvoorbeeld tegelijk aan dat het gradenstelsel van de Odd Fellows van de vrijmetselaars is overgenomen.

[117]Naar een (**vertaald**) e-mailbericht in bezit van jgh. Vgl. ook Barbara Franco - zie noot 9.

Opmerkelijk is de beschrijving van de begrafenis van de schijnbaar belangrijke Odd Fellow Morse op 3 jan. 1875 op blz. 91 - J. Visser Czn. Dl. 1 ibid, waarbij opvalt dat daarbij ook vele vrijmetselaars aanwezig waren. En vgl. blz. 147 - J. Visser Czn. Dl. 2 ibid.

[118] Vgl.http://www.takver.com/history: Bob James is één van de bronnen die moeite heeft de 'overloop', ondanks vele bewijzen, zo maar te accepteren. Wel geeft hij zondermeer de invloed van de vrijmetselaars toe.

[119] Zo Bob James (**vertaald**) - ibid.

[120] Uit (**vertaald**) : 'Friendly Society men' attended a fire at London's Inner Court in 1737 - J Davies (ed), Catalogue of Manuscripts in the Inner Temple Library, Vol 2, OUP, for Inner Temple, 1972, blz.1004, verwijzend naar Vol 5, Item 9 bij Bob James (http://www.takver. com/history). Voor een dergelijk voorbeeld zie volgende noot.

[121] Vgl. bijvoorbeeld blz. 79 - J. Visser Czn. Dl. 2 ibid.

[122] Vgl. bij hoofdstuk 1 noot 11. Vgl. ook Father David C. Trosch op ibid.

[123] Vgl. Father David C. Trosch op ibid.

[124] Vgl. Barbara Franco, *Fraternally Yours - A decade of Collecting* uitgegeven voor The Scottish Rite Masonic Museum of Our National Heritage in

Lexington, Massachusetts 1986. (exhibition catalogue) waarvan een deel te lezen is op: http://www.linshaw.com/ omtp/vol4no11.html. Vgl. op dit punt ook blz. 11 en 12, Past Grand Master Robbert Moffrey – ibid en op http://www.isle-of-man.com/manxnotebook/history/socs/odf_mdly.htm, waar ook gesproken wordt over deze 'overloop'. Tegelijk wordt daar aangegeven (**vertaald**): Verscheidene van deze clubs of genootschappen hebben, de vrijmetselarij imiterend, hun club loge genoemd en hun voorzitters de titel gegeven van Grand Master of Most Noble Grand.) - L Dermott, *Ahimon Rezon*, geciteerd in Hextall, *'Some Old Time Clubs and Societies'*, AQC, 27, blz. 8).

[125] Henry Wilson Coil, *Coil's Masonic Encyclopedia*, Macoy Publishing and Masonic Supply, New York, 1961.

[126] Oswald Wirth, *Le Tarot des imagiers du Moyen-Age*, Tchou-Sand, Paris, 1984.

[127] Vgl. blz. 68 - J. Visser Czn. Dl. 2 ibid.

[128] Vgl. blz. 77 - J. Visser Czn. Dl. 1 ibid en blz. 14 - J. Visser Czn. Dl. 2 ibid.

[129] Vgl. bijvoorbeeld blz. 41- J. Visser Czn. Dl. 2 ibid.

[130] Vgl. blz. 141 e.v. - J. Visser Czn. Dl. 2 ibid.

[131] Vgl. blz. 142 - J. Visser Czn. Dl. 2 ibid.

[132] Vgl. blz. 143 en 148 - J. Visser Czn. Dl. 2 ibid.

[133] Vgl. voor het model staan op zich van de vrijmetselarij ondermeer een citaat van de Odd Fellow C. Hardwick uit zijn: 'IOOF, MU - Its Constitution, Objects and Social Importance' in de: Paper to International Philanthropic Congress, London, 12 June, 1862, blz. 3. Copy at 082/43, Dixson Library, Sydney.

[134] Vgl. o.m. de volgende sites van Odd Fellows:
http://www.ioof.org/odd_fellows.htm en
http://www.libraries.wright.edu/special/manuscripts/ms323.html e.a. (**vertaald**):

De Patriotic Order in Engeland werd gevolg door de Union of United Orders en de Loyal Order. In 1813, zijn verscheidene loges van de Union Order samen gegaan in de Manchester Unity of Odd Fellows. (Daarover is het één en ander gezegd in hoofdstuk 1 onder o.m. *Het ontstaan, de oorsprong.*)

[135] Vgl. Bob James op: http://www.takver.com/history. Hij verwijst voor de bewoording van de af te leggen belofte en eed naar de gelijkenis met de eed die leden van de Londense criminele wereld afleggen - te vinden op: blz. 101 - T. Keneally, *The Playmaker*, Hodder & Stoughton, 1987.

[136] Met regalia worden ondermeer de uiterlijke tekenen bedoeld, zoals versierselen, juwelen en soms onderscheidingen met daaraan verbonden rechten. Vgl. blz. 123 - Ernst Born ibid.

[137] Vgl. noot 2.

[138] Vgl. blz. 106 e.v. - Jac. P. van Term, *Het ontstaan, streven en einddoel der Vrijmetselarij*, met 333 citaten en 6 facsimiles. Uitg. Mij v/h Paul Brand te Bussum, 1919.

[139] Vgl. blz. 59, 60 en 137 - Ernst Born ibid.

[140] Vgl. blz. 23 - F. Wering e.a. ibid.

[141] Vgl. blz. 47 - Ernst Born ibid.

[142] In dezen valt, voor wat betreft de maçonnieke wereld, te wijzen op wat Stephen Knight schrijft in zijn al eerder genoemde boek *The Brotherhood*, HarperCollins publishers, Glasgow 1983.

[143] Vgl. blz. 82 - J. Visser Czn. Dl. 1 ibid.

[144] Vgl. blz. 117 - J. Visser Czn. Dl. 2 ibid en blz. 19 - Ernst Born ibid.

[145] Vgl. blz. 105 - Ernst Born ibid. Visser spreekt in dit verband zelfs over: '(…) oude teekens' - blz. 34 - J. Visser Czn. Dl. 1 ibid.

[146] Vgl. o.m. Father David C. Trosch op ibid en zie blz. 62 - Ernst Born ibid.

[147] Vgl. blz. 126, 127 - Ernst Born ibid - de relatie met (het gedachtegoed van) de Rozenkruisers blijkt o.m. in het gebruik van het symbool van de roos.

[148] De 'witte magie' is overigens net zo zwart en satanisch is als de 'zwarte magie'.

Vgl. ondermeer blz. 118 - Michael Green, ibid (**vertaald**): '(…) beide vormen van magie komen voort uit dezelfde bron: beide zijn pogingen om door middel van verborgen kennis en geheime ceremoniën controle uit te oefenen.' Op blz. 115 geeft Green aan (**vertaald**): '(…) er schijnen op dit ogenblik in Engeland evenveel heksen als geestelijken voor te komen, en kringen voor het beoefenen van zwarte en witte magie komen voor op alle universiteiten en in alle grote steden.'

[149] Eén en ander zal in het vervolg - met name hoofdstuk zeven - duidelijk aan de orde komen.

[150] Vgl. William Schnoebelen, *Masonery: Beyond The Light*; Chick Publications, Chino, CA. 1991 en William Schnoebelen, *Wicca: Satan's Little White Lie*; Chick Publications, Chino, CA. 1990 en vgl. Ed Decker, *The Dark Side of Freemasonry;* Huntinton House Publishers, 1994. W.J. Ouweneel plaats b.v. de vrijmetselaars onder de noemer *De magische orden* / RITUELE MAGIE, zo op blz. 247 v.v. - W.J. Ouweneel, *Het domein van de slang: christelijk handboek over occultisme en mysticisme*, Buijten & Schipperheijn, Amsterdam 1988. Wat de plaats van het occulte betreft, uit de maçonnieke denkwereld zichzelf het duidelijkst in: C.W. Leadbeater 33^0, *Bijdragen uit De Geschiedenis der Vrijmetselarij,* N.V. Theosofische Verenigings Uitgevermaatschappij, Amsterdam 1928.

[151] Vgl. pag. 163 - William Schnoebelen, *Wicca: Satan's Little White Lie*, Chick Publications, Chino, CA. 1990. Hiermee wordt aangegeven dat ook

maçonnieke rituelen zijn gebaseerd op de vruchtbaarheidscultus. Zie ook http://www.withoneaccord.org.

[152] Vgl. (**vertaald**) blz. 22 - Arnold en Patricia Crowther, *The Secrets of Ancient Witchcraft*; Secaucus, NJ, Citadel Press, 1974.

[153] Vgl. b.v. blz. 103, 104 - Ed Decker, *The Dark Side of Freemasonry*; Huntington House Publishers, 1994. De schrijver citeert Albert Pike en Manly P. Hall en toont aan hoe de maçonnieke wereld van zichzelf beweert een godsdienst te zijn en zich verwant noemt aan de mysteriegodsdiensten.

[154] http://www.ncf.carleton.ca/~cq081/qs /AlexSanders.html.

[155] Vgl. blz. 98 - Larry Kahaner, ibid.

[156] Vgl. blz. 78 - Anton Szandor LaVey, *The Satanic Rituals*, Avon Books 1972.

[157] Samen te noemen met Moses Holbrook, die dezelfde intenties had.

[158] Vgl. aanhalingen (22) uit: John Daniel, *Scarlet and the Beast - A History of the War Between English and French Freemasonry*; John Kregel, Inc. 1994 (Hfdst. 14) op: http://www.mail-archive.com/ctrl@listserv.aol.com/msg05273.html. (*Onwillekeurig is hier te denken aan de geheime Three Odd Links - jgh*) Opmerkelijk is dat - blijkens o.a. de aangegeven bron - Albert Pike (die als vrijmetselaar en occultist aan de wieg stond van de Ku Klux Klan en de schrijver is van *Morals and Dogma of the Ancient and Accepted Scottish Rite of Freemasonry*; (Washington D.C., 1958/ Kessinger Publishing Company, 2002) en de man was achter de zgn. Scottish Rite) Longfellow er van beschuldigde de natuur en rol van Lucifer te vervalsen en dat terwijl hij zelf bekend staat als uitgesproken satanist. Vgl. ook http://christianparty.net/wm/chron-4.htm.

[159] Vgl. blz. 60 - Oswald Wirth, *La Franc-Maçonnerie Rendue Intelligible à ces Adeptes, Deuxième Partie*, “Le Compagnon,” Paris: Derry-Livres, 1931. De

Zwitsers astroloog, occultist en kabbalist én Odd Fellow Oswald Wirth wordt, naast Mikao Usui, gezien als mede herontdekker van de Reiki en beschouwd als voorloper van het 'Individuationsprozess' van C. G. Jung. (Zie ook in hoofdstuk 5 noot 16.)

[160] Voor verdere studie vergelijk John Romer, *Ancient Lives: Daily Life in Egypt of the Pharaohs*, New York: Holt, Rinehart and Winston, 1984. en Michael Morgan, *Platonic Piety*, New Haven and London, Yale University Press 1990.

[161] Vgl. blz. 37 - Ernst Born ibid.

[162] J. Visser Czn. Dl. 2 ibid. Vgl. ook t.a.v. 'ongeschreven werk' blz. 105 - Ernst Born ibid.

[163] Vgl. blz. 21 - Ernst Born ibid.

[164] Vgl. blz. 146 - Ernst Born ibid.

[165] Vgl. blz. 51 en 77 - Ernst Born ibid.

[166] Vgl. blz. 63 - Ernst Born ibid.

[167] Vgl. blz. 106 - Ernst Born ibid. In hoofdstuk vijf worden een aantal van de hier genoemde symbolen nader uitgewerkt en toegelicht.

[168] Vgl. blz. 511 - Alice Bailey, *The Externalization of the Hierarchy*; Lucis Publishing Company, 1983. (Alice Bailey (1880-1949) was een belangrijk leider in de New Age Beweging en beweerde de woorden te spreken en te schrijven van haar 'Geestelijke Gids' Djwhal Khul.) Ze schrijft (**vertaald**) dat: '(…) de maçonnieke broederschap het thuis is van de Mysteries, en de zetel van de inwijding (…) het is een veel meer occulte organisatie dan kan worden voorgesteld en het is bedoeld als trainingsschool voor de aankomende gevorderde occultisten (…) Mysteries zullen hersteld worden en naar buiten toe uitgedragen door het medium van de kerk, de maçonnieke broederschap (…)

Wanneer de Grote Ene komt met Zijn discipelen en ingewijden, zullen we het herstel beleven van de Mysteries (…)'.

[169] Vgl. blz. 14 - P.J. van Kampen, *De Cirkel en het Kruis*, Kok, Kampen 2e druk 1991.

[170] J. Verkuyl, *De New Age Beweging*, Kok Kampen, 1989.

[171] Vgl. hier o.m. blz. 81 - E. Smit ibid.

[172] Uit (**vertaald**) 'The New Age Magazine (maandblad van de Scottish Rite), september 1950. The New Age Magazine (nu hetend: The Scottish Rite Magazine, en gepubliceerd door de Scottish Rite, Southern Jurisdiction), uitgave van april 1988, omslag, binnenkant omslag, en pagina 1-2, en binnenkant zwarte omslag.

[173] Vgl. bij Cornelis van Putten, *De wereld die New Age heet: Enkele bespiegelingen bij de achtergronden en standpunten van het Nieuwe Tijdsdenken* op http://www.apologetique. org/nl/artikelen/filosofie/God/. Hij noemt de 'New Age een absolutistische religie' die 'bij tijd en wijle fundamentalistische trekken' vertoont.

[174] Vgl. b.v. blz. 25 **-** F. Wering e.a. ibid. En zie ook blz. 110 **-** J. Visser Czn. Dl. 2 ibid. Bij de laatste wordt teruggegrepen op de 'De oude Kelten', "De Keltische priesters, de druïden (…) de Graal", ' Veda en Talmud, Zend-Avestä Koran'.

[175] Vgl. blz. 11 - Ernst Born ibid.

[176] Vgl. blz. 90, 91 - Ernst Born ibid.

[177] F. Wering e.a. ibid.

[178] Vgl. blz. 15 - F. Wering e.a. ibid. Bedenken we dat dit geschreven werd in 1927 - hoe Nieuw is New, of blijkt hieruit dat binnen dit soort organisaties deze gedachten altijd al hebben geleefd. Vgl. hier het gedachtegoed van een Fritjof Capra etc. Er is dus zeker nú sprake van 'arbeidsgelegenheid'.

[179] Vgl. blz. 23 - F. Wering e.a. ibid.

[180] Vgl. blz. 20 - F. Wering e.a. ibid. Enkele hierbij weer te geven opmerkelijke uitspraken: ‘Een Meester-Metselaar is niet langer een gewoon schepsel, maar een *vergoddelijkt* mens. God is mens geworden, en de mens is vergoddelijkt’. Zo (bij E. Smit), W.L. Wilmshurst, *Meaning of Masonry*, New York, Bell Pub. Co. 1980 of Kessinger Publishing Company, 1993 - vgl. blz. 43 - E. Smit ibid.

[181] Vgl. blz. 13, 14 - Woodrow Wilson, *The New Freedom, Doubleday*, Doran & Company, Inc., Garden City, New York, 1913.

[182] Vgl. blz. 147 - J. Visser Czn. Dl. 2 ibid. Vgl. ook blz. 22, 49, 50 - K. Schilder ibid.

[183] Voor voorbeelden van literatuur over dit onderwerp zie Bijlagen F.

[184] Vgl. Oscar J. Salinas E., Senior Grand Warden - York/Mexico, voor als het gaat om de invloed van de loge op de politiek en het religieuze leven in bijvoorbeeld Mexico - http://www.yorkrite.com/gcmx/os1999.html.

[185] Vgl. Bob James - ibid: hij omschrijft de aanhang als ondermeer horend tot de rebellerende werkende klasse, terwijl hij ook vanuit de geschiedenis aantoont dat in Engeland (al rond 1745) duidelijk politieke betrokkenheid te constateren valt.

[186] Vgl. http://www.oddfellows.org.uk/ en vgl. ook http://www.freimaurer.ch/artikel/art-200102-2.html.

[187] Vgl. ook http://politicalgraveyard.com/group/odd-fellows.html en dan gaat het enkel om lijsten met namen uit de Amerikaanse politiek.

[188] Vgl. blz. 54 - F. Wering e.a. ibid.

[189] Vgl. o.m. Sidney Morse, *Freemasonry in the American Revolution*, Kessinger Publishing Company, 1997. Vgl. ook Barbara Franco - ibid. Vgl. ook blz. 315, 316 - Neil L. York, "Freemasons and the American Revolution," in *The*

Historian (Vol. 55 No. 2, 1-1-1993). Vgl. ook Bernard Faÿ, Revolution and Freemasonry, 1680-1800; Little, Brown, & Company, Boston 1935.

[190] Vgl. wat de voorbereiding van deze revolutie betreft blz. 64 e.v. - Michael Howard, *The Occult Conspiracy, The Secret History of Mystics, Templars, Masons and Occult Societies*, 1e druk, Rider, London, 1989. Vgl. vervolgens Albert Sorel, *L'Europe et la révolution francaise*; Plon-Nourrit, Paris 1885 -1904 (deel 1 en 2). Vgl. Augustin Cochin, *La crise de l'histoire révolutionnaire: Taine et M. Aulard*, Champion, Parijs, 1909. Zie ook: *'French Revolution'* van de hand van: Georges Goyau, overgenomen door Jeffrey L. Anderson uit: The Catholic Encyclopedia, Volume XIII - Copyright © 1912 by Robert Appleton Company - Online Edition Copyright © 2003 by Kevin Knight (Updated 26 June 2003) op: http://www.newadvent.org/cathen/. Vgl. ook blz. 72 - 74 - E. Smit ibid. Vgl. ook Mgsr. Henri Delassus, *La Conjuration anti-chrétienne*, vol. 1; Desclée de Brouwer, Lille1910 - blz. 146, aangehaald in Vicomte Leon de Pocins, blz. 30.

[191] Vgl. blz. 85 e.v. - William T. Still, *New World Order:The Ancient Plan of Secret Societies*, Lafayette: Huntington House Publishers, 1990.

[192] Vgl. The Columbia Encyclopedia, Sixth Edition. Copyright © 2003 Columbia University Press op:
http://www.bartleby.com/65/fr/Freemaso.html.

[193] Vgl. blz. 17, 18 - Paul A. Fisher, *Their God is the Devil*, American Research Foundation, Inc., Baltimore 1991.

[194] Vgl. blz. 211, 212 - Paul A. Fisher, *Behind the Lodge Door*, Tan Books and Publishing, Inc. Rockford, Illinois, 1988.

[195] Vgl. blz. 135 - Cecile de Tormay, *Le livre Poscrit - Scénes de la Révolution Communiste en Hongrie*, Plon, Parijs, 1925.

[196] Vgl. blz. 218 - Paul A. Fisher ibid. Vgl. ook blz. 68, 70 - 80, 83 - Larry Abraham, *Call It Con-spiracy*, Double A Publications, Seattle, Washington 1985.

[197] Vgl. blz. 84, 85 - E. Smit ibid.

[198] Vgl. voor wat betreft de invloed de Rockefellers e.a. (juist ook voor als het gaat om de promotie van het socialisme - **zie noot 98**) René A Wormser, Foundations: *Their Power and Influence*, Devin Adair, New York, 1958 (herdruk: Covenant House Books, 1993).

[199] Vgl. blz. 647 - Jennings C. Wise, *Woodrow Wilson: Disciple of Revolution*, New York, Paisley Press, 1938.

[200] Vgl. blz. 512 - John Daniel, *Scarlet and the Beast - A History of the War Between English and French Freemasonry* (Deel. 1) JKI Publishing, Tyler, Texas, 1994.

[201] vertaald) blz. 45 - Count Czernin, *In the World War*, Cassell & Co. Limited, Londen 1919. Vgl. ook *'Weltfreimaurerei - Weltrevolution - Weltrepublik. Eine Untersuchung über Ursprung Verlauf und Fortsetzung des Weltkrieges und über das Wirken des Freimaurerbundes in der Gegenwart'* van Friedrich Wichtl, opnieuw uitgegeven door Robert Schneider, 14e druk, München-Berlijn 1943. Vgl. ook Vicomte Leon de Poncins, *The Secret Powers behind Revolution: Freemasonry and Judaism*, A&B Publishers Group - ISBN 1881316904 (herdruk van de vroegere van: Bosswell Printing and Publishing Co., Londen 1929; de Franse uitgave van 1930 heette: "*L'Attentat de Serajevo. Documents inédits et texte integrale des Stenogrammes du Procès*."). Vgl. blz. 85 - E. Smit ibid. Vgl. ook blz. 217, 218 - Paul A. Fisher ibid.

[202] Vgl. bij Detlef Winter blz. 81 - Otto Rudolf Braun, *Hinter den Kulissen des Dritten Reiches*, Markt Erlbach 1987. Dieter Rüggeberg schrijft (in zijn noten en aanvullingen bij *'Wer half Hitler'* van I. M. Maiski) dat Hitler lid is geweest van

de 99e Loge. Zo blz. 244 - Dieter Rüggeberg, *Geheimpolitik, Der Fahrplan zur Weltherrschaft*, Verlag Dieter Rüggeberg, Wuppertal, 1991.

[203] Vgl. Inquire Within (Christine M. Stoddart), *Lightbearers of Darkness*, London, Boswell Printing & Publishing Co., 1930.

[204] Eugen Lennhoff in: *Die Wiener Freimauererzeitung* No. 6, 1927.

[205] Zo blz. 81 - E. Smit ibid.

[206] Vgl. in Fred Zeller, *Trois Points, C'est Tout*, Robert Laffont, Paris 1976.

[207] Der aufhaltsame Aufstieg der Loge P2 ; (mit Dokumenten d. Parlamentskomm. u. d. vollst. Liste d. P2-Mitglieder in Faks), Reinheim, Verlag Edition X, 1985.

Vgl. ook: http://www.idgr.de/lexikon/stich/pq/propagandadue/p2.html#fn2 en op te vragen op http://www.straightdope.com/ Cecil Adams - What's the story on Freemasonry? - 11 maart 1988 en http://www.egoisten.de/logen/gelli_gefangen.htm. Vgl. voor wat Italië aangaat ook: Paul A. Fisher, *Their God is the Devil*; American Research Foundation, Inc., Baltimore 1991 en in het bijzonder blz. 21 - Paul A. Fisher, *Behind the Lodge Door*, Tan Books and Publishing, Inc. Rockford, Illinois, 1988.

[208] Vgl. blz. 21 - Paul A. Fisher, *Behind the Lodge Door*, Tan Books and Publishing, Inc. Rockford, Illinois, 1988.

[209] Vgl. Werner Raith, *Das Neue Mafia-Kartel*, Rowohlt Verlag, Berlijn, 1994.

[210] Vgl. blz. 73 - E. Smit ibid.

[211] Zo H.A.J.M. Lamers op http://www.homepages.hetnet.nl/~marteau7/lamers/page4.html.

[212] Zo bij: http://www.jrbooksonline.com/HTML-docs/freemasonry_in_britain.htm: (**vertaald**) 'De leidende Socialisten van elk land zijn te vinden binnen de rijen van de vrijmetselaars of Bnai B'rith (Joodse vrijmetselaars)'. Heise*) gaf enkele jaren geleden een lijst met namen

waaronder die van Troelstra (voor Holland) vermeld stond. *)Heise Zeitschriften Verlag GmbH & Co. KG Heise Medien Gruppe GmbH & Co. KG Helstorfer Str. 730625Hannover E-Mail: kontakt@heise.de. Vgl. hiervoor ook: http://www.amsterdamloge.nl/page/omte weten/weten.html.

[213] Uit "Latomia," een Duits Maçonniek kwartaal tijdschrift (dat voor het eerst verscheen in 1842 bij J.J. Weber in Leipzig (tot 1873) vgl. (http://www.haraldfischerverlag.de/hfv /index_mf_deutsch.html?/hfv/Freimaurer/latomia_eins.htm en www.haraldfischerverlag.de/ hfv/latomia_zwei_engl.htm) Vol. 12, juli 1849, blz. 237. Vgl. ook **noot 83** t.a.v. Rockefeller en promotie socialisme.

[214] Vgl. Leon de Poncins – ibid.

[215] Vgl. blz. 38, 39 - Bishop Rudolph Graber, Athanasius and the Church of Our Time; Christian Book Club, Palmdale, CA, 1974. (citaat uit het boek van Yves Marsaudon (33°), L'oecumènisme vu par un Franc Maçon de Tradition; Paris, 1964, blz. 26.)

[216] Vgl. zo John Vennari (2/17/2003 7:50:00 PM) (**vertaald**) op: http://catholiccitizens.org/ platform/platformview.asp?c=4476 - Fatima Peace Conference in Rome. (*Authenticity of the Alta Vendita Documents: Freemasonry and the Subversion of the Catholic Church* - De tekst van zijn toespraak is een iets veranderde versie van het boekje: *The Permanant Instruction of the Alta Vendita* door John Vennari (Tan Books)). Vgl. hier ook noot 51 aanhaling uit *The New Age Magazine.*

[217] >Vgl. blz. 119, 120 - Yves Marsaudon, *L'Oecumènisme vu par un Maçon de Tradition*, Paris, 1964.

[218] Vgl. blz. 16 - Paul A. Fisher ibid.

[219] Naam, plaats en tijd vanwege privacyredenen niet vermeld, wel bij schrijver bekend. Er werd o.a. gewezen op het lobbyen, handenschudden en

de onafhankelijkheid.

[220] CV. Koers op: http://www.cvkoers.nl/home.tpl?editie=42&site=1&page=11&article=926, jaargang 6, nr. 6, juni 2004 *De profeet van Brussel* - door Frank Mulder.

[221] Voor opmerkelijke gegevens betreffende onze tijd, vgl. ook de ideeën van Helene Bos over de VN in bijvoorbeeld haar artikel: *What Happens at UN conferences*, Amsterdam 1996 en idem de gedachten van Joan Veon in bijvoorbeeld haar boek The United Nations' Global Straightjacket;, Hearthstone Publishing Corp.

[222] Vgl. http://www.lions.nl/.

[223] Vgl. http://www.lions.nl/.

[224] Vgl. http://www.rotary.nl/.

[225] Vgl. http://www.rotary.nl/.

[226] Vgl. http://www.rotary.nl/.

[227] Een afzonderlijke studie naar deze clubs zou geen overbodige luxe zijn, terwijl het ook wel eens boeiend kon zijn om van zowel deze clubs als van de maçonnieke ordes het financiële reilen en zeilen onder de loep te nemen.

[228] Vgl. blz. 131 - Stephen Knight, *The Brotherhood*, HarperCollins Publishers, Glasgow, 1994. Hij spreekt van kruisbestuiving in relatie met zakenbelangen in het hfdst. *Jobs For the Brethern* (- blz. 130 v.v.). Vgl. Ook: http://www.angelfire.com/ca7/loquebar/ freemasonry. htm.

[229] Vgl. Detlef Winter, *Aphorismen, Zitate und Bibliographie zur Freimaurer - Kritik*, Schwerin: Verlag Roter Oktober, 2002.

[230] Vgl. http://www.hetknp.org/schema/religie.htm.

[231] Vgl. ook Peter Wendling, *Logen, Clubs und Zirkel: Die diskrete Macht geheimer Bünde,* Orbis Verlag, München 2002.

[232] Vgl. blz. 11 - Ernst Born ibid. Evenals de Vrijmetselaars beweren ook de Odd Fellows dat de orde niet gebaseerd is op een leer “in de religieuze zin”, maar enkel “op ethische principes”. Vgl. http://www.iooftn.org/history.htm: (**vertaald**) *‘Hoewel de Odd Fellowship geen religieuze instelling is (…)’,* http://www.mv-voice.com/morgue/ 2002/ 2002_ 08_ 23.oddfellows.html: (**vertaald**) *‘De Odd Fellowship is geen religieus genootschap (…)’*, http://www.miningjournal.net/: (**vertaald**) *‘(…) de Odd Fellows is geen religieuze organisatie (…)’* (The Mining Journal 27-4-‘01 Marquette, Michigan THE UPPER PENINSULA'S LARGEST DAILY NEWSPAPER Online Version), http://www.rootsweb. com/~srgp/flaghold/flag063.htm: (**vertaald**) *‘De orde beweert niet religieus te zijn (…)’*.

[233] Vgl. blz. 348 en 364 - Theodore Ross, *A Odd Fellowship: Its History and Manual*; The M.W. Hazen Co., New York, 1895. De auteur zegt respectievelijk: ‘De Odd -Fellowship was opgericht op grote religieuze principes’ (blz. 348); ‘we gebruiken vormen van eredienst’ (blz. 364). T.a.v. het opgericht zijn op basis van religieuze principes zie ook blz. 348 - Rev. A.B. Grosh, *The New Oddfellows’ Manual*, (New York: Maynard, Merrill & Co.) 1895. Vgl. ook http://www.ioof.org/messages&poems.htm (**vertaald**): De Odd Fellowship is een niet-politiek en een niet-sectarische Organisatie – maar haar principes zijn gebaseerd op religie. En http://www.marlow-nh.org/Clubs_Organizations/ I.O.O.F/ioof.htm (**vertaald**): Een simpele verklaring is: De Odd Fellowship is een Broederschap, religieus in principe, gebaseerd op het Vaderschap van God en de Broederschap van mensen en het eeuwige leven van de ziel. (Zie ook noot 7 in hoofdstuk 7.)

[234] Zo Rev. Claude Enoch Sayre, Ph.D., Past Grand, Elliot Lodge, No. 359, I.O.O.F., *The Religion of Odd Fellowship*, blz. 21, aangehaald in Theodore

Graebner, *A Handbook of Organizations*, St. Louis, MO: Concordia Publishing House 1948 op blz. 167.

[235] Rev. Claude Enoch Sayre, *The Religion of Odd Fellowship*, The Otterbein Press, Dayton, Ohio 1912.

[236] Toch stelt Mulder terecht dat zuivere objectiviteit niet echt haalbaar is aangezien ieder met eigen oren luistert en dat in de eigen tijd en cultuur en vanuit al dan niet eigen geloofsovertuiging. Het zich bewust zijn van deze subjectiviteit kan de grootst mogelijke objectiviteit doen bereiken. Vgl. o.a. blz. 6 - D.C. Mulder, *Heilig Woord En Heilige Schrift In De Religies*, Kok Kampen, 1970.

[237] De godsdienstwetenschap omvat overigens meer toegespitste wetenschappen, bijvoorbeeld godsdienstpsychologie en godsdienstsociologie, maar hier volstaan de twee genoemde takken omdat zij met name de godsdienstwetenschap kenmerken. Vgl. blz. 6, 8 - D.C. Mulder, ibid en blz. 2 - D.C. Mulder in de syllabus *Inleiding in de godsdienstwetenschap* (voorlopige uitgave dec. 1973).

[238] Vgl. respectievelijk ad. 1 G. van der Leeuw, blz. 11 bij B. van Gelder en E.G. Hoekstra in *Spoorzoeken in de bonte wereld van geloven en denken*, Meulenhof Educatief, Amsterdam 1957; ad. 2 blz. 9 - D.C. Mulder, *Heilig Woord En Heilige Schrift In De Religies*, Kok Kampen, 1970; ad. 3 blz. 15 - A.C. Bouquet, *grote religies, vergelijking en waardering*, Het Spectrum, Utrecht/Antwerpen, 1967.

[239] Hier wordt beperkt tot het aanhalen van een aantal eigenheden. Zo noemt D.C. Mulder nog andere, ook hier toepasbare, aspecten en elementen op blz. 6 en 7 van de syllabus ’Inleiding in de godsdienstwetenschap’ (voorlopige uitgave dec. 1973). (Deze aspecten en elementen zijn, hoewel afzonderlijk te noemen, tegelijk in de aangehaalde eigenheden opgesloten.)

[240] Vgl. blz. 7, 8 - D.C. Mulder, *Heilig Woord En Heilige Schrift In De Religies*, Kok Kampen, 1970.

[241] Vgl. blz. 14 t/m 16 - bij B. van Gelder en E.G. Hoekstra ibid. De Heilige Woorden zijn daarnaast ook nog in twee groepen te verdelen: woorden die van de andere kant naar de mens toekomen en woorden die door de mens tot de andere kant gesproken worden; vgl. ook blz. 11 - D.C. Mulder ibid.

[242] Vgl. blz. 7 - Ernst Born ibid.

[243] Vgl. ondermeer blz. 11 - J.B. ibid.

[244] Gelet op het gegeven dat de invulling van dit godsbegrip, 'een Hogere Macht', aan ieder vrij staat, kan er ook tegelijk zijdelings geconcludeerd worden dat er hier sprake is van syncretisme, een pogen om verschillende godsdienstige beschouwingen tot een eenheid te brengen. Immers deze 'Hogere Macht' blijkt inwisselbaar voor welk godsbeeld dan ook, een christelijk godsbeeld, een islamitisch godsbeeld of hindoeïstisch godsbeeld enzovoort. Vgl. blz. 110 - J. Visser Czn. Dl. 2 ibid en http://www.stelling.nl/vrijmetselarij/ioof_ ril1.html, *Rituaal voor de Installatie van een Loge: Zitting met alleen Broederen*, 1995. De Groot Meester spreekt daar uit: *'Wij geloven in een Hogere Macht onder erkenning van ieders recht tot het zelfstandig beleven daarvan.'*

[245] Sommige bronnen zelfs n.b. tot Adam - vgl. hier wat gesteld is in Hoofdstuk 1; zie ook pag. 23 - F. Wering e.a. ibid. ' (…) That Adam was an Oddfellow no one can doubt...' Zo in: The Origin, Rise, and Progress of Oddfellowship THE MANX QUARTERLY CONTENTS OF No. 7. The Origin and Progress of Oddfellowship, blz. 598 - F.Coakley op: http://www.isle-of-man.com/manxnotebook/mquart/mq07598.htm. (Naam en bron artikel: The Origin, Rise, and Progress of Oddfellowship; From *Manx*

Quarterly #7 1909 = http://www.isle-of-man.com/manxnotebook/mquart/idx_07.htm).

[246] Vgl. blz. 6 - J.B. ibid. en ook pag. 364 - A.B. Grosh ibid.

[247] Het zou binnen dit bestek te ver voeren alle ritualen te beschrijven en in deze te ontleden. Hier wordt volstaan met te verwijzen naar http://www.stelling.nl/vrijmetselarij/ioof_ril1.html waar verschillende ritualen aan de orde komen.

[248] >b.v. bij de 3e Kampementsgraad: Koninklijk Purper (thema: Liefdadigheid) en bij de Ingewijden Graad:Graad der Reiheid: *Noble Grand* = *NG* (**vertaald**)*:* laten we ons met onze kapelaan verenigen in gebed. Beide te vinden op: http://www.stelling.nl/vrijmetselarij/ioof_ril1.html. Vgl. blz. 46 - J. Visser Czn. Ibid. EERSTE DEEL'.

[249] Vgl. o.a. Leeuwarder Courant van woensdag, 25 september 2002: 'Wel ligt altijd een bijbel op het altaar. (…) Het Boek ligt bij alle mannenloges opengeslagen bij 1 Corinthiërs 13; de lofzang op de liefde. Want liefde is een van de "pilaren onder het dak dat de wereld draagt".' Vgl. ook blz. 364 - A.B. Grosh ibid (**vertaald**): 'Geen loge of kampement kan wettig worden begonnen zonder de aanwezigheid van een Bijbel.' Vgl. blz. 44 - Ernst Born ibid: 'In de Orde van Odd Fellows is de bijbel het symbool van de derde logegraad'.

[250] Vgl. b.v. blz. 37, 39, 77 - Ernst Born ibid.

[251] Vgl. blz. 11 - Ernst Born ibid, blz. 110 - J. Visser Czn. Dl. 2 ibid en blz. 25 - F. Wering e.a. ibid.

[252] Deze visie is evoluerend en met name gebaseerd op de gnostiek wat in het volgende hoofdstuk zal blijken.

[253] De weg, zoals uitgelegd in o.a. de ordeleer en uitgevoerd in ondermeer de ritualen en graden, doet eindigen in de Grootloge boven. Zie ook blz. 44 - Ernst Born, ibid. Zie vervolgens blz. 159 - Ernst Born ibid, bij de dood van

Widley: ‘Hij werd uit ons midden weggenomen en ingewijd in de Grootloge daarboven, waar Jehova voorzit…’. Vgl. ook blz. 408 - A.B. Grosh ibid (**vertaald**): ‘Hoewel in de Grootloge boven, herinneren we u in liefde’.

[254] Zoals uitgelegd in de ordeleer en uitgevoerd in ondermeer de ritualen en graden. Vgl. o.a. blz. 25, 35 en 47 - F. Wering e.a. ibid.

[255] Vgl. blz. 165 - Ernst Born ibid. Zie ook het rituaal voor de 3e Kampementsgraad: Koninklijk Purper (thema: Liefdadigheid) - daar heten alle drie pilaren naar het geloof in een Hogere macht te verwijzen (**vertaal**): ‘De drie pilaren verwijzen symbolisch naar een verlicht geloof in God, de Vader der Geesten, de Maker en Onderhouder van het Universum (…)’, zo bij: http://www.stelling.nl/vrijmetselarij/ ioof_ril1.html. (Overigens kennen ook de Vrijmetselaars drie zuilen, vgl. blz. 102 - A.B.W.M. Kok ibid.)

[256] De ‘drie zuilen’ blijken (allereerst?) te staan voor de drie idealen van de Odd Fellows. Vgl. http://www.oddfellows.dse.nl/profiel/groningen.shtml waar het gaat over het architectonisch opmerkelijke gebouw van de Odd Fellows in Groningen aan de W.A. Scholtenstraat. Dit gebouw kenmerkt zich door ‘drie zuilen’ en op de aangehaalde site heet het dat ‘die staan voor de idealen van de I. O. O. F. vriendschap, liefde en waarheid’.

[257] Vgl. blz. 35 - W.L. Wilmshurst, *The Meaning of Masonry*; New York: Bell Pub. Co. 1980. Op blz. 11 wordt in deze door de schrijver gezegd dat degene die zo toetreedt ‘middels de principes van de orde in staat zal zijn de goddelijke heerlijkheid ten toon te spreiden (…)’. Zie ook blz. 182, 185 en 187 - J. S. M. Ward, *Freemasonry: Its Aims and Ideals*, William Rider, London 1923. Vgl. blz. 32 - Albert G. Mackey, *The Mystic Tie,* Lightning Source Inc 1867. Vgl. blz. 404 - Albert G. Mackey, *Lexicon of Freemasonry*, Lightning Source Inc 1869. Daar

schrijft de auteur (**vertaald**): ‘De religie, dan, van de Maçonnerie is zuiver Theïsme’.

[258] Vgl. blz. 47 - Ernst Born ibid.

[259] Vgl. blz. 61 - Ernst Born ibid.

[260] Vgl. blz. 158 - Ernst Born ibid.

[261] Vgl. voor wat er gezegd wordt t.a.v. de inwijding in de derde graad die ‘gewijd’ heet aan de Waarheid blz. 6, 7 - J. Visser Czn. Dl. 1 ibid.

[262] Vgl. blz. 24 - F. Wering e.a. ibid.

[263] Vgl. blz. 3 - J.B. ibid.

[264] Zo te vinden op: http://oddfellows.dse.nl/.

[265] Vgl. blz. 135 - J. Visser Czn. Dl. 2 ibid.

[266] Vgl. blz. 46 - J. Visser Czn. Dl. 1 bid.

[267] Vgl. blz. 1 - J. Visser Czn. Dl. 2 ibid.

[268] Vgl. hierbij J.G. Findel in zijn *Geschichte der Freimaurerei*, Leipzig, 1884. (7de druk 1900, Ned. vert. Zie tekst.) bij K. Schilder, (Geref. Predikant) in: *De Vrijmetselarij* Christelijke Brochurenreeks „Ons Arsenaal” 4e Serie No. 5, 6, 7 en 8 - Zutphen (J.B. van den Brink & Co.) [1924]. Vgl. ook pag. 24 - K. Schilder, *Om Woord en Kerk*, deel IV; Oosterbaan & Le Cointre N.V., Goes 1953. Zie ook pag. 83 - J. Visser Czn. Dl. 2 ibid.

[269] Vgl. (**vertaald**) pag. 47 - F. Wering e.a. ibid.

[270] So What does the Bible Say About the Lodge - Florida Pastors’ Conference, Pompano Beach, Florida, September 21, 1982 en opgenomen bij: *WELS Conference Paper Lutherans Informed about Lodges (LIL)* http://www.lilnet.org/ WEL_Conf_Paper.html.

[271] Hierbij geldt wat boven t.a.v. het Deïsme is beweerd door Zager (ibid).

[272] Vgl. blz. 248 - Acta der Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland 1923 , J.H. Kok, Kampen. BIJLAGE XLIII. Art. 143. (te vinden op

blz. 106/107 zie *bijlage B*) - J. Ridderbos, *Rapporteur.* blz. 244 - 249.

[273] Vgl. blz. 128 en 130 - Paschal Donaldson, *Odd Fellows Pocket Companion: A Complete Guide in all Matters Relating to Odd Fellowship*, R.W. Carroll & Co., Cincinnati, OH, 1874 en aangehaald op blz. 4 in: *Secret Societies Incompatible with Christianity*, L.J. Rosenberger (Chicago, IL: National Christian Association).

[274] Vgl. blz. 84, 92 en 97 - Ernst Born ibid.

[275] Vgl. blz. 46 en 47 - E. Smit ibid.

[276] Vgl. blz. 56 en 57 - Ernst Born ibid.

[277] Vgl. http://www.oddfellows.dse.nl/ledenwaarom.en.html waar de Odd Fellow Evert Yntema, in overeenstemming met het binnen de orde geldend beleid, schrijft: 'We discusiëren in de Loge niet over godsdienst (…)'.

[278] Vgl. PERSBERICHT - 29 maart 2004, Antroposofie. http://www.oddfellows.dse.nl/persberichten/persb20040329antroposofie.html.

[279] Vgl hier Paul R. Zager ibid. Nb. de verwijzing daar naar blz. 12 - Odd Fellow Correspondence, Report of 1889, quoted in *'Secret Fraternal Societies and Unitarianism'*, C.E. Putnam, (Chicago: Moody Press) 1927 (Reprinted by National Christian Association).

[280] W.L. Wilmshurst in *The Masonic Initiation* (b.v. Sun Pub Co, 1996, ISBN 0895402882) op blz. 11 bij: E. Smit ibid.

[281] Voor een bredere omschrijving van zowel occult, exoterisch, als esoterisch zie ook Verklarende Woordenlijst achterin.

[282] Vgl. blz. 391 - W.J. Ouweneel, *Het domein van de slang: christelijk handboek over occultisme en mysticisme*, Buijten & Schipperheijn, Amsterdam 1988.

[283] 'Als er in de Orde van Odd Fellows sprake is van esoterie, dan is dat zoals bij de oude filosofische scholen in de zin van het werken naar binnen gericht.' *Men ontkent esoterie dus niet. Dat kan ook niet, want als men zich met*

de gnostiek inlaat, de oude mysterie godsdiensten (= oude filosofische scholen) en kabbala komt men onherroepelijk in aanraking met het occulte. '(…) naar binnen gericht' = *alleen behouden aan een lid van de orde – ingewijden?!*

[284] http://oddfellows.dse.nl/

[285] C.W. Leadbeater 33^0 - *Bijdragen uit De Geschiedenis der Vrijmetselarij*, N.V. Theosofische Verenigings Uitgevers-maatschappij, Amsterdam 1928.

[286] Vgl. blz. 142 - S. van Wersch, *De gnostisch-occulte vloedgolf*, Kok, Kampen, 1990.

[287] Vgl. b.v. de verwijzing naar het PERSBERICHT van 29 maart 2004 in hoofdstuk 4 bij noot 47.

[288] Vgl. o.m. www.stelling.nl/vrijmetselarij/metsel.html. Een 'overtuigend' aspect hierbij moe(s)t zijn de vermeende ouderdom van de beweging en haar pretentie het sluitstuk te zijn van een esoterische traditie die terug zou gaan tot in het oude Egypte, en via de bouwers van de Tempel van Salomo en organisaties als de Ridderorde der Tempelieren en de Rozenkruisersbeweging uiteindelijk uitmondde in de vrijmetselarij. Voor deze mythische geschiedenis ontbreekt echter iedere vorm van historisch bewijsmateriaal.

[289] Vgl. wat over de oorsprong is gezegd hoofdstuk 1.

[290] Vgl. voor wat hij schrijft: http://www.freimaurer.ch/artikel/030200.html. Op deze site worden vele bronnen aangehaald en/of genoemd. Onder het kopje *'Freimaurer und Okkultes oder Gnostisches'* lijkt het te gaan om een pogen de vrijmetselarij schoon te praten van het occulte, dit staat evenwel in schril contrast met de vele onomstotelijke bewijzen tot uit eigen kring. Vgl. ook blz. 18 - K. Schilder, *Om Woord en Kerk*, deel IV; Oosterbaan & Le Cointre N.V., Goes 1953: 'Op dit esoterische, meer naar binnen dan naar buiten gerichte, streven der orde wordt ook harerzijds *almeer de nadruk gelegd* (cursivering van jgh).' Boeiend is de link die Müller legt naar de New Age vandaag - het toont het

eerder beweerde, dat de Odd Fellows verwant zijn aan de New Age, alleen maar meer aan.

[291] Voor wat betreft het gevaarlijke qua occulte in het magnetisme kan ondermeer verwezen worden naar de brochure van C. P. Sybrandy, *Magnetisme als geneeswijze - ja of nee*, Evangelische Wereld Pers, Stichting Moria, alsook naar vele andere publicaties rond dit onderwerp. Zie ook noot 16.

[292] Het Theosofisch Genootschap werd in 1875 in New York door mevr. Blavatsky gesticht. Volgens de theosofische leer komt de goddelijke wijsheid in verschillende godsdiensten en filosofische stelsels door 'goddelijke' mensen tot openbaring, b.v. Jezus en Boedha. Een hoofdgedachte in deze wijsheid is de leer van Karma en reïncarnatie. Opmerkelijk zijn ook hier de te leggen verbanden met het satanisme.

[293] Vgl. hier ook hoofdstuk 5 blz. 135 e.v. - S. van Wersch ibid.

[294] Vgl. pag. 148 - S. van Wersch ibid.

[295] Vgl. noot 44 in hoofdstuk 3. Hier mag gewezen worden op de toch opmerkelijke te noemen betrokkenheid van twee figuren uit de maçonnieke wereld bij occulte geneeswijzen. Mesmer wordt gezien als 'vader' van het magnetisme en Wirth als mede herontdekker van de Reiki. In onze tijd staan genezende stenen, aura's en chacra's e.d. vanuit de New Age Beweging (vgl. Müller - zie noot 11) in de belangstelling. De bron is een gemeenschappelijke: occult. Ook over deze zaken is voldoende gepubliceerd.

[296] Vgl. o.m. http://www.scarletandthebeast.com/chapter%2017.pdf samen met Albert Pike bestudeerde hij de Kabbala. O.a. Albert Pike schrijft dat, de onderliggende filosofie van de vrijmetselarij het kabalisme en de gnostiek is. Vgl. blz. 741 - Albert Pike, *Morals and Dogma's of the Ancient and Accepted Scottish Rite of Freemasonry*, L.H. Jenkins Inc., Richmond, Virginia 1871.

[297] Vgl. blz. 249 - W.J. Ouweneel ibid. Zie ook blz. 35 e.v. - E. Smit ibid. Smit maakt daar onderbouwd m.n. de invloed van de kabbala duidelijk, daarbij aangevend dat zeker niet elk ordelid zich dit bewust is. Op blz. 49 - 55 toont hij op een zelfde wijze de relatie met de gnostiek aan.

[298] (**Vertaald**): 'De maçonnieke autoriteit Henry Wilson Coil geeft ook toe dat Kabbalistische leringen terug te vinden zijn in sommige van de mystieke en filosofische graden van de Vrijmetselaars.' Zo op: http://www.douknow.net/fm_ChristianorAnti-Christian.htm.

[299] Vgl. blz. 18 - Ernst Born ibid. Hij benoemt hier de kabbala als *de sleutel* (cursivering jgh) van alle occulte wetenschappen.

[300] Vgl. ondermeer blz. 325, 326 - Henrich Schmidt, Georgie Schischkoff, *Philosophisches Wörterbuch*, Alfred Kröner Verlag, Stuttgart, 1974. Zie ook blz. 120 - Rufus Learsi (pseudoniem voor Israel Goldberg - jgh), *Het Joodse Volk*, J.M. Meulenhof, Amsterdam 1955.

[301] Vgl. blz. 24 (en blz. 121) – Rufus Learsi ibid.

[302] Vgl. blz.28 - Antoine Fabre d'Olivet, *La Langue Hébraïque restituée*, Ed. L'Age D'Homme, Paris1815.

[303] Vgl. blz. 499 - Henri-Roger Gougenot des Mousseaux, *Le Juif, La Judaïsme et la Judaïsation des Peuples Chrétiens*, Chevalier, Paris, 2e druk 1886.

[304] Vgl. blz. 120, 121 - Rufus Learsi ibid.

[305] Vgl. blz. 121 - Rufus Learsi ibid.

[306] Vgl. blz. 66 - Rufus Learsi ibid.

[307] Vgl. blz. 140, 141 - Rufus Learsi ibid.

[308] Vgl. respectievelijk blz. 155, 171 - Rufus Learsi ibid.

[309] Vgl. blz. 145 - Rufus Learsi ibid.

[310] Vgl. blz. 188, 189 - Rufus Learsi ibid.

[311]Vgl. blz. 216 - Rufus Learsi ibid.

[312]Vgl. Theodore Reinach, *Histoire des Israélites*, blz..221 en Salomon Reinach, Orpheus, blz. 299 - zo geciteerd op blz. 9 bij Nesta H. Webster, *Secret Societies And Subversive Movements*, Boswell Publishing Co., Ltd., London, 1924.

[313]Vgl. o.m. de 'Christian Cyclopedia': http://old.www.lcms.org/cyclopedia/a/c.html.

[314]Vgl. blz. 690, 691 - Philip Schaff, *History of the Christian Church*, Vol. II, Hendrickson Publishers Inc., Massachusetts 2002.

[315]Vgl. blz. 131 - De Jong, *Handboek der kerkgeschiedenis I*, Dekker en van de Vegt, Utrecht - Nijmegen, 1949. Vgl. ook blz. 328, 329 - F.J. Pop, *Bijbelse Woorden En Hun Geheim*, Boekencentrum Zoetermeer, 1991.

[316]Vgl. blz. 448, 449 - Philip Schaff, ibid Vol. II. Als voorbeeld van vroege kerkvaders zijn hier te noemen: Hippolytus in zijn "*Philosop humena*", Irenaeus, Tertullianus en later Augustinus, die zelf in een gelijkwaardige ketterij (het Manicheïsme) lange tijd verstrikt had gezeten. Het was uiteindelijk de gnostiek die de kerk dwong een canon te belijden en werd de stoot gegeven voor de ontwikkeling van de kerk en haar belijdenis.

[317]Vgl. blz. 564 (§ 73) - Philip Schaff ibid Vol. I.

[318]Vgl. blz. 694, 695 - Philip Schaff, *Geschiedenis der Apostolische kerk*, H.C.A. Campagne, Tiel 1869; blz. 566, vgl. blz. 566 - Philip Schaff, *History of the Christian Church*, Vol. I, Hendrickson Publishers Inc., Massachusetts 2002; blz. 461 e.v. - Philip Schaff, ibid Vol. II; blz. 18 v.v. - Riemer Roukema, *Gnosis en geloof in het vroege christendoem: een inleiding tot de gnostiek*, Meinema, Zoetermeer 1998. (Hoewel het boek van Roukema een goed boek genoemd mag worden, is het toch bevreemdend dat bij hem nergens een link gelegd wordt naar de kabbala - linken die toch onweerlegbaar aanwezig zijn.)

[319]Vgl. blz. 566 - Philip Schaff ibid Vol. I.

[320]Vgl. blz. 450 - Philip Schaff ibid Vol. II.

[321]Vgl. blz. 50 - E. Smit ibid. en het artikel van K.M. van Dijkhuizen- Van Calck, *Geheime Genootschappen, 4*. Lucifer, Gnostiek en Maçonnerie op: http://www.faq-online. nl/index. php? module=subjects&func=viewpage&pageid=482 .Vgl. ook blz. 45 - prof. dr. K. Schilder, ibid. Hij schrijft daar onder andere: '(…) de ware Vrijmetselarij bestaat uit zuiver gnosticisme…'.

[322]Vgl. blz. 452 - Philip Schaff ibid Vol. II - dezelfde omschrijving toegepast op de gnostiek.

[323]Vgl. blz. 51 - E. Smit ibid.

[324]Vgl. noot 3 blz. 685, 686 - Philip Schaff, *Geschiedenis der Apostolische kerk*, H.C.A. Campagne, Tiel 1869. Riemer Roukema spreekt dan ook over '(…) een zeer gevarieerde religieuze beweging…', blz. 13 - Riemer Roukema ibid. Op blz. 139 geeft hij aan dat A. von Harnack de gnostiek typeerde als de acute verwereldlijking ofwel hellenisering van het christendom. Daarmee zou von Harnack volgens hem de kern hebben getroffen. (zo A. von Harnack, *Lehrbuch der Dogmengeschichte I*, Tübingen^{5} 1931 – blz. 250 (aangehaald bij Riemer Roukema). Vgl. hier het volgende hoofdstuk, hoofdstuk zes, voor wat Philip Schaff zegt van de Tübinger school waartoe von Harnack hoorde.

[325]Zo J.M. Ragon in *Maçonnerie Occulte et l'initation Hermétique*, Paris, Dentu, 1853 op blz. 52 - E. Smit ibid.

[326]Vgl. blz. 48, 49 - Hans Jonas, *Het gnosticisme*, Het Spectrum, Utrecht/Antwerpen, 1969.

[327]Zo spreekt van Wersch in het kader van de New Age (waarbinnen, zoals we zagen, de loges in onze tijd uiteindelijk ook vallen) over een joodse gnostiek van de kabbalistiek naast de christelijke gnostiek, vgl. blz. 205 - S. van Wersch ibid, terwijl hij al eerder spreekt over de kabbala als joodse vorm van gnostiek

(blz. 80). Daarnaast wijst hij op het vaststaande gegeven dat de gnostiek zijn wortels heeft in een joodse omgeving (blz. 194). Voor de verwantschap van gnostiek en kabbala vgl. van K.M. van Dijkhuizen- Van Calck (naast het in noot 42 genoemde artikel, *Geheime Genootschappen, 4. Lucifer, Gnostiek en Maçonnerie*) 3. Kabbalah op: http://www.faq-online.nl/index.php?module= subjects& func=viewpage&pageid=482.

[328]Vgl. blz. 447, 448 - Philip Schaff ibid Vol. II. Boeiend is zeker ook de link die hij legt met het Boedhisme (blz. 447). Vgl. t.a.v. de Esseners ook blz. 42 - K. Schilder ibid. De Essenen kenmerken zich ook door esoterie en opmerkelijk zijn de bij hen terug te vinden kentekenen van de bijl en het schootsveld, attributen die we ook binnen de loge vinden. Interessant is ook nu weer de door Schilder op de genoemde pagina gelegde link naar het Boedhisme.

[329]Vgl. voor de omschrijving 'een moeras' blz. 80 - S. van Wersch ibid. Wat de uiterste en donkerste grens van de gnostiek betreft, het satanisme, vgl. blz. 197 e.v. - S. van Wersch ibid.

[330]Vgl. http://www.amsterdamloge.nl/.

[331]Over het werkelijk aantal graden kan, zoals eerder rond dit thema is gezegd, getwist worden.

[332]K. Schilder ibid. (Boeiend zijn daarbij de door prof. Schilder geplaatste noten.)

[333]Vgl. blz. 147 - Ernst Born ibid.

[333]Bij het behandelen van bijvoorbeeld het symbool de bijl wordt gesproken over een 'prehistorisch', 'goddelijk symbool' met een verwijzen naar o.a. 'Thor, Ramus, Rê, Rama, het Kruis van Lotharingen, Zeus' en benoemd als attribuut van o.m. 'Mattheüs, Johannes de Doper' etc. Vgl. blz. 54. Hier komt de verwevenheid met de mysteriegodsdiensten naar voren in de behandeling van symbolen (vgl. ook blz. 33 e.v.) op dezelfde blz. 54 t.a.v. de cirkel (gnostisch

symbool) en de verwijzing naar Hermes Trimegistos (gnostische heilsleer). Vgl. blz. 94 opmerkelijk is wat er daar gezegd wordt m.b.t. het licht, terwijl zonder moeite van bijbel op Oudperzische religie en islam wordt overgesprongen. Tot slot bij Born blz. 128, 129. De syncretistische invloed en invloed van de mysteriegodsdienst blijkt o.m. bij gebruik van de parabel 'Der Jungling van Saïs' van Schüller. Vgl. hierbij ook blz. 110 - J. Visser Czn. Dl.2 ibid en blz. 25 - F. Wering e.a. ibid.

[335]Thomas D. Worrel, *The Initiatic Symbolism of Freemasonry*, In Gnosis nr. 44, zomer 1997.

[336]Vgl. http://www.calodges.org/no442/MasonicEducation/mased510.htm.

[337]Vgl. blz. 74 - A. E. Roberts, *The Craft and Its Symbols*, Richmond, VA: Macoy Publishers, 1974.

[338]The Spiritual Meaning of Masonic Degrees, Rituals and *Symbols,* The Church of Light Press, Los Angeles, 1994.

[339]Vgl. het geschrift van C.W. Leadbeater, *The Hidden Life in Freemasonry*, Theosophical Publishing House Adyar, Madras India: 1926.

[340]Vgl. ook blz. 90, 91 – Ernst Born ibid. Zie ook Joseph Campbell, *The Mask of the God: Primitive Mythology*, New York, Penquin Books, 1982.

[341]Vgl. blz. 21 - E. Smit ibid.

[342]Vgl. blz. 106 - Ernst Born ibid en zie ook http://www.trosch.org/for/no-fathr.htm: (**vertaald**) 'Het symbool dat ze hebben gekozen om hun god voor te stellen is het *Alziend Oog*, dat bij de Egyptenaren gebruikt werd de heidense god Osiris uit te beelden.'

[343]Vgl. blz. 60 - Ernst Born ibid.

[344]Vgl. blz. 106 - Ernst Born ibid.

[345]Vgl. blz. 59 (60, 63) - Ernst Born ibid.

[346]Vgl. blz. 63 - Ernst Born ibid: ‘De driehoek met de punt naar boven is het symbool van het vuur en de driehoek met de punt naar beneden dat van water. Deze twee vormen, in elkaar geschoven een hexagram, het teken van de macrokosmos.’

[347]Vgl. respectievelijk http://www.jhm.nl/woordenlijst.aspx?ID=254 en *De Grote Winkler Prins encyclopedie*, Elsevier, Amsterdam, Brussel, 7e druk, 1973.

[348]Mozes de Leon leefde in Castilië - het aloude hart van Spanje. Hij schreef het boek Zohar (glans). In de Zohar wordt door hem de mystische wetenschap samengevat die generaties overgeleverd was (en waarvan de oorsprong werd toegeschreven aan Simon ben Jochai), vgl. blz. 121 - Rufus Learsi ibid.

[349]Vgl. blz. 146 - Rufus Learsi ibid.

[350]Vgl. blz. 136, 137 - Arthur Koestler, *The Thirteenth Tribe*, New York, Random House, 1976.

[351]Vgl. blz. 688 - *Encyclopaedia Judaica*, Vol. XI, Keter Publishing House, Jerusalem 1972.

[352]Vgl. blz. 63 - Ernst Born ibid. *De Grote Winkler Prins encyclopedie* ibid, zegt in deel 6 onder ‘Davidster’: ‘of davidschild (Hebr.: Mageen Davied), een teken dat bestaat uit twee in elkaar geschoven driehoeken. Het komt bij vele volkeren (Egyptenaren, Indiërs, Chinezen, en Peruanen) voor. Pas in de 15e eeuw, onder invloed van de mystiek van Izaak Loeria (– een Kabbalist –) begon het als een speciaal joods teken te gelden. Langzamerhand neemt het dan de plaats in van het meest geliefde joodse symbool tot die tijd: de Menorah, de zevenarmige kandelaar.’

[353]Vgl. blz. 61 - Ernst Born ibid. Wie zich verdiept in de gnostiek zal dit ook daar tegenkomen. Lucifer, binnen het christendom de verpersoonlijking van het duister, krijgt daar een heel andere, tegengestelde invulling.

[354]Voor een discussie over het pentagram vgl. Eliphas Lévi - *Dogme Et Rituel De La Haute Magie* (2 delen); Germer Bailliére, Libraire - Éditeur Paris, 1861. Vgl. ook blz. 77, 115 – 118 - Ernst Born ibid. Opvallend is wat Born stelt m.b.t. de punten van de ster: (blz. 116) 'De met de punt naar beneden gerichte ster werd gebruikt als teken van de zwarte magie.' (blz. 117) 'Volgens de tradities wordt de ster met de punt naar boven gerekend tot de witte magie (…)'. Terwijl hij op blz. 118 schrijft: 'De leden die de Grootloge-graad hebben, dragen het in Zwitserland als speld op hun regalia.'

[355]Vgl. blz. 103,104 - Ed Decker ibid. Decker haalt Albert Pike aan die zegt: 'De duivel (…) is niet een persoon, maar een kracht, geschapen voor het goede, maar die het kwade kan dienen'.

[356]Zo bij blz. 46 - K. Schilder ibid, onder verwijzing met noot 69: blz. 312, 313, 315 - J.P. v. Term, *Het ontstaan, streven en einddoel der Vrijmetselarij*, Uitg. Mij v/h Paul Brand, Bussum 1919.

[357]Het Engelse Easter gaat terug op Istar (Astarte).

[358]Vgl. blz. 115 - 118 - Ernst Born ibid.

[359]Vgl. o.m. blz. 25 - E. Smit ibid. 'de ster van de Messias'. zie ook het artikel van K.M. van Dijkhuizen- Van Calck, Geheime Genootschappen, 3. Kabbalah op:
http://www.faq-online.nl/index.php?
module=subjects&func=viewpage&pageid=482. Ze speelt een rol bij het komen tot verlichting - zie binnen de tekst bij het behandelen van het zinnebeeld van de slang.

[360]Zo Oswald Wirth (wrschl. op blz. 27 in *Le Livre de Compagnon*; Parijs: Dervy, 2001 (53-Lassay-les-Châteaux : Impr. Europe média duplication - ISBN 2-84454-013-9) of, Le Livre du Compagnon, Edit. Rhéa, Paris, 1922) aangehaald op blz. 44 - E. Smit ibid

[361]Vgl. blz. 135 - 137 - Ernst Born ibid. Zie ook blz. 23 - E. Smit ibid.

[362]Vgl. blz. 500 - Philip Schaff ibid Vol. II.

[363]Vgl. blz. 491 - Philip Schaff ibid Vol. II.

[364] Vgl. blz. 678 - Philip Schaff, *Geschiedenis der Apostolische kerk*, H.C.A. Campagne, Tiel 1869.

[365]Vgl. blz. 444 e.v. - Philip Schaff ibid Vol. II. en blz. 123 v. - Martin H. Franzmann, *The Word of the Lord Grows*, St. Louis, MO: Concordia Publishing House 1961. Paulus spreekt in deze in Col. 2:8 nadrukkelijk over 'wijsbegeerte' en 'overlevering'. Vgl. hier ook blz. 182 e.v. - Micheal Green ibid. Vgl. ook: http://www.wls.wels.net/library/Essays/Authors/ XYZ/Zager Lodge/ZagerLodge.rtf

[366]Vgl. blz. 689 - Philip Schaff, *Geschiedenis der Apostolische kerk*, H.C.A. Campagne, Tiel 1869.

[367]Vgl. blz. 696 - Philip Schaff ibid.

[368]Vgl. blz. 697 - Philip Schaff ibid.

[369]Naast de gegeven tekstplaatsen uit b.v. Timotheüs spreekt Paulus in 1 Cor. 8:1 over 'kennis die opgeblazen maakt', daarbij ook doelend op de gnostiek.

[370]Vgl. blz. 692 (noot 2) - Philip Schaff ibid.

[371]Vgl. blz. 698 - Philip Schaff ibid.

[372]Riemer Roukema behandelt een geschrift uit de collectie van Nag Hammadi om de betrouwbaarheid van allereerst Irenaeus aan te tonen. Vgl. blz. 37 v.v. - Riemer Roukema ibid.

[373]Vgl. b.v. Eginhard *Meijering, Irenaeus - Grondlegger van het christelijk denken*, Balans, Amsterdam 2001.

[374]Vgl. blz. 51 en 53 - Eginhard Meijering ibid.

[375]Vgl. o.m. blz. 56, 57 - Ernst Born ibid en zie ook: http://www.homepages.hetnet.nl/ ~marteau7/lamers/page7.html.

[376]Het artikel 2335 van het Kerkelijk Recht *(Ieder lid van de maçonnieke of van een gelijksoortige sekte die complotten smeedt tegen de Kerk of het rechtmatig burgerlijk gezag, loopt de banvloek op)* werd geschrapt en vanaf 1983 vervangen door een meer algemeen artikel 1374 (*Wie lid wordt van een vereniging die tegen de Kerk ageert, dient met een rechtvaardige straf gestraft te worden).* Uiteindelijk werd hiermee dus de onverenigbaarheid van het lidmaatschap van een maçonnieke orde met dat van de katholieke kerk bevestigd.

[377]Vgl. o.a. Priesterbroederschap St. Pius X en wat deze meldt op 19 nov. 2002 op:
http://www.stpiusx.nl/nieuws/november/19vrijmetselarij.html.

[378]Te denken valt aan de P2 loge, de Illuminatie, Knights of Malta tot en met Opus Dei. (Over de laatste valt te lezen bij Hubertus Mynarek: *Denkverbot. Fundamentalismus in Christentum und Islam***,** München 1992, Knesebeck Verlag. De schrijver is filosoof en theoloog en behoort binnen het Duitse taalgebied tot de meest prominente critici van religie en kerk. Hij geeft o.m. aan dat het streven van Opus Dei is in alle belangrijke staatsinstanties etc., waaronder ook banken, industriële ondernemingen enz, middels eigen mensen invloed te krijgen. Vgl. ook Peter Hertel, *Schleichende Übernahme Josemaria Escriva und sein Opus Die*, Publik-Forum, Broschiert 2003 en *Geheimnisse des Opus Dei: Verschlußsachen - Hintergründe - Strategien*, Herder, Freiburg im Breisgau 1995.

[379]Naast de Oranjes waren (en zijn!) ook diverse staatslieden bij de maçonnieke beweging betrokken.

[380] De Groene Amsterdammer, 7 juli 1999.

[381]Vgl. blz. 35 - K. Schilder ibid.

[382]Vgl. blz. 244 e.v. - Acta der Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland 1923, J.H. Kok, Kampen. BIJLAGE XLIII. Art. 143. (te vinden op pag. 106/107 zie *bijlage*) - J. Ridderbos, *Rapporteur.* blz. 244 - 249.

[383]Zo op blz. 36 - K. Schilder ibid.

[384]Vgl. blz. 46 - F. Wering e.a. ibid.

[385]Vgl. blz. 105 - A.B.W.M. Kok ibid.

[386]Vgl. blz. 36 - K. Schilder ibid.

[387]Zie onder Bijlagen B.

[388]Vgl. blz. 47 - F. Wering e.a. ibid.

[389]Vgl. K. Schilder in: *De Vrijmetselarij*, Christelijke Brochurenreeks „Ons Arsenaal", 4e Serie No. 5, 6, 7 en 8 - J.B. van den Brink & Co. Zutphen 1924.

[390]Vgl. blz. 35 - K. Schilder, *Om Woord en Kerk*, deel IV, Oosterbaan & Le Cointre N.V., Goes 1953.

[391]The Independent 15 November 2002: New Archbishop: Masons have no place in the Church, by Jason Bennetto (zie in hetzelfde nummer ook zijn artikel: The 'Satanic' Brotherhood with clergymen in its ranks; in dit artikel spreekt Rowan Williams zijn zorg verder uit.

[392]Is niet de vrijzinnigheid het kenmerk, de vrucht, van de Verlichting? Toch zijn er ook bronnen die stellen dat de leden van de loges 'kinderen van de Verlichting' worden genoemd. Er is duidelijk sprake van meer dan enkel kruisbestuiving als men kijkt naar bij de loge horende namen als: Lessing, Herder (deze hoorde zelfs tot de Illuminati), Fichte, Fessler, Novalis, Krause, Goethe, in ons land Spinoza (de Odd Fellows hebben niet voor niets een loge naar hem genoemd), en vele anderen. Daarnaast is er tot in onze tijd een nauw verband met het Humanisme. Of ook Descartes tot een orde heeft gehoord (de Rozenkruisers) is niet zeker. Er wordt beweerd dat hij wat graag lid had willen worden maar geweigerd werd vanwege zijn nog te sterke band met de

Katholieke kerk. Wel duidelijk is dat men hem binnen de maçonnieke wereld graag noemt.

[393]Emmanuel Barbier, *Les infiltrations masoniques dans l'Eglise*, Paris/Brussels: Desclee de Brouwer, 1901.

[394]Vgl. blz. 100 (*daarbij is ook noot 4 op deze pagina van belang*) - A.B.W.M. Kok ibid.

[395]Schaff noemt het gnosticisme het Rationalisme van de vroege kerk - vgl. blz. 445, 449 - Philip Schaff ibid Vol. II. Hij spreekt dan over de Gnostische Christus bij Strauss 'die niets meer is dan de ideale geest van de mens' - (pag. 455). In de moderne theologie wordt het bijbels wonder vervangen door een gnostisch mirakel (geheel in overeenstemming met Wellhausen die niet in het bijbels wonder kon geloven). Soms gaat de moderne theologie verder dan de gnostici, vergelijk t.a.v. opstanding e.d. blz. 184 e.v. - Riemer Roukema ibid.

[396]Vgl. blz. 38, 39 - Bishop Graber, *Athanasius and the Church of Our Time*, Christian Book Club, Palmdale, California, 1974. Hij haalt hier aan Yves Marsaudon, L'oecumenisme vu par un Franc Macon de Tradition, Parijs 1964.

[397]Vgl. blz. 48 - F. Wering e.a. ibid.

[398]Vgl. blz. 24 en 25 - F. Wering e.a. ibid.

[399]Vgl. blz. 6, 7 - J. Visser Czn. Dl. 1 ibid.

[400]Vgl. blz. 99, 104 - A.B.W.M. Kok ibid.

[401]Vgl. blz. 21 - F. Wering e.a. ibid.

[402]De demiurg wordt wel omschreven als: (volgens gnostische sekten sinds de 2e eeuw), de boze wereld schepper (vgl. *Theologisches Fach- und Fremdwörterbuch*, Siebenstern Taschenbuch Verlag, München und Hamburg, 1969). I.t.t. de God van de bijbel die uit het niets schiep, schiep de demiurg (als 'tussenwezen', lagere van de hoogste god onderscheiden godheid) de wereld uit de reeds van de eeuwigheid af voor handen zijn de oerchaos, oermaterie.

[403]Vgl. blz. 566,567 - Philip Schaff ibid Vol.I. Vgl. blz. 20 - F. Wering e.a. ibid '(…) Zij (*De Odd-Fellowship –jgh*) wijst er op, dat het aardsche bestaan maar kort is en dat na eenigen tijd niets van den mensch overblijft dan asch en stof, maar dat 't leven zelf voortgedragen wordt met hoogere plannen, omdat het door *een mystieke macht* (cursivering jgh) wordt gedreven, die wij kunnen aanvoelen, maar niet begrijpen.'

[404]Vgl. blz. 28 - E. Smit ibid.

[405]Vgl. blz. 677, 682 - Philip Schaff, *Geschiedenis der Apostolische kerk*, H.C.A. Campagne, Tiel 1869.

[406]Vgl. blz. 678 - Philip Schaff ibid.

[407]Vgl. blz. 41 - K. Schilder, *Om Woord en Kerk*, deel IV; Oosterbaan & Le Cointre N.V., Goes 1953.

[408]Vgl. blz. 42 - K. Schilder, ibid - of nu de bijbel opengeslagen ligt bij het Johannes evangelie of, zoals bij de Odd Fellows bij Corinthiërs.

[409]Vgl. blz. 245 - Acta der Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland 1923, ibid. Op deze en de volgende pagina blijkt dat er toentertijd geen duidelijk beeld was van wat zich binnen de loge afspeelde. Er wordt geaarzeld rond persoonlijke inlichtingen als zou in de tempel geen gebed plaatsvinden en geen bijbel zijn - een zorgvuldiger onderzoek zou men toen toch verwacht mogen hebben.

[410]Vgl. blz. 248 - Acta der Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland 1923, ibid. (Vergelijk ook hoofdstuk vier.)

[411]Vgl. Paschal Donaldson, Odd Fellows Pocket Companion, blz. 128 en 130, aangehaald in *"Secret Societies Incompatible with Christianity"* L.J. Rosenberger, (Chicago, IL: National Christian Association) blz. 4.

[412]Vgl. blz. 137-138 - J. Visser Czn. Dl. 2 ibid.

[413]Zo K. Schilder, Geref. Predikant Zutphen in De Vrijmetselarij - Christelijke Brochurenreeks „Ons Arsenaal" 4e Serie No. 5, 6, 7 en 8 (J.B. van den Brink &

Co.) [1924].

[414]Vgl. blz. 43 en 44 - K. Schilder, *Om Woord en Kerk*, deel IV, Oosterbaan & Le Cointre N.V., Goes 1953.

[415]Vgl. blz. 23 - F. Wering e.a. ibid.

[416]Vgl. Albert Lantoine 33^0 (1869-1949) *in Lettre au Souverain Pontife,* Préface par Oswald Wirth [Texte imprimé] Paris, Editions du Symbolisme1937. In-16, 215 p.- *Leroux Presses Universitaires De France (?)* Zo bij E. Smit blz. 46, 47 - E. Smit ibid en ook blz. 250 - W.J. Ouweneel, ibid. De laatste voegt een noot toe: ^{9a} Zie uitvoerig E. Smit, *Vrijmetselaar, of… christen?* (Amsterdam z.j.), o.a. blz. 43 - 47. Een hoofdwerk over het ware wezen van de vrijmetselarij en andere geheime genootschappen is N.H. Webster, *Secret Societies and Subversive Movements*, Boswell Publishing Co., Ltd., London, 1924. (London 1964^8.)

[417]Vgl. blz. 44 en 54 - K. Schilder, ibid.

[418]Vgl. blz. 54 - K. Schilder, ibid.

[419]Vgl. (**vertaald**) F. Coakley (naam en bron artikel:The Origin, Rise, and Progress of Oddfellowship;

From *Manx Quarterly* #7 1909 = http://www.isle-of-man.com/manxnotebook/mquart/idx_07.htm).

[420]Vgl. blz. 21 - Rev. Claude Enoch Sayre, *The Religion of Odd Fellowship*, The Otterbein Press, Dayton, Ohio 1912. (Vgl. noot 3 hoofdstuk 4.)

[421]Vgl. Rev. A.B. Grosh, *The New Oddfellows' Manual*, New York: Maynard, Merrill & Co. 1895 en L. James Rongstad, *How to Respond - The Lodge*, Concordia Publishing House, St. Louis, Missouri 1977.

[422]Vgl. blz. 447, 448 - Philip Schaff ibid Vol. II.

[423]Vgl. blz. 297 - A.B. Grosh ibid.

[424]Vgl. (**vertaald**) blz. 100 - A.B. Grosh ibid.

[425]Vgl. (**vertaald**) blz. 364 - A.B. Grosh ibid. Grosh onderstreept het gegeven van de Odd Fellowship als zijnde een religieuze organisatie wanneer hij in het aangehaalde werk op dezelfde blz. 364 aangeeft, dat bij het beginnen van de zitting ook een bijbel aanwezig dient te zijn en eerder op blz. 184 stelt, dat elke zitting met gebed dient te beginnen. Vgl. voor de Oddfellowship als religieus lichaam ook blz. 16 - Rev. Claude Enoch Sayre aangehaald in Theodore Greabner ibid op blz. 166 (**vertaald**): 'Sommigen mag het als heiligenschennis en belachelijk schijnen om te beweren dat elke loge van de Odd Fellows een religieuze organisatie is, maar ik zeg het met een eerlijk geweten en zonder vrees voor geslaagde tegenspraak.' (Zie ook noot 2 bij hoofdstuk 4.).

[426]Vgl. bij 31 augustus - Oswald Chambers, Geheel voor Hem, Ten Have b.v., Baarn 1966.

[427]Vgl. blz. 123 - Martin H. Franzmann, *The Word of the Lord Grows*, Concordia Publishing House, St. Louis, MO., 1961.

[428]Vgl. (**vertaald**) blz. 124 - Martin H. Franzmann ibid.

[429]Vgl. (**vertaald**) blz. 124 - Martin H. Franzmann ibid.

[430]Vgl. blz. 105 - A.B.W.M. Kok ibid.

[431]Is het toeval dat het Hebreeuwse *dabar* én woord én daad betekent? In Jezus zien we Woord en daad als één samenvallen, terwijl Hij zich één met de Vader noemt - Dezelfde (Joh. 14: 8 ev. en Joh. 10: 30, 37, 38).

[432]Over eed en belofte is voldoende gezegd in hoofdstuk 1.

[433]Er is in hoofdstuk 2 voldoende aangetoond hoe kwalijk ook de Odd Fellows hier handelen.

[434]Vgl. in deze blz. 48 - K. Schilder, *Om Woord en Kerk*, deel IV, Oosterbaan & Le Cointre N.V., Goes 1953.

[435]Jes. 14:12 vv. komt overeen met Ezech. 28:12 vv., het lied over de vorst van Tyrus. Hoe contrasteert hiermee wat Paulus (met waarschijnlijk de hier aangehaalde Oud Testamentische passages in gedachte) over de Zoon van God, Jezus Christus - *de blinkende morgenster* - zegt in Filp. 2:8 *En in zijn uiterlijk als een mens bevonden, heeft Hij zich* ***vernederd*** *en is* ***gehoorzaam*** *geworden tot de dood, ja, tot de dood des kruises* (vet jgh).

[436]Blijkt dit beter willen weten dan Jezus zelf niet juist hét kenmerk van welke vorm van vrijzinnigheid ook. Vgl. hier wat met betrekking tot vrijzinnigheid is gezegd t.a.v. de loge in hoofdstuk 6. Kan er, onder verwijzing naar de eerder aangehaalde tekst uit 1 Tim. 4:1, niet met recht gesproken worden over de arrogantie van de moderne theologie.

[437]Vgl. hier ook blz. 30 e.v. (m.n. ook de verwijzing naar Dr. Martyn Lloyd-Jones en zijn indrukwekkend tweedelig werk n.a.v. Ef. 6:10 - 13 met als titel The Christian Warfare) - Michael Green ibid. Voor zich spreken is wat Green schrijft (**vertaald**) op blz. 48: ontelbaar veel geld wordt jaarlijks door de wereldse regeringen besteed aan het onderzoek van *potentiële* vijanden. Christenen echter besteden amper aandacht aan de natuur en het karakter van de vijand waarmee zij te maken hebben.

[438]De satan heeft blijkbaar in dat moment niet stilgezeten als het gaat om de discipelen: *(…) zie, de satan heeft verlangd ulieden te ziften als de tarwe (…)* (Luc. 22:31).

[439]Wat het Oude Testament betreft kan gewezen worden op koning Saul (1 Sam. 16:14vv.); als voorbeeld uit het Nieuwe Testament wordt gewezen op de bezetene van de Gerasenen (Luc. 8: 26 vv.) waar bovendien blijkt dat demonen ook in dieren kunnen varen. T.a.v. Saul moet er op gewezen worden dat 'boze geest van God' betekent dat de geest zover kon gaan als God toeliet – vgl. hier de geschiedenis van Job en de invloed van de duivel. Als het gaat om bezet

gebied behoeft maar gewezen te worden op de bovennatuurlijke inname van Kanaän en b.v. Dan. 10:13.

[440]Over dit onderwerp zijn vele goede boeken verschenen. Onder de noemer 'aanbevolen literatuur' wordt een aantal daarvan genoemd. In onze tijd is er - zeker binnen evangelische kring - een bijna hype aan het ontstaan rond demonologie, zodanig dat daar weer tegenin geschreven moet gaan worden. Het beste en alleen objectief te noemen boek op dit terrein blijft de bijbel zelf.

[441]De evangeliën hoeven hiervoor maar doorgelezen te worden. Een studie op dit punt zal aantonen dat er gradatie is in het 'bezet gebied zijn'.

[442]Hoe bijzonder is hierbij de opmerking van Jezus in Luc. 10: 20 te noemen, toen de discipelen deze realiteit al voor het zendingsbevel en voor Pinksteren meemaakten en dit blijkbaar met Jezus deelden en Deze dan zei: *Evenwel, verheugt u niet hierover, dat de geesten zich aan u onderwerpen, maar verheugt u, dat uw namen staan opgetekend in de hemelen.* Dit zet een demonologie in het juiste perspectief (vgl. noot 21).

[443]Vgl. voor wat de demonische invloed betreft bijvoorbeeld: *Als een brullende leeuw* van Robert Peterson, uitg. OZG A'dam. Strijd en overwinning van ds. Blumhardt van Jan van Gijs, uitg. Gideon.1964. Hoe ver men kan gaan blijkt ook uit een boek als *Seelsorge und Okkultismus* van dr. Kurt E. Koch, Evangelisationsverlag Berghausen. De laatste heeft als arts en predikant meer werken van dergelijke aard op zijn naam staan.

[444]Verwezen wordt naar daarover voldoende aanwezige literatuur – vgl. ook hier de Aanbevolen literatuur.

[445]Ook over het bonte scala van occulte zaken en de invloed daarvan is voldoende geschreven - zie opnieuw de 'aanbevolen literatuur'.

[446]Michael Green ibid.

[447]Een mens ligt onder de macht van satan zolang hij zich niet tot God keert - Hand. 26:18. Vgl. blz. 49 - Michael Green ibid.

[448]Opmerkelijk is dat het rekening houden met de realiteit van de duivel - de tegenpartij - door Petrus geplaatst wordt onder de noemer ‘nuchter en waakzaam’. Daarnaast valt op dat er door hem gesteld wordt dat de duivel, die brullend als een leeuw te keer gaat, *zal* verslinden. Terecht wijst Michael Green er op dat ‘de vijand een expert is in het verbergen van zijn sporen’ - vgl. blz. 33 - Michael Green ibid.

[449]Green wijst er op deze pagina terecht op dat satan het niet zo maar over zijn kant laat gaan wanneer zijn rijk wordt aangevallen in een poging om zijn gevangenen te bevrijden.

[450]Het mag moraliserend overkomen wat Green in zijn aangehaalde boek zegt, maar heeft hij niet gelijk wanneer hij stelt dat het tijdperk waarin wij leven, een tijdperk is waarin het ‘absolute’ niet meer bestaat. Woorden als ‘goed’ en ‘kwaad’ zijn gedevalueerd tot ‘wat is goed voor mij’, ‘slecht voor mij’. Ik doe mijn eigen ding, doe jij het jouwe (blz. 103). De kerk van onze tijd is er een die zich heeft aangepast aan de consumentgerichte maatschappij (blz. 108). We hebben de grote leugen geloofd dat het goede leven te vinden is in onafhankelijkheid van de God die ons het leven gaf. Dit is nu precies het pad, aangelegd door de overheden en machten (van de duisternis). (…) het is het pad dat naar ruïnes voert. (blz. 111) - Michael Green ibid.

[451]Vgl. blz. 428 - Philip Schaff ibid Vol. II.

[452]Vgl. blz. 189 - Michael Green ibid: (…) Any other initiation or fellowship (if regarded as essential) is both a slur on Jesus Christ and a diminution of the brotherhood he came to bring.

[453]Vgl. 1 Thess. 1:9 (…) hoe gij u van de afgoden tot God bekeert hebt (…) de levende en waarachtige God.

[454]Vgl. blz. 194 - Michael Green ibid voor punten van toetsing.

[455]Goethes Zauberlehling - vgl. de suggestie bij van Wersch, blz. 202 - W. van Wersch ibid.

[456]Zie onder Bijlagen C het ‘getuigenis’ van de opwekkingsprediker Charles G. Finney.